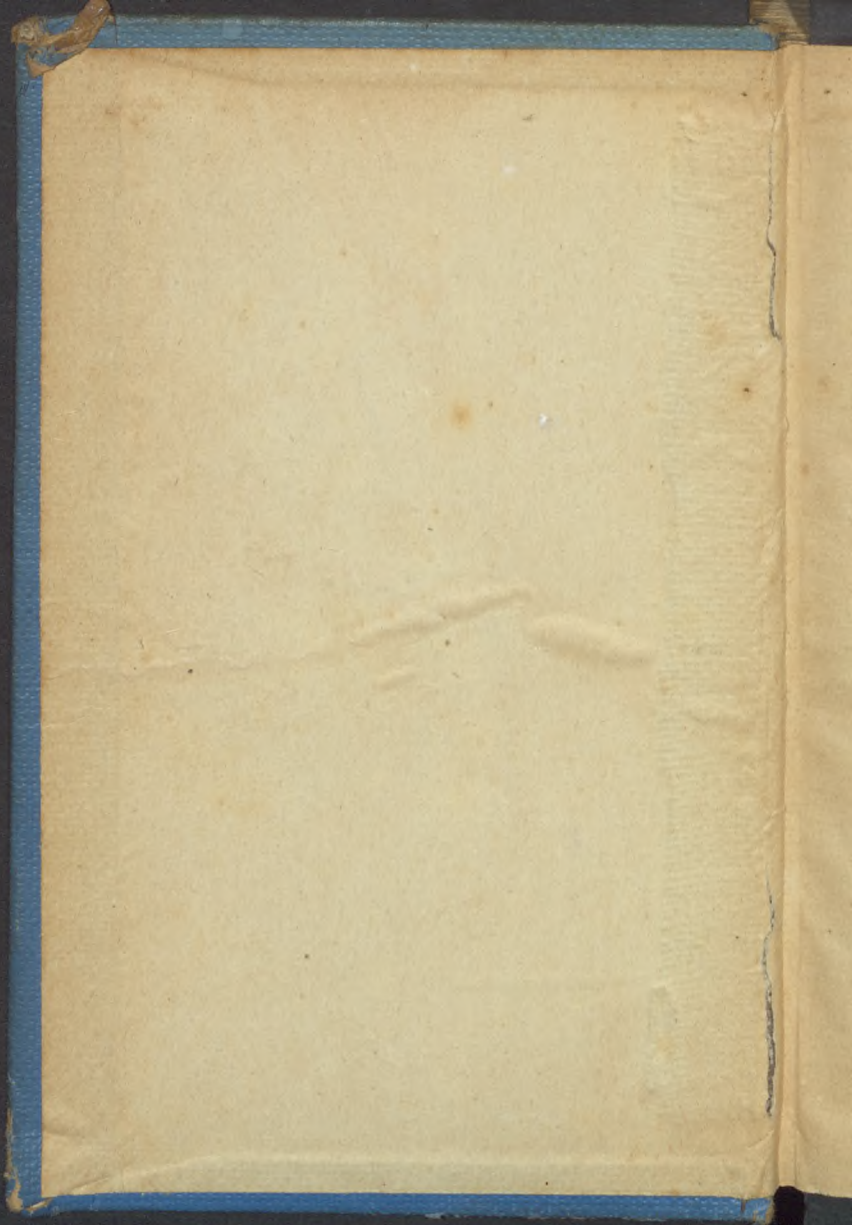

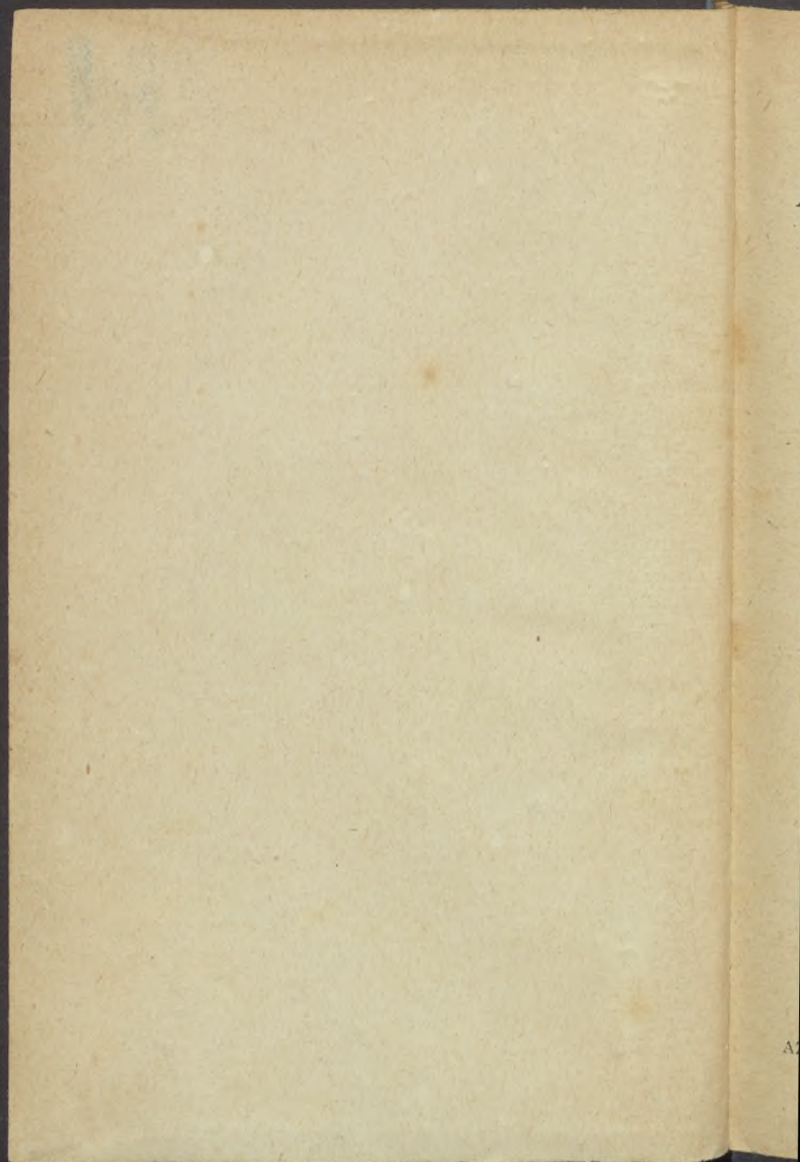
M
204.805
SZK

HELLER F.

A
nagyherceg
pénzügyei
★

179.

A NAGYHERCEG PÉNZÜGYEI

REGÉNY

SVÉD NYELVEN ÍRTA
HELLER FRANK

FORDÍTOTTA
BALLA MIHÁLY

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA

1920

MANDOLAFENYŐ- ÉS PÁLMA- LIGETEK KÖZT.

ELSŐ FEJEZET,

melyben a szerző bebizonyítja, hogy Minorca nagyhercegség története mindig nagyhercegeinek története volt.

— Alszik ő fensége?

— Ő fensége éppen most kegyeskedett felébredni.

— Felkelt ő fensége?

— Éppen most segíték neki az öltözködésben, Joaquin.

— Ugyan kérdezze meg tőle, Auguste, mit kíván reggelire!

— Hát mi van reggelihez való, Joaquin?

— Hm — hónaposretek, feketeretek, zeller, saláta, zöldpaprika...

— De hallja, az csak nem reggeli, amiről maga beszél, az egy fűvészkert, Joaquin.

— ... szardina, kagyló és tengerinyúl.

— Reggelinek könnyű, Joaquin.

— Könnyű, de jó!

— Hm, de ha nincs más, akkor fölösleges még kérdeznem is.

— Nem fölösleges, szép az, Auguste. Egy korlátlan uralkodót mindig meg kell kérdezni mindenről, aminek nincs köze a kormányzáshoz.

— Gondolatai becsületére válnak, Joaquin. Azt bizonyítják, épp úgy, mint a konyhája, hogy szereti Franciaországot. Pillanat múlva visszajövök.

A fönt jelzett beszélgetés az 1910. év egyik enyhe februári reggelén folyt Minorca szigetén, a Középtengeren. Fél tíz óra volt. A nap ócska szövetfüggönyökön át sütött be egy kis helyiségbe, melynek falain hatágú heraldikai koronák váltakoztak egyforma közökben felkunkorodott farkú, még heraldikaibb oroszlánokkal, melyek alabárdot tartottak a karmukban. Fölöttük ötsarkú csillag fénylett, mely eredetileg arany, most már ezüstsugarait bocsátotta a nemes állatokra. A berendezés többi része megfelelt a függönyök és a halványuló címercsillagok stílusának. Empire-modorú kanapék és székek álltak egy rokokó-asztal körül; a berendezést egy tizenötödik-Lajos-korabeli pipereasztalka egészítette ki, s kortól függetlenül, egyformán lerítt mind e bútorról az avatagság bélyege. S ha a be nem avatott szemlélőnek nem sikerült volna megfejteni az oroszlán- és csillagtalány rejtélyét, a nagyhercegi korona, a vedlett bútor és a fakó drapériák együttesének okvetlenül fel kellett világosítania arról, hogy hol van.

Mert oh (miért ne mondanók ki, amit egész Európa már régóta tudott s ami immár végképpen jóra fordult?) a minorcai nagyhercegség jövője a múltjában volt. Az idő, mely meggyógyított minden sebet, a Ramiroszok nagyhercegi uralkodóházának tekintélyén fölöttébb súlyos sebeket ejtett. Volt idő, mikor Majorca és Minorca nagyhercegei, Betlehem grófjai s a szent sír védelmezői, réme voltak minden hajósnak a Középtenger nyugati részén, hadakat viseltek a marokkói és spanyolországi arabokkal, adót vetettek ki a génuai köztársaságra s pártolták a művészetet és a tudományokat. De az az idő rég letűnt.

Flottájukat már a XIV. század közepe táján megsemmisítette Daud pasa török főadmirális. Ez volt az első csapás, mely az uralkodóház tekintélyét érte, s nyomon követték a többiek. Az 1602. esztendő

ben elkövetkezett a legrosszabb. Nem érve be azzal, hogy X. don Jaime, az uralkodó nagyherceg, pártolta a művészeteket és a tudományokat és tizenhárom udvari költőt tartott magának, Majorca népe, a maga részére is némi pártolást követelve, egy emberként állt talpra uralkodója ellen. Hanyatt-homlok menekült az Minorcába, s mikor óvatosan meggyőződést szerzett magának, hogy a nép ott nem osztozik a szomszéd sziget nézeteiben, kikötött Mahonban és átvette a kormányzást. A következő esztendőben Majorca szigete spanyol fenhatóság alá helyezkedett, s ezzel a Ramirosházra nézve örökre elveszett. De természetes, hogy úgy don Jaime, mint utódai vonakodtak elismerni a forradalmat, s állami okirataik és pénzverőjüknek számban egyre csökkenő készítményei az egész évszázadon tovább viselték ezt a felírást: Majorca és Minorca nagyhercege, Betlehem grófja, a szent sír védője. — A XVII. század végén a nagyhercegség oly közel volt romlásához, amily közel állam csak lehet (és lenni nem akar); és bajában látjuk nagyhercegeit a legkülönbözőbb módszerekhez folyamodni, hogy javítsanak a kétségbeesett helyzeten — módszerekhez, melyeken kissé, tagadhatatlanul, megütköztünk. X. don Luis — oly fejedelem, ki arra van rendelve, hogy követőkre leljen Németországban — tehát nem habozott a spanyol örökösödési háborúban eladni minden csapatait Spanyolországnak. Azok dicsőségesen vettek részt a Gibraltár elleni hadjáratban, s az utrechti béke után behajózták őket Nyugatindia felé, hol nagy vitézségüknek adták jeleit a bennszülöttekkel szemben — de Minorca citromligeteit és a Középtenger kék vizét nem látták többé viszont. Nem érve be ez első művelettel, don Luis megismételte azt néhány év elmúltával, amennyiben Minorca felserdülő ifjúságának tíz következő évfolyamát elzalogosította a bar-

celonai zsidóknál; a befolyt pénzt eltékozolta könnyelmű életmódjával, s hirtelen halt meg (szélhűdés érte) az 1721. esztendőben. Örökét fia, XVII. don Ramon vette át és vajmi ritkán hálálták meg rosszabbul egy fejedelem jó szándékait. Alig hogy trónjára lépett, érvénytelennek nyilvánította (a pápa hozzájárulásával) atyjának a barcelonai zsidókkal kötött szerződését — Minorca ifjúsága megmenekült attól, hogy vásárra vigyék. S mi volt a következés? A zsidók, kik minden időben kitűntek összetartással, egy emberként vonakodtak egy árva aranyat is kölcsönadni don Ramonnak, nemcsak a barcelonaiak, hanem valamennyi kartársuk Cadixtól Amsterdamiig. Nyilván ennek következtében lett magába mélyedő és tépelődő ember a fejedelemből. Örömben szegény férfikor után, melyet trokheusi versek írásával töltött el (korrigálta udvari költője, Oportói Emánuel), 1740-ben húnyt el és követte az uralkodásban fia, I. don Jeronimo, kit a »szerencsés« melléknevvel emlegettek.

Sohasem esett alma messzebb a fájától, mint ő. »Soha fejedelem« így szól Coimbrai Károly történetíró (Oportói Emánuel unokaöccse) »különben nem értett ahhoz, hogyan kell nagy tettekre sarkalni népét, soha fejedelem buzgalmát nagyobb szeretettel meg nem értette népe, mint az övét.«

»A minorcai nagyhercegség (ez bizonyos) soha jobb anyagi helyzetben nem volt, mint don Jeronimo uralkodásának első éveiben.« — Csak egy dolog van, miről a kitűnő krónikás elfelejt megemlékezni »Minorca nagyhercegség története« című könyvében: az erőfeszítéseknek arról a módjáról, melyben oly szerencsésen találkozott össze nép és fejedelme. A dolog egyébként meglehetősen érthető, mert a kalózkodás volt az, — sem több, sem kevesebb — ami abba a helyzetbe juttatta Szerencsés don Jeronimót,

hogy 49 éven át oly udvari életet folytathatott, melyet csak XV. Lajoséval lehet párhuzamba állítani, s amellel a nagyhercegség államadosságait is úgy ahogy törleszthette. Egy titkos összejövetel («a ciudadelai éjjeli gyűlés») alkalmával, közvetlenül trónfoglalása után, don Jeronimo a szent sír védőjének minőségében elérkezettnek nyilvánította az időt, hogy a kereszténység e szent helyét kiragadják a hitetlenek kezéből, s evégből felszerelt tizenkét kalózhajót, ellátva azokat teljes joggal és felhatalmazással, hogy megtámadják, ahol csak gyanítják és lelik, a hitetlenek hajóit. A vállalkozás fényesen bevált s megtöltötte volna egy kevésbbé tékozló fejedelem pénztári boltozatait, de Szerencsés don Jeronimóét soha. — Az 1789. esztendőben don Jeronimo a francia forradalom kitörésének hírére meghalt s követte az uralkodásban fia, II. don Jeronimo, kit méltán ruháztak fel a »szerencsétlen« jelzővel, mert a kort, melyben született, nem értette meg. Alig hogy trónralépett, már meg is kezdődött balsorsa. Egyik kalózhajója (1795-ben) tévedésből megtámadott egy angol szállítóhajót, mely útban volt Toulon felé; az angol flotta, mely közel vesztegelt, oly gyorsan ott termett, mint egy darázsraj, felkötötte a kalózhajó legénységét és kibetűzte azt a különös dokumentumot, mely don Jeronimótól kapott kiváltságlevele volt. Nem vesztegethettek sok időt ily esetre, de H. M. *Confidence* nevű hajóját hamarosan Minorca elé küldötték, ahol azzal a tényével, hogy a főváros felerészét rommá lőtte, a kalózflotilla hátralevő részét pedig fenékbeírta, érthető figyelmeztetéssel szolgált don Jeronimónak arra nézve hogy hagyjon fel a szent sírért való háborúval. E figyelmeztetésnek az egyébként fenkölt lelkű uralkodó bámulatos gyorsasággal engedett; de nemsokára azután, hogy udvari gúnyiratszerzőjével, Lisszaboni Alessandróval (Oportói Emanuel dédunokaöccsével)

paszkvillusokat bocsátott ki a direktórium és Bonaparte ellen, ügyetlen kísérleteket tett a Franciaországhoz való közeledésre. Ezek a közeledések nagyon hirtelenül értek véget. Az amiensi békekötés után az első konzul, ki sohasem felejtett el semmit, kijelentette, hogy a Ramirosz-ház megszűnt uralkodni Minorcában, francia hajórajt küldöttek ki a sziget elé, melyet Vallon tengernagy október 25-én, »mint a délfranciaországi hegységek végső nyúlványát« Franciaország nevében birtokába vett. Hanyatt-homlok menekült don Jeronimo Spanyolországba, onnan pedig, mikor a császár kezét a bayonnei találkozás után ismét közeledni látta, tovább Angliába. Hat hosszú évet töltött az angolok között — kiket jobban útált, mint a dögvészt — azzal, hogy minden nap átkozta a franciákat és örökké győztes császárukat. Végre elkövetkezett az 1814. esztendő; don Jeronimo gyors napijáratokban visszatért hű népéhez s nagy példák ujjmutatását követve, tudtára adta, hogy a legutóbbi tizenkét év elmaradt civillistája utólag megfizetendő. Ekkor váratlanul megérkezett a híradás, hogy Napoleon elhagyta Elbát s újra átvette hatalmát. Ám ez a hír végképpen kivonta don Jeronimót a császár messzire érő keze ügyéből, mert ijedtében szélhűdés érte, meghalt, s követte utódként fia, XVIII. don Ramon.

A XIX. század, mely nehéz idő volt a korlátlan uralkodóknak, egyáltalában nem volt az a Ramirosz-uralkodócsaládnak. Persze »virágzott a kereskedelem és forgalom«. (A minorcai nagyhercegség története, új folyam, IX. rész, 285. oldal.) Persze évről-évre nőtt jelentőségében a homár- és langusztahalászat; és ásványvízforrásokat fedeztek fel a sziget északi részén; de mindezeknek a jövedelme semmi volt arra, hogy megfizethessék belőle a XVIII. századból eredő tartozások lavinaszerűen halmozódó kamatait. A kö-

vetkezés természetesen nem maradhatott el: a nagyhercegség uzsorások karmaiba került. A helyzet már a XIX. század közepe táján olyan volt, hogy Európának egyetlenegy tekintélyes bankárcege sem volt hajlandó összeköttetésbe lépni Minorcával. A nagyhercegi palotában akárhányszor a legszükségesebb dolgoknak is hiányát érezték; és XVIII. don Ramon, a fia, XI. don Luis s ez utóbbinak fia, XIX. don Ramon, nem egyszer volt hozzá közel, hogy lemondjon trónjáról. »Nehéz örökség száll utánam reád, fiam«, szokta mendani XIX. don Ramon a fiacskájának, — XIX. don Ramon végre az 1892. évben mindenbe végképpen belefáradva meghalt, és 17 éves fia, XX. don Ramon »a nép üdvriadalától köszöntve,« elfoglalta trónját. (A minorc. nagyh. tört. u. f., XIV. r. 36. old.).

A minorcai nép pedig fejedelmeinek mind e viszonagságai közben tovább élt, mint ahogy apái éltek, citromfákat ültetve, langusztát halászva, adók terhe alatt nyögve, piszkosan, pittoreszkül és örökké henyélve. A Középtenger kéken és fénylően csapdosta Minorca partjait s a nap az esztendő 364 napján át ragyogott fölötte. Mélegen és perzselve süttött le apró sárgásfehér falucskákra, mandolafenyő-, pálma- és citromligetekre s a Szerencsés don Jeronimo korából megmaradt, lassan elomló kéjlakokra, s az 1910-ik év fentemlített februári reggelén fehér sugárözönt bocsátott a mahoni nagyhercegi palotának abba a helyiségébe, hol Joaquin udvari szakács arra várt, hogy Auguste, a francia komornyik, visszatérjen a reggelinek urától jóváhagyott étrendjével.

Gömbölyded kezét a hátára vetve, s a falon lévő arcképek szemléletébe merülve állt Joaquin, ki a szomszédos Majorca szigetének feketebőrű gyermeke volt, mikor hirtelen kinyílt mögötte az ajtó s függönyét félrevonták; hallotta, hogy Auguste félig halk

megjegyzést tesz, s még éppen jókor fordult meg, hogy mély meghajlással fogadja XX. don Ramont, Minorca nagyherceget, Betlehem grófját és a szent sír védőjét.

Az utóbbi idők eseményei következtében a nagyherceg vonásait épp úgy ismerték Európában, mint Vilmos császáráét. Elég utalnunk a *Woche-ra*. Némileg sánta járásával az öltözőszobájából lépett ki most, szürke zakóruhában (mely messziről elárulta Piccadillyt, közről a kissé sűrű használatot), és nagy füstfelhőket bocsátott ki szivarjából. Óriási teste az éles reggeli világításban a szokottnál is nagyobbak látszott és csodálatosan ütött el a helyiség színehagyott pompájától. Haját, szokása ellenére, balra választotta el, ami kissé Carusóhoz tette hasonlónvá, s nagy, fekete bajuszának két végét felfelé borzaltatta. Mikor megpillantotta Joaquin, ki még mindig hódolatteljesen meghajolva állt előtte, mosoly futott át arcán.

— Jó reggelt, Joaquin, — mondotta gyöngén fátyolozott basszushangon. — Te küldötted be hozzám Augusteot, hogy az étlapot kérje tőlem?

— Igenis én, fenség,

— Mi értelme van annak, Joaquin?

— Fenséged kegyeskedett egy ízben megparancsolni...

— Tudom, tudom, de kérdezem: mi az ördög értelme van? Hiszen egészen bizonyos, hogy nincs mit enni.

— De fenség, igen kedves mellékételeink vannak, feketeretek, hónaposretek, zeller, saláta, peferóni...

— Az ördögbe, Joaquin! Egy pillanatig — tudod, ki vagyok?

— Tudom-e, hogy fenséged kicsoda?

— No igen, nem hallod?

— Hogy hall... Fenséged XX. Ramon, Majorca és Minorca nagyhercege, Betlehem...

— No jól van! Azt hittem már, hogy Nabukodonozornak, Babilónia királyának nézel. Fekete-

retek, hónaposretek, saláta, zeller és peferóni — megfeledkeztél még a zsályáról, meg a kakukkfűről. És még azt mondod, hogy van mit enni!

— Természetesen, hiszen mindez csak a mellékétel (azonkívül van mellékételnek még szardinánk) — lesz azután még kagyló és tengerinyúl.

— Tengerinyúl! Don Jeronimo árnya! Örökre megvetendő állatfaj! Mondd, mióta eszem már tengerinyulat, Joaquin?

— Fenséged tegnap mezei nyulat evett...

— Joaquin! A tengerinyulat sem Gottvater, sem Escoffier nem változtathatja át mezei nyúllá, tyúkhússá is alig. Jegyezd meg magadnak.

— Holnapra pedig *blanquette de veau*-t akartam készíteni.

— *Blanquette de veaut* — Joaquin, Joaquin, honnan vettél borjúhúst?

— A majorcai nagybátyám, fenség, aki nagy bámulója fenségednek...

— Ne említsd, Joaquin, a majorcai népet! Nyomorúlt pártütő nép az, tudod, hogy mit követtek el dinasztiaim ellen.

— Senki nálam jobban nem fájlalhatja azt, fenség. Majorcán jöttem a világra, tehát származásra majorcai vagyok, de a szívemben, fenség, mindig jó minorcai voltam, éppúgy mint a nagybátyám is.

— Nagyon helyesen van, Joaquin, s a nagybátyád?

— Egy borjút küldött nekem tegnap halászbárkán Palmasból. Nagybátyám azon a hajón szolgál. Úgy, hogy holnap *blanquette de veaut* akartam készíteni reggelire... ma este pedig...

— Értem, ma este borjúsült lesz. Kíméletesen adod tudtomra, Joaquin, előbb a borjúbecsináltat, aztán a borjúsültet. Attól tartottál, hogy az öröm megöl. Drágagyöngy vagy a magad nemében, Joaquin.

Az ennivalót te nemcsak készíteni, hanem előteremteni is tudod. Joaquin!

— Fenség?

— Nem gondolod-e, hogy a nagybátyád... Eszembe jutott valami...

— Fenséged azt akarja mondani, hogy nagybátyám talán több borjút is küldhetne?

— Nem... csak azt akarom mondani, nem hiszed-e, hogy kitűnő nagybátyád talán a nagyhercegi udvari szállítói címre áhítoznék? Egy kis térítés ellenében...

— Fenség, én... fenség, az én... Fenséged tudja, hogy az udvari szállítói címet kissé... kissé...

— Pazarul osztogatták, sajnos, tudom, Joaquin. Eszerint nem hiszed, hogy nagybátyád...

— Fenség, a nagybátyám szívének minden idegszálával minorcai, csakúgy, mint én, és hő bámulója fenségednek, de nem tudom... nem hiszem...

— Értem, jó minorcai, de arra még sem elég jó, hogy udvari szállító váljék belőle. Hát bizony, köztünk maradjon a szó, megértem érzelmeit. — Auguste, nem tudod, kaptunk ma postát?

— Kaptunk, fenség, szenyor Paqueno a dolgozószobában vár.

— Jól van. Készítsd el hát a reggelit, Joaquin, a rendelkezésre álló anyagból.

A nagyherceg biccentett Joaquinnak, ki mély meghajlással eltűnt, s az ajtón, melyet Auguste feltárt előtte, a dolgozószobába ment, hol már várta egy kicsiny, dereshajú, bonjouros és aranycsiptetős úr. Mikor don Ramon belépett, a szenyor felállt karosszékéből és hódolatteljesen meghajolt.

MÁSODIK FEJEZET,

melyből kitűnik, hogy a szerencse nem mindig
a magasságokon honol.

Szenyor Paqueno Esteban régi minorcai nemzet-
ség szülötte volt, mely már a XVI. században neve-
zetessé vált Minorca történetében. A Paquenók nem-
zedékről-nemzedékre a Ramirosház hercegeit szol-
gálták, jobbára mint katonák vagy udvaroncok,
néha mint diplomaták, mindig csekély díjazás elle-
nében. A hűség és önmegtagadás, amihez kezdettől
fogva nagy hajlamot tanusítottak, idő múltával má-
sodik természetükké vált; a világot nem az örökké-
valóság, nem is saját maguk látószögéből nézték,
hanem Minorca mindenkori uralkodó nagyhercegének
szögletéből. Ebből következett, hogy szenyor Esteban
a hercegi uralkodóházat három fejedelmi nemzedé-
ken át szolgálta, XIX. Ramon, XI. Luis és XX. Ra-
mon idejében. Ezek számára igazgatta 1876 óta a
nagyhercegség pénzügyeit, e valóban nem irigylésre-
méltó hivatalt, mely viselőjétől a kigyó álnokságát,
a számár konokságát és egy szent békülékeny gon-
dolkodásmódját követelte meg. Lehet, hogy szenyor
Paqueno elég nagy híjával volt a legelőbb említett
tulajdonságnak, de ha úgy volt is, annál jobban pótolta
e hiányt a két utóbb említett erény fölöslegével. Lehe-
tett a helyzet még oly kétségbeejtő, szenyor Esteban
sohasem veszítette el fejét. Szívós elhatározottságá-
val sohasem szünt meg kölcsönjavaslatokkal és el-
nézést kérő levelekkel bombázni Európa pénzügyi
cégeit. Az 1910. esztendőben nem volt ember Euró-
pában, ki úgy ismerte volna ezeket az uzsorásokat és
közgazdasági cápákat, mint szenyor Paqueno, senki,
aki jobban igazodott volna el ez urak görbe pszicho-
lógiáján, és senki, aki nála hivatottabb lett volna

levelezőkönyvet adni ki a csőd szélére jutott adósok számára. Egyébként pedig nem volt ember, kinek lelkivilága távolabb állt volna e dolgoktól, mint szenyor Paquenóé; aközben, hogy a napok egymást követték s ő gépiesen folytatta a folyó levelezést, szívében Spanyolország egyik távoleső jezsuita-kolostorának kicsiny fehérre meszelt cellájáról álmodott; szemével látta a kőlapokkal fedett hosszú folyosókat, a kolostor templomát s előtte a virágzó kertet, fülével pedig hallotta a nagy nyugalmat, mely pusztá falai közt honol. Mert abban a kolostorban neveltek egykor szenyor Estebant, s oda visszatérni, volt életének minden ábrándja. De míg arról álmodott, múltak az évek abban az örökös makacs küzdelemben, hogy rendben tartsa a nagyhercegség pénzügyeit, abban a küzdelemben, melyet szenyor Esteban ez idő szerint nem annyira hazájának érdekében, mint inkább ifjú uráért folytatott. Mert don Ramon teljesen lefoglalta az odaadásnak azt az értékalapját, melyet szenyor Esteban az apától örökölt. Huszonöt évvel volt idősebb uránál, s mégis az uralkodott fölötte korlátlanul. Amit don Ramon mondott és kívánt, az volt az ő törvénye; ha don Ramon azt parancsolta volna neki, hogy bűnt kövessen el, megtette volna; és don Ramon kedvéért töltötte most éveit azzal, hogy leveleket váltott világrészünk uzsorásaival, s eközben a barcelonai jezsuita-kollégiumról szőtt álma mindjobban háttérbe szorult.

Don Ramon úgy vette tudomásul szenyor Paqueno odaadását, mint az életnek legtöbb más jelenségét, kimeríthetetlen jó humorral s mint olyan valamit, ami már úgy van, amint van. Töprengedni az életről és problémáiról, merőben céltalannak tűnt fel előtte. Ő maga mélyebb érzelmek nélkül szűkölködő férfiú volt, meglehetősen alapos műveltséggel s mélyen áthatva attól a gondolattól, hogy hívságos e világon

minden. Az a képtelen helyzet, mely a huszadik században mint korlátlan uralkodónak jutott számára oly országban, mely teljesen híjával volt minden segítőforrásnak, mindig újabb és újabb táplálékot adott életfelfogásának és maró elmésségének. Minden arra irányuló kísérlete, hogy »uralkodjék«, már eleve kudarcra volt ítélve, mert mindenhez, amire vállalkozni akart, mindenkor hiányzott a legfőbb alapfeltétel, a pénz. A trónon töltött első évének elmúltával mindjobban ritkultak is ezek az uralkodó-kísérletek, s az 1910. évben már rég beérte azzal, hogy szenyor Esteban segítségével működésben igyekezék tartani a gépezetet, az pedig, mint igen helyesen jegyezte meg, éppenséggel nem volt szinekúra.

A szokottnál is aggodóbb arccal köszöntötte szenyor Paqueno urának jöttét a fönt említett februári reggelen. Szemében borongó komolyság kifejezése ült az aranykeretű csiptető alatt, s egész magatartása elárulta idegességét, ami rendszerint azzal a hatással járt, hogy nyomban megkettőzte a herceg jókedvét. A herceg intett neki a szivarjával, aztán a nadrágja zsebébe dugta kezét, hunyorogva nézett szenyor Estebanra és így szólt:

- Jó reggelt, Paqueno!
- Jó reggelt, fenség!
- Jól aludt, Paqueno?
- Köszönöm, jól, és fenséged?

Szenyor Paqueno valóság szerint nyomorultúl aludt, de sohasem jutott volna eszébe, hogy beismerje azt, míg meg nem bizonyosodott, hogy urának hogyan szolgált az éjjeli pihenés.

— Kitünően, Paqueno, az oly rossz pénzügyi viszonyok közt élő ember, mint én, mindig kitünően alszik.

— Fenségednek tréfálni méltóztatik. A rossz pénzügyek nem állnak abban a hírben, hogy előmozdítanák a jó alvást.

A nagyherceg szívből kacagott.

— Minden attól függ, hogy *milyen* rosszak, Paqueno. Ha oly rosszak, mint az enyém, más szóval, ha reménytelenek, akkor az ember kitűnően alszik, feltéve, hogy ép szervezete van. Életemnek egyetlen ideje, mikor rosszul aludtam, pár évvel ezelőtt volt, amikor még jobb napokat reméltem. Nos, hogy állunk a postával?

Szenyor Paqueno arca megint felöltötte azt a komor kifejezést, mely a nagyherceg beléptekor ült rajta. Elővett a tárcájából néhány levelet és így szólt:

— Szokás szerint, fenség. Körülbelül... Levelet kaptunk Altensteintől Cadixból.

— És mit ír a kitűnő Altenstein?

— Hogy meg kell fizetni az 1908-iki kamatokat, mert kénytelen volna fellármázni a spanyol kormányt.

— Az 1908-iki kamatokat, Paqueno? Melyik év a mostani?

— Az 1910-iki, fenség, de az 1908-iki kamatokat még nem fizettük meg.

— Az ördögbe, elképzelhetem. Csak azt hittem, hogy 1898-at akar mondani.

— Nem, fenség, Altenstein a kamatot 1907-ig bezárólag már tavaly megkapta.

— Már tavaly! Paqueno, sajnálom, hogy kénytelen vagyok megpirongatni oly régi szolgámat, mint ön, de igazán, több rendet kell tartania üzleteinkben. A kamatokat 1907-ig bezárólag, múlt évben — lássa, milyen következéssel jár, mikor az ember úgy elkényezteti a hitelezőit! A cadixi Altenstein az ön oktalansága folytán merőben helytelen fogalmakat szerzett rólunk, ami nagyon kellemetlen következzéssel járhat reánk nézve.

— Fenség, meg vagyok semmisülve, csak azt akarom megemlíteni mentségemre, hogy ez az Altenstein olyan ember hatását tette reám, akire tekintettel kell lennünk.

— Egy pillanatra, Paqueno — azt hiszi, hogy még többet is kölcsönözhetünk tőle?

— Nem, fenség, hanem csak azt, hogy veszedelmes, kíméletlen embernek látszik, amiről bizonyóságot is tett azzal, hogy milyen nehézségeket okozott tavaly a spanyol kormánynak.

— De, édes Paqueno, hiszen reánk az semmiképpen sem vonatkozhatik. Spanyolország pénzügyei rosszak, de csak beteges fantázia vonhatna párhuzamot köztük és a mi pénzügyeink közt. És Spanyolország nagy állam, minket pedig megvéd kicsiny voltunk, épp úgy, mint a bacillusokat. — No, és?

Szenyor Paqueno elővett egy másik levelet a börtárcájából és így szólt:

— Kaptunk levelet Thomson és Frenchtől Rómából is.

— Úgy! És mit ír Thomson és French Rómából?

— Azt, hogy semmi esetre sem várhatnak tovább az 1905. évi kölcsön 1905-iki és 1906-iki kamataira. A tartozást felerészében már le kellett volna törlesztenünk, ők pedig nem kapták meg a kamatait sem. Ily körülmények közt kénytelenek volnának érvényesíteni zálogjogukat, vagy...

— S mi az, amire zálogjoguk van, Paqueno?

— Ibiza szigete, fenség, minden rajtalevősséggel... vagy diplomáciai rendszabályokhoz kellene folyamodniok.

— Jól van, Paqueno. Az 1905-iki és 1906-iki kamat — most pedig 1910-et írunk. Ilyen a modern üzleti hajsza, Paqueno. Tisztelt atyámnak kellett volna a bankok ily fojtogató politikájáról hallania! Ki következik most?

— Viviani, fenség, Marseilleből. Az, aki, mint fenséged tán emlékezik, a só adóját kapta zálogul kölcsönére. Levelet ír és panaszkodik, hogy keveset hajt...

— A talján gazember! Mondhatom, szeretném,

ha 1510-et íránk 1910 helyett, akkor majd megtanítanám, hogyan panaszkodjék!

— Nemcsak hogy panaszkodik, fenség, hanem még elég vakmerő, hogy vádakkal hozakodik elő; azt állítja, hogy számadataink megbízhatatlanok voltak s hogy több, mint kétes vállalkozásba csalták bele.

— A bitang, az orcátlan bitang! Kétes vállalkozásba, melyen holtbizonyossággal zsebel be tizenöt százalékot! Irja meg neki, hogy ha nem vigyáz magára, nagyhercegi paranccsal halálbüntetés terhe alatt eltiltom Minorcán a só minden használatát. Akkor aztán majd kereshet magának fedezetet.

— Fenséged jó kedvében van. Legyen nyugodt, fenség! Érdeme szerint fogok elbánni Vivianival. Thomson és Frenchtől sem félek. Finom régi cég az, lehet beszélni vele. Altensteint pedig majd letorkolhatjuk azokkal az argumentumokkal, melyeket fenséged említett az imént. Sürgetése nem alapul másón, mint ifjúi heveskedésen.

Szenyor Paqueno egy pillanatra elnémult és idegesen tisztogatta a csiptetőjét. Aztán bátoritan pilantást vetve a nagyhercegre, így folytatta:

— Van itt egy levelünk Marcovitz Szemjontól is. Fenséged emlékezik a párisi Marcovitzzal való esetünkre?

— Mindenesetre úgy látszik, hogy a párisi Marcovitz nem feledkezett meg róla. Bevallom, hogy kiesett az emlékezetemből.

— De, fenség, Marcovitz Szemjon!...

— No igen, Paqueno, Marcovitz Szemjon.

— Emlékszik fenséged az 1908. évre?

— Miért ne, Paqueno? Hiszen csak két éve múlt. Ez idő szerint harmincöt éves vagyok, s eddig nincs rá példa, hogy az elme gyöngeség a negyvenedik év előtt állt volna be családban. Nos.

Szenyor Paqueno sóhajtással felelt a herceg

tréfálkozására. Bús hangon, s mintegy magában folytatta, mindig szünetet tartva az egyes mondatok közt, mintha időt akarna hagyni a nagyhercegneknek, hogy szavába vágjon.

— Ha fenséged emlékezik az 1908. évre, akkor bizonyára emlékezik fenséged arra is, hogy akkor hírek jártak az ujságokban a minorcai nagyherceg eljegyzéséről egy orosz nagyhercegnővel, ki, mint mondták, éppoly szép, mint amily gazdag... s hogy ezek a hírek nem voltak minden igaz alap nélkül... Két hónapig folyt a tárgyalás egyrésről köztem, másrésről Obelinszki Fedor gróf közt, aki orosz nagykövet volt Madridban... Különböző hivatalos jellegű leveleket váltottunk egymással... Egyszer aztán levelet írt maga a nagyhercegnő is — mondják, a regényes leánylélek felbuzdulásában — egy levelet fenségednek... levelet, melynek a hangja nem volt egészen hivatalos — jut eszébe fenségednek?

Szenyor Paqueno néma felhívással nézte urát, mintha komolyan arra kérné, hogy ne kényszerítse tovább beszélni. A nagyherceg egész lankadtan, fejét lehorgasztva állt előtte és mereven nézett ki az ablakon. A szája sarkai mélyen lefelé húzódtak, s úgy látszott, alig hallgat pénzügyminiszterének beszédére.

Szenyor Paqueno még egyszer nagyot sóhajtott, aztán előbbi fáradt hangján így folytatta:

— Az 1908. évben, mikor ez történt, ha lehet, még kétségbeejtőbb helyzetben voltunk, mint egyébkor. Az amerikai válság kegyetlenül éreztette utóhatásait... Állampapirjainkat, amennyiben egyáltalán jegyezték, 47½-lel jegyezték, és pénzt 100 percentre sem lehetett felhajtani... Arról volt szó, hogy csak rövid ideig tartsunk ki és mentsük meg a látszatot, míg az eljegyzés megtörténhetik. De még arra sem hajthattunk fel pénzt, senki sem hitt ígéretünkben, s az eljegyzést csak blöffnek tartották...

Ekkor Marcovitz Szemjonhoz fordultunk. Most már csak emlékszik fenséged Marcovitz Szemjonra?...

Szenyor Paqueno hangja reszketett lelki felindulásában, másodszor is elnémult és idegesen nézett urára, ki mozdulatlanul állt előbbi helyzetében. Szemhéjait leeresztette és szeméből csak a fehérje látszott. A szivarja kialudt, ő pedig szakadatlanul forgatta jobbra-balra szájának sarkában.

— Kaptunk 200.000-et — folytatta suttogva szenyor Esteban — egy 300.000-ről szóló adóslevélre... és egy biztosítékra, melynek mibenléte meg volt említve az adóslevélben... Marcovitz Szemjon, ki ismerte az orosz udvar felfogását, tudta, hogy nem kockáztat semmit, ha kölcsönt ad arra a biztosítékra... Az olyan levél, mint az Olga nagyhercegnőé, az ő szemében megért egy milliót is...

Szenyor Paqueno hirtelen elhallgatott és önkéntelenül visszahátrált egy lépéssel; a nagyherceg ugrott egyet, s ott állt most föléje hajolva, kezét a zsebében tartva, vörösen izgatottságában.

— Elég volt, Paqueno! — kiáltotta. — Micsoda ördög maga? Úgy beszél, mintha hidegvérű gazemberek lettünk volna, készen eladni becsületünket pár rongyos százezerért. Nem tudja már, mily soká tartott, míg belementem abba a nyomorult alkuba? Maga istenfélő ember, Paqueno, vissza kellett volna tartania.

— Fenséged igaztalan hozzám, — felelte Paqueno szelíd szemrehányással. — Ha fenséged most emlékszik a többire, talán emlékezhetik fenséged arra is, hogy kinek támadt az a szerencsétlen ötlete. Nem nekem, fenség. Hanem fenségednek magának, bár sietek elismerni, hogy eleinte csak tréfából vetette oda. Azt, hogy elég vakmerő voltam továbbfűzni a dolgot, senki sem bánta meg jobban, mint én; a közelmúlt két év alatt, mikor fenséged, úgy látszik, elfelejtette az egészet, én ezer tervet koholtam, hogy

saját szakállamra jóvá tegyem az egészset. Oh, vak és bolond vén ember voltam — de a legcsábítóbb dolog ejtett meg, ami a világon van, fenség: a remény! Még most is eszembe jut mindaz a reménykedés, mely felébredt bennünk, mikor arról az eljegyzésről volt szó. Harminckét évig dolgoztam napról-napra azon, hogy összetartsam pénzügyeinket — majdnem reménytelenül! S ekkor egyszerre úgy látsozott, mintha végre megmenekülnénk. Még csak néhány hónapig kitartani...

— De az ördögbe, ki is sejthette volna, Paqueno, hogy az eljegyzés dugába dől! Mondja, ki?

— Senki, fenség, de fájdalom, úgy volt megírva a csillagokban. Miklós herceg nem akarta, Olga nagyhercegnő elvégre mégis a leánya volt... A nagyherceg meghalt — nem tudom, olvasta-e fenséged néhány hónappal ezelőtt az ujságokban? És mi, fenség, bűnös emberekként állunk a világ előtt, s abban a veszélyben forgunk, hogy Marcovitz Szemjon bármely pillanatban leleplez bennünket. S mégis... Tudom, hogy a világ bűnösnek és alávalónak tartja cselekedetünket, de bármily mélyen szánom és bánom, az én szememben nem oly nagy bűn az. Szándékaink a legjobbak voltak és Isten a tanunk, hogy a pénzt nem saját hasznunkra fordítottuk. Ily körülmények közt szerzetes atyáim közül sokan megengedhetőnek tartották volna cselekedetünket. De tudom, hogy a világ másképp ítél. Neki az ily cselekedet bűn, akár látott belőle az ember hasznot, akár nem.

A nagyherceg olyat dobbantott lábával, hogy megrengettek a régi márványlapok.

— Hiszen éppen ez az, ami megőrjít! — kiáltotta. — Itt állunk ketten, Paqueno, azzal a kedves kilátással, hogy egy hónap múlva fotografálnak bennünket a botránnylapok számára: új leleplezések Európa szégyenfoltjáról — don Ramon legutóbbi csíny-

tevései stb. a végtelenségig. És mi örömünk volt a 200.000 pesetánkban? Ha emlékezem nem csal, a londoni és amsterdami zsidók söpörték be kamataik fejében. Vagy talán Altenstein?

Szenyor Paqueno komoran biccentett, anélkül hogy felelt volna, a nagyherceg pedig tovább folytatta ugyanazon a hangon, de annál több dévajtság incselkedett a szeme villanásában:

— Hallgassa meg, amit mondok, Paqueno. Kész pokol, korlátlan uralkodónak lenni pénztelenül. Az olyan ember nincs messze már attól, hogy anarchista legyen. Don Jeronimo éppoly szegény volt, mint én, de neki mindenesetre jobb dolga volt. Olyan korban született, amilyenben születnie kellett. Ha pénzre volt szüksége, megírt egypár kalózlevelet és fenékbe fűrt pár tucat kereskedőhajót. Senki sem talált abban semmit. Azonkívül örült a zsákmánynak — a kastélyainak, s mindennapos volt nála a dínom-dánom. Én, Paqueno, apró bűnökben vétkezem s az egész áldott héten át tengerinyulat eszem. Élő anakronizmus, sajnálatraméltó anakronizmus vagyok. Istennek hála, hogy felelőtlennek mondhatom magam! Sötét óráimban még mindig az volt a vigasztalásom. De ezúttal biztosság okáért egy elmegyógyító specialistához fordulok. Ha zsebemben lesz a bizonyítvány, hogy elmeháborodott vagyok, akkor künn vagyok a vízből. És természetesen megkapom a bizonyítványt. Mert csak veszett bolond ember az, aki megmarad uralkodónak Minorcában.

— És mi lesz belőlem, fenség? — kérdezte szenyor Paqueno s a hangja kissé reszketett.

A nagyherceg nagy, sántító léptekkel járt fel s alá a szobában. Szenyor Paqueno szavaira megállt s kinyújtotta a kezét.

— Öreg Esteban! Bocsásson meg. Azt hiszem, észrevette, hogy tréfálok — igaz, hogy ostobán, mint

közönségesen. Hiszen világos, hogy ebben a dologban együtt állunk és bukunk. De legyen nyugodt, majd csak kilábolunk valahogy. Mikor jár le az a nyomorult adóslevél?

— Március 13-án, fenség; 1908 március 13-án kelt.

— Tehát mához egy hónapra! És Marcovitz természetesen az egészséget akarja?

— Nem hiszem. Marcovitz be fogja érni törlesztéssel is.

— Hm, gyanítom, mit jelentene ily törlesztés. Nem, ezt a dolgot gyökeresen be kell szüntetni. Nem akarom, hogy tovább is nyomja a lelkiismeretemet. Van még egy teljes hónapunk, hogy megszerezzük Marcovitznak azt a 300.000-et, közben pedig, Paqueno, lehetne oly szíves, kiböngészni egyet a szerzetes atyái közül, aki a lelkiismeretről értekezik. Úgy érzem, ezen a ponton van szükségem némi vigasztalásra.

Don Ramon újrakezdte sétáját a szobában. Akármilyen volt az a hang, melyet az imént felvett az öreg Paquenóval szemben, világos volt, hogy ezúttal elhagyta szokott jókedve. Kinyitotta az ablakot és homlokát ráncolva nézte a kikötőt, melynek vize álmosan csobogott a napfényben, s a kicsiny házakat, melyek a körbefutó terrázsokon torlódtak egymásra. Az előttük lévő pálmafák levelei zizegtek a reggeli szélfuvásban, bizonytalan morajlás hallatszott fel Mahon utcáiból, s olykor-olykor kátrány szaga érzett a kikötő felől. A nagyherceg hirtelen hátrafordult Paquenóhoz, ki sötét pillantásokkal nézte merően a cipője hegyét.

— Itt van még az a hollandi?

— Kicsoda, fenség?

— Bekker.

— Igen, az még itt van. Fenséged jól van értesülve. Honnan ismeri fenséged a nevét?

— Istenem — Minorcában! Tehát még itt van! Gondolhattam volna. A szállón még ki van tűzve a zászló. Mit keres itt?

— Nem tudom, fenség. Sok kirándulást tesz a sziget, belsejébe. Mondják, hogy fényképfelvételeket készít egy külföldi társaságnak.

— Hm, nekünk legalább nem kell félnünk, hogy kémkedik, s az erődítéseinket fotografálja, mert a természet lerombolta mind, kivéve azt a vén ládát itt Mahonban. Mi szép csöndben már meg is valósítottuk a békemozgalom programját. Régóta van már itt?

— Egy hónapja, fenség.

Az ebédlőterem ajtaja diszkrétül kinyílt, és Auguste jelent meg küszöbén.

— Fenség, a reggeli tálalva van.

A nagyherceg arca felderült, ő fensége lerázta magáról az aggódó kifejezést, mint ahogy egy nagy újfundlandi kutya rázza le magáról a vizet.

— Tartson velem, Paqueno, a nyúl-reggeliben, — mondotta és előretolta az öreg pénzügyminisztert az ebédlőbe. — Mindkettőnknek szükségünk van egy kis szíverősítőre.

HARMADIK FEJEZET,

melyben az olvasó résztvesz egy villásreggelin és megismerkedik egy németalföldi úrral.

A lunchöt nyitott ablaknál költötték el a régi étteremben, melynek bútora óva emlékeztette a szemlélőt, hogy egykor minden a férgek martaléka lesz. Auguste némán szolgálta fel Joaquin növényi mellékételeit, aztán a vízbe és borba főtt ínycsiklandozó középtengeri kagylófélét, mely don Ramonnak gyöngéje volt.

Arra a tengerinyúl* következett, melyből don Ramon bőséges adagot tett ki pénzügyminiszterének tányérjára, de nem vetette meg azt a saját személyére nézve sem. Úgy látszott, sem ő, sem szenyor Paqueno nem hajlandó továbbfűzni a dolgozószobában megkezdett beszélgetést. A nagyherceg szótlanul evett, szenyor Paqueno azonban nem becsülte meg valami nagyon a saját porcióját; szórakozottan babrált az abroszon lévő kenyérhajjal és csak kötelességszerűen csipegetett néha-néha az ételből. A nagyherceg töltött neki egy pohárral a kitűnő bordeauxi borából — mely legutóbbi kölcsönére emlékeztetett — s így szólt:

— De Paqueno, kérem, ne hagyja el magát mindjárt. Látni a feszültséget, mellyel ez az állapot jár, a legnagyobb igézetességet kölcsönzi az olyan kötél-táncos-exisztenciának, mint a mienk. Hiszen van még egy teljes hónapunk! Természetes, hogy rendbe jön minden. Minorcának már 200 év óta nincs pénze, de azért mindig megvolt valahogy. Miért bukna bele éppen 1910-ben? Azonkívül bízom védőszentünkben, majorcai szent Orbánban, ki még sohasem hagyta cserben családunkat. Mellesleg szólva, Majorcának egyetlen lakója ő, kiről ezt el lehet mondani, nem szólva természetesen Joaquinunkról s a bácsijáról, ki ma egy borjút küldött nekünk.

Auguste megjelént sajttal és egy tál fűgével, melyet az asztalra tett, mikor a nagyherceg visszautasított egy további nyúl-adagot. Don Ramon hallgatva szentelte magát a sajtnak, a bordeauxinak, meg a fűgének. Aztán behozatta a kávé és rágyújtott egyikére örökös szivarjainak. Összefonva kezét a feje mögött, hanyagul bámult ki a Középtengerre, melynek vize fölött a sirályok éppoly szeszélyes körökben csapongtak, mint szivarjának füstje az ablak könnyű kereszttszelében. Őszinte nagy arca

most megint a léttel való legteljesebb elégteliséget fejezte ki. Aki most látta volna, a világért sem tartotta volna annak, ami volt — Majorca korlátlan kényurának s oly embernek, kit egy hónap leforgásával anyagi romlás és gyalázat fenyeget. Szenyor Paqueno, ki előbbi szavai után azzal a kilátástalan kísérlettel próbált szerencsét, hogy utánozza urának magatartását, néma csodálattal nézett reá. Auguste belépett a kávésedényekkel meg egy köszörült üvegpalaczkkal, s ő fensége, kiszolgálva magát mindkettőből, ismét szenyor Paquenóhoz fordult.

— A gyomor a világ középpontja, — mondotta bölcseledő hangon. — Nézzen reám, Paqueno, mily valóban jó vagyok ebben a pillanatban! Kész vagyok a legnemesebb és legrendkívülibb cselekedetekre — például arra, hogy megbocsássak mindenkinek, akinek adósa vagyok, vagy hogy alkotmányt adjak népemnek. Ez utóbbitől csak azért vonakodom, mert alattvalóim nagyon is jóra valók hozzá. Jogarom alatt nyugodtan és meglegedetten élnek, mint apáik, és csak arra gondolnak, ami a gyomrukra kell. Ha alkotmányt kapnának, lassankint más dolgokon járna az eszük, melyek merőben szükségtelenek. Ezért, amíg csak elkerülhetem, nem adok nekik alkotmányt. Nincs igazam, Paqueno?

— Fenségednek tökéletesen igaza van. A parlamentárizmus merőben ellenkezik történetünkkel, s az után a temérdek gond után, melyet fenséged családja a népre pazarolt, fenséged csakugyan érdemet szerzett reá, hogy korlátlanul kormányozhassa.

— Abból, amit maga itt összehord, kitűnik, hogy családom többnyire egész alávalóan viselkedett a néppel szemben. Gondoljon csak X. Luisra, ki eladta őket Nyugat-Indiának. Az önkényuralomhoz én nem a magam kedvéért, hanem a nép kedvéért ragaszkodom. Azzal a mély s nem fölszínes szeretettel

vagyok iránta, mely a hosszú birtoklásból folyik. Boldognak akarom látni. Tudom, hogy zúgolódnak az adók miatt — nem oly nagyon, de mégis mindenestre. De tudom azt is, hogy sokkal jobb nekik, ha adóznak nekem, mint az, hogy alkotmányt akasszanak a nyakukba. Mert azzal együtt nyakukba szakadna az ipar, és akkor volnának csak igazán boldogtalanok. Utazásaim közben láttam erre példát bőségesen. Minorcában most senki sem szenved ínséget. Éppen elég jut ki nekik a gazdasági nehézségekből, hogy fűszerezze életüket, s én vagyok a koronás bűnbak, ki felel a nép minden bűnéért, az ön társaságában, Paqueno. De szívesen teszem meg, mert szeretem őket, Paqueno, kivált így reggeli után.

A nagyherceg elhallgatott és csöndes mosollyal nézte szenyor Paquenót. Világosan meglátszott az öreg pénzügyminiszter arcán, hogy gondolatai mért-földes messzeségben járnak don Ramon ötleteitől, s hogy szokott udvariasságával mindenképpen igyekszik azt elleplezni.

— Paqueno, — mondotta a nagyherceg — maga túlságosan szeretetreméltó Marcovitz Szemjonnal szemben. Nem érdemli meg az, hogy oly sokat foglalkozzék vele. Gondoljon ki inkább valakit, akit megvághatnánk, azzal határozottan jobb hasznát veszi lelki erejének. Mit szólna hozzá, ha előkeresnénk valami régi ediktumot, s veradót vetnénk ki Bekker úrra, ki immár egy hónapnál hosszabb ideje lakik itt? Don Jeronimo egész bizonyosan vagyonának ötven százalékát követelte be minden idegentől, mikor megindult a háború a hitetlenekkel. Talán vannak még egyéb joghátrányok is.

Szenyor Paqueno rosszkedvűen rázta a fejét, de mielőtt felelhetett volna, kinyílt az ajtó és Auguste belépett. Diszkrét mosoly árnyéka honolt alázatosan a szája sarkain.

— Egy ember vár odakünn, — mondotta — s kihallgatást kér fenségedtől.

— Egy ember, Auguste? Miféle ember? Urat akar mondani?

— Nem, fenség, egy ember (Auguste hanglejtése leírhatatlan volt). Nincs névjegye. De azt mondja, Bekkernek hívják és Hollandiából való.

A nagyherceg felugrott s mereven nézett Augusterá.

— Bekker Hollandiából! Igen, mikor az ördögöt emlegetik... Hallja, Paqueno, Bekker kihallgatást kér tőlem — a bárány felkeresi az oroszánt!

Az öreg pénzügyminiszter arcán igazi, leplezetlen csodálkozás kifejezése látszott. Csakugyan nem mindennap esik meg, hogy kihallgatást kérjen valaki a minorcai nagyhercegtől — s ha igen, az illető akkor is legfeljebb valami nagyon erősen megpróbált hitelező. Ez a Bekker... akiről azt beszélnek, hogy gazdag...

— Mit akarhat fenségedtől? — hebegte.

— Úgy sejtem, fotografálni akar bennünket. Hiszen mondotta, azzal foglalkozik. De abból nem lesz semmi. Nagyon jó személyleírás volna az újságoknak, ha egy hónap múlva elpárologunk.

Szenyor Paqueno osszerezzen.

— Bocsássa be, Auguste, azt az embert, — mondotta nevetve a nagyherceg. — Mondja neki, hogy ő fensége ma az ebédelőben ad kihallgatást, mert szombat van.

Auguste visszasietett az előszobába, s fél perc múlva bevezette Bekker Tivadar urat a nagyherceg ebédelőjébe és ebbe a történetbe.

Bekker Tivadar úr pályafutását nem csekély részben homály fedi. Amit az 1910-ben Minorcában történt események után ki lehetett deríteni róla, nem sok, de elmondjuk azt, ami valamennyire bizonyosnak látszik.

Bekker úr minden valószínűség szerint 1876-ban Amsterdamban született. Legalább a mondott év

július havában egy Bekker Tivadar Adolfot írtak be az egyház anyakönyvébe. Való igaz, hogy az a Bekker úr, ki főszerepet vitt a minorcai eseményekben, csak a Tivadar nevet viselte, de minthogy tudva van, hogy több ízben változtatta meg a vezetéknévét, nem kerülhetett túlságos önmegtagadásába, hogy lerövidítse a keresztnévét.

Ez az említett Bekker Tivadar Adolf olyan nevelésben részesült, minőben a vele egy sorsban lévő fiúk szoktak részesülni, — az apja kisebbrendű szabó volt — népiskolát és alreáliskolát végzett. Aztán (nyilván szüleinek kedvezőtlen gazdasági helyzete miatt) kivették az iskolából és beadták gyakornoknak a Grootmann és tsa nagy vegyészeti cég laboratóriumába. E cég helyiségeiben folyt le Bekker úr élete 23 éves koráig, egy *S* betű mögött, mely gigászi méretű ívben kígyózott azon az ablakon, melynél Bekker úr dolgozott. E betű alsó kajmóján át kilátás nyílt egy nyár idején irgalmatlanul hév naptól sütött, vagy esőtől csuronvizes, szűk és piszkos utcára, melyet a Grootmann és tsa munkahelyiségeiből erődő hulladékok kékre festettek. Az ablak mögött Bekker úr egyszerűbb ellenőrző vegyelemzésekkel foglalkozott, közben az orra állandóan tele volt a vegyszerek orrtekerő bűzével, a szemei pedig, melyek vágyakozva néztek ki az *S* betűn át, lassanlassan *S* formában és görbén kezdetek látni mindent. Nyilván ennek következtében hagyta oda 1899-ben Grootmann és tsát s egy újonnan alapított Altenhuus & Meyers nevű bányavállalkozó cégnél kapott alkalmazást. Ennél (főnökeinek a rendőrség előtt tett vallomása szerint) bányavegyelemzési szakértőként szerepelt, mert Altenhuus és Meyers főként bányaspekulációval foglalkozott. Bekker úr mindenestre a cégnek megelégedésére működhetett, mert főnnállásának egész ideje alatt, egy tel-

jes évig, szolgálatában maradt. Aztán, mikor a rendőrség éppen ellenőrző vegyelemzéshez akart volna fogni Altenhuus és Meyers vállalkozásairól, Bekker Tivadar Adolf megelőzte úgy őt, mint főnökeit, amennyiben egy szép szombati nap estéjén savval vegyelemezte a pénztárszekrény ajtaját és hangtalanul eltűnt Amsterdamból. Altenhuus és Meyers urak, kik csak szombathoz egy hétre szándékoztak odahagyni szülőföldjüket, ez eljárása következtében kénytelenek voltak hanyatt-homlok és csaknem minden pénzkészlet nélkül ereszkedni útnak. Az átkokat, melyeket ügyfeleik a közvetlenül ezután következő időben küldöttek utánok, a két szegénységre jutott szélhámos Bekker úr számlájára könyvelte el hűségesen. Viszont a rendőrség, melynek csakhamar sikerült utólnérni őket, Bekker Tivadar Adolf urat mindhiába kereste. Az emberek csak jóval utóbb jutottak arra a következtetésre, hogy Mexikóba és Nikaraguába irányította lépteit, bizonyára azzal az elhatározással, hogy szemlét tart azokon a bámulatosan jól fizető bányákon, melyeket Altenhuus és Meyers akartak népszerűsíteni Hollandiában. De az, hogy miképpen boldogult velők, merőben ismeretlen, s nem kevésbbé ismeretlen Bekker úr további sorsa az újvilágban. Az a szokása, hogy tartózkodása helyével egyidőben következetesen változtatta a nevét is, fölöttébb megnehezítette, hogy nyomon kövessék. 1909 október havában mégis viszontlátjuk őt mint elsőosztályú utast Schildknecht Ábrahám néven a *Francia* fedélzetén. Schildknecht úr, ki főleg a borra való terén való tartózkodásával és podgyászának jelentéktelen voltával tűnt ki, sietve hagyta el a gőzöst Cherbourgban, nagy csalódására néhány úrnak, kik azt hitték, hogy Southamptonban fogadhatják. Régóta nem viselt Bekker nevével, de viszont hosszú időn át viselt körszakálla nélkül sietett a fránya

bányaspekuláns új égitájakat keresni fel Cherbourg felől.

Ilyenek voltak Bekker úr előaktái. Ami az egyéni tulajdonságait illeti, oly emberek, a kik ismerték, nem tehetségtelen, de meglehetősen kíméletlen és rendkívül makacs egyéniségnek mondták. Arra az életmódra való tekintettel, melyet Altenhuus és Meyerstől való szökése után Amerikában folytatott, ez a leírás nem illik éppen rosszul Bekker Tivadar urra, ki 1910-ben bukkant fel Minorcában. Kíméletlensége és konoksága minden kétségnek fölötte áll, s el kell ismerni róla bizonyos fokú ravaszságot, ha nem is éppen tehetségét. Olyan ballépést, mint don Ramonnál való kihallgatása, melyről most fogunk szólni, csakis akkor követett el, mikor ez a ravaszsága összeütközésbe jutott kíméletlenségével.

Bekker úr külseje nem tagadott el semmit életéből és jelleméből, mikor Auguste előtt elhaladva, a nagyherceg ebédlőjébe lépett. Az erős napfény kezdetben vakította az előcsarnok félhomálya után, egy darabig hunyorgott, hogy hozzászoktassa szemét az új világításhoz és kis időközökben görcsös rángások mutatkoztak szájának sarkai körül. Úgy látszott, mintha a szája nem állna teljesen az ellenőrzése alatt. A feje nem volt bizonyos durvább energia nélkül; egyébként sem lehetett volna szép férfiúnak mondani, de még elcsúfította az, hogy bőrig rövidre vágva hordta a haját. A szemöldöke sűrű, majdnem sörteszerű, de oly szőke volt, hogy alig látszott. A két szeme alatt lévő két duzzadt zacskó kicsapongó életre vallott. Foglalatlan szemüveget viselt. Egyébként viseltes bonjourt, szürke nadrágot, s mindehhez sárga fűzőscipőt viselt. Alakja, mely alacsony volt, hajlamosságot mutatott az elhízásra, s a kezei, melyeket néhány gyűrű díszített, kicsinyek és kövérek voltak.

Auguste, ki gúnyos hangsúlyozással bökte ki Bekker úr nevét, még egy pillantást vetve a jövővényre, visszavonult. Bekker úr hunyorgatva hajolt meg a nagyherceg előtt. Don Ramon hanyagul intett szivarjával válaszul.

— Kihallgatást kért? — mondotta. — Ez itt barátom, szenyor Paqueno.

Szenyor Paqueno, ki Bekker úr beléptekor felállt, nyájasan meghajolt és Bekker úr könnyű biccentéssel vette tudomásul a köszöntését, ami az öreg pénzügyminiszternek arcába kergette a vért. Don Ramon mosolygott. Az európai embernek ez a fajtája újszerű volt neki. Ugyan mi lehet ennek az embernek a begyében? Világos, hogy a nagyherceggel szemben lehető nyájassá és bizalmatkeltővé iparkodott tenni arcát, de ha don Ramon jól olvasott belőle, — és don Ramon, bár korlátlanul uralkodó fejedelem volt, nem volt rossz pszichológus — alázatos mosolya vajmi átlátszó álarc volt rajta. A homloka és a szája durva kíméletlenségről beszélt, s az a mód, ahogyan elintézte szenyor Paqueno köszöntését, igazolta ezt a megfigyelést.

Nyilván sokkal inkább igénybe vette a nagyherceget illető kérelem, semhogy ügyet vethetett volna másvalakire is. S milyen természetű volt ez a kérelem? Don Ramonnak rá sem igen kellett néznie a Bekker úr szeme és szája körül levő vonásokra, hogy megsejdítse; világosabban már alig lehetett volna kimondani is: üzlet. Üzlet Minorca nagyhercegével! Nem mindennap esett meg, hogy valaki effélére gondolt volna — de ha gondolt reá, meg lehetőszen biztosra lehetett fogni, hogy rossz üzlet volt, melyben az említett herceg arra volt kiszemelve, hogy ő legyen a vesztes fél. Belsőleg mosolyogva határozta el don Ramon, hogy Bekker úr számára oly nehézé teszi a játékot, amily nehézé csak lehet.

Azok alatt a rövid pillanatok alatt, melyeket a nagyherceg e gondolatoknak szentelt, Bekker úr néhány gyors oldalpillantással szemügyre vette a termet; mulatságos volt látni, mennyire iparkodik leplezni érzelmeit, melyeket a szüette berendezés ébresztett benne. Don Ramon az ajkába harapott, hogy hangosan fel ne hacagjon arcjátékán s azokon a pillantásokon, melyekkel azt szenyor Paqueno kísérté. Bekker úr most először nyitotta szóra száját. Úgy látszott, zavarban van, s nem tudja, hogyan kezdje.

— Azért kértem kihallgatást, hogy... hogy bemutassam hódolatomat fenségednek... egy idő óta Minorcában tartózkodom... s helyénlevőnek talál-tam...

Spanyol beszéde egészen kifogástalan volt, de vaskos mellékhangzással beszélt, amellet világosan észre lehetett venni, hogy a hangját éppoly aláza-tossá igyekszik tenni, mint az arckifejezését.

— Ah, — mondotta don Ramon nyájasan — ön nagyon is szeretetreméltó, Bekker úr. Nem mindennap esik meg, hogy idegenek Minorcába tévednek, és még ritkébb eset, hogy oly tapintatosak, mint ön.

Bekker úr helyeslően mosolygott és gyorsan körülnézett. Világos, hogy várta a felszólítást, hogy foglaljon helyet. De minthogy a felszólítás elmaradt, ő maga ragadott meg egyet a régi mahagóniszékek közül, melyek az ebédlőasztal körül álltak és lebecsát-kozott reá. Az öreg szenyor Paqueno elvörösödött — a régi udvari tónust ő a végső nyomorúságig szentül megővta. Santiago di Coruna! Ez a fickó minden teketória nélkül leül, holott ő maga állva maradt, mintegy emlékeztetve reá, mit parancsol az etikett. Már éppen mondani akart valamit, mikor don Ramon kezének egy intésével visszatartotta. A nagyherceg szemének sarkában tréfásan villant meg valami, Bekker úr nyilvánvalóan mulattatta

— Paqueno, — mondotta — üljön le már az Isten szerelmére!

Bekker úr egymásra vetette lábát, s újra megszólalt:

— Nagyon meg vagyok elégedve minorcai tartózkodásommal, — mondotta. — Elragadó sziget — szokatlanul szép fekvés. Nagyon csodálom. És a levegője...

— Igazán örülök, — mondotta don Ramon legmelegebb hanglejtésével. — Az olyan ember, aki szereti a természetet, sohasem lehet egészen rossz ember. S mint bizonyára észrevette, Bekker úr, a természet körülbelül az egyetlen, amivel itt Minorcában dicsekedhetünk!

— Igen, igen, a többi, mint hallom, meglehetősen a levegőben lóg. — Bekker úr szánakozva mosolygott.

Szenyor Paqueno megrázkódott, mintha pofonütötték volna. Madre de dios! Ily szemtelenség! Hallatlan, hihetetlen! Hogyan tűrhet ilyet don Ramon? Hát nem hallotta? Ez a jöttment nem a szerencsétlenségüket merte az arcukba vágni? Szenyor Paqueno dermedten nézett urára, ki megint egy kis kézmozdulatot tett, hogy megnyugtassa. Don Ramon arca barátságosabb volt, mint valaha.

— Rokonszenvez velünk, Bekker úr? Nagyon is kedves. Erre igyunk, — mondotta és a választ be sem várva, megtöltött cognac-kal egy nagy poharat. Bekker úr habozni látszott. De mikor a nagyherceg fölemelte nyeles-poharát, hogy ráköszöntsön, ő is fölemelte és kiürítette a magáét. Don Ramon úgy igazította székét, hogy háttal ült az ablaknak.

— Hollandiából jön, Bekker úr?

Világos volt, hogy Bekker a cognac után erősebbnek érezte magát a nyeregben. Hátradőlt székében és mosolya nem volt sem oly biztos, sem oly alázatos

— Nem, Mex... Amerikából, — mondotta. —

Sokáig voltam odaát — hol itt, hol ott, és mindenféleképpen »dolgoztam«. Házban, bányában, részvényekben. Nem kell lenézni semmit, amivel keresni lehet. Nem igaz?

Bekker úr szívből kacagott saját szavain.

— És ön keresett is mindenféleképpen, nemde, Bekker úr?

A nagyherceg sietett tompítani gúnyos hanghordozásán és friss cognacot töltött a pohárba, amit Bekker úr szótlanul fogadott el. A nagyherceg cognacja, éppúgy, mint a bora, a legutóbbi kölcsönre emlékeztetett, s éppoly jó volt, mint amily rosszak a pénzügyei. Ismeretes volt róla, hogy temérdek alkoholt bírt el, ha arra került a sor, de szenyor Paqueno, ki sohasem látta, hogy többet ivott volna meg egy pohárnál a villásreggeli után, csodálkozva, sőt majdnem a szemrehányás egy nemével nézett urára. Hogyan tűrhetett a nagyherceg ily embert, hogyan ereszkedhetett le annyira, hogy poharazzon vele?

Bekker úr rejtelmesen mosolygott a nagyherceg kérdésére.

— Istenem, — mondotta. — Hát csak vagyok valahogy. Rosszul sohasem ment dolgom. Az embernek csak kell gondolni a vénségére, nem igaz? Rossz világot élünk.

Pillantását, mely, ha lehet, még őszintébb volt, mint a hanghordozása, megint végigjáratta a terem szüette pompáján, s közben szürcsölt egyet-egyet a poharából. A nagyherceg fölemelte a magáét, hogy ráköszöntsen.

— Sajnos, nagyon is igaza van, Bekker úr. S innen visszatér megint a hazájába?

Bekker úr gyorsan kihajtotta a cognacját.

— Hát az, — mondotta — a körülményektől függ. Mit csináljon az ember otthon? Elvégre félre-raktam valamicskét s megengedhetek magamnak

egyet és mást. És itt Minorcában találtam valamit, amire talán kedvem volna rátenni kezem.

— Vajjon mi volna az, az ég szerelmére? — mondotta a nagyherceg egész komolyan. — Az éghajlat nem eladó, Bekker úr.

Bekker úr zajosan kacagott. Most már egészen levetette előbbi csúszómászó illedelmességét, s az arcán mutatkozó gyöngé pirosság mintha arra vallott volna, hogy a cognac megtette hatását.

— Nem, a többi pedig el van zálogosítva, úgy-e, ezt akarja mondani? Haha! Tudom már. Beszereztem kisdéd értesüléseimet, arra az esetre, ha üzletet találnék itt kötni. Az embernek mindig jó tudni, hányadán van az emberekkel, mielőtt alkuba bocsátkozik velök.

A nagyherceg elpirult. Nagyon rossz eset ez a Bekker úr. Harmadszor is leintette szenyor Paquenót, ki, úgy látszott, kész meggyilkolni érette a vendéget. Ha ez észrevette szavainak hatását, amihez kétség fér, mindenesetre semmi jelét sem mutatta, hogy aggódnék miatta, hanem ugyanazon a feszélyezettlen hangon folytatta tovább:

— Hiszen én is tudom, hogy itt minden talpalatnyi föld a kormányé.

— A kormány pedig én vagyok, — vetette közbe a nagyherceg szárazan.

— No igen, úgy, hogy, ha az ember venni akar valamit, ide kell fordulnia, a cég egyedüli főnöke, ügyebár? Hiszen azért jöttem ide. A minap künn jártam a Punta Hermosán, nagyon szép természet, úri fekvés, s megnéztem a régi kastélyt.

— Szerencsés don Jeronimo régi kastélya, — dünyögte a nagyherceg a fogai közt. — Nos, Bekker ur?

— Mi az ára?

A nagyherceg egy pillanatig oly tűnődő arckifejezéssel nézte Bekker urat, hogy a nevezett úr kezdett fészkelődni a széken; a dolognak az a látszata volt,

mintha Don Ramon azon gondolkoznék, mi volna jobb, menten ledurrantani Bekker urat, vagy kidobni a szobából. De a következő percben mégis egész nyugodtan így szólt:

— Hiszen tudakozódott rólunk, Bekker úr. Nem jött reá ez alkalommal a Punta Harmosa kastélynak egy bizonyos sajátosságára?

— Nem szoktam érdeklődni régiségek és históriai dolgok iránt, — mondotta Bekker úr egykedvűen. — Nekem tetszik a formája és abban a helyzetben vagyok, hogy a dolgot megvehetem.

— Kétségbe vonom, — jegyezte meg a nagyherceg szárazan. — Ha nem találta ki magától, megmondhatom önnek, miben áll a Punta Hermosa kastély sajátossága. Tulajdonképpen kétféle az. A Punta Hermosa egyrésztől ment minden tehertől, másrésztől pedig nem az enyém. Az az egyetlen darab föld Minorcában, mely nincs megterhelve és az egyetlen, mely nem az enyém — ok és okozat, lehetne mondani.

— Az ördögbe, — mondotta Bekker úr — ebben igaza van. A kastély egészen tehermentes. De ha nem az öné, akkor kié?

— Az enyém volt, de megajándékoztam vele egy barátomat — jóbarátokat szereztem magamnak a jogtalanul szerzett mammonnal, mint az írás mondja.

— Neki adtam, hogy a szolgálatomban maradjon.

— Értem, — mondotta Bekker úr hunyorgatva.

— Dehogy, nem érti, Bekker úr. A barátom másként nem maradt volna a szolgálatomban, mert nem engedhettem volna meg, hogy oly hálátlanul fecsérélje idejét. A Punta Hermosa kastély ezé a szenyor Paquenóé.

Bekker úr gyorsan hátrafordult szenyor Estebanhoz és hirtelen felébredt érdeklődéssel nézett rá.

— Úgy? — mondotta. — És mit szól az ajánlatomhoz? Eladja azt a micsodát? Mennyit akar érte?

Az a felháborodás, mely lassan-lassan felgyülemlett az öreg szenyor Estebanban, s amelyet eddig urára való tekintettel visszafojtott magába, egyszerre mind kitört. Felugrott helyéről s a legélénkebb undorral nézve végig Bekker úron, rekedten kiáltotta:

— Mit szólok? ... Akarom-e? ... Mennyit akarok? ... Mondja, szenyor, hogyan merészel idejönni s megsérteni bennünket ajánlatával? Eladni? Soha, míg élek ... hát még önnek! Inkább lássam tűzben elpusztulni Punta Hermosát ...

Elnémult, mert don Ramon egy gyors kézmozdulatot tett. A nagyherceg bevárta, míg lecsillapodni látszott, aztán így szólt Bekker úrhoz:

— Szenyor Paquenónak kissé szokatlanok az efféle üzletek, Bekker úr. Többnyire rosszabb üzletekkel foglalkozott — mert tudniillik ő pénzügyminiszterem. Most már mindenesetre tudhatja, hogy a kastély nem eladó.

— Százezret akartam ajánlani, — mondotta Bekker úr nyugodtan. — De elmehetnék 125.000-ig. Nos, mit szólnak hozzá?

Szenyor Paquenóról a nagyhercegre vitte át pillantását, hogy figyelje a hatást. A pénzügyminiszter arckifejezése még mindig tele volt elfojtott undorral, a nagyhercege meg épp oly nyugodt és önmagán uralkodó volt, mint azelőtt, amikor így szólt:

— Sajnálom, Bekker ur, hogy be kell fejeznünk ezt az értekezést. Nagyon szeretetreméltó volt öntől, hogy felkeresett bennünket, s ráadásul még javítani is akar nyomasztó helyzetünkön. De ön tékozolja idejét, és, bocsásson meg, az enyémet is! Ön businessman, s noha az én állásom nem is jár túlsok munkával, mindenesetre mégis van mindenféle tennivalóm.

Felállt, értésére akarta adni Bekker úrnak, hogy a kihallgatás véget ért; de ügyet sem vetve arra, a fáradhatatlan üzletember így kiáltott:

— No hát, legyen 150.000, Jézus nevében! Gondolja meg, 150.000! 150 — mondjuk hát 175.000! 175.000! Értse meg, mit jelent az önnek! Azt mondom, tegyen úgy, mint Castro, vegye magához a 175.000-emet s amit még előteremthet, utazzon el innen, és...

— És kezdjen új életet, akarja mondani, Bekker úr, — mondotta a nagyherceg szárazan. — Köszönöm! Ha más adta volna ezt a tanácsot, kézzelfogható feleletet adtam volna reá. De most már kérem, távozzék és ne alkalmatlankodjék nekünk tovább.

Vaskeménységű kezét Bekker úr gömbölyded vállára tette s nyugodtan, de határozottan az ajtó felé tolta, mely eljárása közben hatjegyű számok kezdettek áramlani Bekker úr szájából, annál magasabbra és magasabbra szökve, minél közelebb jutottak a küszöbhez. Mikor azt elérték, Bekker úr már a 300.000-nél tartott, s a nagyherceg hátrafordult, mert valaki megfogta a kabátja ujját. Az öreg szenyor Esteban volt, ki a legvadabb módon fintorgatta arcát, s ajkával mindegyre csak azt hajtogatta: »300.000 — Marcovitz Szemjon — fenség, eladni!« Don Ramon összerezte. Bekker úrral való beszélgetése közben megfedkezett Damokles lenyegető kardjáról, melyet most szenyor Esteban eszébe juttatott. Most megint tisztán látta a helyzetet, s egy pillanatig habozott. Szenyor Paquenónak elvégre igaza van — a 300.000 éppen elég hogy kifizesse Marcovitz Szemjont, s megint gáncsnélküli ember váljék belőle. 300.000 — és ez a Bekker úr 300.000-et kínál a Punta Hermosáért... Ha elfogadná... Nehéz volna más módon előteremteni azt a pénzt, talán lehetetlen is. Fél percig, kezét még Bekker úr vállán tartva, habozott, s e közben ez az úr feszült, várakozásteljes hallgatással nézett reá. Szeme hunyorogott a foglalat nélkül való szemüvege alatt, s a szája-

sarka egyre rángatódzott. A nagyherceg arcán egyszerre mosoly futott át, visszahúzta Bekker urat a szobába s intett neki, hogy foglaljon helyet. Az öreg Esteban megkönnyebbülten sóhajtott fel és súlyosan merült el egy zsöllyeszékben.

Néhány pillanatig csend volt a helyiségben, a nagyherceg elgondolkozva nézte a szeme szögletéből Bekker urat. Aztán így szólt:

— Mondja, Bekker úr, tudja-e mit jelent Punta Hermosa reám és szenyor Paquenóra nézve? Jobb lesz tudnia, hogy tisztába jöhessünk egymással. Az a kastély amott — Szerencsés don Jeronimo kastélya — s a körülötte lévő területek a mi menedékünk, Bekker úr, vészkijárat a lyukból két szegény, erősen megszorított rókának. Ön azt mondja, ismeri helyzetünket, eszerint hát tudja, hogy *de jure* minden pillanatban államcsődbe juthatunk, *de facto* már rég bele is jutottunk. Mikor átvettem az uralkodást (Bekker úr önkéntelenül vihogott, az uralkodás szót hallva e vagyombukott ajakról), a Punta Hermosa kastély biztosítékul le volt kötve egy kölcsönért, melyet a barcelonai Apelmann nyújtott.

— Apelmann y Hijos, — vetette közbe Bekker. — Tudom.

— Nem, az öreg Apelmann — akkor még nem vette be a cégbe Híjost, — folytatta a nagyherceg.

— Ez a cég a legnagyobb hitelezőnk.

— A madridi Huelvas Domingón, és a marseillei Vivianin kívül, — tette hozzá Bekker szárazan.

— Látom, hogy csakugyan jól van értesülve. Nos — felhajtottuk azt a 60.000-et, melyre szükségünk volt, hogy kiváltsuk Punta Hermosát Apelmanntól, 40.000 volt rajta a kölcsön, a többi kamat és kezelési költség volt atyám idejéből. Aztán odaajándékoztam, a föltétlen rendelkezési joggal együtt, szenyor Paquenónak. Ha már most államcsődbe,

lemondásra s miegyébre kényszerítenek bennünket, még mindig megmarad a Punta Hermosánk, hová visszavonulhatunk, Bekker úr. És hasonlóképpen abban az esetben is, ha megsokaljuk tovább folytatni az üzletet, ami csodálatosképpen még nem történt meg.

Bekker úr ravaszul nevetett.

— Értem a fogást, — mondotta. — Színleges átengedés, s a hitelezőket megrövidítő eljárás — az effélét mifelénk nagyon szigorúan büntetik.

— Téved. Színleges átengedésről és megrövidítő eljárásról csak akkor lehetne szó, ha az utolsó pillanatban tettem volna, hogy megcsaljam hitelezőimet. De tizenöt évvel ezelőtt tettem — az én hitelezőim pedig, mint ön is hallotta, kitűnő fajtából valók. S végre és utoljára nekünk, minorcai nagyhercegeknek, már azelőtt is rossz hírünk volt.

A nagyherceg az asztal fölött kezét nyújtotta szenyor Paquenónak, ki megilletődve csókolta meg azt. Jelentékenyen fokozott tisztelettel nézett rá a hollandi Bekker úr, mondván:

— Nos, mire akar hát kilyukadni?

— Most már tudja, Bekker úr, hogy Punta Hermosa nekünk kettőnknek mit ér; de tudja-e, hogy mennyit ér egyébként is? Mikor visszaváltottam Apelmanntól, pártatlanul felbecsültettem. A legmagasabb becslés 125.000 peseta volt. Annak tizenöt éve már. Mondjuk hát, a pénz árfolyamát tekintve, 150.000. Ön pedig, Bekker úr, fogas amerikai üzletember létére 300.000-et kínál?

Bekker úr, ki engedelemkérés nélkül rágyújtott, erre hirtelen félretette szivarját.

— 300.000-et, — mondotta — igen, de el kell ismerni, hogy egészen zavarba ejtettek — hiszen valósággal erőszakot alkalmaztak ellenem, mert eleinte csak 100.000-et kínáltam... én...

A nagyherceg felállt. Valami mosolygásféle mutatkozott a szája szögletében.

— Tehát visszaszívja, Bekker úr, — mondotta. — Gondoltam. Meggondolatlan ember ön, s valószínűleg éppoly kevéssé akar 100.000-et, mint 300.000-et mondani. Azt hiszem, egyáltalán nincs is szándékában, megvenni a birtokot. Csak mulatni akart a mi rovásunkra. Sajnálom, hogy pillanatig is komolyan vettem és kívánok önnek jó reggelt.

Néhány lépést tett az ajtó felé, mintha oda akarná kísérni Bekker urat. Ez úr vonásain az ijedtség heves kifejezése látszott.

— Fenség, — mondotta gyorsan — teljesen félreért. Ha szó lehet arról, hogy tréfáltam, akkor most tettem azt, mikor elhamarkodást és erőszakot említettem. Hiszen meglehet, hogy a dolog, mint ön mondja, nem ér többet 150.000-nél, de az ördögbe, én megszerettem, kedves fekvés, nekem megér 300.000-et. Gazdag vagyok, s egypár rongy bankóval több vagy kevesebb... állom a szavamat.

Feszült várakozással nézett a nagyhercegre. Annak nem lehetett áthatolni az arcvonásain, amikor felelte:

— Bocsásson meg, Bekker úr, belátom, hogy ön komoly üzletember, s hogy a Punta Hermosa elvégre megérhet önnek 300.000-et. Sőt meg vagyok győződve róla, s ennek következtében úgy veszem ajánlatát, amint tette... (Bekker úr ajka önkéntelenül megrándult), de van egy »de«. Abból az okból, melyet az imént fejtettem ki önnek, a kastély szenyor Paquenónak és nekem sokkal többet ér 300.000-nél. Ha eladnók, a legalacsonyabb árára, jól megértsen, a legalacsonyabb, nem 300.000, hanem félmillió volna.

A kétségbeesés nehéz sóhaja szakadt ki szenyor Paqueno melléből. Már-már úgy érezte, hogy megszabadult Marcovitz Szemjontól, s a romlástól, mely tőle fenyegetett, s ez oly boldoggá tette, hogy alig is

hallgatta, mit mond don Ramon, hanem csak arra várt, hogy elfogadja az átkozott fickónak érthetetlenül pazar ajánlatát. Mit bánta, hogy elvesztik menedékhelyöket. Hiszen még mindig ott van számukra a barcelonai kolostor, és ő fensége most elrontott mindent azzal, hogy nagyon is túlfeszítette a húrt. Természetes, hogy ez a hallatlan követelés arra fogja ingerelni ezt az embert, hogy egyszerűen nem-et mond. Félmillió — nevetséges már a gondolat maga is. Szemrehányóan nézett urára, kinek arca kemény és kifürkészhetetlen volt, mint egy vasálarc. Aztán Bekker úrra fordította pillantását, hogy lássa beigazolódni komor sejtelmeit... és összerázkódott csodálkozásában.

Ez ember vonásain tanulmányt lehetett volna végezni az emberi indulatokról. Apró, hunyorgó szemei szinte megbűvölten csüggték don Ramon hideg arcán, kövér ujjai összegyúrték a terítőt az asztal alatt, a szájának két szöglete szünetlenül rángatódzott, hol csalódottságában és dühében, hol tétovázásában, hol egy-egy pillanatra fellobbanó határozottságában. Egy pillanatilag úgy látszott, mintha fel akarna ugrani, hideg gúnykacajjal a nagyherceg orcátlansága miatt; a következő pillanatban mintha mást gondolt volna, s mintha már feleútján lett volna, hogy igen-t mondjon, hogy aztán ismét elveszítse határozottságát és a csalódottság dühével nézze a nagyherceget. Szenyor Paqueno nem hitt a szemének. Bekker úr habozott, még nem mondott nem-et.

A nagyherceg hirtelen egy kézmozdulatot tett, mintha fel akarna állni és felvonta szemöldökét, mintha azt akarná mondani: Hiszen tudtam, hogy az ár túlnagy lesz önnek. A következő pillanatban az elszántság álarcává merevedett Bekker úr arca. Köhécselt és rosszul színlelt fölénynyel így szólt:

— No, önnel csakugyan nem jó egy tálból cse-resznyét enni! Félmillió nem kis dolog. Azt hiszi, úgy-e, hogy alaposan vérét kell venni az első becsületes spekulánsnak, aki hosszú idő multával az útjába akad? Haha, szerencséje, hogy oly áldottlelkű emberrel van dolga, mint én vagyok. Nevetséges, képtelen ár ez, kedvesem, más ember egy pillanatig sem gondolna rá, hogy megadja, de jóságos atyám, én majd meggondolom. Hát, úgy-e, el sem hiszi? De vigyen el engem az ördög; megadom a félmilliót a kastélyért. No, mit szól hozzá, mi? Ugy-e, hogy alaposan beleháborodtam a szigetébe?

Szenyor Paqueno nem hallgatta tovább, lihegve roskadt vissza a zsöllyeszékébe: Madre de dios, a csodák korszaka tehát még nem mult el végképpen! Félmillió — félmillió, Marcovitz Szemjon kifizetve és a nagyhercegség 200.000-nyi készpénzkészlettel! A következő pillanatban felugrott.

A nagyherceg hátravetette magát és hánykolódott a széken nevetében. A föld valósággal rengett nehézsége alatt. Bekker úr, ki hirtelen elnémult, ijedten bámult reá, nyilván meg volt győződve, hogy örültséggel van dolga — olyan emberrel, kinek az öröm elvette az eszét. Már azon a ponton volt, hogy sietve visszavonja elhamarkodott ígérését, de mielőtt szóhoz juthatott volna, a nagyherceg megszűnt kacagni, s a bőkezű vevőhöz fordulva, teljes komolysággal így szólt:

— Bekker úr, Bekker úr, miért borotváltatta le a bajuszát meg a szakállát?

Bekker úr vérvörös lett dühében. Felugrott és magából kikelve bömbölte:

— Mi köze hozzá? Ezer ördög, azt kérdezem, mi köze hozzá?

A nagyherceg komolyan nézett reá.

— De Bekker úr, semmi izgalom! Hiszen csak saját érdekében kérdelem. Mint üzletember kapi-

tális ostobaságot követett el azzal, hogy ily símára borotváltatta magát. Meglehet, — nem vagyok kíváncsi — meglehet, hogy a multját akarja leplezni vele — de viszont nagyon is leleplezi vele azt, ami a belsejében történik. Az után, amit a szájáról leolvastam, nem pedig az után, amit hallottam öntől, kijelentem, hogy nem lesz önnek elég arra sem fél millió, sem egy egész millió, hogy megvegye Punta Hermosát. Csak tiszta bort a pohárba, Bekker úr! Itt valami titok lappang. Világos, mint a nap, hogy Punta Hermosának valami olyan értéke van önre nézve, aminek semmi köze sincs a fekvéséhez. Igazán, nem nézem önt természetimádónak, Bekker úr — mondja még már most, miről van szó, akkor talán lehet valami az üzletből.

Bekker úr még mindig vérvörös volt dühében a nyakától a rövidre nyírt haja gyökeréig.

— Félrebeszél ez az ember, — kiáltotta. — Vigyen el engem az ördög, ha nem beszél félre! Olyan árt adok, mely örületes, ő pedig sértéssel felel. Tulajdonképpen ki kellene hivatnom! Utoljára kérdem: elfogadja-e azt az árat, melyet kínálok, vagy nem?

Bekker úr minden egyes szavára úgy megrázódott szenyor Paqueno a zsöllyeszékében, mintha megannyi villamos ütés érné. A nagyherceg még mindig nyugodtan mosolyogva folytatta:

— Talán segítsék önnek egy kicsit? Természetimádónak nem természetimádó, Bekker úr, s az imént maga mondotta, hogy nem érdekli a történelem, meg a régiségféle. De hogyan is volt csak? Nem spekulált-e odaát Amerikában kissé mindennel — a többi közt bányavállalatokkal is? Hogyan, talán valami leletre bukkant kisdud turista-kirándulásai közben Punta Hermosa körül?

Bekker úr elsápadt, de még egy utolsó kísérettel ki akart tartani a hangja mellett.

— Az ördögbe, — kezdette. Aztán hirtelen elnémult. A nagyherceg felállt s úgy nézett reá, hogy rémülettel töltötte el lelkét.

— Bekker úr, — mondotta hidegen — legyen oly szíves és hagyjon fel tüstént ezzel a hanggal, mely megfelel talán Mexikóban, de Minorcában egyáltalában nem. Engedje meg, felhívnom figyelmét arra, hogy engem fenségnek szólítanak, s hogy korlátlan zsarnok vagyok ezen a szigeten. Értse meg — egyeduralkodó. A cég egyedüli főnöke, mint kifejezni szíves volt. Szelíd zsarnok vagyok, de ha akarom, tíz percen belül kivitethetem a határon túl — ladik nélkül, Bekker úr — vagy börtönbe vethetem, az államfő durva megsértése miatt. A kazamatáinkat az idő kissé megviselte, de még kitarthatnak, amíg ön él.

— Hogyan merészel, — kezdette Bekker úr, de gyorsan helyreigazította magát — a-azt nem m-merné megtenni fenséged. M-megyek mindjárt a konzulunkhoz.

A nagyherceg jóindulatúan mosolygott.

— Látom, javul, Bekker úr. De oh — az a szerencsétlen szakálla! Miért borotváltatta le? Elég az állára néznem, s már nem is vagyok oly nagyon meggyőződve, hogy bármely konzulhoz is fordulhatna.

Bekker úr még jobban elsápadt, s a nagyherceg nyájasan folytatta:

— Lássá, igyekszem okosan beszélni önnel — semmi sem volna könnyebb, mint bányaszakértőt hozatni ide Barcelonából. Legyünk hát őszinték, Bekker úr! Gondolja meg, az üzlet üzlet. Vagy velem, vagy egyáltalában nem. A cég egyedüli főnöke, Bekker úr. És ha üzletkötésre kerül a sor, fellépése ellenére lojálisan fogok bánni önnel — arra szavamat adom.

Bekker úr arca megint tanulmánytárgy volt, méltó egy Forain acélvésőjére. Tétovázás, félelem és

kapzsiság küzdöttek az uralomért lelkében. Ezer ördög! Felsőhajtott. Legalább egy dolog mégis megmaradt számára. Kierőszakolni a legjobb feltételeket, melyek elérhetők.

— Nos, — nyögte ki nagynehezen — talán úgy van, mint ön... mint fenséged mondja. Azaz...

— Azaz, — bátorította a nagyherceg.

— Azt hiszem, egy kis leletre bukkantam Punta Hermosa tájékán...

— Ha olyan ember, mint ön, hiszi az effélét, — mondotta don Ramon udvariasan — akkor bizonyosan úgy is van.

— Hm, igen, hiszen lehetséges, remélem, hogy nem tévedek. Bizonyos a dolgomban persze még nem vagyok — hiszen úgy gondoltam, hogy később majd meggyőződést szerzek róla... a vétel után...

— S egy kis meglepetést szerez nekem, úgyebár, — vetette oda a nagyherceg.

— No igen, egészen úgy, mint ön... egészen úgy, mint fenséged mondja. Most már őszinte leszek, fenséged kívánsága szerint.

— Nagyon jól van, Bekker úr. Határozottan a legjobb, amit tehet. Csak siessen kissé vele.

— Mostanában néhány rövid látogatást tettem Punta Hermosában...

— Egészen fül vagyok.

— A környék emlékeztet olyanokra, minőket Amerikában láttam — persze nem a kastély, hanem egyes partrészletek, közel ahhoz a hegyhez — minek is hívják csak?

— Monte Cartagennak?

— Igen, igen, fenségednek tökéletesen igaza van Monte Cartagennak, remek tájrészlet az erdőben.

— Csak ne merüljön el a természetimádásban! A dologra, Bekker úr!

— Végeztem egynéhány kutatást — csak sebté-

ben, egyáltalában nem olyat, hogy irányadónak mondhatnám...

— Nagyon is szerény, Bekker úr, és?

— Rendkívül csalódtam.

— Igen? Csalódottságában elhatározta, hogy megveszi Punta Hermosát?

— Haha! Azt reméltem, hogy ezüstöt találok — az ezüst mindig specialitásom volt, fenség.

— Irigylésreméltó ember. Bár én is elmondhatnám magamról.

— De nem találtam ezüstöt, hanem — de megérti fenséged, hogy nem vagyok bizonyos a dologban?

— Megértem és újra csodálom szerénységét.

— Hanem inkább azt hiszem, hogy kenet találtam.

— Kenet, Bekker úr! Szurkot kenet!... Megértem, hogy a dolog meglepte. Persze a világért sem hitte még, hogy e dolgok lelőhelyére bukkan.

— Na, fenséged bizonyára megérti, hogy a dolog még egyáltalában nem bizonyos. De ha nem tévedek, az az ér már volt művelés alatt.

— Meglep, Bekker úr!

— Igen, valamikor nagyon régen. Nyomát lelni a feldolgozás valami nagyon elavult módjának, kalceronoknak — úgy nevezik — vermeknek, ahol a kenet úgy dolgozták fel, mint némely helyütt még manapság is. Nagyon rég használhatták már.

A nagyherceg elgondolkozva nézett Bekker úrra.

— Sajátságos típus ön, — mondotta. — Idejön — az istenek tudják, miért — megteszi kisdéd kirándulásait a környéken és zsupsz, talál valamit, ami nekünk évszázadok óta az orrunk előtt volt. Kén! Monte Cartagen... Régi vulkánikus táj — olyan mint Sziciliában. És Monte Cartagen... Hallotta már hírét Carthagónak, Bekker úr?

— Carthagónak, hogyne . . . Carthagó . . . Bekker úr hangja elárulta, hogy Carthagóról való ismeretei nem valami lesújtóan nagyok.

— Carthagó lakói voltak, Bekker úr, az elsők, kik ezen a szigeten itt megtelepedtek. Ők vetették meg Portus Magonis — a mostani Mahon város — alapjait és jelentékeny kereskedelmet űztek benne. Élénk összeköttetést tartottak fenn Sziciliával is. S egyike amaz árúcikkeknek, amelyekkel spekuláltak, a kén volt. És régi bányájukat, mely már a rómaiak korában feledésbe merülhetett, most eszerint újra felfedezte Bekker Tivadar úr . . .

A nagyherceg még mindig azzal a réveteg pillantással nézte Bekker urat, az pedig, alig, hogy megfeledkezve ijedelméről, kísérletet tett, előbbi hangján kezdeni.

— Igen és tudni fogom a módját, hogyan kell hasznot húzni a dologból. Én találtam meg a bányát. Ön szavát adta nekem és nélkülem nem helyezheti üzembe, ha még úgy Minorca nagyhercege is. Honnan kapna reá elfogadható feltételekkel egy pesetát is? Ha ugyan egyáltalában van még, aki hajlandó pénzt kockáztatni önre. Üzletember vagyok, de kész vagyok átengedni önnek a tiszta nyereségnek — mondjuk húsz százalékát. De az üzemet én magam rendezem be — üzletszerűen, másképp nem lesz a dologból semmi, érti, amit mondok? Semmi.

Bekker úrnak, míg így beszélt, nőttön nőtt a határozottsága. Kihívó pillantással mérte végig a nagyherceget s nyilván az iménti kudarc ellenére is nagyon meg volt elégedve magával.

Ügyet sem vetve modorára, a nagyherceg azt kérdezte tőle:

— Üzletszerűen? Hogyan érti?

Bekker úr hevesen vihogott erre a kérdésre. Hogy mit ért az ember azzal, hogy üzletszerűség!

— Nyugodtan rám bízhatja, — mondotta kurtán. — A tőkének kamatoznia kell, ez az első feltétel. A munkaerő itt olcsó lehet.

Nem felelve semmit, don Ramon így szólt:

— Járt ön Sziciliában, Bekker úr?

— Nem jártam. Tehát üssük nyélbe a dolgot oly gyorsan, amily gyorsan csak lehet ebben az aluszékony országban.

— Hm. Nem járt Sziciliában? Én ellenben jártam ott, Bekker úr. És volt részem abban a szerencsében, hogy láthattam teljes üzemben a kénbányákat. Tudja-e, mit mondtam akkor Paquenónak?

— Nem. — Bekker úr hangja a kicsinylés s a türelmetlenség vegyüléke volt.

— Azt mondtam neki: Most már nem szükséges Nápolyba mennünk, Paqueno, mert van itt is elég, hogy az embernek kedve legyen meghalni.

— Haha! — Bekker úr olyanformán kacagott, mint az unalmas emberrel szemben szokás, hogy az ember nyugtázza az anekdotáját s azzal megszabaduljon a további anekdotáitól.

— A szicíliai bányák üzeme, — folytatta a nagyherceg — mint ön mondaná, egészen üzletszerűen van berendezve. A munkaerő ott is olcsó — nagyon olcsó. Ezernyi ott a munkás — férfi, asszony és gyermek, gyermek, Bekker úr; ezek közt az ezrek közt egy sem öregebb harmincöt évesnél — nem éri meg az öregebb kort — és egyiküknek sincs emberi formája. Testüket, lelküket összerombolja és megmérgezi a kénfőz — ők megismerik a poklot minden járulékával együtt már itt a földön, Bekker úr, s ha szabad elhinnünk vallásunk tanítását, várja őket aztán még egy másik pokol, mert valamennyien lázonganak a felsőbbség ellen, feslettek és ellopnak mindent, amihez hozzáférnek. Hanem az üzem minden bizonnyal az, amit ön üzletszerűnek mond,

s az eredmény olyan, hogy jobbnak kívánni sem lehet.

Bekker úr fortélyos mosollyal nézte a nagyherceget.

— Fenséged szentimentális, — mondotta. —

Értem. Fenségednek húsz százalék kevés arra, hogy szemet húnyjon azok előtt az apró kellemetlenségek előtt, melyek együttjárnak azzal, hogy kénbánya van az ember birtokán? Nos, velem lehet beszélni — mondjunk hát huszonötöt, de aztán egy fillérrel sem többet, ez oly szentigaz, mint hogy Bekkernek hívnak — egy fillérrel sem...

Bekker úr emlékezései arra, ami közvetlenül e szavakra következett, rendkívül zavarosak. Azt sem tudta hogyan, két vaskeménységű kéz kalapálni kezdett a símára borotvált koponyáján, minden körbe fordult körülötte, a következő pillanatban úgy érezte, mintha fölemelkednék a padlóról, s egy rövid, de óriáserejű láb nagyon fájdalmasat rúgott testének azon a részén, hol Bekker úr háta azt tette, amit Bekker úr maga oly gyakran megtett — a nevét változtatta.

A következő pillanatban Bekker úr egy kilőtt ágyúgolyó sebességével röpült ki egy ajtón, mely eredetileg arany, most pedig lefakult színekben a minorcai nagyhercegség címerpajzsát viselte magán: két oroszlánt, mely alabárdot tart a karmai között, fölöttük ötsarkú csillag. Aztán nagyot dobant a csarnok kövezett padozatán; a feje zúgott, mintha tíz méhraj lett volna benne, s elmúlt jó három perc, míg reszkető tagjaival feltápáskodhatott megalázó helyzetéből. Az ajtó nyílásában, melyet az imént hagyott el, ott állt don Ramon, ki szivarra gyújtott és nyugodt szemmel nézte. Mögötte, néma kétségbeeséssel telve tűnt elő az öreg szenyor Paqueno arca. Egy távolabb eső helyiségből egy szolga sietett elő és kérdő pillantást vetett parancsolójára.

— Segítsd ki, Auguste, ezt az urat, — mondotta a nagyherceg és Bekker urra mutatott. — Ha merészelne mutatkozni a kastély közelében, teljes joggal reálölhetsz. Megmondhatod a többieknek, hogy ők is tartsák magukat ehhez. Most pedig ügyelj, hogy mielőbb elkerüljön innen.

De mielőtt a szolga még közelébe juthatott volna, Bekker úr hihetetlen gyorsasággal öntudatra tért és repkedő kabátszárnyakkal a csarnok ajtaja felé rohant. Behallatszott még sárga cipőjének kopogása az udvar kövezetéről, aztán csönd lett.

A nagyherceg intett Augustenak, hogy elmehet, ő maga aztán szenyor Paquenóval visszavonult az ebédlőbe.

— Az átkozott bitang, — mondotta. — Mulatságos volt egész idő alatt tanulmányozni, s nézni, mennyire merészkedik szemtelenségében. Kénbányákat nyitni Punta Hermosában — megmérgezni a levegőt és egész szegény népemet — és huszonöt százalékot, hogy behúnyjam az egyik szemem... Átkozott bitangja!

— De fenség, — vetette ellene szenyor Esteban reszkető hangon — nem lehetne megoldást találni?... Hiszen az egészségügy oly nagyot haladt... És gondoljon fenség Marcovitz Szemjonra... Gondoljon Marcovitz Szemjonra...

— Ej, Paqueno, — mondotta a nagyherceg ismét mosolyogva — maga már csak marad, ami volt: egy derék öreg jezsuita. Éppen azért nem állhatok szóba egy Bekker úrral, mert Marcovitz Szemjonra gondolkok. Ha nem akarom azt, hogy nagyon is mély megvetéssel sujtsam magam a Marcovitzzal való eset után, legalább meg kell védenem népemet Bekker úrtól és mérges gőzeitől. S minthogy éppen arról beszélünk, hogyan is volt csak, nem írt-e tegnap egy angol cégnek az olajtermésre táblázandó kölcsönről?

— De igen, fenség, egy Isaacs nevű angol cégnek; mondják, adott kölcsönt Szerbiának is, úgy hogy... de fenség, fenség!

— No, mi az a de, Paqueno? Csillapodjék. Majd csak megleszünk valahogy. Hiszen velünk van szent Orbán, s előttünk még egy egész hónap.

NEGYESIK FEJEZET,

melyben szent Orbánnak alkalmá nyílik, hogy kiüntesse magát.

A Hotel Universal a Plazuela de San Christobalon van Mahonban, s egyike a város két jobbféle fogadójának. Az a néhány kereskedelmi utazó szokott megszállni benne, akinek dolga akadhatott a szigeten; s elvértve egy-egy különc angol, néha egy művész, aki napfény-motivumokra vadászik. Az 1910. év február havában ott lakott a hollandi Bekker úr.

Február harmadikának szombati napja, melyen látogatóban láttuk don Ramonnál, rosszul kezdődött számára; Bekker úr lett volna az első, aki ezt beismeri. Nem lehet mondani róla, hogy meg szokta bánni azt, amit tett, feltéve, hogy nem vesztett rajta pénzt; épp azért nem állíthatja senki, hogy a nagyherceggel való beszélgetését megbánta volna; de hideg elkeseredéssel ismerte el, hogy egyelőre megverték — érezhetően, mint különböző testrészeit tanúsították. De amily kevéssé bánta meg azt a beszélgetést, veresége éppoly kevéssé juttatta eszébe csak egy pillanatra is azt a gondolatot, hogy lemondjon terveiről. Punta Hermosa valóságos kincsesbánya, nagy kincsesbánya, sőt páratlanul álló kincsesbánya, feltéve, hogy szimatja nem vezette félre. Próbaforásainak kéntartalma elsőrendűnek bizonyult.

a föld nagyszerűen ontja a nyersanyagot, a munkakerő oly olcsó Minorcában, hogy kívánni sem lehet olcsóbbnak és a fekvés kitűnő: semmi vasúti költség, és hajóvonalak tucatszámra, úgyszólván a kapu előtt. Röviden szólva, olyan üzlet, melyen százezreket lehet keresni, kolosszális üzlet — melyet kis híja, hogy rongy 300.000 pesetáért meg nem kaparított. Szemlélődésének ehhez a pontjához érve, Bekker úr egyre-másra a legádázabb szidalmakra fakadt don Ramon ellen. A furfangos gazember! A képmutató ördög! Kicsikarni becsületszóval a titkot, kicsalni belőle a szívéhez nőtt saját külön titkát, aztán visszatartani olyan hülyeséggel, mint a munkásokat illető gondolatával! Mi több, olyan módon utasítani vissza, mely Bekker úr arcvonásainak terjedelmök kétszeresét kölcsönözte! De csak lassan, lassan, nem viszi el azt ingyen! Ördög és pokol, visszaadja még a kölcsönt, annak az átkozott szegényházi fejedelemnek! Ha megpróbálná, más úton hajtani fel pénzt, hogy üzembe helyeztesse a bányákat — és persze, hogy arra gondol — drágán fizetné meg azt a szerencsét; még örülhetne, ha nem sajnálnák tőle a nyereség tíz százalékát. Tíz százalékot, mikor Bekker úr huszonötöt kínált fel neki! És a bányákat is ő fedezte fel — de van-e jog és törvény ebben az országban? Történt volna csak ilyesmi az ő hazájában — de ha már most ez az átkozott fejedelem, feltéve, hogy előteremtene más forrásból a szükséges tőkét, csak tíz százalékot kap is, Bekker úr nem kap semmit! Semmit! Pedig ő volt, aki... A düh erre a gondolatra több ízben járt közel ahhoz, hogy megfőjtsa Bekker urat, ki izgatottságában ugrott is nem egyet, nem is kettőt, ahogy hazafelé tartott a Hotel Universalba. De mikor a Plazuela de San Christobalra ért, a feje ismét hideg volt, belül, mert a füle meg az arca égett, mint a tűz; balsorsát és bosszuló gondolatait

egyelőre félretette és csak egy dologra vetette magát : hogyan menthetné meg magának Punta Hermosát ?

Nagy idő nem állt rendelkezésére, mert a nagyherceg természetesen már holnap megindítja a tárgyalást valami uzsoráscéggel, hogy mielőbb megkezdhesse az üzemet. Vigye el az, akire Bekker úr gondol ! Amíg ő uralkodik Minorcában, Bekker úrnak nincsenek valami nagy kilátásai ! Ördög és halál . . . Bekker úr megrázkódott, s ennél a szitoknál megállt : Hiszen megvan az eszme, amelyet keresett ! Amíg don Ramon uralkodik, Bekker úrnak nincs kilátása, hogy megkapja Punta Hermosát. Eszerint mi marad Bekker úr számára, ha mégis bírni akarja Punta Hermosát ?

Az, hogy don Ramon ne uralkodjék többé.

Más szóval : egy kis forradalom.

Bekker úr pályafutása, mint már jeleztük, nem szűkölködött viharok nélkül, s nem hiányzott belőle egy-egy kis forradalom sem. Ha az ember egynéhány esztendőt a középamerikai államokban tölt el, az eféle esemény többé-kevésbbé köznapi dolognak tűnik fel előtte, magától értődő eszköznek, mikor a többi már csütörtököt mondott. Bekker úr elég sokáig tartózkodott a világnak említett részében, hogy magáévá tegye ezt a felfogást ; s bár kissé megfélemlítette az a gondolat, hogy most már Európában van, nem kellett hozzá sok idő, hogy eszébe jusson Portugál és Törökország. Ki avatkozott bele uralkodóikkal való kisded leszámolásukba ? Amennyire Bekker úr emlékezhetett, senki ; valószínű-e hát, hogy nagy hűhót csapnának a kis Minorca esetéből ?

Bekker úr nyomatékosan tagadó káromkodással felelt erre a kérdésre, belépett a szállóba, elköltötte villásreggelijét és visszavonult szobájába. Félóráiig tartó magános elmélkedés után magához kérette Hernandez Luis urat.

Szenyor Luis huszonhét éves volt, fia Hernandez Porfiriónak, a Hotel Universal tulajdonosának; de elképzelni sem lehetett nagyobb ellentétet, mint ez apa és e fia közt. Az öreg Porfirio, ki harminc éve volt a szálló tulajdonosa, régi szabású, flegmatikus minorcai volt; hatvan esztendő s élete során megszokta, látni minden nap, hogy a nap felkel a felhőtlen égen, a szél zizeg a pálmafák lombjában, s a Ramiroz-család szelid jogarral és súlyos adókkal kormányozza az országot. Az egyik éppoly magától értődő volt neki, mint a másik, és bizonyára sohasem fordult meg fejében a gondolat, hogy ez a program egyik vagy másik pontjában változhatna is. Az élet egyhangú és a jövedelem csekély, de amíg az ember nem kénytelen megerőltetni magát, vagy koplalni, minden jól van úgy, amint van. Áthatva ezzel az életfilozófiával, melyet bizonyára sohasem lett volna képes formulázni, az öreg Porfirio olyanforma érzéssel nézte Luis fiát (annak kereszteltette arról a nagyhercegről, ki születése idején uralkodott), mely némiképpen az apai aggódáshoz hasonlított.

Luis ifjúkora, minorcai fogalmak szerint, eléggé viharos volt. Elégedetlen volt mindennel. Minorcát nyomorult, elposványosodott országnak tartotta. Sehol semmi pénz, csak nyomasztó adóteher. A szállót sohasem lehet felvirágoztatni, míg úgy van minden, amint van, és nincs semmi, amire egy tettevagyó ember vethesse magát. Mert Luisban — e dolog az öreg Porfiriót néha majd hogy kételkedővé nem tette a megboldogult Hernandezné hitvesi hűségében — olthatatlan tettvagyó lakozott. Pénzt keresni, ez volt, amiről éjjel és nappal álmodozott. Ha az öreg Porfirio nem oly öreg ember, semmi sem tartotta volna vissza, hogy kimenjen Amerikába. Az öreg minden pillanatban meghalhatott és szenyor Luis félt, hogy elveszti örökrészét, ha nincs helyben. Azért hát

Minorcában maradt és azzal töltötte idejét, hogy nagy terveket forralt. Összeállt néhány rokonlélekkel és titkos összejöveteleket tartott velük, melyeken szidták szigethazájukat, s meddő terveket koholtak arról, hogyan lehetnének hatalmasak és gazdagok. A szárazföldi szelek, úgy látszik, végre átvitték szárnyukon az elégedetlenség bacillusait Minorcába is.

A szálló látogatóitól Luis felcsipegetett néhány idegennyelvi morzsát, és különös gyönyörűsége volt, ha kiönthette szívének keserűségét a külföldi vendégek előtt. Feszült érdeklődéssel sietett most eleget tenni Bekker úr hívásának, hogy látogassa meg szobájában. Ez urat kényelmesen elnyújtózkodva találta a szoba egyetlen karosszékében, a szája sarkából szivar lógott, s a kezei a nadrágja zsebébe voltak eltemetkezve.

Mellette az asztalon egy csekk-könyv és nagy halmaz aranypénz volt, melynek láttára Luis kerekre tártá fel a szemét. Az ifjú minorcai belépésekor Bekker úr felállt a karosszékéből és »jónapot« dünyögött, ami, tekintve, hogy tőle eredt, szokatlan udvariasságszámba mehetett; Luis észrevette, hogy az arca vörös és duzzadt.

— Jó napot, Bekker úr, — felelte Luis hollandusul s meghajolt, büszkén, hogy kimutathatja nyelvismereteit.

— No lám, — mondotta Bekker úr — hiszen ön beszél az én anyanyelvemen, szenyor Hernandez!

Megjegyezni való, hogy minorcai embert sohasem szokás a vezetéknévvel kapcsolatban szenyornak szólítani, hacsak nem családfő; Bekker úr nagyon jól tudta ezt. S köszöntésével eszerint jelezni kívánta, hogy az ifjú Luist a Hernandez-család valódi fejének tekinti. Luis elpirult e hízelkedés hallatára és hallgatott, talán annak tudatában is, hogy mely határokig terjednek holland nyelvismeretei.

Bekker úr észrevette habozását.

— Szenyor Hernandez, — mondotta — engedel-mével inkább majd spanyolul beszélek. Oly sokáig jártam külföldön, hogy anyanyelvemet már majdnem elfelejtettem. De örvendetes dolog, látni oly fiatal-embert, aki, mint ön, szenyor Hernandez, még Minor-cában is fenntartja az érintkezést a nagyvilággal.

Luis felfuvalkodott, mint a pulyka, mikor fel-borzolja tollát.

— Az ember megteszi, amit tehet, szenyor, — mondotta — de igaza van, nehéz a helyzet itt Mi-norcában.

— Becsvágyó ember ön, zenyor Hernandez? Úgyebár, nagyra akarja vinni? Én ezt a benyo-mást szereztem önről, — mondotta Bekker úr ugyan-azon az udvarias, bizalomkeltő hangon.

Luis fölélenkült.

— Teljes életemben arra törekedtem, szenyor. De kérem, mihez fogjon az ember itt Minorcában? Lehetetlen mást tenni, mint amit kétszáz esztendeje tettek. Lehetetlen keresni, lehetetlen valamire vinni. Minden lehetetlen Minorcában, szenyor, csak azért, mert Minorca már ilyen.

— Akkor bizony, szenyor Hernandez, — mondotta Bekker úr lassú hangon — nem marad önnek más, mint elhagyni Minorcát, vagy pedig megváltoztatni.

Luis keserűen kacagott.

— Megváltoztatni Minorcát! Ön tréfál, szenyor. Minorcában nem változik meg semmi. A házak, a földművelés, minden szakasztottan olyan, mint volt ötszáz évvel ezelőtt. Minorcában nem változik meg semmi és legkevésbé változik meg Minorca maga.

— Téved, — mondotta Bekker úr komolyan. — Valami mégis megváltozhatott Minorcában, hogy vannak itt olyan fiatalemberek, mint ön. Ki tudja, mi mindent nem tehetne ön, hogy megjavítsa a hely-zetet szülőszigetén.

Luis még jobban felélénkült.

— Szenyor, — mondotta önelégült hangon — nem vagyok ostoba ember, tudom, s nem tagadom, hogy én is épp így gondolkoztam, mint ön. De mondja, szenyor, mit tehetek?

— Ha egyedül áll a gondolkodásmódjával, — mondotta Bekker úr, s a fiatalembernek jól a szeme közé nézett — akkor bizony nem tehet sokat. De úgy van-e? Nincsenek-e barátai, kik úgy gondolkodnak, mint ön? Kik fel akarják rázni Minorcát züllöttségéből? Ha vannak ily barátai, akkor nem értem a csüggetettségét, szenyor Hernandez!

— Barátaim, — kiáltotta Luis hévvel. — Bizonyára vannak barátaim, szenyor, még pedig nem is csekély számmal, kik úgy gondolkodnak, mint én. Meg lehet győződve, sok tervet szőttünk, hogy jobb állapotokat teremtsünk itt. De szemben áll velünk a tömeg és a nép ostobasága. Lássa, szenyor, olyan ez a kettő, hogy csak másik kettővel lehet legyőzni: hatalommal és pénzzel. S ha az embernek van pénze, nem nagy mesterség, megszerezni a hatalmat is. De kinek van Minorcában pénze? Senkinek, még a nagyhercegnek sem, pedig a leghallatlanabb adókat veti ki reánk.

Bekker úr köhécselt, aztán lassan így szólt:

— Ön mind jobban és jobban érdekel, szenyor Hernandez. Ön az első rokonszenves ember, akivel itt találkoztam, ön nagyon okos a korához képest. mondhatom, nagyon okos. Örvendek, szenyor Hernandez, nagy örömmel hallom, hogy nem áll egyedül a nézeteivel. Azt mondja ön: hatalommal és pénzzel. Hát igen, persze, hogy igaz. De hát oly sok pénz kellene ahhoz, hogy megvalósíthassa terveit? Én...

Luis minden átmenet nélkül a szavába vágott:

— Szenyor, — mondotta méltósággal — úgy lát-szik, rosszul fejeztem ki magam, nekünk nincsenek

terveink, melyeket meg akarnánk valósítani. Mi csak azt vitattuk egymás közt úgy általánosságban, hogy lehetséges volna-e javítani Minorca helyzetén. S ilyenkor mindig arra a következtetésre jutottunk, hogy ahhoz temérdek pénz kellene, szenyor.

Olyan pillantást vetett Bekker úrra, mely világosan mondotta: Engem be nem csap! Úgy látszik, akar valamit, de ha kémkedni talál, engem ugyan meg nem fog, ha pedig másról van szó, akkor itt nem lehet fösvénykedni.

Bekker úr néhány másodpercig viszonzta pillantását, aztán így szólt:

— Értem, szenyor. Egészen általánosságban. Hiszen magam is azt akartam az imént mondani. Beszéljünk mi is egész általánosságban arról, lehetne-e felrázni Minorcát? Ön azt hiszi, hogy a dolog a pénzen fordul meg. No — és tegyük fel, hogy volna pénze, mit tenne akkor?

Mintegy szórakozottságból kissé közelebb húzta magához a csekk-könyvét, s megtaszította az asztalon lévő aranyhalmazt, úgy, hogy megcsörrent. Félig lehunytt szemhéjai alól figyelve nézte Luist. Az ifjú minorcai elfordította fejét, hogy elrejtse a küzdelmet, melyet az óvatosság és a pénzvágy vívott belsejében. A pillantása hirtelen összetalálkozott Bekker úr pillantásával, mosoly futott át sötét arcán, s így szólt:

— Legjobb az őszinteség, szenyor, mint az én öreg atyám szokta mondani. Nem hiszem önről, hogy spionkodnék, de ha úgy volna is, még mindig letehetném az esküt, hogy ártatlan vagyok, vagy kereket oldhatnék. Azt kérdezi, mit tudnánk tenni, ha volna pénzünk. Azt felelem önnek: mindent. Az elégedetlenség felgyülemlett és csak arról van szó, hogy hasznot húzzunk belőle. De miért kérdi, szenyor? Talán volna kedve, pénzt fektetni a mi kis vállalkozásunkba?

Most Bekker úron volt a sor, hogy zavarodottan lesüsse szemét. A fiatalember meglepte homloktámadásával, s nem tudta, mit feleljen a váratlanul eléje dobott kérdésre. Luis, időt sem hagyva neki a gondolkodásra, egész nyugodtan folytatta:

— Ne feszélyeztesse magát, szenyor! Nem vagyok én ostoba, és megértettem már, hogy akar valamit!

Bekker úr habozása egy csapásra megszűnt. Az, hogy kerülgesse a forró kását, mint a macska, úgy sem igen felelt meg egyéniségének. Többre becsülte az egyszerű és nyers metódusokat, s ennek következtében kurtán így felelt:

— Helyesen beszél, szenyor. Atyjának a mi esetünkben igaza van. Legjobb az őszinteség. Hiszen mondhatnám, hogy meg akarom szabadítani országukat nyomasztó helyzetéből — természetesen akarom is, de csak azért, mert történetesen megfelel a saját érdekemnek is. Olyan tervvel járok, mely felrázhatná a népet, s munkát és pénzt hozhatna maguknak. De a dolgok mostani állása szerint nincs kilátásom reá, hogy megvalósíthassam. Minden szerencsétlenségüknek az örült kormányformájuk az oka. Ha ön és barátai változtatni akarnának ezen, könnyen meglehet, hogy pénzzel is támogatnám önöket. Érti? De alaposan változtatni ám, szenyor. No, mit szól hozzá? Ez az, amit akarnak? És nyélbe tudnák-e sütni?

Luis komolyan és merően nézett reá.

— Szenyor, — mondotta — ha sikerül előidézünk olyan változást, mint az, amelyről ön beszél, mi haszon hárulna abból reánk?

— De, Hernandez, nem arról beszélt-e éppen most, micsoda nagy dolgokat művelnének, ha Minorca másmilyen volna? Talán hajlandó vagyok rendelkezésükre bocsátani az eszközöket, hogy megváltoztassák az itteni állapotokat. Hiszen akkor szabad lesz előtte a tér.

Luis nem zavartatta meg magát Bekker úr szép szavaival.

— Hát az meglehet, — mondotta hidegen. — De meg vagyok győződve, hogy önnek még szabaddabb volna a tér és jelentékenyen nagyobb hasznot húzna a változásból, mint mi. Attól tartok, hogy mi csak kikaparnók önnek a tűzből a gesztenyét.

— Mi... mondja inkább azt, hogy attól tartanak a többiek!... — Bekker úr hangja mesteri volt a rábeszélő fortélyosságában. — Mindenki nem kereshet egyformán, Hernandez. A közös üzlet sohasem volt kedvemre. Csak egy lehet a vezér, más szóval ön, és az osztzkodják az egész kereseten.

Luis reánézett az okos fekete szemével.

— A beszéde meggyőző, szenyor, — mondotta — de még nem mondotta meg, miféle üzlet az, melyet a begyében hord és miben oszthatná meg a vezér önnel a keresetet.

Bekker úr sörtésszerű fehéres szemöldöke fenyegetően borzolódt fel, az arca pedig még vörösebb lett, mint volt addig is. Ez a fiatal kamasz talán azt forgatja az eszében, hogy ugyanazt a játékot űzze vele, mint délelőtt az az átkozott nagyherceg? Az angyalát, ennek hamarosan útját szegi. Éppen elég lesz, napjában egyszer lopatni el a titkát.

— Kedvesem, — mondotta s alig fékezhetette dühét. — Mindenekelőtt csak egyet mondok: ne próbáljon előhozakodni olyan kérdésekkel, hogy mit hordok, mit nem hordok a begyemben, mert akkor menten vége van minden segítő hajlandóságomnak. Maradjon az csak a magánügyem, míg a programnak reá eső részét el nem végezte. Értse meg, a magánügyem, s azzal vége. Csak azt az egyet mondom, hogy olyan vállalkozás az, mely hasznára lesz az egész szigetnek — elsősorban pedig nekünk kettőnknek, önnek, meg nekem. Ajánlom, hogy egyelőre érje

be ezzel, ha pedig nem akarja, akkor kénytelen leszek más embert keresni, aki okosabb önnél. Az pedig mégis kár volna, ügyebár? Hiszen ön egyenesen rátermett az elnöki díszkabátra.

Luis elpirult, de meglátszott rajta, hogy habozik.

— Olyan vállalkozás, mely hasznára lesz az egész szigetnek, — mondotta — csak az a baj, hogy mindez oly furcsa, szenyor. Miért szükséges hozzá, hogy előbb megbuktassa a kormányt? Nem vagyunk itt elkényeztetve oly vállalkozásokkal, melyek bárkinek is hasznot hajtának, ha pedig olyasmit talált, bizonyos vagyok benne, hogy az a sántalábú odafenn két kézzel kapna utána. A pénz sohasem volt erős oldala, annyit már okvetlenül tudhat róla. Azt tartom, hogy a titkolódzása velem szemben egészen fölösleges valami — inkább aggaszt, mint biztat vele, szenyor.

Bekker úr gyors pillantást vetett reá, aztán előrehajolt s megfogta az egyik gombjánál fogva.

— Figyeljen reám, — mondotta. — Maga elég okos, hogy megértse, amit most mondok. Éppen azért fordulok magához, mert az a nyomorúságos hercege oly nagy csávéban van. Hiszen az mindent elkaparintana magának, annyit csak maga is gondolhat, azonkívül pedig az az ember tökéletesen bolond! Ma ott jártam nála, értésére adtam, hogy miféle terveim vannak, s okos feltételeket kínáltam neki. Tudja-e, hogy mit felelt reá? Azt, hogy jobbnak látja, úgy jutni pénzhez, mint eddig, a népre pedig fütyül — nem szükséges, hogy annak jobban menjen dolga, kiáltotta nem is egyszer! El ne mulassza közölni ezt a barátaival! Mit szól, Hernandez, mit szól az ilyen uralkodóhoz? — Bekker úr reszketett felháborodásában. — De majd leszámolok én azzal a bitanggal! Le én... vagy az ön segítségével, vagy másvalakiével. Az ördögbe, van nekem annyi pénzem, hogy megvegyem az egész rongy szigetjüket, és hogy tíz-

szer is megbuktassam a kormányukat, embert pedig, aki segítségemre legyen, elhiheti, kapok minden ujjamra egyet. De a titkomat, jól megértse, megtartom magamnak, most pedig kérem az elhatározását, de mindjárt.

Bekker úr villámló pillantást vetett Luisra, s megint egészen kikelt magából, mert eszébe jutott, hogyan viselkedett az a nyomorult herceg. Luis gyorsan gondolt át mindent. Bekker úr már nem volt oly tiszteletet keltő, most, hogy részben elárulta kártyáit, de Luis még mindig tartott tőle, hogy majd orránál fogva vezeti. Csöppet sem volt inyére, hogy vakon dolgozzék egy idegennek, de másrésről, ha szerencsésen üt be, övé lehet minden: arany, tisztesség és dísz... Igen, s ha már annyira vitte, akkor már nem lehet nehéz, túljárni Bekker úr eszén... De ha tagadóan felel, Bekker úr könnyen találhat mást, kár abban kételkedni is. Határozata készen állt.

— Nos, szenyor, — mondotta — a dolog ugyan kissé gyorsabban megy, mint kedvemre volna, de bizonyára van oka reá, hogy siettesse. Embere vagyok önnek, szenyor. De nehéz munka vár bennünket. A nép egészen ostoba a fensőbbség iránt való nagy hódolatában, de ha szabadkezet és pénzt ad nekem, esküszöm, hogy rövid idő alatt meglesz a siker. De a pénz, az a legfontosabb, szenyor.

Sokatmondó pillantást vetett a csekk-könyvre, meg a Bekker úr előtt lévő aranyhalmazra, félig kapzsi, félig tiszteletteljes pillantást. Csakhogy Bekker úr egészen kurtán így szólt:

— A legfontosabb! Talán magának, Luis. Ha így áll a dolog, tartok tőle, hogy nem lesz sok közünk egymáshoz. Tudom bölcsen, hogy a forradalomra pénz kell, de míg nem látom a világos tervet, hogy mit akar tenni, nem adok egy pesetát sem. Vagy talán készen áll a terve?

— Részben, szenyor. Hiszen mondtam már, hogy barátaimmal együtt sok mindenféle tervet forraltunk, mely csak a tőke hiánya miatt hiúsult meg. Most haladéktalanul érintkezésbe lépek velük, s nem tart sok időbe, hogy közölhetem önnek az eredményt, szenyor.

Luis nagy méltósággal beszélt, a hangjában némi szemrehányás volt, s a szemei minden szónál világosabban tették hozzá: És egy kis előleg, szenyor, nagyon is elkel, mikor az ember forradalmakat csinál. De Bekker úr szeme tovább is hideg maradt, s nem mutatott semmi fogékonyságot e néma beszéd iránt.

— Jól van, — mondotta — beszélje meg hát a dolgot barátaival, aztán jöjjön újra hozzám. Csak egyet tanácsolok: minél előbb végez velük, annál jobb. Ha lesz olyan tervük, mely ér valamit, akkor lesz itt pénz elég (egyet biccentett az asztal felé) és meglesz hozzá az eszköz is, amellyel megvédelmezhetem (revolvercső villant meg hirtelen a jobboldali hátulsó zsebe irányából).

Luis megrázkódott, nem bizonyos, hogy a kellemtelen meglepetés miatt-e, vagy azért, mert hirtelen egy ötlete támadt.

— Szenyor, — mondotta — majdnem elfelejtettem valamit. Fegyverre feltétlenül szükségünk lesz. Megértheti, hogy...

— Megértem, hogy a forradalom puskaporfüst nélkül képtelenség volna. Legyen nyugodt, Luis, egy hét leforgásán belül adok fegyvert a kezökbe. Holnap táviratozom egy barcelonai ismerősömnek. De közben siessen az előkészületekkel. Minél előbb végez velök, annál jobb, jegyezze meg magának, Luis.

Bekker úr hangja, mely a beszélgetés elején csupa óvatos udvariasság volt, hirtelen parancsolóvá és röviddé változott. Szenyor Hernandezből előbb Hernandez, aztán Luis lett. Most, hogy tisztában volt emberével, nyilván fölöslegesnek tartott minden teke-

tóriát. Luist nem igen érinthette kellemesen ez a változás, s éppen tiltakozni akart ellene; de pillanatig tartó habozás után készségesen meghajolt, suttogva szólt: mihelyt lehet, szenyor, és eltűnt. Bekker úr bereteszelte mögötte az ajtót. Luis a következő pillanatban hallotta belülről egy másik zár csattanását, Bekker úr nyilván az aranyát zárta be. Mikor a lépcső közepéig ért, Luis megállt, valami eszébe jutott.

— Mégis szeretném tudni, — dünnyögte — miért van úgy megdagadva Bekker úr arca. Talán a sánta...

Elmélkedését harsány kacaj követte, mely visszhangot vert fel a Hotel Universal ódon lépcsőházában.

*

Ez február harmadikán történt. Négy nappal utána Bekker úr éppen helyet foglalt a Hotel Universal ebédlőjében, mikor Luis belépett s meghajolva, megállt előtte.

— Szenyor, — sugta — készen vagyunk.

— No, nem siettek valami nagyon, — mondotta Bekker úr hűvösen. — Félig-meddig arra gondoltam már, hogy változtatok terveimen.

Luis szemmelláthatólag nyugtalanná vált.

— Szenyor, — mondotta — már bocsásson meg, de a késedelemnek az volt az oka, hogy egyik barátom, a legfontosabbak egyike, nem volt itthon. Ha eljön velem ma este a gyülekezőhelyünkre, személyesen meggyőződhetik, hogy mit végeztem.

— A szokott maskarászkodás az eféle históriákban, — mondotta Bekker úr gúnyosan. — Csakugyan szükség van arra Minorcában? No, aztán hol találkozunk?

— Künn a vásártéren, mihelyt megebédezett, szenyor. Jó lesz úgy?

Bekker úr biccentett és Luis eltűnt.

Fél óra mulva Bekker úr találkozott a Plazuela

di san Christobalon Luissal, ki ott várta. Pár órája sötét volt már, mert azon a szélességi fokon az éjszaka közvetlenül nyomon követi a nappalt, februárban már öt óra tájban ; de az ég a holdvilágtól kéken és fehéren porcellánszínű volt. Teljes csend uralkodott, s a kis vásártér pálmafái mozdulatlanul álltak ; de a messzeségből odahallatszott a Közép-tenger halk zúgása, mely csendes időben is ritkán hallgat el egészen. Keleten a kastély sötét körvonalai belerajzolódtak az éjbeborúlt ég hátterébe.

— Jó szerencse, hogy világít a hold, szenyor, — mondotta Luis és mélyen meghajolt a munkaadója előtt. — A gázgyár egy hete már, hogy nem szolgáltat gázt. Nagy az adó és senki sem fizeti. Erre, uram !

Két perc múlva benyitott egy kicsiny, fehérre meszelt házba, mely éppoly elhagyottnak és kihalt-nak látszott, mint azok az utcák, melyeken odáig jártak. A tornácba érve, bekanyarodott Luis egy kövezett folyosóra, melynek baloldalán kicsiny számozott ajtók sorakoztak. Hirtelen megállt, jobbra egy szélesebb ajtó előtt, kopogtatott ötször egymásután, és súgva mondotta : Én vagyok, Hernandez Luis. Az ajtó aztán belülről kinyílt s Bekker úr és vezetője belépett.

Fehérre meszelt téglafalú, hosszúkás terembe léptek, mely az egyik végén apszisszerű mélyedéssé keskenyedett. Az apszis elejét fekete függöny takarta s a redőzet alól kilátszott két karosgyertyatartó lába. Egyébként a szobának csak pár kicsiny, vasrácsos ablaka volt az utca felé. Az egész leginkább egy börtön imatermére emlékeztetett. A gyalulatlan deszkából összerótt nagy asztalt nyilván a mai alkalomra állították be és füstölgő gyertyákkal megtűzdelt háromkarú gyertyatartót helyeztek reá, körülötte pedig hat ember ült, akiket Bekker úr alig bírt megkülönböztetni a bágyadt világításban. De hármuk mindjárt

feltűnt előtte. Az első kicsiny, vigyorgó, póklábú púpos, a magas, kopasz homloka csupasz arc fölött domborult. Vagy negyven éves lehetett, s meglepően hasonlított egy szabóhoz, kire Bekker úr a hazájából emlékezett. Bekker úr beléptekor szolgálalelkűen mosolygott és mélyen meghajolt tojásdad formájú derekával. A másik vastag, vállas férfiú volt, fekete szakállal, mely benőtte fél arcát, s melyből néha-néha olyanformán villantak elő a fogai, mint a hab a sötét tenger hullámtaraján. Az arca éppoly hideg és komor volt, mint amilyen behizelgő és szolgálalelkű a púposé. Csak észrevétlen mozdulatot tett a fejével, jelezve, hogy észrevette Bekker úr beléptét. Bekker úr, ki a magáéhoz hasonló zsarnoki természetet gyanított benne, mindjárt őszinte ellenszenvet érzett iránta — s ez az érzése majdnem félelemmé változott, mikor a szomszédjára fordította róla a pillantását. Fiatal ember volt még az, s az arca oly nagy mértékben sápadt, beesett volt, hogy inkább holt, mint élő ember képéhez hasonlított; a szeme mélyen feküdt gödrében, s oly tűzben égett, mely épp úgy lehetett izzó lelkesedés, mint gyűlölet, vagy mohó kapzsiság kifejezése. Egészen feketében volt; mikor egy hirtelen mozdulata közben ráesett a gyertya világossága, Bekker úr meglepődve látta, hogy fekete ruhája barátságos, mely a térde alatt le van vágva.

Luis bezárta az ajtót, s egy lépéssel közeledett barátaihoz. Legzengzetesebb hangján mutatta be nekik Bekker urat, Minorca nemes barátját, ki már másutt, Amerikában is küzdött a szabadság ügyéért.

— Szenyor Bekker, — így szólt azután — ime, láthatja azt a hat bátorlelkű férfiút, kik megesküdtek velem együtt, hogy kiszabadítják hazánkat megalázottságából, s első sorban különösen azt a hármat óhajtanám bemutatni, ki rajtam kívül vezetni fogja az egészet.

Luis szünetet tartott, mintegy bevárva, hogy nem tiltakozik-e valaki e szavai ellen: ki rajtam kívül vezetni fogja az egészset, de senki sem szólt semmit. Kezét a púpos vállára tette.

— Ez itt, — mondotta, Bekker úrhoz fordulva — Amadeo barátunk, kinek vendéglője van a kikötő-negyedben, a Parancsnokhoz címzett csapszék, melyet ön valószínűleg nem ismer, szenyor. Itt látja mellette három barátját, szenyor Quelejast, szenyor Garcíát és szenyor Vatellót, egytől-egyig a szabadság őszinte barátait. Amadeo, szenyor, igazi vezérembere saját városnegyedének — vendéglője az egyetlen látogatott korcsma — s ismeri minden vendégét kívül-belül, tudja, mit isznak, tudja, mi jogtalanság érte őket, hogyan megy az üzletük... Amadeo, szenyor, meg nem becsülhető emberünk, mert általa érzük el és hódítjuk meg magunknak Mahon népének alsó rétegét.

— De pénzbe fog kerülni, szenyor, — mondotta a púpos behizelgő vigyorgással. — Szegény ember vagyok, s megteszek a szabadság érdekében mindent, ami tőlem telik, szenyor. De vendégül látni ingyen egész Mahont, arra nem vagyok képes. Azért mondom, hogy pénzbe fog kerülni, szenyor.

Bekker úr hidegen biccentett. Amadeo, meghajolva, visszavonult, Luis pedig, a szakállas férfiúra mutatva, így folytatta:

— Ez itt, szenyor Bekker, Posada Eugenio barátunk, a testőrség őrmestere. Szenyor Posada családjával galádul bánt a felsőbbség, s barátunk szívvel-lélekkel áll az ügyünk mellett... — Úgy látszott, Luis részletezni óhajtja a jogtalanságokat, melyek szenyor Posadát és családját érték, de az őrmester egy rövid pillantására elhallgatott. — Eugenio barátunk, szenyor Bekker, állásánál fogva ismeri az egész testőrségnek mind a kétszáz emberét, kiknek az a

rendeltetése, hogy őrzőkatákat végezzenek Mahonban és környékén. A viszonyok a csapatban rosszak, az embereknek teljes okuk van az elégedetlenségre. Zsoldjukat nagyon rendetlenül kapják, sőt a nagyherceg arra is gondolt, hogy elbocsátja az egész őrséget.

— Nagyon okosan teszi, — dünnyögte Bekker úr.

— Mire kell annak testőrség? Nevetséges nagyizolás.

— Mindenesetre megértheti, szenyor, hogy az őrségnek megvan a maga jelentősége ránk nézve. Igaz, hogy kétszáz ember nem sok, de mindenesetre fel van fegyverezve, és nem kockáztathatjuk meg, hogy ellenünk forduljanak, még ha ön szerez is nekünk fegyvert, mint megígérte. De ha ön lehetővé teszi, szenyor, Eugenio barátunk által elháríthatjuk az akadályt. Gondolja meg, szenyor, hogy a testőrség itt fenn a régi bástyáról kezében tartja az egész várost!

— Ócska düledék, — dörmögte Bekker úr mélyszéges lenézéssel.

— Düledék! Tréfál, szenyor! Eugenio azt mondja nekem, hogy az ágyuk közül nem egy teljesen használható, és hogy nem is oly kevés puska és golyó van a raktárakban. De szenyor Posada segítségével erésről nincs mitől tartanunk. A zsarnok utolsó támaszát veszti el, szenyor.

— Jól van, jól van, Luis, — mondotta Bekker úr kurtán. — És ez a bonjouros úr?

— Ez a bonj... Szenyor Bekker! Főtisztelendő Ignazio atya ő. Az ő házában vagyunk. Ignazio atya régebben a tudomány hajlékának rendezte be és számos tanítványát oktatta itt. Az a terem, melyben most vagyunk, kápolna, s egyben refektórium volt. Sajnos, bezárta az intézetet Paqueno, a nagyherceg barátja, ki a barcelonai jezsuita-kollégium növendéke volt és azt állította...

— Ne törődjék vele, Luis, mit állított Paqueno, — kiáltotta izgatott hangon a barátcsuhás, sápadt

férfit. — Nyomorult világi az, szenyor, és fogalma sincs a vallási dolgokról. Gyűlölöm, és eljön még az idő, hogy bosszút állhatok rajta. Hallom, szenyor, hogy támogatni óhajt bennünket terveinkben. Keresve sem találhatott volna különb embereket, mint mi hárman, kiket itt lát...

— És engem, — vetette közbe gyorsan Luis — engem és önöket hármukat, Ignazio atya!

— Mi hárman, — folytatta a beesettszemű, ügyet sem vetve Luis közbeszólására — megmozgathatjuk a népesség minden rétegét, Amadeo a városi lakos-ságot, Eugenio a testőrséget, én pedig, szenyor, a falusi népet. Azelőtt szent egyházunk papja voltam, szenyor, míg el nem mozdíttattott az a Paqueno, ki-nek befolyása van az érseknél. De azért szívem mélyén, szenyor, még mindig az egyház papja vagyok, s láthatja, hogy nem voltam hajlandó levetni, bár lekurtítottam, egyházi viseletemet. Az én bárán-ykáim odamennek, ahová én akarom, de szegények, s ha meg akarom mozdítani őket, pénzbe kerül...

Ignazio atya különösen megnyomta beszédének utolsó két szavát és merően nézett Bekker úrra. Világos volt, hogy úgy ő, mint a többiek azt várták, hogy az most nyilatkozni fog. Bekker úr kivette a szivar-csutkát a szájából, ahol addig tartotta, s a fekete-függönyös apszis felé hajította (Ignazio atya szem-öldökei baljóslatúan húzódtak össze), aztán szokott kurta, vezénylő hangján így kezdette:

— No jól van, uraim, figyelemmel hallgattam végig önöket. Nem tartom lehetetlennek, hogy önök a megfelelő emberek ehhez a vállalkozáshoz, ha pénzt kapnak a kezükbe. Luis itt bizonyára megmondotta önöknek, hogy hajlandó vagyok támogatni önöket pénzeszközökkel. De előbb tisztán akarok látni egy pár dologban. Mindenekelőtt, mi céljuk van? Meddig szándékoznak elmenni, ha alkalom kínálkozik reá?

Bekker úr elhallgatott és végighordozta szemét Luis barátain. A kiáltások vihara tört ki a sajtószertársaságban. Mindegyik túl akart tenni szabadságszerető javaslatokban a másikon. Végre sikerült Luisnak, ki egész idő alatt hangosabban kiáltott, mint a legtöbben, teljesen túlkiáltani barátait és színpadiasan hol azokhoz, hol Bekker úrhoz fordulva, így szólt:

— Bajtársak, nemes pártfogónk, szenyor Bekker tudni akarja, meddig akarunk elmenni, ha alkalom kínálkozik reá, tudni akarja, mi a célunk! Azt hiszem, mindnyájunk nevében felelhetem: célunk megszüntetni azt a szörnyű lidércnyomást, mely Minorcára nehezedik, azt az örült kormányformát, mely útját állja minden haladásnak. Tegyük meg azt, amit a portugálok tettek két évvel ezelőtt a nyomorult kormányukkal. De vessük a fejszét a fa gyökerére... Ne engedjük meg, hogy annyi maradjon megtörténetlenül, mint nálunk!

Luis hangja sokat jelentő hévvel volt tele, mikor e szavakat mondotta. Nem volt rossz szónok; a hallgatói egy pillanatig visszahőköltek szavainak következményeitől, de aztán fülharsogató ujjongással tört ki belőlük a helyeslés. Luis elégtételében elpirulva hallgatta ezt s önelégülten nézett Bekker úrra. Csak az elcsapott pap meg az őrmester maradtak hidegen e tüntetés közben. Bekker úr, kinek figyelmét semmi sem kerülte el, azt kérdezte:

— Önök nem járulnak hozzá, uraim? Nem helyeslik azt, amit barátjuk mondott?

Az elcsapott pap röviden biccentett, hogy »de-hogy nem«, s az őrmester is követte példáját, de olyan pillantást vetett Hernandez Luisra, hogy mosolyt fakasztott vele Bekker úr kigyószívében. Luis barátunk, gondolta magában, talán jeles szónok, de tartok tőle, hogy az elnöki méltósága kissé ingatag alapon nyugszik.

Elhallgattatta a lármát egy mozdulattal s újra megragadta a szót.

— Látom, szenyorok, hogy alaposan hozzá akar-nak látni a munkához. Úgy van az jól, csakis úgy helyes. Gondolják meg, hogy Mánuel még mindig sze-rez bajt a portugáloknak, holott Sándor szerb királyt rég elfelejtették már. Luisnak igaza van: nem sza-bad oly sokat megtörténetlenül hagyniok, mint a portugáloknak, s egyáltalában ez az egyetlen kikötés, mellyel odaadom önöknek a pénzt.

Bekker úr rövid szünetet tartott, hogy szavai megtegyék hatásukat, aztán így folytatta:

— De van egy más elintéznivalónk is. Üzlet-ember vagyok, tehát megérthetik, hogy nem fekte-tek pénzt csak úgy vaktában olyan vállalatba, mint az önöké. Kész vagyok előlegezni annyit, amennyit jónak látok, de biztosítékot követelek érte. Az egyet-len biztosíték, melyet adhatnak, s melyet én elfoga-dok, a fekvőség. Körülnéztem a szigeten, s van egy hely, amely megfelel nekem. Nevezetesen a Punta Hermosa-kastély. Azt követelem biztosítékul arra a pénzre, amelyet önöknek előlegezni fogok.

Bekker úr szavát tompa kacaj szakította félbe. A beesett szemű Ignazio atyától eredt. Bekker úr összeráncolta homlokát és kérdő pillantást vetett reá.

— Bocsásson meg, szenyor, — mondotta az el-mozdított pap — de mikor Punta Hermosáról be-szélt, eszembe jutott egy mondat a szentírásból, mely kitünően illik erre az esetre. Azért nevettem.

— Miféle mondat? — kérdezte Bekker úr hidegen.

— Márk evangéliumának az a része, ahol azok-ról van szó, kik az ördögöt Belzebubbal akarják ki-űzni, szenyor. Punta Hermosa Paqueno tulajdona s az egyetlen földdarab Minorcában, mely nincs zá-logba adva a zsidóknak. Most ön veszi zálogul, hogy elülze azokat, kik a többi zálogba adták.

— Jó, jó, — vágta el szavát Bekker úr — elhoztam magammal a szerződést, melyet önöknek, mint a vállalat vezetőembereinek, alá kell írniok. Elismerik benne ennek az összeesküvésnek célját, s nyugtatják, hogy szemben azokért az összegekért, melyeket előlegezek, zálogba adják nekem a Punta Hermosát. Az összeget nem írtam bele. Hadd hallom, hogy nézetük szerint mire van szükség.

Csönd lett, a furcsa gyülekezet valamennyi arcára ugyanaz az egy kifejezés ült ki, a pénzvágy kifejezése, mindegyik tanakodni kezdett magában, hogy mily összeget merjen kérni. Luis szeme égett kapzsiságában, hasonlóképpen az elcsapott pap és Amadeo korcsmáros szeme is. Csak a feketeszakállú őrmester látszott illetlennek. Őt talán más valami is ösztönözte a részvételre, mint a pusztá kapzsiság. Luis néhány pillanat múlva félrevonta a papot és suttogni kezdett vele s lassan-lassan belevonta a tárgyalásba a többieket is. Luis jegyzeteket csinált és számjegyeket írt fel egy darab papirosra, s közben nyilván kikérdezett mindenkit az igényei felől. Néha-néha rövid, de heves szóváltás fejlődött ki közte és a többiek közt. A dolognak az volt a színe, mintha le akarná szorítani a követeléseiket, s mintha most egyik sem volna valami nagyon hajlandó elismerni vezető szerepét, mely pedig az imént, a beszéde után, elvégzett dolognak látszott. Luis utoljára szenyor Posadának intett, de az egyáltalában tudomásul sem vette felszólítását s csak leeresztette a felső ajkát a fogaira. Luis elpirult s éppen fel akart förmedni, mikor Bekker úr szokott parancsoló hangján így szólt:

— No, nem végeztünk még? Csak nem várhatok itt egész éjszaka. Mit kívánnak?

— Szenyor Bekker, — mondotta Luis behizelgő hangon — fontolóra vettük, mire van feltétlenül szükségünk az ügy érdekében. S arra az eredményre jutot-

tunk — vegye figyelembe, szenyor, a kockázatot, melyet egytől-egyig magunkra vállaltunk — hogy százezer peseta...

— Vigye el magukat az ördög, — vágott a szavába Bekker úr. — Vigye el magukat az ördög, valahányan vannak! Százezer peseta! Miért nem mindjárt millió? Százezret ennek a ringy-rongy hercegségnek a megbuktatására! Azt hiszik, bolond vagyok? A mennydörgő mennykőbe, ezek azt hiszik, hogy megőrültem! Éz ez az úr — szenyor Posedára mutatott — ez persze még nincs is benn a lajstromban? Hát ez mennyit kap? Ez is százezret? Mi?

Bekker úr kihívóan mérte végig a fekete őrmestert, kinek szemöldökei mélyen a szemegolyójára sülyedtek alá, mikor lassú hangon így felelt:

— Jól mondja, szenyor. Százezer peseta a legkevesebb, amire igényt tartok, ha azt akarja, hogy részt vegyek a vállalkozásában. Várjon, szenyor, még ne szőljon közbe! Gondolja meg, hogy nélkülem nem megy semmire, szenyor, semmire! A várbástya uralkodik a városon, s az ágyúink hál' Istennek, rendben vannak. És gondolja meg, szenyor, hogy kétszáz fegyveres némiképpen mégis többet ér, mint Amadeo csöcseléknépe és Ignazio atya falusi hívei. Százezer peseta, szenyor, mondja meg, ha soknak tartja!

Bekker úr tüstént megfelelt e kívánságnak, oly spanyolsággal, mely pazarul bővelkedett a legszínűsabb káromkodásban, de a fekete őrmester egy fenyegető taglejtéssel elhallgattatta, s így szólt:

— Csak semmi nagy hangot, szenyor! Kétszáz-ezer peseta olcsó ár volna Punta Hermosáért — nem gondolja? Ki tudja, megkaphatná-e a nagyhercegtől félmillióért is — a hugom fia ott kuktálkodik Joaquin mellett a kastélyban, szenyor. S ő ellenkező nézeten volt. Egy millióért sem, mondotta — hiszen tudja,

szenyor, hogy az olyan fiúk mindenbe beleütik az orrukat!

Szenyor Posada rosszlelkűen hangsúlyozva beszélt és Bekker úr hirtelen elsápadt. Az ördögbe! Ez az őrmester talán neszét vette az ő délelőtti látogatásának? Mennykő és villám! Megértették-e a többiek, hogy mit akar mondani? Idegesen meredt rájuk, hogy megbizonyosodják felőle. Hál' Istennek, úgy látszott, nem kapiskálják. Talán bizony igaza van ennek a nyomorult őrmesternek? Csakugyan úgy volna, hogy az az ócska romhalmaz odafenn hatalmában tartja az egész várost? Ezer ördög, lehetetlennek nem lehetetlen, s az őrmester elvégre el is árulhatja a tervet. De kétszázezer, kétszázezer, ennek a gonosztevőbandának! S mindezt a nagyhercegnél és Paquenónál tett látogatása miatt — az ördög vinné el az őrmester hugának a fiacskáját! De Punta Hermosa — Punta Hermosa az övé lesz minden áron — milliók vannak ott a föld alatt, s várják, hogy Bekker úr zsebrevágja. Legyen egészen nyugodt, őrmester úr, s maga Luis, meg maguk többiek is, Bekker úr zsebre fogja vágni — s a kétszázezeret nem kevésbé — vissza a maguk zsebéből! Bízátok azt csak reá, bitangok! Most odaadja a kétszázezret, mert kénytelen vele, de csak rövid időre adja.

Bekker úr, ki alig fontolgatott fél percnél tovább, egy füstölő gyertya lángjánál nyugodtan szivarra gyújtott, aztán újra szót emelt. Röviden és velősen kijelentette, hogy kétszázezret nevetséges összegnek tart arra, hogy megbuktasson egy olyan hercegséget, mint a minorcai (a gyülekezet zúgott); de mintsem hogy nevetségessé tegyék magukat, inkább belemegy abba, hogy előlegez nekik kétszázezer pesetát. Ami az összeg felosztását illeti, intézzék el azt maguk közt legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint (az egybegyűltek közt vad lárma keletkezett); ha majd

végeztek vele, újra behívhatják; addig inkább oda künn szívja tovább a szivarját Ignazio atya kertjében. Még egyszer: kétszázezer, de egyetlenegy pesetával sem több!

Bekker úr, ki talán jobb diplomata volt, mint maga is tudta, eltűnt egy dohányfüstfelhőben s ráhagyta a farkasokra, hogy maguk osztozkodjanak a koncon. Húszerceg sétált a holdfényben, aztán megjelent, vörösén és kihevűlten, Luis, hogy Posadára vonatkozó számos, nem hízelgő megjegyzés után, 250.000-et hozzon javaslatba. Úgy látszik, a fekete-szakállú vezért nem volt oly könnyű levenni a lábáról. Bekker úr a leghatározottabban kijelentette, hogy egy fillérrel sem ad többet kétszázezernél. Luis duzzogó némasággal hallgatta kijelentését.

Aztán így szólt:

— De szenyor, csak nem feledkezik meg a nekem tett ígéretéről?

— Miféle ígéretemről?

— Arról, hogy én leszek a vezér, s osztozni fogok önnel a vállalat hasznában, szenyor.

— Hm, dehogy, dehogy, nagyon jól emlékszem reá, de ráérünk arról beszélni akkor, amikor elintézte a programnak reá eső részét. Én csak azt mondom magának, tartsa jobban féken az embereit, ha maga akar lenni a vezérük.

— Szenyor Posada nagyon... hiszen látta, milyen.

— Hogyne láttam volna, Luis, — mondotta Bekker úr, ki politikusnak tartotta, megtartani Luist ellensúlynak az őrmesterrel szemben, kitől a lelke mélyében félt. — Láttam. Később majd elintézzük ezt a dolgot; egyelőre szükségünk van reá (Luisnak felragyogott az arca, mikor hallotta Bekker úr sokatmondó hangsúlyozását); és ki tudja, Luis, sokszor hallottam már, hogy a pénz hamar és frissen cserélt gazdát — például, ha előbbi tulajdonosa végrendelet

hátrahagyása nélkül halt meg. De kétszázezernél többet nem kockáztathatok; lehetetlen, kedvesem, szó sem lehet róla. Most pedig legyen oly szíves, intézze el a dolgot gyorsan.

Luis, jóval elégedettebben, elment és negyedóra múlva ismét behívták Bekker urat. Az arcok, melyeket odabenn látott, arra vallottak, hogy a pénzéről folyt vita nem tartozott a legnyugodtabbak közé. Csak az őrmester állt kissé félrevonulva, éppoly hidegen és fölényesen, mint azelőtt. Ellenben Ignazio atya még reszketett izgatottságában, a púpos korcsmárosnak pedig oly vörös volt a szeme, mint a tengerinyúlnek. De Bekker úr alig vetett ügyet alattomos pillantásaira. Elővett a zsebéből egy írást és röviden így szólt:

— Ez itt a szerződés, melyet írásba foglaltam, hogy rendbehozzam ügyünket. Olvassa fel, Luis!

Luis átvette az írást, melyet Bekker úr odanyújtott neki, néhány pillanatig merően nézte, aztán olvasta:

Mi alulírottak, átlátva, hogy az az elviselhetetlen helyzet, melyben szeretett hazánk, Minorca él, nem szűnik meg addig, míg a mostani kormányforma is meg nem szűnik, esküszünk együtt és külön-külön, hogy elkövetünk mindent, amivel megbuktathatjuk a mostani kormányt, s nem nyugszunk meg addig, míg az új rend be nem következett.

Halál a zsarnokra és eszközeire s éljen a szabadság!

E szerződés birtokosának, ki rendelkezésünkre bocsátotta a terveink megvalósítására szükséges pénzt (200.000 pesetát), mint a szabadságmozgalom vezérei megígérjük, hogy pénzének biztosítékaul átadjuk neki a Punta Hermosa-kastélyt.

Mahon, 1910 február 17.

Luis végzett az olvasással és barátaira nézett.

— No, szabad kérnem, hogy írják alá? — mondotta Bekker úr türelmetlenül. — Csak nem virrasztok itt egész éjszaka.

Megszólalt egy panaszos hang:

— Minek aláírni? Egyáltalában mire is való ez a szerződés? Ha kezébe esik valakinek...

Amadeo korcsmáros volt.

— Kedves szenyor Amadeo, — mondotta Bekker úr hidegen — éppen azért is írják alá. Mert másképp megeshetnék, hogy magam se tudnám, miért adom a kétszázezer pesetámat. Ha semmittevással töltenék idejüket, uraim, meg lehetnek győződve, hogy a szerződés hova-hamarább kezébe esik valakinek. Tehát szabad kérnem, hogy írják alá?

A gyülekezetben csönd lett, az emberek mind egymásra néztek és senki sem volt hajlandó teljesíteni Bekker úr kívánságát. Akkor a feketeszakállú őrmester nyomatékosan köpött egyet a padlóra; megvető pillantást vetve a többiekre, átvette Bekker úr tollát s esetlen, de erőteljes kézvonásokkal odaírta, ahová Bekker úr ujja mutatott: Posada Eugenio, a testőrség őrmestere. Luis, ki hol elpirult, hol meg elsápadt (nyilván a vezéri helyzetét látta veszélyben), magához ragadta a tollat s közvetlenül fölébe írta a nevét, éppen a szerződésnek Bekker úr által kitöltött része alá. Ignazio atya követte példáját.

— Most magán a sor, szenyor Amadeo, — mondotta Bekker úr.

— Nem tudok írni, szenyor, — mondotta a vendéglős szokott siránkozó hangján. — A szűzanya legyen irgalmas nekem, sohasem tanultam írni, szenyor.

Bekker úr a művelt népből való embernek az analfabéta iránt érzett mély megvetésével nézett rá.

— De számolni tud? — mondotta. — Remélem,

ki tudja számítani, hogy arra, aki nem írja alá, nem is jut semmi?

— Elég a kézjegyem, szenyor? — kérdezte gyorsan a púpos.

— Egy pillanatig, — mondotta Bekker úr és kezébe vette a tollat: »Amadeo vendéglős, ki nem tud írni, névaláírása helyett a kézjegyét írta,« és fenhangon megismételt minden egyes szót. — Tehát kérem!

A vendéglős mérges pillantást vetett reá és valami krikosz-krakszot vetett gyorsan a papirosra. A többiek, kik szótlanul hallgatták, nem támasztottak több nehézséget, hanem leírták nevüket vagy kézjegyüket, amely utóbbiakhoz Bekker úr mindjárt odajegyezte a szükséges kommentárt. Mikor aztán még felolvasta a szerződést a hozzátartozó aláírásokkal együtt, Bekker úr egy pénzestárcát vett elő.

— Olvassa fel a tételeket, — mondotta Luisnak. — Hiszen magánál van a jegyzék.

Valamennyien átvették a pénzüket, de minden lelkesedés nélkül. Az őrmester volt az utolsó, ki zsebre vágta a maga százezerét, melyet Luis elmulasztott felolvasni. Bekker úr ismét eltette a bugyellárisát és így szólt:

— Tehát uraim, a dolog el van végezve. Most pedig munkára szaporán! Mikor fogok hírt hallani róluk?

Megint csend következett, valamennyien egymásra néztek, nyilván kissé kihozta sodrúkból az az üzletszerűség, mellyel Bekker úr forradalmakat rendelt.

— Minél előbb, annál jobb, — mondotta Bekker úr — önökre — és ügyebár, Minorcára nézve?

— Úgy egy hónap múlva, — kezdette Amadeo vendéglős óvatosan.

— Úgy van, talán hamarább is, — mondotta Luis lassan, de szavába vágott az őrmester, ki most másodízben nyitotta szóra a száját.

— Két hét untig elég, szenyor. Szükség esetében magam is nyélbeütöm a dolgot. Ma február 17-ike van. Legkésőbb március 1-én, szenyor.

— Nagyon helyes, — mondotta Bekker úr. — Igyekezék szavát tartani és sürgesse a barátait is.

Szenyor Posada merőn nézett reá és hozzátette:

— Szeretnék felvenni a szerződésbe még egy csekélységet.

— Vajjon mit? — Bekker úr szemöldökei felborzolódtak.

— Nem kell félni, szenyor. Nem pénzről van szó. Vannak még más okaim is, hogy részt vegyek ebben a dologban. Egy hivatalt akarok, majd ha minden sikerült és arra kerül a sor, hogy a bűnösök elvegyék büntetéseiket.

— A bűnösök?

— A sánta meg Paqueno.

— Miféle hivatalt? Talán bíró akar lenni?

— Nem, szenyor, hóhér.

Bekker úr meredten nézett az őrmesterre. Uramisten, ezzel sem jó egy tálból cseresznyét enni. Ez jobban gyűlölheti a nagyherceget, mint maga Bekker úr. Hóhér! Bekker úr szeme kifejezhette, amit Bekker úr gondolt, mert az őrmester rövid pillantást vetett reá s így szólt:

— Négy évvel ezelőtt, szenyor, volt egy öcsém, aki szintén a testőrségnél szolgált. Valami kis botlást követett el és a sánta felkötötte a csapat szemeláttára.

Elhallgatott épp oly hirtelen, mint ahogy megszólalt. Bekker úr megint bámuló pillantást vetett reá, aztán, Luistól követve, lassan az ajtó felé tartott.

Odakünn hideg volt az éjszaka; a vén kastély fedelén a hold utolsó sugarai fehérlettek.

Bekker úr és Luis mögött a többi összeesküvő lépte hallatszottak. Valamennyien a város felé tar-

tottak ismét. A város nyugodtan aludt, mint körös-körül a falvak és házak egész Minorcában, nyugodtan, mint ezer év óta.

Vajjon megzavarják-e álmát Bekker úr és barátai? Azt akarjuk éppen látni.

ÖTÖDIK FEJEZET,

melyben egy gálya elhagyja Minorcát.

Hat órára járt az idő február 28-án este s nagyot kondultak Mahon székesegyházának harangjai, mikor két bő köpönyegbe burkolt alak hagyta el a nagyhercegi kastélyt. Gyors léptekkel vágta át a kastély udvarán, aztán szótlanul indultak a kikötő felé.

A vándorok egyike kicsiny volt és útításkát vitt a kezében, a másik, ki óriási nagy volt, kissé sántított. A kezében szerényméretű útiládát tartott.

A csendet a kisebbik szakította félbe:

— Fenséged Auguste-tal vitethette volna a kofferét. Fenséged megerőlteti magát.

— Bolondság, Paqueno, ezzel a semmiséggel! Én, aki annyi éven át cipeltem magammal az állam gondját és megterhelte lelkiismeretemet. Különben is feltűnést keltene, ha túlsokan volnánk együtt. Nem akarom, hogy bárki is tudjon az elutazásomról.

— De nem akarja fenséged, hogy én...

— Kedves, jó, öreg Esteban, legyen oly szíves és ne aggódjék fölösleges módon. Nem árt meg a nagyhercegi méltóságomnak, ha kéziládát viszek. Csak az a kár, hogy nem arany van benne. Akkor a legerősebb várat is bevehetném.

A nagyherceg elhallgatott, aztán hozzátette:

— Tudniillik senki sem tagadhatja, hogy elsőrendű számár vagyok s mindig az is voltam.

— Hogy annak a londoni Isaacsnak is tagadó választ kellett adnia, — dünnyögte szenyor Paqueno, nyilván saját gondolatmenetét fűzve tovább. — Pedig oly jó feltételeket ajánlottunk neki.

— Nagyon is finom cég, Paqueno.

— De mikor Szerbiának is adott kölcsönt, fenség.

— Abból még nem következik, hogy nekünk is ad. Nekünk nem voltak sem gyilkosságaink, sem forradalmaink. Most arra vessük reményünket, hogy nekem magamnak sikerülni fog rábeszélni Marco-vitzot, vagy máshol hajtani fel pénzt. Ha nem sikerül, akkor utunk hiábavaló és felköthetjük magunkat. De mondja csak, Paqueno, a kikötőnek melyik oldalán volt a bárka?

— Itt lenni, fenség, a keleti oldalán. Tartok tőle, hogy rossz lesz az átkelésünk.

A nagyherceg felnézett az égre. Bár kora este volt még, teljes sötétség uralkodott. A felhők sebesen szálltak és elborították az eget, s ahol egy-egy rés mutatkozott, úgy rohantak a csillagok, mint egy indukciós készülék szikrái. Mahon városa kihaltak látszott; a gáztelep, mely három hete nem működött már, sötétben hagyta az utcákat s emberi lény nem mutatkozott sehol.

— Nagyon helyes, minél kevesebben látnak bennünket, annál jobb, — füstölgött magában a nagyherceg. — Mindig nyugodtabban viselkednek, mikor azt hiszik, hogy jó uralkodójuk virraszt felettük. Egyébként, az Isten is látja, egyáltalában nem tartoznak a nyugtalan fajtához.

Szenyor Paqueno, ki feltette orrára a csiptetőt, fejét előrenyújtva kémlelte a sötétséget. Az utca, melyen áthaladtak, egyenesen a kikötőbe vitt s a messzeségből felhallatszott a víz csobogása. Ott, ahol a házsorok véget értek, előtűnt egy hajó kötélzetének sötét árnyképe, mely a háttérben levő égboltozatra

rajzolódtott. Az egyik árbocon hirtelen felvillant egy lámpa fénye és szenyor Paqueno meghúzta urának kabátja ujját.

— Itt a bárka, fenség, — mondotta. — Joaquin nagybátyja megigérte, hogy ebben az időtájban meggyújtja a lámpát.

A nagyherceg és pénzügyminisztere meggyorsították lépteiket s csakhamar kiértek a kikötő partjára. Egy kis halászbárka ringott hevesen fel s alá és türelmetlenül tépdeste köteleit. Hajósruhába öltözött alacsony ember közeledett a nagyherceghez és kísérfőjéhez, erősen szemügyre vette, aztán tiszteletteljesen köszöntötte őket.

— Minden készen áll, fenség...

— Helyes, derék Domingóm. Joaquin főszakácsom nagybátyja vagy?

— Igenis, fenség...

— Majorcai? Oh, azok a majorcaiak!

— Fenség, Majorcában születtem, mint atyám és Joaquin, de a szívemben jó minorcai vagyok.

— Úgy, mint ők, úgy látszik, ez már családi vonás nálatok. Követhetnéd példáját s a szolgálatomba léphetnél, hogy bizonyosságot tégy érzületedről. Atyád udvari szállító sem akart lenni.

— Fenség... — a jó ember kínosan vergődött.

A nagyherceg felkacagott.

— No, no, csak tréfáltam, Domingo, Joaquin is magára vethet, hogy nem akar elhagyni. Egyelőre azzal teszed a legnagyobb szívességet, ha minél hamarabb átviszel bennünket Barcelonába.

— Tüstént, fenséges uram, tüstént. Tíz perc múlva indulhatunk.

Mélyen meghajolt, aztán a fedélzetre ugrott. Nyilván a legnagyobb csodálkozásba ejtette, hogy milyen utasokat kell egyszerű bárkájára vennie ma este. Délelőtt, mikor horgonyt vetett Mahon kikötőjében,

felkereste unokaöccse, a nagyherceg szakácsa, félrehívta és megtette neki az ajánlatot, mely kezdetben a legmélyebb bizalmatlansággal töltötte el, aztán pedig csodálkozással, mely még most sem szűnt meg. Mi a csudát keres a nagyherceg Barcelonában? Vagy igazabban miért megy oda vele, Domingóval, az ő egyszerű halászbárkáján? Talán szökök Minorcából? Joaquín minderre a kérdésre azzal a határozott biztosítással felelt, hogy az egyedül őfenségének dolga és senki másnak nincs köze hozzá — őfensége semmi szín alatt sem akarja, hogy elutazása köztudomásra jusson; és Domingo némi szóvita után kötélnek állt, noha Barcelona eltért a szokott útvonalától, mely a Baleari-szigeteknél sohasem terjedt tovább.

És így fogadta most este a nagyherceget és Paqueno-t, a legnagyobb mértékben ámulatba esve és félig meggyőződve, hogy a szegény herceg megunta foglalkozását s mint már annyi minorcai, odahagyja honi szigetét, hogy máshol próbáljon szerencsét.

A herceg és Paqueno elfojtott hangon beszélgettek a kikötőparton, Domingo és két legénye pedig utolsó készületeiket tették az indulásra.

— Ma 28-ika van, — mondotta a nagyherceg. — Mennyi idő kell ennek a Domingónak Barcelonáig?

— Ha minden jól megy, fenség, holnapután reggel érünk oda.

— Hm, akkor hát még tizenkét napunk lesz. Tizenharmadikán esedékes a tartozás, Paqueno?

— Igen, fenség, tizenharmadikán.

— Tizenkét nap, vagy ha leszámítjuk a páris utat, alig tizenegy. Remélnünk kell, Paqueno, hogy sikerül, akár Marcovitznál, akár máshol.

— Remélnünk kell, fenség, mert ha nem...

— Akkor végére jutottam, szegény Estebanom. annak a feladatnak, melyet nagyapám és apám kezdetek meg.

— Minő feladatnak, fenség?

— Annak, hogy tönkretegyék az életüket, öreg Estebanom.

— De fenség! — Az öreg Paqueno megragadta reszkető kezével a nagyherceg kezét. — Fenség... Oh, ha fenséged mégis eladta volna Punta Hermosát annak a Bekkernek...

— Paqueno, Paqueno, azt az egyet soha! — A nagyherceg bágyadt mosollyal vert a vállára öreg barátjának. — Annak soha, szerezzon az magának máshol szurkot és kenet.

Szenyor Paqueno nagyot sóhajtott, s egyszerre felhangzott Domingo szava:

— Kész!

— Megyek már, Domingo. Jusson eszedbe, hogy Caesart és szerencséjét viszed hajódon.

Átugrott, a fedélzet rengett óriási testének súlya alatt.

Domingo és a legénye eloldották a bárkát, lassan siklott tova a kis gálya a part mentén, amelytől két rúdual akarták eltaszítani. De ellenszél fujt és nem jutottak előre. Most egyszerre kedvező szél kerekedett. Elszakadtak a parttól, s kezdettek kifelé siklani a kikötőből.

Ugyanabban a pillanatban egy ember tűnt elő a parton. Kövér és alacsony ember volt és úgy szaladt, amint csak lábai bírták. Mikor közelebb ért, halották a kiáltását:

— Domingo! Domingo! Át kell adnom valamit. Gyere vissza a parthoz, Domingo!

A herceg megismerte a hangot. Joaquin, a szakácsa volt. Nagy mértékben csodálkozott, de nem akart visszakiáltani, mert félt, hogy valaki más megismerné a hangját. Domingo kérdő pillantást vetett reá, utasítását kérve, ő jóváhagyólag bólintott, s míg Joaquin továbbfugett a parton, a kis hajós kecses

ívben a kikötő felé fordította bárkáját. Mikor három vagy négy méternyire voltak attól a helytől, melyet Joaquin elért, Joaquin felemelte karját és áthajított valamit, ami könnyű dobbanással a fedélzetre hullott. Ugyanabban a pillanatban elkapta a szél a bárkát, mely az öböl keskeny vizén kirepült a nyílt tengerre. Joaquin néhány pillanat múlva már csak egy kis pont volt, aztán végképpen eltűnt a sötétségben.

A herceg sietett felkapni az átdobott tárgyat. Joaquin sipkája volt, zsineggel sebtében átkötözve. Megoldotta a zsineget s a sipkában egy követ talált, reácsavarva pedig egy kék papirost.

— Paqueno, — kiáltotta azután, hogy a kis hajószoba tetőablakához tartotta. — Önnek egy távirat!

— Távirat, fenség! . . . — Az öreg pénzügyminiszter óvatosan botorkált előre a himbáló fedélzeten és igyekezett felbontani a táviratot. De a bárka nagyon is himbálódzott, s az est nagyon is sötét volt; a nagyherceg a karja alá nyúlt, kinyitotta a hajószobába vivő lépcső ajtaját s óvatosan segítette le az öreget a lépcső fokain. Aztán maga is utána ment.

Odalenn a kis helyiségben szájtátva és megüvegesedett szemmel állt meg öreg barátja a füstölgő függőlámpa alatt. Pillantása a nagyherceg arcát kereste, meredten, mint a haldokló ember pillantása, az ajka pedig meg akart mozdulni, de hang nem jött ki rajta. A szemei körül levő ráncok idegesen rángatództak. A nyitott táviratot a kezében tartotta, mely úgy reszketett, hogy zörgött benne a kék papiros.

Aggodalommal telve rohant oda hozzá a nagyherceg, ugyanabban a pillanatban az öreg pénzügyminiszter végre szóra nyitotta ajkát és reszkető kézzel nyújtotta át urának a táviratot.

— Ü . . . ügynöküinktől, P . . . pereztől Barcelonából, — hebegte alig érthető hangon. — A titkos jegye ott áll a távirat elején. Olvassa el fenséged, olvassa el...

A nagyherceg magához ragadta a táviratot, s ezt olvasta benne:

Barcelona, február 28., 16 óra 10.

Paqueno pénzügyminiszter, Mahon, Minorca.

Zp. 99. Ma délelőtt 10 és 11 óra közt rendezett manőverrel ismeretlen számlára összevásárolták párisi, madridi, római tőzsdén Minorca hercegség összes államadosságának nyolcvan százalékát. Árfolyam 42 $\frac{1}{2}$. Nagy riadalom legközelebből érdekelt pénzügyi körökben; táviratot kaptam Huelvastól, Altensteintől, Apelmanntól, nagyon izgatottak, magyarázatot kérnek. Bővebbet holnap dróton.

Kérek értesítést, ha ön áll a dolog mögött, vagy felvilágosítást adhat; várom utasítását mihez-tartás végett Huelvasszal, Altensteinnal, Apelman-nal szemben.

Perez, ügynök.

A nagyherceg kétszer, aztán még harmadszor is végigolvasta a táviratot, lebocsátotta a kezét és meredten nézett szenyor Paquenóra.

— *Manőver* a mi állampapirjainkkal. Paqueno! — mondotta. — *Manőver* a *mi* állampapirjainkkal! Nyolcvan százalék vásárolva össze ismeretlen számlára — Altenstein és társai táviratilag káromkodnak... szent Orbánra!...

A bárka megrázkódott egy újabb szélrohamra, mely odalódította a herceget ahhoz a padhoz, melyen az öreg Paqueno tétova szemmel és dermedt ajakkal, összeroskadva ült. Don Ramon gépiesen nézte s megkapaszkodott a hajószo-ba asztalába, hogy fel ne buk-jék.

— Majorcai szent Orbánra! — dünnyögte — börszemanőver a minorcai hercegség értékeivel — nem tartunk már messze a forradalomtól.

KIRÁLYOK SZÁMÜZETÉSBN.

ELSŐ FEJEZET,

melyben az olvasó, úgy lehet, két ismerősét látja viszont, egyébként pedig bejut egy nagy pénzemberhez.

— Mi baj, Crofton?

— Egy úr akar beszélni önnel, sir.

— Miféle úr? Nem adta át a névjegyét? Hiszen tudja, mennyire el vagyok foglalva, Crofton.

— Egy körosabb úriember, sir. Kért, hogy mondjam ezt: Sutherland-avenue 26, sir.

— Mit kért, hogy mit mondjon?

— Sutherland-avenue, sir. Azt mondotta: csak annyit mondjon, az elég lesz. S ha mégsem volna elég, akkor mondja, hogy: a Digamma-társulat tizenötezer elsőbbségi részvénye.

A jó mister Crofton, kinek arca a legnagyobb megütközést fejezte ki, mikor átadta ezt az üzenetet, még inkább elképedt, látva a hatást, melyet munkaadójára tett vele. Isaacs Ernő úr, bankár, Lombard-street 27, City of London, nem volt éppen a vidám véralkatáról ismeretes, különösen nem akkor, mikor a tőzsde hanyatló irányzatot mutatott; de mikor meghallotta azokat a szavakat, melyek Crofton úr szemében oly igazán furcsának tűntek fel, hátravetette magát a zöllyeszékében és harsányan felkacagott. Mister Crofton, ki ötvenhat éves, presbiteriánus és tetőtől-talpig komoly férfiú volt, rosszalóan vonta össze a szőke szemöldökét. Imént jelzett tulajdonságainál fogva nem szerette, ha nevettek olyasvala-

min, amit ő mondott. El kellett ugyan ismernie, hogy az üzenet, melyet átadott, kissé furcsa, mégis nagy mértékben helytelennek tartotta Isaacs úr részéről, hogy úgy fogadja, mint ahogyan fogadta.

— Oh, az a tanár, az a tanár, — kiáltotta Isaacs úr két hahota közben. — Mindig a régi! Orcátlan, mint Belzebub, esőben, jó időben!

— Kidobassam, uram? — Mister Crofton hangja megszélidült arra a kilátásra, hogy ilyképpen vehet elégtételt az ismeretlenen.

— Kidobatni? Az ördögbe, dehogy, bocsássa be tüstént, Crofton. Targyalnivalónk van egymással. Csak tréfált velünk.

Mister Crofton arca még rosszabb kifejezést öltött, mikor megsemmisülni látta a bosszúra való kilátásait. Eltűnt és fél perc múlva kinyitotta a két szárnyasajtót egy fehérszakállú, pápaszemes úr előtt, ki nem éppen kifogástalan zsaketet és csíkos nadrágot viselt. Oly görnyedten járt, mintha a világ minden szenvedését hordaná vállán, s a két szeme oly fáradtan és bánatosan nézte a világot az aranykeretű pápaszeme mögül, mintha látta volna már az öt világ-rész minden bűnét. Mister Crofton, mikor engedte becsapódni a két ajtót, látta, hogy a látogató nehézkesen bocsátkozik le egy zsöllyeszékbe, Isaacs úr pedig, ki újabb hahotával köszöntötte, feláll, hogy megrázza a kezét.

— Oh, tanárom, mily mesés ember maga! Az ördög ismerne reá ebben a dresszben, tiszteletreméltóbban fest, mint az öreg Booth generális.

— Nagyon is kedves hozzám, Isaacs úr. Nos, köztünk maradjon a szó, van némi tehetségem a szakmámhoz. A mai öltözékem egyébként a legegyszerűbbek egyike, az volt rajtam akkor is, mikor letartóztattam Kenyon detektívet azzal az elfogató parancssal, melyet énellenem adtak ki. Emlékszik még reá?

— Emlékszem-e! Hiszen két évvel ezelőtt történt, mikor az ő egész utcáját nyaralóvendégeknek adta bérbe. Eszeveszett gondolat! No de, száradtak, professzor, jóval gonoszabb tréfák is a maga lelkiismeretén.

— De, Isaacs úr, hát még mindig nem felejtette el azt a kis esetet?

— Arról az emberről, akit egy rendőri engedéllyel ellátott kino-ember segítségével raboltak el, csak fel lehet tenni, hogy nem felejtí el azt egyhamar. Nem, különösen akkor, ha Croftont annak az utcának a címével küldi be hozzá, ahol az a történet megesett.

— De Isaacs úr, Isaacs úr, ne legyen oly haragtartó! Semmi kétség, ön épp oly kevésbé neheztel miattareám, mint ahogy én sem neheztelek önre azok miatt a Digamma-részvények miatt, melyeket a nyakamba varrt, s amelyeket szintén eszébe juttattam Crofton által.

— Hm, miért is neheztelne reám? Olyan részvények miatt, melyeket gyalázatos árfolyamon ismét megvásároltatott velem, csinos kis összeget keresett ön azon az üzleten.

— De kockáztattam is, ha nem dolgoztam volna oly lélekjelenléttel, mint amilyennel dolgoztam.

— Hm, olyan lélekjelenléttel, mely nyolcvanezer fontomba került, professzor.

— S amely önt egykor még Angolország pairjévé fogja tenni.

— Jól jövendöl! Három éve már s a pairségnek még az árnyékát sem láttam — még egy egészen közönséges nemességet sem.

— De kerületének parlamenti képviselője lett, úgy, amint mondtam.

— No igen, az lettem, de az ördögbe, mi örömem volt benne? Temérdek kiadás, hogy lepénzeljem a választóimat, — köztünk maradjon, köztünk marad-

jon a szó, professzorom — s hogy aztán naponta egyszer lerántanak a konzervatív ujságokban!

— Uram istenem, gondolja meg, hogy tövis a szemükben, a saját tüzükből kiragadott fahasáb. Hiszen az ő jelöltjük volt, mikor kezdette, ha szabad eszébe juttatnom, Isaacs úr.

— Kérem, kérem, elég fesztelenül juttat ön az eszembe olyan dolgokat, melyek még inkább kellemetlenek.

Isaacs úr hangja nem volt keserűség nélkül.

— De hát elég abból annyi, professzor! Hiszen elvégre jól élek és nem bánom, hadd éljen más is, ha nem az én rovásomra él. Nem irigylem öntől az 1907-iki kis diadalát — bár a dolog akkor kissé a bőrömrre ment. Sokat megbocsátottam önnek azért a multságért, melyet az ön remek orcátlansága szerzett azután nekem. Szolgálhatok egy szivarral?

— Köszönöm.

Isaacs úr fehérhajú látogatója levágta egy szivar végét s oly kézzel gyújtott reá, melyen semmi esetre sem látszott, hogy az öregség elgyöngítette volna. Élvezettel szívott magába néhány füstfelleget, aztán meghajolt.

— A szivarjai, Isaacs úr, épp oly kellemesek, mint amily ellenkezői a kellemesnek egynémely alapításai. Orcátlanságomat említette az imént s volt oly szíves, hogy remeknek mondotta. Ebből azt következtetem, hogy valami különös szándéka volt azzal, hogy hirdetés útján iderendelt magához.

— Ön nemcsak az orcátlanságában, hanem az éleselméjűségében is nagy, professzorom. Szükségem van nagybecsű segítségére. Azért tettem közzé azt a hirdetést. Hiszen a címét nem tudja senki. Az enyémet azért nem akartam odatenni, mert hiszen a rendőrség keresheti önt. Azért jeleztem magam csupán I. E. kezdőbetűivel. Örülök, hogy nem csalódtam önben.

Isaacs úr egy pillanatra elhallgatott, aztán így folytatta:

— Egy kis »job«-ot ajánlok önnek. Nem mondom, hogy nem találnék mást, aki megcsinálja a dolgot, de ugyanabból az okból fordulok önhöz, mint a Sackville-streeti szabómhoz — bizonyos akarok lenni, hogy kifogástalan munkát kapok.

Isaacs úr vendége helyeslő arckifejezéssel hajolt meg.

— Ismeri-e, tanár, a közmondást, mely úgy szól, hogy nincs nagyobb csapás az atyafiságnál? Mondhatom önnek, teljes okom van, hogy magam is azon a véleményen legyek. Egy zsidó, egy átkozott zsidó... Oh, mennyire gyűlölöm, tanár, azt az embert!

— Remélem, nem a fajaért, — mondotta Isaacs úr vendége szelíd szemrehányással. — Oktalan és igaztalan dolog, oly előítéletekkel járni. Én a magam részéről nem utálom jobban a saját honfitársaimat, mint a többi nemzetbelieket.

— A honfitársait, tanár? Szeretném egyszer már tudni, hogy voltaképpen merre van hazája? By Jove, sokszor törtem már rajta a fejem.

— Tiltja a reá való tekintet, hogy eláruljam önnek, Isaacs úr. Egy dolog bizonyos: nem vagyok zsidó. Azt hiszem, azért is bocsátotta meg a régi esetünket. Tehát, mint mondja, gyűlöl egy zsidót — azért keresett engem a hirdetéssel?

— Yes, tanár, éppen azért. Gyűlölöm őt halálosan.

— Az ég szerelmére, csak nem hiszi, hogy orgyilkossági ügynökséget tartok!

— Nem, azt nem — persze hogy nem. Egyébként kerülni akarok minden túlságot. Jóindulatú, békeszerető ember vagyok.

— S egyben a parlament tagja. Tehát nem akarja meggyilkoltatni a zsidót. Szabad-e kérdenem, hogyan hívják?

— Hornstein Adolfnak.

— Német zsidó?

— Nem, orosz-lengyel, ami tízszer rosszabb. Emlékszik-e, tanár, Bell Daisy asszonyra?

— Hogy emlékszem-e az ön elragadó barátnőjére! Mais naturellement, mi lett belőle? Ellopta az a zsidó a szívét?

— Még rosszabbat tett, professzor. Olyasmit tulajdonított el, ami reám nézve sokkal értékesebb, tudniillik Bell Daisy asszonyhoz írt leveleimet. Azt, hogy miképpen történt, nem tudja senki; hogy Bell asszonytól kapta-e, vagy a komornájától. Bell asszony azt állítja, hogy a komornája lopta el a leveleket és adta el Hornsteinnak. A magam részéről azt hiszem, hogy nem Rosalie tette, hanem az úrnője. Hiszen már nem vagyok vele jóban. Rosalie egyébként Amerikában van, vele tehát nem lesz dolgunk. A főhős most Hornstein Adolf. Hallotta-e már hírét ez embernek, professzorom?

— Hornstein, Hornstein... nem tudom. Nem Hornstein volt az az ember is, aki bizonyos szerepet vitt lord és lady Birchell válópörében?

— Hogyne. Ő volt az, ki lady Alicenak a kezébe juttatta a lord kompromittáló leveleit. S ugyanez a kedves úr fenyeget most engem azzal, hogy elszakít a választókerületemtől. Ön tudja, hogy február 22-én vagyis egy hét múlva lesz az általános választás Lloyd-George költségvetéséért és tudja azt is, hogy mily szigorúan erkölcsös kerületem van nekem; hiszen érezte is velem akkor, három évvel ezelőtt. Ejnye, tanár, az a kinő-história mesésen volt kigondolva, de...

— Azt hittem, Isaacs úr, hogy már elfelejtettük. Tehát a levelei nem volnának arravalók, högy közzétegyék a választókerületében?

— Választási korteseszköznek semmi esetre sem, arra mérget vehet, professzorom. Kissé... hm...

túlszabadelvűek, még egy szabadelvű képviselőjelölt számára is. Ha nyilvánosságra jutnának, egyszerűen le volnék leplezve és ki volnék szolgáltatva a parlamentben. És Hornstein mindenesetre pokollá tehetné velök az életemet, amíg a kezében vannak.

— Úgy van, amíg a kezében vannak. Tehát azért küldött értem, Isaacs úr?

— Yes, tanár, éppen azért. Szabadítson meg Hornsteintől, akkor...

— Szabadítsam meg Hornsteintől? Azt akarja mondani, hogy Hornsteint a levelektől! És aztán?

— Megszerzi vele örök hálámat. Nem elég az?

— Attól függ, minő kifejezést ad neki. Szegény ember vagyok és arcom verejtékével keresem kenyeremet, a múlt ősz rosszul ütött ki a kisded spekulációimra nézve. Egy Walkley és Smithers nevű cég...

— Van szerencsém ismerni. Tehát ön is érdekelt volt benne, professzor? Vigasztalás nekem, hogy oly ravasz róka is léprevitette magát velök, mint ön. Én magam...

— Ne túlozzon, Isaacs úr, hogyan volna a tojás okosabb, mint a tyúk? Üzleti dolgokban gügyögő gyermek vagyok önhöz képest.

Isaacs úr belemosolygott a fekete mefisztószakállába. Világos volt, hogy a dícséret gyöngé oldalán érte.

— Oh, azok az üzleti dolgok! — mondotta. — Nem hinné, miféle üzleteket nem ajánlanak némelyek az embernek! Nézze meg csak ezt a levelet. Ma reggel érkezett.

Odadobott a tanárnak egy külföldi bélyeggel érkezett levelet. Az kivette a borítékból és fáradt pillantással nézte az aláírását.

— »A minorcai nagyherceg ő fensége nevében. Paqueno Esteban pénzügyminiszter«, — olvasta fenhangan. — Mi a csuda, üzleti összeköttetésben van

Minorca nagyhercegséggel, Isaacs úr? Azt hittem, nem üti meg mértékét.

— Nem állok üzleti összeköttetésben velők, professzor. Csak a minorcai nagyherceg szeretné, ha állnék. Olvassa el ezt a levelet, akkor látni fog mindent.

»Isaacs Ernő bankár úrnak, Lombard-street 27, City of London, England. Dear Sir, bár nem ismerem nagybecsű cégét... minthogy hallottam hírét annak a kölcsönnek, mellyel a szerb államot támogatta... hogy magánúton forduljak önhöz oly ügyben, mely mint pénzembert érdekelheti... Az értékpiacon mostani nyomasztó helyzete nem kerülhetne el figyelmét, s minthogy saját hazájában Lloyd-George úr költségvetése következtében még súlyosabb helyzet várható... előnyei mindjobban szembetűnnek... ipari papírok helyett, melyek ki vannak téve a kiszámíthatatlan napi árhullámzásoknak... a pénzt biztos és egyben jövedelmező vállalatokban helyezni el... az állampapír általában kevésbé kívánatos tőkeelhelyezést kínál... legmagasabb kamatozása nem haladja túl az öt százalékot... erre való tekintettel s úgy az ön, mint a magunk érdekében oly üzletet ajánlok önnek, mely az állampapír megbízhatóságát a magánvállalkozás nagyobb jövedelmével párosítja...«

— By Jove, Isaacs úr, nem fut össze a nyál a szájában? Bárki legyen ez a szennyor Paqueno, csábító angolsággal ír.

— Igen, ha az ember nem hallotta volna! De csak folytassa, tanár!

»... a csatolt táblázatokból kitűnik, olajültetvényeink évről-évre dúsabb jövedelmet hajtanak. Az 1909. évi számok az 1900-ikiakkal szemben harmincöt százalékos emelkedést mutatnak...

terr
nag
tétl
évi
elői
téri
nek
nek
át,

gondo

léko
kén
adó
egés
és
let
vala
harm
az;
tart

adó,
harmi
jöved
bele f

mehet
európ
Az ö
társas
ügyi

Hel

természetesen meggyőződni, hogy ez adatok, a nagyhercegi statisztikai intézettől származván, feltétlenül megbízhatók... Hm... mint látja, az évi haszon ez idő szerint 125.000 pesetára van előirányozva... a nagyhercegi pénzügyminisztérium nevében a következő ajánlatot tenni önnek... 600.000 pesetát tevő kölcsönt nyújtani nekünk, melyet vagy közvetlenül a bankcég venne át, vagy az bocsátana ki...»

— Minorcai államkölcsönt bocsátani ki! Szép gondolat, mi, professzorom?

»... harminc esztendőre, nyolc és fél százalékos kamatlábbal, azontúl pedig kezelési illetékként az ön számára az említett olajültetvények adóbevételének évi egyharmada, mely adó a maga egészében rendelkezésére áll fedezetül a törlesztési és kamatfizetésre. Az 1885-iki nagyhercegi rendelet értelmében Minorca és a hozzátartozó szigetek valamennyi olajültetvényének bruttójövedelmére harminc százalékos adó van kiróva; oly jövedelem az; mely, mint a csatolt számadatokból már kitűnt, tartósan és biztosan emelkedik...»

— De Isaacs úr, hiszen ez harminc százalékos adó, lássuk csak, ez évi 12.500 peseta jutalék! És harminc évig egyfolytában — az olajültetvények jövedelmének tartós emelkedésével! Természetesen bele fog menni az üzletbe?

— Belemenni, tanár! Eszét vesztette. Hogyan mehetnék bele ilyenbe? Nincs az a tisztességes európai bankcég, mely üzletet kötne Minorcával. Az ördögbe, az ember csak nem keveredhetik egy társaságba a világ legveszettebb uzsorásaival és pénzügyi cápaival!

— És ennek következtében átengedi az uzsorásoknak a nyolc és fél. százalékos kamatot és a haszon egyharmadrészét!...

— No persze, mit gondol, az embernek csak adni kell valamit a jó hírnevére.

— De mikor teremtett pénzt Szerbiának, annak a gyl...

— Csitt, csitt, professzor, Szerbia csak hét százalékot fizet, és a szerb ordó éppolyan jól fest, mint akármilyen másik, vagy nem?

— Jupiterre, nem érthetem meg a magasabb pénzügyi politikát! Eszerint jó hírnevére való tekintettel, melynek nem árt meg az, hogy kölcsönt ad Szerbiának, nem hajlandó üzleteket kötni Minorcával?

— Nem tehetem másképp, nem tehetem másképp, tanár. Nem helyezkedhetem egy színvonalra mindenféle szédelgő cégekkel. Szigorúan erkölcsi alapon álló ember vagyok.

— S a parlament tagja. Ez úgy van. Megengedi, hogy zsebretegyem ezt a levelet, s ezeket a számadatokat? Én, mint tudja, nem állok oly szigorú erkölcsi alapon, mint ön.

— Kérem. De térünk vissza tárgyunkhoz. Tehát vállalja a Hornstein-ügyet?

— Vállalom, de csakis az ön kedvéért, Isaacs úr. Hogy jóvátegyem azt a kis tréfát, melyet 1907-ben úztam önnel. Mekkora határidőt kapott Hornsteintől? Gyanítom, hogy nem lehet valami hosszú lejáratú.

— Huszonkettedikéig. Hat napot.

— Mit követel?

— Örült összeget... 20.000 fontot.

— Hány levele van nála?

— Azt hiszem, hat.

— S ön mennyire taksálja e leveleket — testvérek közt?

— Testvérek közt? Oh, értem. Mondjuk, hogy 6000 fontra.

— Valóságos herceg ön az autogramm-gyűjtők közt. Öt nap alatt megkapja a leveleket. Kérhetem Hornstein lakása címét?

— Furlong-lane 12 E. C. Van már terve?

— Három. Majd meglátom, melyik lesz a legjobb. Mihelyt lehet, hírt adok magamról. Addig is, Isten önnel, Isaacs úr. Legjobb az ilyen dologra nem aludni egyet sem.

A fehérhajú látogató nehézkesen kelt fel a zsöllyeszékből és kezét rázott Isaacs úrral. A nagy bankférfiú látta, hogyan tűnik el görnyedten a párnázott kettős ajtón, aztán dűnnyögve visszaült az íróasztalához,

— Ravasz kutya ez a Pelotard tanár! Nagyon ravasz. Szeretném tudni, hogy ki is lehet?

MÁSODIK FEJEZET,

melyben az olvasó megismerheti, mily vékony szálakon függ a nemzetek sorsa.

A kérdésre, melyet Isaacs úr az előbbi fejezet végén vetett fel magában, megfelleltünk már olvasóinknak a történeteknek abban a sorozatában, melynek »Collin úr kalandjai« a címe. Ezek a történetek, melyeknek nem volna szabad hiányozniuk egyetlen könyvpolcra sem, részletesen elmondják Collin Fülöpnek, a jogtudományok doktorának életét és cselekedeteit 1875-től 1910-ig. Collin úr a svédeknek ahhoz a, sajnos, nem csekély számához tartozott, kik különös okok miatt kénytelenek külföldön tartani lakásukat és címüket. Honi pályafutásának — ügyvéd volt Kristianshamnban — vége szakadt, mikor 1904 szeptember havában megszökött onnan, meg-

töltve előbb útipénztárát több bank számlájára. Huszonkilenc éves volt akkor. Három évi balsikerű tőzsdei spekuláció, melyet néhány dán cég közvetített, elég volt arra, hogy tönkrementen egy sokat ígérő jövőt, s Collin urat megoldhatatlan konfliktusba keverje a büntetőtörvény öt paragrafusával. Életének következő két esztendejét a bosszúnak szentelte; Kopenhágában töltötte ez időt, azzal foglalkozva, hogy leszámoljon azokkal a dán cégekkel, melyek »romlásába döntötték« (Collin úr saját szavai hátrahagyott írásában). Mikor elvégezte ezt a feladatát, olyaténképpen, hogy a dolog az illető cégeknek hetvenezer dán koronájába került, Collin úr 1906 januárjában váratlanul elutazott Kopenhágából. Lép-teit Anglia felé irányította, hol meglehetősen duzzadt krokodilbőr-bugyellárisal szállt partra, tervekben gazdagon, hogy még inkább megduzzassza. A sors iróniája, valamint a költői igazságszolgáltatás úgy hozta magával, hogy a vonaton összetalálkozott egy angol zsebmetszővel, ki a Liverpool-street-állomáson előzékenyen megszabadította pénzestárcájától, több-évi nem becsületes fáradozásának gyümölcsétől. Hogyan állt bosszút ez úron, bőven meg van írva az elbeszéléseknek fent említett sorozatában, melynek, mint említettem, nem volna szabad hiányoznia egyetlenegy könyvespolcra sem. Ott van leírva Isaacs Ernő úrral való első találkozása is, melyre a pénzember a legutóbbi fejezetben célzott. Ez a találkozás érezhető vereséggel ért véget Isaacs úrra nézve, ki megelőzőleg a britt Digamma-társaság értéktelen részvényeinek egy nagyobb tételét varrta Collin úr nyakába. Fölösleges hozzátennünk, hogy a Pelotard nevet, melyen Isaacs úr ismerte, nem Collinnak írták. Pelotard tanár neve alatt kezdette meg Collin úr, a zsebmetszőn kitöltött bosszúja után, azt a működését, mely a szórakozott urak kalandjairól írt tör-

ténetben van részletesen elbeszélve, s ezt a nevet megtartotta továbbra is. Isaacs úr, ki okos férfiú volt, kellő érzékkel megáldva a humor iránt, főképp, mikor mások ügyéről volt szó, lassan-lassan becsülni kezdte Collin urat, mert meghódította az az ügyesség, melylyel műveleteit végezte s egyben kihúzta magát e műveletek következményei alól. Saját veresége miatt érzett neheztelése lassan-lassan elmúlt ; s utóbb, találkozva egymással Párisban, elhatározták ő meg Collin úr, hogy végképpen eltemetik a csatabárdot. Kellemtelen helyzetében, melybe Hornstein Adolf úr keverte, a nagy tőzsdei férfiú sietett egykori ellenségénél keresni segítséget oly módon, mint az imént leírtuk.

Őt nap mult el azóta, anélkül hogy Collin úr életjelet adott volna magáról, és Isaacs úr, ki ez idő alatt London és a választókerülete közt illegett-billegett, már-már nyugtalanzkodni kezdett hallgatása miatt, mikor egy reggel mister Crofton ugyanazzal a rosszaló arckifejezéssel lépett be hozzá, mint Pelotard tanár első látogatása alkalmával.

— A sutherlandi öreg úr akar önnel beszélni, uram.

Isaacs úr megrázkódott örömeiben.

— Nagyszerű, nagyszerű, vezesse be Crofton, tüstént, s egyelőre ne háborgasson senki, megértette?

Mister Crofton, ki ellenkezőleg, egyáltalában nem értette meg világosan, ki is fejezte azt egészen presbiteriánus arcán ; aztán lassú léptekkel kiment s néhány pillanat múlva bebocsátotta az ősz Pelotard tanárt.

Isaacs úr feszülten érdeklődő arccal ugrott fel kaösszékéből.

— Nos ? Hogy ment a dolog ? Mondja meg hamar, professzor. A kezében vannak ?

— Hogyan ment ! De Isaacs úr, ön nagyon is udvariatlan. Ha kezeügyében van a csekk-könyve, nagyon kedvesen fog esni, ha kiállít számlámra egy hatezer fontról szóló utalványt.

Isaacs úr ideges megkönnyebbüléssel kacagott.

— Oh, tanár, nagy ember maga! Üljön le és meséljen! Hogyan ütötte nyélbe? Csakugyan a kezében vannak?

Collin Fülöp egykedvűen húzott ki egy csomagot a zsebéből és odadobta Isaacs úrnak.

— Remélem, valamennyi, — mondotta — de mindenesetre bizonyos, hogy nincs többé mit tartania Hornstein úrtól. Magam kísértem ki tegnap este a Charing Crossból induló éjjeli expresszhez és meggyőződtem, hogy elzónázott Párisba.

— Elzónázott? Párisba? Hogyan érti?

— Igen, hogy soha többé vissza ne térjen Angliába. Azaz, ha csak azt nem akarja, hogy a címe ezentúl Dartmoorban legyen.

— Igazán, hihetetlen ember maga, professzor. Megszabadítja Hornsteint a leveleimtől — nem tudom, hogyan, de gyanítom, hogy nem fizette meg neki azt a 20.000 fontot, melyet kapni akart értük. Aztán elküldi az országból és megígéri neki, hogy a Dartmoor börtönébe juttatja, ha visszatér. Igazán fenegyerek maga.

Fülöp hálásan mosolygott.

— Most megint oly udvarias, Isaacs úr, mint közönségesen. Ha megengedi, hogy szivarra gyújtsak, mindjárt elmondom, hogy mit tettem.

Isaacs úr szóltanul odanyújtotta a szivartárcáját, Collin úr rágyújtott, lebocsátkozott egy karosszékekbe és így kezdette:

— Mikor elhagytam önt, Isaacs úr, három terem volt, hogy visszakapjam Hornsteintől a leveleit. Az első a betörés volt — a dolog nem példa nélkül való, mivelhogy attól maga Sherlock Holmes sem rettent vissza hasonló alkalommal. Nem fontos, hogy mi volt a második, mert megvalósításra a harmadik terv jutott.

Mikor elhagytam önt, egyenesen hazamentem s némi kis változást eszközöltem a külsőmön. Elhatároztam, hogy barlangjában keresem fel az oroszánt — vagy mondjuk inkább: a sakált. Tervemnek megfelelően sétáló inasnak öltözködtem s a jelmezváltoztatás, köztünk szólva, tökéletesen sikerült. A Fur-long-lane 12. számú ház, melyben Hornstein lakott, meglehetősen rozszant épületnek bizonyult a Lloyds-avenue egyik mellékutcájában; Hornstein a földszinten lakott. Becsöngettem s az ajtót egy himlőhelyesképű, tagbaszakadt, nagy legény, nyilván a helyiség cerberusa nyitotta ki. Meglátszott rajta, hogy védelmébe is tudná venni a gazdáját, ha valamelyik áldozata el találná veszteni az eszét látogatása közben. A szóbanforgó cerberus bizalmatlan pillantást vetett reám, de minden ellenkezés nélkül bebocsátott Hornsteinhoz.

Tudhatja, Isaacs úr, hogy nincsenek faji előítéleteim, legkevésbé pedig az ön fajával szemben, melyet tehetség dolgában rendszerint különbnek találtam, mint az európaiakat. De undokabb, tapadó-sabb alakot, mint az a Hornstein, életemben nem láttam. Egész arca a legkíméletlenebb mohóságot árulta el, egész külső valója azt mondotta, hogy kész azt bármily módon kielégíteni.

Bocsásson meg, szinte bőbeszédű lettem, de higgye el, nem ok nélkül. No jól van! Úgy mutatkoztam be Hornsteinnak, hogy Ferguson Charles, egy közismert konzervatív államférfiú inasa vagyok; jeleztem (amit az egész világ tud az ujságokból), hogy a lord meg a felesége nincsenek a legjobb viszonyban egymással s hogy az asszonynak teljes oka van a válásra. Hornstein mindjárt hegyezte a fülét, de rendkívül óvatos volt és kérdezte, hogy mire akarok kilyukadni. Azt feleltem, hogy hallottam hírért Sanders Arturtól, ki lady Birchellnél inaskodott — hiszen a neve meg-

fordult az ujságokban, s meghalt, tehát nem kózáztattam semmit. Aztán egyenesen céloim felé törtem s kérdeztem, mit adna a lord — igen, a szóbanforgó lord — ellen szóló teljes bizonyítékokért. Még nagyobb érdeklődést mutatott, még hevesebb és még tolaodóbb lett — enfin, tűzbe hoztam, de elsáncoltam magam a vételár mögé. Ő száz fontot ajánlott, én nevettem és kétezeret kértem. Ő borzasztó szitkokra fakadt, s én leszálltam ezerötszázra — szóval, csak annyira, hogy ne mondjon igent. Aztán ajánlottam magam, s eközben ő nagyon tolaodónak és majdnem fenyegetőnek mutatkozott. Megigérttem, hogy gondolkozni fogok a dologról, s utamnak mentem.

Kérdezhetné, hogy mi céloim volt mindezzel. Semmi más, mint az, hogy tanulmányozzam minden részletében mister Hornstein ábrázatát és teljes áttekintést szerezzek a helyszínéről. Eszembe sem jutott, hogy bármily értéktelen leveleket is eladjak neki, bár elég jó tréfa lett volna. E beszélgetés után hagytam a dolgot négy napig s más ügyeknek szenteltem ezt az időt — hiszen az ön kis ügye nem volt oly sürgős — (Isaacs úr szemrehányó pillantást vetett vendégére). Azután, tegnap, pár sort küldöttem Hornstein úrnak, s találkozáásra hívtam a Monicokávéházba. Tudtam, hogy nem habozik eljönni oly ismert helyiségbe. Kértem, hogy négy és öt között várjon ott reám, mert bizonytalan, hogy a lordtól mikor szabadulhatok. Csöppet sem kételkedtem, hogy eljön, mert jeleztem, hogy kész volnék elfogadni nyolcszázat, s hogy az árút magammal viszem.

Fél négy óra tájban, mikor gyanítottam, hogy Hornstein úr már készül a találkozóra, magam is megtettem otthon a lakásomban az előkészületeimet, és négy után tíz perccel Lavertisse társaságában megjelentem a Furlong-lane 12 alatt — nem említettem még önnek régi barátomat és segítőtársamat, Laver-

tisset? Bámulatos ember a maga nemében! — a régiségek iránt való érzék és »hallás« dolgában sohasem láttam párját. Bekopogtattam és a cerberus ajtót nyitott. Azt hiszem, elfelejtettem mondani, hogy Hornsteinnak tűrhetően hű másolatát csináltam magamból. Tudhatja, hogy ilyenkor egyébként már félig-meddig sötét van, s ennek következtében meglehetősen biztos voltam sikeremben. Azonkívül pedig volt a zsebemben egy meghatalmazás, hogy cerberust és gazdáját letartóztathassam, s a lakásban házkutatást végezhessek. Hogy honnan vettem? azt akarta kérdezni, Isaacs úr. Mindig azt tartottam, hogy segíts magadon s az Isten is megsegít.

Cerberus tehát kinyitotta az ajtót. Én Lavertissera mutattam és Hornstein vastag hangjának meglehetősen hű utánzatával így szóltam: Mint látod, mást gondoltam. Valami megbeszéltnivalónk van ezzel az úrral. Rajta felejtettem a kulcsot az íróasztalon. Egy órára elmehetsz.

Cerberus eltűnt, anélkül hogy csak meg is köszönte volna s Lavertisse meg én sietve mentünk be Hornstein szobájába.

A következő percben Lavertisse már munkába vette a vaspénztárat, én pedig azalatt őrt álltam az ajtónál. Mondottam már, hogy soha nem láttam embert, akinek olyan »hallása« volna, mint Lavertissenak? De akkor elfelejtettem hozzátenni, hogy ez különösen a biztonsági zárokra vonatkozik. Lépíne úr, ki rendőrfőnök Párisban... de az nem tartozik a dologra. Lavertisse huszonöt perc alatt kicsalta Hornstein tűz- és betörés ellen biztos szekrényének titkát — számításba véve azt az eshetőséget, hogy nem biztonsági zár, Lavertisse áttanulta a tolvajkulcs-szakma elemeit is — s én hozzáálltam vizsgálódásaimhoz. Mondhatom, eredményük nem kis mértékben lepett meg. Az első, amit fölfedeztem, az volt

hogy Hornsteint egyáltalában nem is hívják Hornsteinnak.

— Hát kinek, az ég szerelmére, professor? Persze, hogy egész idő alatt gyanítottam, hogy másnak is hívhatják. Kinek hívják hát?

— Marcovitz Szemjonnak, s mi több, a szép kis üzletének nyilvánvalóan fiókja is van Párisban. Ez volt az első, amit fölfedeztem. A következő az ön levelei voltak, rózsaszínű és világoskék selyemszalaggal átkötve — remélem, Hornsteinnak és nem Bell asszonynak volt ilyen rossz ízlése. Az ön levelei után első felfedezésem bizonyítékainak egész tömegét állapítottam meg — tudniillik, hogy Hornsteint Marcovitz Szemjonnak hívják, s hogy üzletét nagy alapon folytatja, úgy itt, mint Párisban. Párisban ráadásul, úgy látszik, igen jövedelmező uzsoraüzlete is van. És ha elképzelhetné, a párisi üzleteinek micsoda okmányát találtam meg itt! Mondhatom, Isaacs ur, Hornstein nem kontár a szakmájában; mit gondol, ha azt mondom, hogy uralkodó hercegek is vannak az ügyfelei közt?!

Isaacs ur tágranyilt szemmel nézte Collin Fülöpöt, ki, úgy látszott, mintha folytatni akarná, de aztán felkacagott s a vállát vont.

— Nem, nem, egyelőre az én titkom. De azt, amit azután fedeztem fel, nem titkolom el ön előtt. Úgy rémlett nekem, mintha a szekrény belsejének és külsejének méretei nem vágnának eléggé. Nagyobb biztosság okáért mondtam Lavertissemnek, hogy kissé tapogassa ki a belső részt, s nem is tartott soká, hogy gyanum beigazolódott. Volt ott egy titkos rekeszték és Lavertisse — ki valóságos drágagyöngy a szakmájában s akármi legyen, ha nem kap tőlem ezer fontot ezért a teljesítményéért — tíz percnél rövidebb idő alatt ki is nyitotta. És tudja-e, mit fedeztem fel abban a titkos rekesz-

tékben — világosan és félreérthetetlenül, mint az evangéliom? Hát csak azt, hogy Hornstein vagy Marcovitz ráadásul még kém is.

— Az ördögbe! Az ördögbe! — Isaacs úr szeme úgy csüngött Collin Fülöpön, mint a gyermek szeme a mesemondó ajkán.

— Úgy van, semmi kétség! Az okmányok egy része titkos jegyekkel volt írva, a többi közönséges angol nyelven. A legnagyobb sietséggel megállapítottam, hogy Hornstein 1905 óta úzi a kémkedést, elsősorban a flotta körül, s kiraktam a pénztárszekrény egész tartalmát. Az ön levelein, a párisi okmányon s még néhány más holmin kívül, melyek bizonyítéku szolgálhatnak arra, hogy kém, mindent a kandallóba dobtam és begyűjtöttem vele. Aztán Ferguson Charles névvel írtam sebtében egy levelet, amelyben felhívtam a figyelmét arra, hogy minő sors vár itt a kémekre, s azt a tanácsot adtam Hornstein úrnak, hogy hagyja el minden késedelem nélkül Angolországot, legkésőbb a Charing Crossból aznap éjjel 12 órakor induló gyorsvonaton. Lepecsételtem a levelet, megcímeztem Hornstein-Marcovitz úr nevére, s az íróasztalra tettem. Aztán Lavertisse meg én bezártuk a pénztárszekrény ajtaját és elmentünk. Öt óra mult valamivel.

A Lloyds-Avenue sarkán vártunk hatig; abban a pillanatban, mikor az óra ütni kezdett, láttuk, hogy futva közeledik Hornstein a cerberussal, nyilván készen reá, hogy megöli az első embert, aki útjába kerül. Eltűntek a Furlong-lane 12. szám alatt, s ott maradtak vagy húsz percig, aztán újra kijöttek, az egyik sápadtabban, mint a másik. Volt szerencsénk látni, hogy Hornstein-Marcovitz megszólít egy rendőrt, aki elővett a zsebéből egy menetrendet és különböző felvilágosításokkal szolgált neki, okom van hinni, a szárazföldre induló vonatok indulási idejé-

ről. Aztán a cerberus meg a gazdája beszállt egy cabbe és eltűntek. Természetesen csöppet sem kétkedtem levelem hatásában, de hogy egészen bizonyos legyen a dolgomban, tizenkét órakor megjelentem mostani külsőmmel a Charing Crossban. Hornstein-Marcovitz úr már félórája várt, s azzal töltötte idejét, hogy megkérdezte minden vasutas-tól, hogy nem kési-e le az éjjéli gyorsvonatot. Én végigélveztem a látványt, míg a vonat elindult, aztán hazamentem és lefeküdtem. Csak azt az egyet sajnáltam, hogy nem láthattam Marcovitz arcát, mikor kinyitotta a pénztárszekrényt. — Hát így történt, Isaacs úr. Ön megkapta a leveleit, én megkapom a kisdéd csekkemet. A felmutatóra, ha kérem szabad.

Isaacs úr, ki szájtáltva hallgatta Fülöp egyszerű elbeszélését, szó nélkül elővett a belső zsebéből egy csekkfüzetet, s megírt egy utalványt, melyet épp oly szótlanul nyújtott át. Collin úr lassan átolvasta és meghajolt.

— Tízezer font! Isaacs úr, ez több a kedvességnél. A legnagyobb komplementum, melyet hosszú idő óta kaptam.

— Nagy ember maga, professzor, — mondotta Isaacs úr. — Bennem nincs előítélet és nem mondok semmit, de magából nagy ember lehetne más téren...

Fülöp a szavába vágott egy mozdulattal.

— *Tous les genres sont bons, hors le genre ennuyeux...* Másról szeretnék beszélni önnel, Isaacs úr.

Isaacs úr azzal felelt, hogy szótlanul közelebb húzta a karosszékét. Még az órát sem nézte, ami ugyancsak nagy komplementum volt olyan ember részéről, ki jobban el volt foglalva, mint a legtöbben a hozzá hasonlók közül Londonban, s kinek szavától ezrek jó- és balsorsa függött a tőzsdén.

— Felelt-e arra a levélre, melyet a minap mutatott nekem, Isaacs úr? A minorcai levélre.

— A minorcaira? Ah, az olajültetvények dolgában. Hogyne. Mindenesetre feleltem reá.

— Azt, hogy nem?

— Természetesen.

— Hm. No igen, az nem tesz semmit. — Hogyan is volt csak, Isaacs úr, csak az attól való félelem tartotta vissza e vállalkozástól, hogy a rossz társaság megronthatná a jó szokásait?

— Főképpen. Azonkívül pedig nem ismerem a biztosítékot. A nagyhercegi statisztikai hivatal számai kissé szépítve is lehetnek — dolgoztam én már régebben is államkölcsonőkben. De könnyen meglehet az is, hogy kifogástalanok s a biztosítékok nagyon jók. Azt hiszem, több uzsorás-cég kitünő üzletet csinál Minorcával — pénzének 30 százaléka, 40 százaléka erejéig. De az ember éppen ezért nem bocsátkozhatik bele ilyen üzletbe. Az embereknek itt Angliában oly érzékeny idegzetük van. Alig mernek kölcsönt adni Portugáliának, hogy Kínáról ne is szóljak. A magamforma állású embernek nemcsak a kamatra kell gondolnia, hanem a közvéleményre is. Egy Minorcával kötött üzlet tönkre tenné tekintélyét.

Collin Fülöp hosszan nézte Isaacs urat az okos, fekete szemével.

— *Feltéve*, — mondotta halkán és megnyomva minden szót — *feltéve, hogy személyesen vállalja az üzletet*. Erre bizonyára nem gondolt még, Isaacs úr.

Isaacs úr megrázkódott és merően nézett a látogatójára.

— By Jove! — kiáltotta a bankérfő — jól értettem? Azt akarja mondani, hogy az ön útján adjak kölcsönt Minorcának az olajültetvényekre?

— Nem, — mondotta Collin Fülöp nyugodtan,

— azt akarom mondani, hogy vásárolja össze általam Minorca összes államadósságát.

Collin úr akkor sem ijeszthetett volna reá alaposabban Isaacs úrra, ha meg akarva döbbsenteni, azt ajánlotta volna neki, hogy álljon tótágast a Szent Pál-székesegyház tornyának csúcsán, vagy hogy ugorják ki most mindjárt az ablakon. Isaacs úr feszült figyelemmel nézte és visszaroskadt a karosszékébe. Gondosan fésült szakálla mélyen aláhullott a nyakkendőjére, s a szeme oly meredten nézett Collin úrra, mint ahogy a bolondot nézi az ember. Fülöp nyugodtan mosolyogva nézett reá. Végre megoldódtak a bankár nyelvének kötelékei, s Isaacs úr így szólt:

— Összevá... tanár, maga félrebeszél, vagy ugratni akar? Vagy nem hallom jól? Hogyan mondja, hogy mit tegyek?

— Biztosíthatom, Isaacs úr, hogy nem beszélek félre, s nem is vagyok oly vakmerő, hogy ugratni akarjam önt; én csak annyit mondtam, hogy vásároltassa össze velem Minorca összes államadósságát.

Isaacs úr homlokát összeráncolva nézett reá és izgatottan simogatta a mefisztószakállát.

— Pedig maga egyébként oly okos fiú, profeszorom. Okvetlenül van valamiféle rendszer az őrületében. Mindenesetre meghallgatom. Kérem, magyarázza ki tervét!

Collin Fülöp meghajolt.

— Van rendszer az én őrületemben, Isaacs úr. Mindjárt be is bizonyítom. Hallotta már hírét Kolumbus tojásának?

Isaacs úr türelmetlenül legyintett a kezével.

— A tárgyra, tanárom!

— All right, tehát átugrom Kolumbus tojását. Máskülönben azt akartam volna önnek mondani, hogy az az üzlet, melyet kigondoltam közös javunkra, szintén amolyan Kolumbus tojása. Senki sem gon-

dolt arra, hogy úgy állítsa meg a tojáást, mint Kolombus, míg ő maga meg nem tette, és senkinek előttem nem jutott eszébe, hogy cornert csináljon Minorca állampapírjaiból. Sok apró-cseprő uzsorás-cég gubbaszkodott köröskörül és söpörte be évről-évre a különböző kamatjait. Némelyek sokat kerestek, mások kevesebbet; néhányan valószínűleg vesztettek is, de valamennyien útjában álltak egymásnak és egyikük sem gondolt arra, hogy nagyban vigye üzletét. Pedig ön tudja, Isaacs úr, hogy a trösztök korát éljük, a kis üzem túlhaladott álláspont. Kérhetek egyet kitünő szivarjaiból?

Isaacs úr biccentett. Fülöp reágyújtott a szivarra és így folytatta:

— Az utóbbi napokat arra használtam fel, hogy beszereztem minden tájékoztatást, melyet Minorca nagyhercegség pénzügyeiről egyáltalában beszerezhettem. Az ön kis ügye várhatott, mivelhogy csöppet sem félttem Hornstein-Marcovitztól. Minden részletet persze nem szerezhettem be, de a legfontosabbak a kezemben vannak. Csak a legfőbb pontokra fogok kiterjeszkedni, mert hiszen egyet és mászt már úgy is tud.

Minorca nagyhercegség államadóssága állami kezesség mellett kibocsátott 200, 500 és 1000 pesetás kötvényekben van elhelyezve. Például ha 600.000 pesetás kölcsönt kötöttek, legalább 600 darab 1000 pesetás kötvényt bocsátottak ki, de rendszerint inkább többet, alacsonyabb összegekre szólót. A bankok, melyek a pénzt adták, biztosítékul valami zálogot kaptak, még pedig vagy fekvőséget, monopóliumot, vagy valamely kereseti ág adóját. Eddig minden rendben volna; de most következik a dologban a szemérmertlenség — nem is említve azt, hogy a kamatláb legalább $7\frac{1}{2}$ százalékos volt. *Előrelátva azt az esetet, hogy a kamat vagy a törlesztés egyetlen-*

egy esztendeig elmaradna, a bankok a szerződésben kifejezetten fenntartották maguknak azt a jogot, hogy átvéhessek a biztosítékul adott zálog kezelését és felügyeletét; egyben külön »kezelési költséget« kötöttek ki maguknak a zálog kezelésére és jókarban tartásáért, és last not least, ezek a feltételek mindaddig érvényben maradnak, míg minden elmaradt kamat, törlesztés s a törlesztés kamatai kiegyenlítve nincsenek! Ön megérti a szemérmertlenséget, Isaacs úr. Tudták ők, hogy minden tisztességes bankár úgy gondolkodik, mint ön, Isaacs úr, s jobban tudták, mint bárki más, hogy milyen helyzetben van a nagyhercegség. Túlterhelve adóssággal, melynek egy része a XVIII. századba nyúlik vissza, megvolt a teljes kilátás arra, hogy nem lesz képes a megállapított időben megfizetni az esedékes járadékot és törlesztést. Erre való tekintettel a bankok a következő leplezett uzsoraüzletet eszelték ki: mihelyt a törlesztés s a kamat elmaradt, siettek érvényesíteni jogukat. Átvették a biztosíték kezelését, s bizonyos lehet benne, hogy a költség, melyet felszámítottak ezért, nem maradt alul a 20 százalékon. A szegény nagyhercegeknek meg kellett győződniök a közmondás igaz voltáról: ha odaadod a kisujjadat az ördögnek, elkapja az egész kezéd. Azért, mert egyikük valamikor uzsoráshoz fordult, meg kellett érte bűnhődni az ivadékainak negyedik és ötödik íziglen. No persze, hogy az uzsorások némelykor meg is égették magukat. Nem hiszem, hogy annak, aki az észak-minorcai ásványvízforrásokra adott kölcsönt, volna oka, örömét lelteni az ügyletben. Bizonyos lehet benne, hogy az eget veri kiáltásával!

Well, Isaacs úr, hiszen mindez nem is oly különös. Hiszen fordulnak elő ilyen esetek Törökországban és Kínában is — lehet, hogy ott nem űzik oly durva nyíltsággal, mert Törökország és Kína nagyobb és

nagyobbak a tartozásai is, mint Minorcának. De most rátérek a dolog nevetséges oldalára.

Tudja-e, mit tettek még ezek az uzsorás bankok? Az ember, ha nem tudná, hogy igaz, nem hinne a fülének! Hallja csak, Isaacs úr! Adnak Minorcának pénzt, soha $7\frac{1}{2}$ százalékon alul, s legfőlebb 90-es kibocsátási árfolyamon. Néhány év múlva, mikor megakad a fizetés, átveszik a biztosíték »kezelését«, ami, gondolja meg, nem megy részlettörlesztés-vagy kamatozásszámba. Esetleg megkapják minden nyolc vagy tíz esztendőben a hátralékos kamat egy részét — feltéve, hogy sikerül a nagyhercegnek vagy pénzügyminiszterének, máshonnan hajtani fel pénzt, s nem tesznek görcsös kísérletet, hogy szabaduljanak tőlük. De ez sem történik meg gyakran, s ennek következtében a derék bankoknak új ötletük támad!

A visszafizetés, mondják magukban, a $7\frac{1}{2}$ százalék minden nyolcadik évben, nem nekünk való, legyen az másoké — olyanoké, kik állampapírokba helyezik el pénzüket! Engedjük át a minorcai állampapírokat a piacnak, akkor visszakapjuk a kölcsönadott pénzüket; azok, akik átveszik a papírokat, kapják a kamatot, mely minden nyolcadik esztendőben folyik be, mi pedig kezeljük tovább a zálogot 20—30 százaléért. Így minden fél meg van elégedve!

Ez az ő kis ötletük, melyet sietnek mindjárt meg is valósítani. A papírokat kibocsátják egy vagy két tőzsdén, a prospektusban említett hét és fél százalék nagyon biztató, és az államkötvény oly biztos papír! A közönség szívesen veszi át, és minden úgy megy az uzsorások számítása szerint, mint a karikacsapás.

Egyet elismerek: a legutóbbi évekig így volt. De mióta a párisi újságok firtatni kezdték a minorcai állapotokat, alig hiszem, hogy van bank, melynek sikerült elhelyezni papírjait; s emiatt a nagyhercegség kötvényeinek egy része a közvetlen kölcsönadóknál van

De, Isaacs úr, most már érti, mire akarok kilyukadni, milyen Kolumbus tojását találtam én meg; mily mesésen elbutíthatja az embereket a fösvényesség! Megértheti, amire eddig senki sem gondolt, hogy az uzsorás bankoknak saját kapzsiságuk ásta meg sírját! Évtizedek óta áll nyitva számukra már ez a sír, és minden valószínűség szerint örökre nélkülöznie kellett volna poraikat, ha egy héttel ezelőtt én történetesen nem látok önnél egy Minorcából jött levelet! Szerénységem tiltja, hogy különösebb hangsúlyt vessek erre a szóra, hogy: én. Gondolja meg, Isaacs úr, hogyan állnak a dolgok, és örüljön! Minő jögon »kezelik« a bankok a zálogokat és vágják zsebre a busás uzsorakamatokat? Egyes-egyedül mint a nagyhercegség kölcsönkötvényeinek tulajdonosai; de ki tartja kezében ezeket a kölcsönkötvényeket, Isaacs úr? A nép, a kisemberek, kik a névértéknek több mint kilencven százalékát fizették meg érte, s akik bármikor ezer örömmel készek eladni a tőzsdéken negyvenöt és félért, a legutóbbi árfolyamon!

A bank kiadta kezéből egyetlen fegyverét — annak, ki elég erős, hogy magához ragadja. Mondja meg az igazat, Isaacs úr, Kolumbus-tojása ez, vagy nem?

Collin Fülöp fölhevült a beszédben és villámló szemmel nézte Isaacs urat. A nagy tőzsdeférfiú komolyan emelkedett fel a zsöllyeszékéből és így szólt:

— Allahra, tanár, nagy ember maga, s én a prófétája vagyok; Kolumbus-tojása ez!

— Aranytojás, aranytojás! — kiáltotta Collin úr. — És a költői igazságszolgáltatás, Isaacs úr! Megcsalni az uzsorásokat! Levenni a kisemberek válláról a kötvényeik terhét s meggazdagodnunk rajta! Képzeltet ennél szebb kombinációt? Oh — Minorca nagyhercegség sokáig volt a legkisebb Juda fejedelemségei közt, de Pelotard tanár segítségével aranybánya lesz belőle!

— De a részleteket, — vágott a szavába Isaacs úr — a részleteket, tanár!

— A részleteket? Itt van minden számadat, melyet a múlt héten összegyűjtöttem, megértheti belőlük a nagyhercegség helyzetét s azt, hogy miféle hitelezőkkel és bankokkal áll összeköttetésben. Annak, amit tenni készülök, a részletei a lehető legegyszerűbbek. A papirokat ez idő szerint Párisban, Marseilleban, Madridban és Rómában jegyzik. Előkészítjük a csínyt az ön ujságjainak segítségével — riasztó cikkek stb., úgy hogy az emberek megijedjenek és készek legyenek eladni minden áron; s egy szép reggelen, a tőzsdenyitás órájában, megvesszük a minorcai államkötvényeknek egész silány készletét... Ön átveszi a zálogok kezelését, ura lesz a nagyhercegségnek egyik végétől a másikig, s oly gazdag lesz, mint Rothschild — velem együtt! Ha különködni akar, leszállítja a kezelési költségeket öt százalékra, s viszonzásul Jerikó bárójává nevezeti ki magát a nagyherceggel, hiszen ő meg Betlehem grófja!

— Jerikó... kissé közel van az őshazámhoz, — jegyezte meg Isaacs úr szárazan. — De maga oly furcsán mosolyog, tanár, van még valami a begyében?

Collin Fülöp egy kis hunyorítással felelt.

— Meglehet, — mondotta — járt-e már Monte-Carlóban?

— Hiszen tudhatná, mert ott ismerkedtem meg önnel.

— A nyilvános játékot, — felelte Collin Fülöp lassan s kissé előrehajtván fejét — ez idő szerint voltaképpen csak Franciaországban és Monte-Carlóban tűrik. Monacóban e monopólium mr. Blanc tulajdona. Franciaországban hatalmas pénzügyi érdekelt-ség kezében van, mely uralkodik a parlamenten is. Minden más országban, ahol még egyáltalában tűrik,

fölöttébb veszélyeztetett helyzete van. E pillanatban a cáron kívül csak egy fejedelem van, aki minden nehézség nélkül megadhatná az engedélyt egy új, valóban elsőrendű játékbarlang alapításához, s ez a fejedelem, Isaacs úr, a minorcai nagyherceg! Minorcának megvan minden előfeltétele — a természeti viszonyok és a fekvés. A hajóvonalat Barcelonáig egy pillanat alatt be lehetne rendezni. A montecarlói kaszinó tavaly negyvenhárom millió frankot keregett, az enghieni kaszinó pedig harmincnál többet.

Fülöp elhallgatott, Isaacs úr felállt, csodálkozásában füttyentett, csak úgy magában, egyet, s a két hüvelykujját mellényének hónaljvágásába dugva, a vendégére nézett.

— Egy ring állampapírok összevásárlására s egy új Monte-Carlo a háttérben! By Jove, tanár, hallottam már ennél kisebb tervekről is!

Fél percig mustrálta a vendégét.

— Allahra, maga igazán nem esett a feje lágyára! A legnagyobb dolog ez, melyről hallottam, a legnagyobb terv, melynek valaha részese voltam — pedig én sem vagyok süldőnyúl. Méltó önhöz, tanár — de csak egytől tartok. Túl nagy lesz nekem. Túl nagy a rendelkezés, uram.

Collin Fülöp tiltakozóan legyintett a kezével.

— Kétségbe vonom, hogy adhatnék olyan rendelkezést, mely túl nagy volna önnek, Isaacs úr. Csak a dolog újszerűsége lepi meg önt s bírja önt arra, hogy alábecsülje magát. Térjünk át a számokra, s mindjárt látni fogja, mennyire téved. Tudja-e, mennyi a minorcai államadósság teljes összege?

Isaacs úr a fejét rázta.

— Ha megmondom önnek a számot, látni fogja, mily igaztalanul jutnak némelyek abba a hírbe, hogy rosszak a pénzügyi viszonyaik. Ha jól vagyok értesülve, a nagyhercegség tartozásainak egész összege

nem
milli
mítj
451
meg
kell
nök
ásvá
adta
a ke
mell
papi
felté
mad
Isaa
nyö
ezer
irígy
tatn
szer
ame
—
C
szer
—
De
mai
gálm
sok
ism
tan
szív
beh
lása
har

nem nagyobb, mint 89 millió peseta. Három és fél millió font, ha a pesetát a frankkal egyformán számítjuk, ami bizonyára sok. Mennyi ez összegnek $45\frac{1}{2}$ százaléka, Isaacs úr? Alig $13\frac{1}{4}$ millió font, ha megveszi az egészet szőröstül-bőröstül. De nem kell okvetlenül megtennie, ha nem akarja. A kölcsönök egy részére, mint például azokra, melyeket az ásványvizekre, vagy teszem a langusztahalászatra adtak, egyáltalában semmi szüksége sincsen. Mind a kettőt Marseilleban bocsátották ki. Marseillet tehát mellőzhetjük, ha végbeviszük a csínyt. Ha az állampapiroknak hetvenöt százalékát vesszük meg, már feltétlen urak vagyunk Minorcában; egy és egyharmad millió fontért. Sohasem érzett magában vágyat, Isaacs úr, hogy átélvezze a korlátlan hatalom gyönyörűségét? S hogy ráadásul úgy megfizettesse magát ezért az élvezetért, hogy minden zsugori megzöldüljön irígységében! Azonkívül nem is kell egyedül kockáztatnia az egy millió 350.000 fontját; bár csak egyszerű tanár vagyok, én is megkockáztatok annyit, amennyit tudok.

— Mennyit? — kérdezte Isaacs úr mosolyogva.

Collin Fülöp szeretettel cirógatott egyet a most szerzett csekkjén.

— Legalább tízezret, — mondotta komolyan. — De nézze meg most a részletekre vonatkozó számainkat!

Isaacs úr, ki az íróasztalához ült, kezdette vizsgálni az adatokat, közben-közben hosszas pillantásokkal nézve különös vendégét, aztán több percig ismét számoszlopokat vetve egy papírlapra. Pelotard tanár, ki fáradtan dőlt hátra a bőrszékében, végigszívta a szivarját s egy másikra gyújtott. Kívülről behallatszott London zajának tompa délelőtti morajlása. Egyszerre megkondúltak egy közeli templom harangjai és Isaacs úr felállt.

— *God damn me*, tanár — mondotta lassan. — Csakugyan azt hiszem, hogy megtalálta az aranytojást, mint ön mondja. Talán megbánom még, amit teszek, de újra rá fogom bízni magam a ravaszságára. Mindenesetre életem legnagyobb üzlete, amelybe most fogok.

— Eddig, — szúrta közbe Collin úr — eddig, Isaacs úr! Lassan-lassan fogunk csinálni még nagyobbakat is.

— Tudniillik, ha ez az egy földhöz nem vág bennünket, — mondotta Isaacs úr szárazan. — A részletekbe majd a választásom után megyünk bele. Az általános választás, mint tudja, holnap lesz. Addig is vegye tudomásul azt a kijelentésemet, hogy azon a napon, melyen előkészített mindent, rendelkezésére bocsátok egy millió háromszázötvenezeret.

— Egymillióháromszáznegyvenezeret, — igazította helyre Collin Fülöp. — Megfelelkezik az én hozzájárulásomról.

A nagy bankférfiú kacagott, fehérszakállú vendége pedig fáradt léptekkel és fejét lehajtva tűnt el a kipárnázott szárnyasajton.

HARMADIK FEJEZET,

melyben az olvasó Párisban van és megismerkedik egy titokzatos ifjú hölgygyel.

Március 4-ikét írták 1910-ben. Esti félhét óra volt és finom ködfátyol lebegett Páris fölött. A Szajna áradása éppen elmúlt és gyönyörű napfény következett reá, mely reggeltől alkonyatig a fehér fénynek és a nap párázatának leplébe burkolta a világvárost, ellenben az esték hidegek s nem ritkán ködössek voltak.

A boulevardokon szakadatlan áramlásban zajlott a forgalom e márciusi estelen. Az automobilmek lámpái úgy keresztezték egymást, mint egy bonyolult keleti szőnyegminta szálai, melyeket a pillanat szó együvé, hogy a következő pillanat már össze is tépje őket. A motoros omnibuszok nehézkesen és esetlenül zakattoltak tova, s itt-ott lovas bérkocsi döcögött fáradt temetési ütemben. A kocsisnak vörös és puffadt volt az arca a fehér viaszkosvászon kalapja alatt, s a ló fáradtan lógatta fejét. A rikkancsok rekedt kiabálása túllármázott mindent, még az autóbuszok zaját is: *La Presse, un sou la Presse!* A boltok zárni kezdtek, a villamos reklámok pedig kigyúltak, fellobbantak, kialudtak s újra kigyúltak, örökös zöld-vörös-fehér egymásutánban. A kávéházak előtt, a hideggel dacolva, a boulevardhabitüék seregei ültek, előttük abszint vagy vermouthe.

A Café de la Paix egyik kis asztalánál harmincnégy vagy harmincöt éves elegáns fiatal úr ült az abszintja mellett. Őszinte, barátságos volt az arca, és fekete bajusza s okos fekete szemei voltak. Nehéz lett volna megmondani, hogy francia-e vagy sem; a pincér, kivel néhány szót váltott, megesküdült volna reá, hogy francia, s a fiatal úr egész külseje is amellettt bizonyított volna, ha a ruházata s az a néhány angol ujság, mely előtte feküdt — tőzsdei ujság mind — arra nem látszik vallani, hogy inkább angol.

Kissé hátradőlve ült helyén. Kis asztala, a szélső sorban, az egyetlen elfoglalt asztal volt. Olykor-olykor meglökte egy-egy arrasiető, de úgy látszott, ő észre sem veszi az efféle epizódokat. Arca az ön-elégültség egy bizonyos nemével mosolygott folyton, néha-néha gyors pillantást vetett az ujságjaiba, olyankor aztán még határozottabb volt a mosolya. Úgy látszott, mintha álmodoznék, s mintha az álmai különösen kellemesek volnának.

De a sors úgy rendelte, hogy ez álmoknak gyors végük szakadjon.

Fehérlámpájú, rikítóvörösre fényezett autó kanyarodott ki hirtelen a Rue Auber sarkán. Oly nagy sebességgel haladt, hogy aggasztóan dőlt a baloldala felé. Most egyszerre a Café de la Paix gyalogjárójának széléhez fordult. Jóval azelőtt, hogy megállhatott volna, gyorsan kinyílt az ajtaja s valaki, egy hosszú autóköpenybe burkolt alak, kiugrott belőle. Az ajtó újra becsapódott s a vörös autó, mely meg sem állt, csak kissé lassította a sebességét, újabb hirtelen kanyarulattal a Boulevard des Capucines felé fordult; hajszálon múlt, hogy össze nem ütközött egy bérkocsival, s a kocsis szitkaitól kísérve, eredeti örületes sebességével tűnt el a Place de l'Opérán.

Az egész alig tartott harminc másodpercig. A kávéház asztalánál ülő fiatalember, ki a bal szemhéját kissé fölemelte, hogy lásson valamit a jelenetből, hirtelen kiegyenesedett a széken. Ami addig történt, nem volt több a boulevard egészen közönséges epizódjánál, de az, ami utána következett, annál inkább alkalmas volt, hogy felrázza elmerültségéből.

Az autó még el sem érte a Place de l'Opérát, mikor a nő, ki az imént kiugrott belőle, néhány gyors lépést — lehetett volna mondani, ugrást — tett a gyalogjárón, hol a feketebajuszos fiatalember ült, és pillanatig sem habozva, leült az asztalához. A következő pillanatban kicsiny keztyűs kéz nehezedett az ismeretlennek kabátja ujjára, s a fiatal úr meleg lehetetet érzett a jobbfulén. Aztán, mikor magához tért meglepetéséből, rövid, gyors suttogást hallott:

— Mentsen meg monsieur, ha úriember. Üldöztek — talán sikerült félrevezetnem őket. Ne tegyen olyat... Tegyen úgy, mintha hozzátartoznám... beszéljen velem úgy, mintha... a barátnője volnék... oh, Istenem, itt vannak.

Mindez alig tartott fél percre, a hang most elnémult, s a keztyűs kis kéz erősebben fogta karját, a fiatalember érezte hüvelyk- és mutatóujjának szorítását az ulsterén át, s az ismeretlen nő lélekzete forrón és pihegve járt az arcán. Követte a nő pillantásának az autófátyol mögött is észrevehető irányát s látta, hogy egy hangtalan motorral járó fekete autó néhány lépésnyire tőlük hirtelen előtűnik az utca-sarkon. Néhány pillanatig, mely egyszerre végtelennek tűnt fel a férfi előtt, úgy látszott, mintha megakarna állni, fehér jelzőlámpája, félig a Boulevard des Capucinesnek fordulva, hidegen és fenyegetően villogott, aztán ismét száguldva tört előre a vörös autó nyomán, mely a Place de l'Opéra felől élesen rikoltó túlkölést hallatott. Világos volt, hogy a másik autó csak valamely forgalmi zavar miatt akadt meg, s hogy az ismeretlen nő terve sikerült. A férfi akaratlanul is megkönnyebbülten lélekzett fel, aztán a nő felé fordult, hogy szerencsét kívánjon neki.

Éppen jókor, hogy lássa, hogyan csukódnak le szemhéjai a fátyol mögött; a szorítás a karján ugyanakkor hirtelen megszűnt. Abban a pillanatban, mikor a fekete autó eltűnt, az ismeretlen nő elájult!

A fiatal úr villámgyorsan s látható idegenkedés nélkül a válla köré fonta karját, a másik kezével pedig gyorsan és fürgén fölemelte fátylát. Az asztalon vizespalack állt, megmártott benne egy selyemzsebkendőt s gyorsan megnedvesítette a mellette lévő halovány arcot, a szemével pedig szinte elnyelte azt a szépséget, mely hirtelen feltárult előtte. Az arc, melyet a fátyol takart, üde és ifjú, de holthalovány, az autókalap alatt levő haj nehéz és fekete volt. A szemöldökei egyenesek és finomak voltak, s az orr fölött látható kis ráncban szinte összetalálkoztak, mintha hozzá volnának szokva, hogy parancsolóan húzódjának össze. Az ajka szilárd és formában töké-

letes, de most krétafehér volt. Hogy a szemének milyen volt a színe, azt nem lehetett megmondani, mert a héjai még mindig mozdulatlanul le voltak záródva rajta.

— Garçon, — kiáltotta a fiatal úr — *un fine* — egy pohár cognacot, de kissé rögtön! Nem látja, hogy madame elájult?

Közben, hogy a vizes ruhával még folyton nedvesítgette homlokát, a gondolatok száguldva jártak fejében. Ki ez a nő? Milyen nemzethez tartozik? Hangja, mely oly forrón és esdve suttogott a fülébe, kifogástalan franciasággal beszélt, de úgy rémlett, mintha mégis felfedezhetett volna hangsúlyozásában némi idegenszerűséget. Mit akart mondani azzal, hogy: mintha barátnője volnék? Beszéljen velem úgy, mintha a barátnője volnék... És miféle ellenségek voltak, kik a párisi boulevardok kellő közepén üldözték ezt az elragadó fiatal teremtest? Hirtelen eszébe jutott az a cselfogás, mellyel túljárt az eszükön, és megremegett, félig érette való aggodásában, félig bátorságán való csodálkozásában. Bizony, nem minden ifjú hölgy tudná utána csinálni ezt! — Okvetlenül voltak hívei a vörös autóban — magánautó volt, nem taxi, az az egy bizonyos. Mitévő legyen most vele? Elhagyja, vagy visszakisérje barátaihoz? Lehet, hogy egészen közönséges kalandornő... de oly fiatal és szép... s a vonat csak félkilenckor indul... Allons, azt hiszem...

— A cognac, monsieur. — A pincér félig futva jött a megrendelt itallal. — Még nincs jobban madame? Ne hívjak, uram, orvost, vagy gyógyszerészt?

A fiatalember, egy szót sem felelve, kezébe vette a cognacos poharat s igyekezett az ifjú hölgy félig nyitott ajkai közé erőltetni tartalmát. A művelet eléggé közepszerűen sikerült; de alig érintette az

erős nedv ajkát, az ismeretlen nő hirtelen kiegyenesedett s felnyitotta szemét. A fiatal úr elragadtatva látta, hogy az a szempár sötétkéék.

— Hol vagyok? — suttogta a nő. — Oh, tudom már... jobban érzem már magam... Köszönöm, nagyon jó volt hozzám...

A pincér még mindig ott állt.

— Küldjek orvosért, monsieur, vagy hívassak gyógyszerészt?

Az ismeretlen nő hevesen rázta meg a fejét és maga felelt a kérdésre:

— Semmi esetre se, — mondotta röviden. — Nincs már semmi bajom. Fizetek és megyek.

Kezével gépies mozdulatot tett a balkarja felé, mintha kényszerűleg akart volna nyúlani, de a következő pillanatban kerekre nyitotta szemét s az arca vérvörös lett. A balkarján nem volt semmi. Ha még megvan a táskája, nyilván az autóban hagyta.

A fiatalember gyorsan odasúgta a pincérnek, hogy távozzék.

— Jól van, — mondotta. — Jöjjön majd, ha zörgetek.

Az ismeretlen nőhöz fordult, kit felfedezése félig elkábított s tiszteletteljesen s egyben tréfásan mosolygott reá.

— Madame, — mondotta — az autóból való *sortie* nem hagyott időt kegyednek, hogy gondoljon a holmijára. Engedelmével boldog leszek, ha vendégemül tisztelehetem. Semminek sem örülnek úgy, mint annak, ha nem utoljára történnek. Kérem, mondja meg, mit tehetek még érdekében.

A nő szemét lesütve ült mellette.

— Nagyon is szíves, — mondotta röviden. — Talán nagyon is szavamon fog, — a fiatal úrnak megint eszébe jutottak saját szerű szavai: mintha a barátnője volnék! — Kérem... kérem, fogadjon

el zálogul egy gyűrűt azért, amit fizetni fog. Sajnos, igaza van. Az autóban felejtettem a kis táskámat.

Elhallgatott, látva a férfi pillantását.

— Madame, — mondotta az hidegen — az imént, mikor volt oly szíves, helyet foglalni asztalomnál, úriembernek tartott, mindenesetre kétségtelen, hogy nem vagyok zálogos. Ismételve kérem, mondja meg, mit tehetek érdekében — de csak ha megtartja velem szemben első felfogását.

Semmi felelet.

A férfi vendégére nézett. Az némán, mozdulatlanul, szemháját lebocsátva ült mellette. E látványra megilletődött és nyomban felejtette kis neheztelését.

— Madame, — mondotta gyorsan és kérő hangon — bocsásson meg. Kíméletlen fajankó vagyok. Elfelejttem, hogy idegei túlfeszültek, bár magam is láttam egy részét annak a veszélynek, mely fenyegette. Még egyszer, bocsánatot kérek és rendelkezék velem, bármilyen legyen rólam a felfogása.

Két szemhéj lassan emelkedett fel egy sötétkék, nedves szempár fölött. Benn, egész mélyen, még könny csillogott, de gyorsan megolvadt, mint a hó a tavaszi nap mosolyától, mely átsuhant arcán.

— Nincs rá oka, hogy mentegesse magát, — szólt s az asztalon át kezét nyújtotta neki. — Ostoba voltam és bocsánatot kérek. Tökéletesen igaza volt, és nagyon jó volt hozzám, egy pillanatig sem kételkedett bennem — elvégre hogyan tudhatja, hogy nem vagyok gonosztevő, ki a rendőrség elől menekül!

A férfi megragadta a kis kezét; fejében körbenforgott minden. Hogyan tudta, hogy nem gonosztevő? Istenek, mily gondolat! — Vidám kacajjal felelt mosolyára, de aztán újra elkomolyodott.

— Madame, — mondotta — bocsássa meg, hogy kellemetlen dologra hívom fel figyelmét. Bizonyos-e benne, hogy a fekete autóban lévő ellenségei nem

térnek vissza? Arcát le nem fátyolozva ül itt Páris egyik legforgalmasabb boulevardján.

A nő megrázkódott és sietett lebocsátani fátylát, de nem tagadhatott meg magától egy kis visszavágást,

— Tehát szívesebben lát lefátyolozottan?

— Ha érdeke úgy kívánja, madame — bár nagy egoista vagyok.

A nő megkötötte a fátylat, a fiatalember pedig így folytatta:

— Tehát mit enged megtennem? Egészen rendelkezésére állok.

A hang a fátyol alatt nagyon félénk és báortalan volt.

— N-nem tudom. Hogyan rabolhatnám idejét. Hiszen nem ismer...

A fiatalember előrehajolt és komolyan nézett reá.

— *Voyons*, — mondotta — azt hittem, hogy ez egy pontot illetőleg már megegyeztünk. Nem ismerem, s ha úgy kívánja, nem fogom ismerni soha. De tudom, hogy nehéz helyzetben van, hozzá még pénztelenül. Ha még mindig annak tart, aminek eleinte hitt, kérem, ne habozzon tovább, hanem mondja meg, mit tehetek érdekében. Időm teljesen rendelkezésére áll.

Igy szólva, önkéntelenül az órás karkötőjére pillantott. Hét óra volt, tehát alig másfél óra állt még rendelkezésére Párisban, ha nem akar lemaradni az esti expresszről, melyen hálófülkét bérelt. E gondolatra megrázkódott önmagán való csodálkozásában. Voltaképpen mi köze van ehhez az ifjú hölgyhöz, kit a pusztta véletlen vetett útjába? A nő fiatal, nem tud segíteni magán és gyönyörű kék szeme van... de ha valaki egy órával ezelőtt azt mondotta volna neki, hogy ezidőtájt mást fog cselekedni, mint hogy ebédel Voisinnál, a szeme közé kacagott volna. Igazán, nincs hozzászokva.

hogy ismeretlen ifjú hercegnők lovagja legyen, ha még oly kék szemük van és még oly boldogtalanok... De allons... Voisin ebédje elmaradhat... ez egyszer, s új ismerősének kis ügyei elvégre nem akadályozhatják abban, hogy még elérje vonatát.

Semmivel sem árulta el gondolatát, s az ismeretlen nő, ki a fátyolon át figyelmesen tanulmányozta arcát, hirtelen határozni látszott.

— Kérem... ha... De, úgy-e, bizonyosan ráér?

A fiatalember megnyugtatóan intett.

— És akar segíteni rajtam? Semmit sem kérdezve?

— Nem vagyok detektív, — mondotta a fiatalember röviden.

A nő nyilván megbánta legutóbbi kérdését, s a fátylán át reávetett néma pillantással kért bocsánatot.

— Kérem... nem kísérne el akkor a Hôtel d'Écosseba?

Csak ennyit?! A fiatalember nagyot kacagott az ellentétben ez egyszerű kérelem s a habozás között, mellyel végre előadta, hívta a pincért és fizetett. Aztán zsebetette az ujságjait, s felálltak az asztal mellől. Mikor a gyalogjáró szélére értek, s éppen oda akart szólítani egy autót, a nő sebesen kiáltotta:

— Ne autót... bérkocsit hívjon.

— Az Isten szerelmére, ugyan miért? — Csoválkozva nézett reá. Vajjon beteges ellenszenvet érez mai kalandja óta az autókkal szemben?

— Úgy hallottam, az olcsóbb...

A fiatalember harsányan felkacagott, s oda-intette az első autót, mely arra tartott.

— Madame, — mondotta — nagyon is kíméletes hozzám; olyan tulajdonság ez, mellyel a neméhez tartozók eddig nem kényeztettek el túlságosan. Megnyugtatóására kijelenthetem, hogy az autó és bérkocsi viteldíja egy és ugyanaz.

Nem voltak még messzebbre, mint néhány száz méternyire, mikor a fiatalember a kabátja ujján érezte a nő kezét. Megfordult és kérdően nézett reá.

— Bocsásson meg, — mondotta a nő. — De... lehetsé... valami eszembe jutott.

A fiatalember félrebillentette fejét, jelezve, hogy hallgatja.

— Könnyen... meglehet, hogy ellenségeim, kik a fekete autóban voltak, már előtttem megérkeztek a hotelba s ott várnak... mit tegyek, oh, nem tudom, mit tegyek!

A fiatalember megütközve nézett reá s először látszott rajta, hogy gondolkozóba esik. Miféle ellenségei lehetnek azok? Nem valami kellemetlen ügybe — rendőri ügybe ütötte az orrát? Szélhámosnővel volna dolga? Egy pillanatra felújult emlékezetében néhány mostanában előfordult rablőhistória, míg el nem űzte egy más emlékezés — egy könnyben úszó kék szempár s egy őszinte szívből mosolygó ajak. Ejh, micsoda ostobaságokat nem forgat a fejében? Apacs- és banditalány — mikor oly fiatal, alig húszéves... igaz, hogy azok a mindkét nembeli apacsok sem szoktak éppen a legvénebbek közül valók lenni... és oly szép...

— Madame, — mondotta — ha kívánja, leszállok és előzetes szemlét tartok a hotelben. Legyen nyugodt, nem fogok kérdezősködni önről, szavamat adom reá. De az ellenségei... nem adna róluk némi leírást, — a nő szemmelláthatólag habozott — vagy talán inkább a magam belátása szerint járnak el?

A nő hálásan bólintott és hátradőlt az autó sarkában. Öt perccel utóbb már a szálló előtt voltak. A fiatal úr kiugrott az autóból és a hotel halljába sietett.

Két perc múlva redős homlokkal tért vissza. A nő aggódva nézett rá az autó homályából.

— Nos? — kérdezte reszkető hangon.

— Bizony, madame, — mondotta — nincs szerencseje. A vörös autó, a kegyed autója, vagy húsz perccel ezelőtt elöttűnt s közvetlenül nyomában volt a fekete autó. A fekete autót az a baleset érte, hogy egy bérkocsi feltartóztatta, úgy, hogy a vörös félpercnyi előnyhöz jutott. Senki sem szállt ki a vörös autóból, de a fekete, mielőtt tovább ment volna, letett két urat, akik most a hallban ülnek s nyilván kegyedet várják.

A nő halálisan elsápadt és hebegve kérdezte:

— Két urat? Milyenek voltak?

— Az egyik sudár, mint a fa, sárga, mint a citrom, s ahol nem sárga, ott fekete szakálla van. Zsaket van rajta. A másik kicsiny, kövér és vörös, a szeme kék s a zakóruhája is kék.

Ezt már meglehetősen hideg hangon mondta, a dolog kezdett sokkal titokzatosabbá válni, sem-hogy megfelelt volna ízlésének. Most szünetet tartott s reánézett az útitársára. A fátyol alatt valami nedvesség csillant meg s a csöndben, mely szavait követte, elfojtott kis zokogást hallott. A fiatal úrnak megint fölülkerekedtek a lágyabb érzelmei, beugrott az autóba s kezét a nő vállára tette.

— Az Istenre, szegény gyermekem, — mondotta izgatottan. — Ne sírjon már! Mi baj van? Mit akarnak öntől? Akarom mondani... mit tehetek érdekében? Szóljon, mit kíván?

A nő lassankint elhárította magáról érintését s főlegyenesegett.

— Nem, nem, — mondotta. — Hagyjon el! Máris többet tett érdekemben, mint kellett volna. Talán sohasem hálálhatom meg. Tudom, hogy most olyan színben tűnhetek fel ön előtt, mint egy gonosztevő, ki menekül a rendőrség elől. De esküszöm, hogy nem vagyok az... engedje most, hogy elmenjek!

Olyan mozdulatot tett, mintha ki akart volna szállni, a férfi gyorsan visszahúzta az automobil párnáira, egy címet mondott a sofförnek és becsapta az ajtót. Alig érthette meg önmagát, de a nőnek oly igaz és oly gyermeki volt a hangja, s őszinte mosolyának emléke oly élénken élt benne, hogy most egyszerre ismét teljesen meg volt győződve ártatlanságáról. Anélkül hogy tudta volna, hogyan, elhatározta, hogy valamiképpen kisegíti a bajból. Lehet, hogy része volt ebben annak is, hogy eszébe jutott a hallban volt két úr, kiknél visszataszítóbb alakokat nem egyhamar látott. Természetes, hogy ez a nő maga az ártatlanság — nyilván a szülőkől vagy férjtől való kis menekülésről van szó, eh bien, eddig sem küzdött soha a patriárkális társadalmi rend érdekében. Miért tenné éppen most, mikor egy igéző szempár és elragadó mosoly csábítja az ellenkező oldalra?

Hirtelen eszébe jutott, hogy a cím, melyet a sofförnek mondott, egészen önkényesen kitalált cím volt, s hogy nemsokára már oda is érnek... egyben az órájára nézett és összerázkódott: háromnegyed nyolcra. Alig háromnegyed óra a vonat indulásáig. Mi lett az ebédből? No se baj, hát nem ebédel, bár a tizenhárom óra hosszáig tartó utazás, anélkül hogy más is volna a gyomrában, mint egy pohár abszint, kilátásnak bizony nem volt túlságosan csábító. De ha úgy mennek a dolgok, mint eddig, úgy is alig lesz valami az elutazásból. No de legalább meg kell próbálnia. Utitársnőjéhez fordult, hogy kérdezzen tőle valamit, de az megelőzte.

— Hogyan tudta meg azokat a dolgokat a szállóban? — kérdezte aggódva.

— A piccoló meg egy ötfrankos, — felelte mosolyogva. — Már laktam egyszer abban a hotelban s meglehetősen jó borraivalókat adtam.

— Még öt frank, — suttogta a nő kétségbeesett hangon, mire a férfi hangosan felkacagott. — S mondották azt is, hogy Jacques — hogy az autóm elmenekült?

Jacques, gondolta magában a férfi, döfést érezve a szívében. Vigye el az ördög azt a Jacquest. Bár csípték volna fülön!

— Igen, — mondotta legsötétebb hangján. — Jacques — az autója megmenekült.

A nő, bármily rossz kedve volt, felkacagott búskomor hangletjtésén.

— Jacques csak a sofföröm, — mondotta — ki nagyobb szolgálatokat tett nekem, mint bárki más — nem szólva önről.

A fiatalember úgy érezte, hogy a megnyugtatót önszeretetet édes hullámai áradnak át szívében. Tehát Jacques csak sofför! Akkor hol van a férfi ebben a problémában? Mert természetesen van benne férfi. *Où est l'homme?* De ahhoz nincs köze, ha csakugyan az akar lenni, aminek adta magát: gentleman. Arról van most szó, hogy biztosságba helyezze őt, még pedig gyorsan.

— Madame, — mondotta és kinézett, hogy lássa, mennyire vannak még attól a címtől, melyet a sofförnek mondott. — Felelne őszintén három kérdésemre? Rajta leszek, hogy minél kevésbé személyes természetűek legyenek. Akkor aztán rajta leszek, hogy éppoly jól szolgáljam ki, mint monsieur Jacques.

A nő rövid mosolylyal biccentett.

— Mindenekelőtt, — mondotta a fiatalember — vannak-e Párisban olyan barátai, akikhez elvihetném? Valahová, ahol a citromsárga, meg a cinóbervörös barátja nem érhetik utól?

A nő megint elhaloványodott és csüggetegen rázta a fejét.

— Nem, — felelte tompán — inc... egyedül vagyok Párisban.

A fiatalember mind homályosabbnak látta az esetet, de ugyanazon a nyugodt hangon folytatta:

— Másodszor, nincs-e valamely hely Párison kívül, ahová kívánságára elvihetném?

A nő egy pillanatig habozott, aztán felelt, s a válasz olyan volt, hogy még nagyobb ámulatba ejtette, mint az eddigiek együttvéve.

— I-igen, — mondotta hebegve — az már inkább. Az esti vonaton félkilenckor Marseilleba akartam utazni...

— Tehát vannak ismerősei?

— Ne-em, voltaképpen nincsenek... nem.

A fiatalember némán és merően nézett reá meglepetésében. A marseillei vonaton félkilenckor! Az ő vonatán. Csakugyan, különös véletlen. Ugyan mi oka lehet ennek a fiatal lánynak, kit autón üldöztek végig Páris boulevardjain, vajjon mi oka lehet Marseilleba menni, ha nincsenek ott ismerősei? Talán azért üldözték oly sebbel-lobbal, hogy megakadályozzák az utazásban? Tőle telhetőleg uralkodott meglepetésén, s így folytatta:

— Harmadszor, mit gondol, hová fordul Jacques úr, ha megmenekül s eszerint hol fog kegyed találkozni vele?

— Hová fordul? Nem tudom, de ő tudta, hogy ma este Marseilleba akartam utazni. Megrendeltem a jegyet, bár nem értem reá értemenni, mert üldöztek. Természetes, hogy felkeres Marseilleban, mihelyt teheti...

Elhallgatott és idegesen kulcsolta egymásba az ujjai hegyét. Nyilván megint eszébe jutott az elvesztett tárcája és egész elhagyatottsága. A férfi készen volt az elhatározásával. Odafordult hozzá és maga is csodálva az ösztönt, mely reákészítette, így szólt:

— Madame, különös, de valósággal úgy van,

hogy én, aki itt mellette ülök, hálófülkét rendeltem, ugyanazon az expresszvonaton, amelyen ön utazni akart. Itt Párisban vagy közelében nincsenek barátai, kikhez elvihetném, s legyen az azt hiszi, hogy monsieur Jacques fel fogja keresni Marseilleban. Ennek következtében napnál világosabb kötelességem, hogy Marseilleba vigyem, s megmentsem ellenségeitől. Kész reám bízni magát?

A nő hátravetette fátylát, s néhány másodpercig oly fürkészve nézte, hogy majdnem elpirult. Aztán így szólt:

— Ugyanilyen előzékeny ön minden hölgygel szemben, akit a véletlen így az útjába vet?

— Így, madame? — mondotta könnyeden. — Elsőízben történt. De természetesen az volnék, ha úgy tehetném meg, mint most, anélkül hogy feláldoznám saját kényelmemet.

— Természetesen, — mondotta a nő — ma egyáltalában nem is áldozta fel a kényelmét. Mert, úgyebár, tökéletesen megfelelt a kényelemről alkotott fogalmainak az, hogy a nyakán voltam és körülkocsizta velem Páris városát? S hogy ráadásul még elkísérjen Marseilleba is? Kétségbe vonom, hogy eszében is forgatta volna, Marseilleba menni.

— *Parbleu*, madame, igaztalan hozzám. Esküszöm, hogy szándékom volt odautazni... egyébként fölösleges esküdnöm is. Szolgálhatok bizonyítékkal. Várjon egy pillanatig...

Gyorsan elővett egy tárcát a belső zsebéből s kivett belőle egy Marseilleba szóló elsőosztályú, Cook-féle utazási jegyet, azonkívül egy hálókocsira (egész fülkére) szóló utalványt. A nő kíváncsian vette szemügyre és betűzte ki a nevet.

— Pelótard tanár, London, — mondotta. — Ah, angol ember, gondolhattam volna. Ámbár úgy beszél franciául, mint a született francia...

— Angolországban lakom, — mondotta a tanár egyszerűen s tartózkodott viszontkérdést tenni az ő nemzetisége felől, pedig már nyelvén volt a kérdés. — Tehát meggyőződött, hogy igazat mondtam. Elfogadja ajánlatomat?

A nő nyílt és nyugodt pillantással nézett a szeme közé.

— El, — mondotta egyszerűen. — Ha csakugyan oly bámulatosan nemeslelkű akar lenni egy ismeretlen nővel szemben...

Nyilván tovább akart beszélni, de a tanár a szavába vágott:

— Köszönöm bizalmát, madame. De akkor kérdennem kell még egyet. Mit gondol, tudják ellenségei, hogy el akar utazni?

— K-könnyen meglehet, — mondotta a nő hebegve. — A hotelben nem mondtam ugyan, de csomagoltam ma délután, mielőtt autómra ültem... Azt hiszi...

— Majdnem biztosan hiszem, hogy a főállomásokra kémeket küldenek — ha megvan reá a módjuk és a bátorságuk.

Pelotard tanár kérdően nézett a nőre, az kissé fölényesen biccentett.

— Akkor csak egy van hátra. Állásába kell öltöznie, még pedig gyorsan.

— Állásába? Hogyan érti? És mennyi időnk van még a vonat indulásáig?

— Valamivel több, mint negyedóra. Hol? Itt a kocsiban. Várjon csak, mindjárt meglátja.

Collin Fülöp úr, kit az olvasó már felismerhetett, kidugta fejét az ablakon és füttyentett a sofőrnek. Az autó megállt.

— Mennyi idő alatt ér ki a gare de Lyonra?

— Negyed óra alatt.

— Szó sincs róla. Tíz perc alatt.

— Nem lehet.

— Kell.

A kis soffőr habozott. — De az nagyon túlmelegy a megengedett gyorsaságon. — mormolta.

— Nagyon túl fog menni a taksán is. Mondjuk négyszeresen és megfizetve az esetleges bírságot is.

A soffőrnek ragyogott az arca.

— *Mais alors naturellement, monsieur.*

El akarta indítani a motort, de Collin Fülöp egy mozdulattal visszatartotta.

— Álljon, míg nem szólok. Nekem magamnak szükségem van itt öt percre, akkor aztán marad önnek még tíz perc az útra.

A soffőr meghökkenve állította meg ismét az autót, Fülöp pedig egykettőre elővett belső zsebéből egy kis munkadobozt. Bocsánatot kell kérnem, asszonyom, — mondotta s a következő pillanatban leoldotta útitársnőjéről a fátyolt és levette fejéről a kalapot. Azután a hosszú, vékony ujjai fürge táncb fogtak a munkadoboz és a hölgy arca közt. Arcfestéket, zsiradékot, púdert helyeztek el némán és sebesen az arc különböző pontjain. Egy villamos ívlámpa fénye bevilágított az automobil ablakán, s az ifjú hölgy az ülőhelyével szemközt levő tükörből tágranyilt kék szemmel kísérte a változást, mely végbement rajta. Amihez az időnek tizenöt vagy húsz év kellett volna, Collin úr ujjai alatt nem több mint négy perc alatt végbement: arca petyhüdtté vált, szemhéjai fáradtan húzódtak alá szemének sarkaihoz, egy-egy ránc helyezkedett el mindegyik orcimpája mellé és kettő vagy három a homlokára. Álla a jóllét és a puffedség jeleit öltötte magára, aztán a haja került sorra. Néhány óvatos vonás egy kis fésűvel s ámulattal látta, hogy apró szürke sávok támadnak a halántéka körül s a nyakánál. Időt sem hagyva neki, hogy megcsodálja művét, Fülöp gyorsan

san felkapta a kalapját s e suttogva mondott szavakkal: barbárság, de nem lehet másképp, levette róla és zsebetette a két hosszú tollat, mely díszítette, aztán visszatette a fejére. A fátyolt olyan formájú leírhatatlan kicsiny csomóba kötötte fölébe, minőt az úton levő korosabb angol nők szoktak viselni.

— Levethetné-e az autóköpenyét, anélkül hogy meghűlné? Nagyon könnyen megismerhetik arról.

Az ifjú hölgy zavartan mosolyogva biccentett és levetette a köpenyt. Alatta kék utcai ruhát viselt. Collin Fülöp egy másodperc alatt összegöngyölítette s a kocsi párnája alá rejtette a köpönyeget.

— Tűrhető, — dünnyögte és bíráló szemmel nézte. — Ne feledkezzék meg róla, hogy oly nehézkesen járjon, ahogyan csak bír és támaszkodjék a karomra. Tud angolul? Nagyon jól van. Akkor csak bízza reám a többit. — Kész, éppen öt perc.

Megadta a jelet a soffőrnek, a motor zümmögése hirtelen éles bűgássá emelkedett s az autó egy kilőtt ágyúgolyó sebességével előretört. A soffőr, kinek fantáziáját feltüzeltelte a négyszeres taksa, nyilván nagyon is kockázatosnak tartotta a főutakon járni, mert a legközelebbi sarkon oly hirtelen fordult, hogy az ifjú hölgy tehetetlenül lódult Fülöp karjai közé, aztán örületes rohamban száguldott végig a hosszú, szűk utcákon, hol a gázlámpák alig terjesztettek nagyobb világosságot, mint a leghitványabb fagyúgyertya. Az utcakeresztezéseknél, melyeket a soffőr a közbátorság veszélyeztetésével és minden szabályrendeletet megvetve, gyorsvonati sebességgel hagyott el, rendszerint majdnem a kocsi mennyezetéig repültek föl. Itt-ott láttak előszaladni imbolygó alakokat a mellékutcákból s egyszersmind szinte csodamódon kerültk el, hogy bele ne ütközzenek egy lámpával el nem látott gerendába, mely jelezte, hogy az utca el van zárva. A soffőr oly erősen fékezett, hogy a

bennülők egy pillanatig úgy érezték, mintha az autó szétrobbant volna, de a soffőr a következő pillanatban már bekanyarodott egy keresztutcába, aztán ugyanazzal az elmeháborodott gyorsasággal haladt át a kis utcák egész hálózatán, hol minden pillanatban jobbra vagy balra kellett kanyarodnia, mert egyik sem volt hosszabb kétszáz méternél. A két utasnak úgy tűnt föl az autó, mint egy doromboló kandúr, mely minden kis utca elején nagyot ugrik, de a végén éppoly villámgyorsan ismét megjuhászodik. Collin Fülöp, bár régtől ismerte a párisi soffőröket, mégis önkéntelen visszafojtotta lélekzetét és suttogva fogadta meg, hogy viaszgyertyát ajánl föl a Szűzanyának, ha minden jól végződik. A soffőr most hirtelen meglassított sebességgel egy nyílt tér felé kanyarodott s megállt a Gare de Lyon bejárata előtt. Fülöp az órájára nézett.

— Kilenc perc — mormolta. — Illésre és a tüzes szekereire mondom, megérte a taksa ötszörösét — kiugrott s a soffőrnek, ki gall önelégültséggel telve állt a dörömbölő motorja mellett, egy százfrankos bankjegyet adott át. Aztán intett az útitársnőjének.

— *Ethel dear*, — kiáltotta kellemetlenül amerikaias orrhangon, — siessen, *please*, mert lemaradunk.

A soffőr, sápadt, feketeszemű párisi gamin, ki telítve volt fajtájának minden ravaszságával, meg-hökkenve bámult arra a perszonára, ki eleget tett ennek a felszólításnak.

— *Nom d'un chien*, — dünnyögte, markába zárva a bankjegyet. — A Boulevard des Capucinesen egy autóköpenyes ifjú hölgyet vettem a kocsimra, s most, hogy leteszem a Gare de Lyon előtt, negyvenéves angol nő lett belőle, aki olyan, mintha alig tudna mászni. *Nom d'un chien* — legjobb lesz sürgősen felváltani ezt a rongyot.

S míg sietve valósította meg ezt az elhatározását. Collin Fülöp és fonnyadt arája gyorsan haladtak át a pályaház csarnokán. Fülöp elárasztotta a koros hölgyet orrhangú amerikai biztosításaival, hogy nagyon sietniök kell, az pedig oly tökéletes színművészettel segédkezett neki, hogy sohasem nézte volna ki belőle. Rohamléptekkel sietve ment át néhány pillanat alatt a perronon, éppen jókor érkeztek meg az esti expresszvonat 5. számú kocsijához s a hölgy, Fülöp támogatásával, nehézkesen felkapaszkodott. Mikor benn voltak, Collin föléje hajolt, s még mindig angolul, a fülébe súgta:

— Látott valamit?

— Láttam, de nem hiszem, hogy felismertek volna.

— Ide, — mondotta Fülöp, szemügyre véve a jegyét és betolta egy fülkébe. — Nézzen ki óvatosan még egyszer, úgy hogy a világítás rézsút essék az arcára és mondja meg aztán, hogy lát-e valamit.

Követve utasítását, a hölgy előrehajolt és kinézett. Ugyanabban a pillanatban becsapták az utolsó kocsiajtókat, egy rándítás, és a vonat lassan elindult. Pillantását egy pontra függesztve, egy pontra, a pályaudvar csarnokának bejárójánál, a hölgy súgva mondotta:

— Hála Istennek, a veszély elmúlt. Nem vettem észre semmit. Az, aki kémkedett utánam, nagyon csalódott arccal indul éppen útjának...

Fülöp, ki feltűnés nélkül követte pillantásának irányát, látott egy hórihorgas, vézna urat, ki utolsó, levert pillantást vetve az induló vonatra, eltűnt a pályaudvarról. Fülöp hevesen megrázkódott. Hol is látta már ezt az arcot? Le merte volna tenni az esküt mindenre a világon, hogy látta valahol, hogy ismerte nemcsak ez arcot, hanem talán a gazdáját is. De hol, hol? Elhatározta, hogy majd gondolkodik róla, majd ha egyedül lesz, s a kísérő hölgyéhez fordult, aki behúzódott a kupé egyik sarkába.

— Nos tehát, madame, — mondotta. — Eddig csak jól ment minden. Reméljük, hogy a szerencse hű marad hozzánk. Csak elfelejtettem még, hogy előkészítsem valamire.

— Vajjon mire? — kérdezte a nő hálás mosollyal.

— A nevét illetőleg. Nincs szerencsém ismerni az igazi nevét, ellenben már tudom azt, amelyet a legközelebbi tizenkét órában fog viselni.

— S mi volna az?

— Pelotard tanárné.

A hölgy felszökött és méltatlankodó csodálkozással nézett reá. Collin vállát vont a és gúnyosan mosolygott.

— Tudniillik, mert az én jegyemen utazik, — mondotta. — Hál' Istennek, mindig két szakaszt szoktam fenntartatni magamnak. És legyen, madame, nyugodt, választófal van köztük s be lehet reteszelni az ajtót.

NEGYES DIK FEJEZET,

mely bizonyyságot tesz arról, hogy ha a nép szava Isten szava, némelykor a rikkancs szava is azzá lehet.

A levegő, mely a főajtón át a szálló előcsarnokába áradt, hűvös és tiszta volt, a csarnok világoszöld bambuszfái halkán zizegtek a keresztcsélben, s a télikert kristálytartóiban levő rózsza az illatnak egész hullámaait árasztotta széjjel. A nagy ablakok drapériáin besütött a nap, s előttük sötétkéken borult az ég a nagy, zajos városra.

Marseilleban, a Hotel d'Angleterreban történt, az év harmadik hónapjának egy kedves tavaszi reggelén.

Az óra nyolcat ütött és a szálló társaskocsija éppen megérkezett a pályaudvarról. Négy vendéget

hozott, — két idősebb angol s egy körülbelül harmincöt éves feketebajuszú urat, egy hölgy társágában, ki mintegy tíz évvel idősebbnek látszott, mint ő. A két angol sietett beírni nevét, a másik pár intett a kapusnak, hogy várjon s a hallás távolán kívül leült a télikertben. A fiatal úr nagyon jókedvűnek látszott, ellenben a hölgynek félreismerhetetlenül rossz kedve volt, bús szemmel nézte magát folyton a télikert tükreiben. A beszélgetést a férfi kezdte meg.

— Nos tehát, madame, szerencsésen megérkezünk Marseilleba. Ha különösebb óhajtásai volnának, kérem, mondja meg most, hiszen a vonaton nem volt alkalmunk rá.

— Nincs semmi, csak éppen az, hogy jöjjön meg Jacques.

— *All right*, de az eltart legalább még egy napig, ha sikerül szabadulnia a kegyed ellenségeitől. Közben jó volna értésére adni, hogy kegyed itt van. Monsieur Jaques, remélem, értelmes úr?

— Oh, nagyon! Ha nincs ő, meg ön...

— Kegyed akkor most nem volna Marseilleban. Tökéletesen úgy van. Eszerint első látogatásomat egy ujság kiadóhivatalában teszem.

— Egy ujság kiadóhivatalában?

— Hogyne, hirdetést adni fel monsieur Jacques címére. Jacquesnak szokta szólítani?

— Hogyne, mindenesetre. — A hangja kissé feszélyezett volt. — Hiszen csak a soffőröm.

— No igen, igen. Eszerint Jacquesnak címezem. De vártam, képpen alá is kell írnom, hogy tudja, kitől ered a hirdetésem. Mit írjak oda?

— Csak annyit, hogy O, az elég.

— O?

— Igen, az a nevem kezdőbetűje.

— A kezdőbetűje? Hát a keresztnévén is szokta szólítani monsieur Jacques?

— Hogy' mer olyat mondani? Mit ért azzal?
A keresztnevemen, engem? Egy sóffőr?

— Bocsásson meg, ostobaságot mondtam. Tudta-e Jaques úr, hogy nincs nála pénz?

— Nem tudom. Könnyen lehetséges.

— Remélem, hogy nem. Mert akkor alig tenné fel, hogy Marseilleban van. De talán olvasta az ujságokban, hogy megszökött.

— Az ujságokban. Hova nem gon... Csakugyan hiszi, hogy az ujságokba juthat?

— Az, hogy eltűnt a hotelból? No természetesen. A párisi ujság mindenbe beleüti az orrát, amiről beszélnek, és még többet tesz hozzá.

— Nyugodt lehet. Rólam sohasem fog az ujságokba jutni semmi.

— Mindjobban és jobban csodálkozásba ejt. Sohasem hittem volna, hogy egy ifjú hölgy zavarba ejthetne, pedig kegyed mégis megcselekedte. Kérem, kérem, legyen egészen nyugodt! Kíváncsi vagyok, s az megbocsátható, de ígértem, hogy nem kérdezek semmit, és szavamat szoktam tartani. Most egy más dolgot kell megbeszelnünk, ami épp oly fontos, mint Jaques úr.

— Vajjon mit?

— Hogy mily név alatt lakják itt. Mi a véleménye?

— Mily név alatt... — a hangja megint nagyon elfogódott. — Azt hiszem... azt hiszem...

— Nos?

— Ha nincs ellenvetése, azt hiszem, legjobb lesz, ha maradunk, amint vagyunk.

— Madame Pelotardnak?

— Igen... madame Pelotardnak.

— *All right.* Úgy határozottan a legjobb. Az alatt a név alatt semmi esetre sem fogják keresni. De ha a nevet nem akarja viselni, madame, akkor egy fel-tételt kell szabnom.

Nagyon komoly hangon beszélt, de talányosan mosolygott.

A hölgy csodálkozva nézett reá és értelmetlenül visszhangoztatta:

— Feltételt?

— Igen, azt, hogy segédkezhetek a toalettjénél.

— Hogyan... mit... A toalettemnél! — vilámló szemmel szökött fel. — Hogyan érti? És ön még úriembernek mondotta magát? Úgy látszik...

Hirtelen elhallgatott. Collin Fülöp harsány kacajra fakadt.

— De, madame, nagyon is félreért. Azért kell segédkeznem a toalettjénél, mert máskülönben elvesztené vénecske külsejét. Nem szabad túlhamar megfiatalodnia. Mikor már elkészült a többivel, hívnia kell engem, hogy gondoskodhassam öreges, méltóságának megtartásáról.

— Hát... még sokáig kell járnom azzal az arc-festékekkel és azokkal a rémes ősz hajfűrtjeimmal? — Ezt már siránczó hangon mondotta. — Hiszen olyan vagyok, mint egy... mint egy madárijesztő.

— Oh dehogy, higgye el nekem. Olyan, mintha negyven éves volna és harmincötnek akarna látszani. De fődolog, hogy a külseje elhihető legyen. Legjobb lesz, ha Jacques úr megérkezéséig marad minden a mostaniban. Legyen meggyőződve, hogy senki sem kívánja inkább, hogy megérkezzék, mint én magam.

— Hogy megszabaduljon tőlem? — Haragtól lángolva állt fel. — Nem leszek terhére...

— Nem úgy, *chère madame*, hanem hogy viszontlássam igazi arcát.

Collin úr meghajolt és titokzatos útitársnője oly szívből kacagott, mintha sohasem hallott volna ennél nagyobb komplementumot. Úgy látszott, mintha Collin úr kedvének hatása alatt végre megjött volna kedve. Fülöp az órájára nézett és így szólt:

— Tudja-e, hogy mire szolgáltunk rá most már igazán? Nézetem szerint egy bőséges reggelire, még pedig a lehető leggyorsabban. Tizennyolc órája nem ettem, nem ittam mást, mint egy pohár abszintot. Oly éhes vagyok, mint a farkas, s azt hiszem, kegyed is úgy van vele. A toalettet majd későbbre halaszt-hatjuk.

Karját nyújtotta és lekísérte a szálló éttermébe, pazar reggelit rendelt, s egy pillanatra kimentette magát.

— Jobb lesz azonnal elintézni Jacquesnak szóló üzenetünk dolgát, — mondotta — és megrendelni a szobákat. Ha addig olvasni akarna, itt vannak a tegnapi ujságok, melyeket még a Café de la Paixból hoztam magánimal. Sokkal frissebb híreket alig kap-hatna itt is.

Átadta neki az ujságokat és eltűnt.

Collin úr nem egyhamar csodálkozott úgy, mint azokban az órákban, melyek ez ifjú hölgynek a Café de la Paixban tegnap történt feltűnése óta multak el. Mióta — hat év előtt — leverte lábáról Svéd-ország porát, élete gazdag volt eseményekben, de ez események jobbára olyanok voltak, melyekben részén volt a kezds, s melyeknek szereplői férfiak voltak. A nőknek jelentéktelen szerep jutott életében. S az, kit a véletlen, vagy a sors most az útjába vezé-relt, a legzavarbaejtőbb volt azok közt, kikkel valaha találkozott. Maga is alig mondhatta volna meg, miért avatkozott ez ifjú hölgy kedvéért oly dolgokba, melyekhez semmi köze, s miért töri magát, hogy orruknál fogva vezessen oly embereket, kiknek, ha elhiheti a nő szavát, kedvök és hatalmuk van arra, hogy bosszút álljanak rajta. À propos — ki az ördög volt az az ember, akit a Gare de Lyonban látott? Esküt mert volna tenni reá, hogy ismeri azt az arcot, de ámbár az éjszaka javarészt azzal töl-

tötte, hogy szünetlenül fürkészett valóban elsőrendű emlékezőtehetségében, nem találhatta meg azt a nevet, melyet keresett. A leány is nemcsak, hogy tartózkodott bármily felvilágosítást adni magáról, hanem ráadásul még reá is kényszerítette, hogy álljon el minden afféle kísérlettől, melynek az lett volna a célja, hogy megtudjon tőle valamit. Ami egyébként teljesen megfelelt jellemének, amennyire azt megismerhette. Ha elemeznie kellett volna ezt a leány-jellemet, ilyenformán vetett volna róla képet: kiválóan jó nevelés, szokatlanul nagy ártatlanság (bizonyosság reá a többi közt az a mód, ahogy a kávéházban a karjaiba vetette magát), uralomvágy, veleszületett szeretetreméltósággal párosulva, s a félnkségnak és kalandváagnak valami csodálatos vegyülete. A humor iránt való érzék minden jel szerint nagyon kevésbé volt kifejlődve benne, s egészben azt a benyomást keltette, mintha a világot főképpen csak regényekből ismerné — más magyarázatot például nem találhatott azokra a csodálatos szavaira, melyekkel ismeretségük kezdődött: Tegyen úgy, mintha a barátnője volnék. — A mai reggelen, mikor megérkeztek a marseillei pályaudvarra, nagyon rosszkedvű volt, amit, tekintve átélte kalandjait, eléggé meg lehetett érteni. Collin igyekezett felvidítani azon a módon, melyet legalkalmasabbnak vélt — egy kis évődéssel és igen sok kíméléttel; azt tartotta, hogy nem árt, ha a telivérrel olykor-olykor éreztetik egy kissé a sarkantyút is.

Nem igen készülve el arra, hogy mily meglepetések érik még részéről, öt perc múlva nagy ibolyabokrétával tért vissza az étterembe.

— Minden rendben, madame, — mondotta. — Megrendeltem szobáinkat az első emeleten s elküldöttem táviratilag egy hirdetést a párisi lapoknak. Útközben volt reá gondom, hogy küldjenek fel egy

és más toalettgépet a szobájába. Megengedi-e, átadnom ezt az ibolyát, annak jeléül, hogy a tavasz országába jöttünk?

A leány szórakozott mosollyal vette át a bokréta-t, Fülöp egy pillantást vetett reá, s látta, hogy egyik ujságjába merülten ül helyén. *Excelsior* vagy *Matin*, gondolta magában, de ugyanabban a pillanatban álmélkodva látta, miféle ujság kötötte le figyelmét. By Jove, a *Financial Leader*! Csodák csodája! Egy angol tőzsdelap! Részvényekben spekulál az újdonsült madame Pelotard? Odaát a csatornán túlnagy tobzódás folyik most gummiban, s tudta, hogy a spekulánsok jelentékeny része hölgy. Vajjon az ő uj ismerőse is abból a fajtából való? De még reá sem ért további kérdéseket vetni fel magában, mikor saját tépelődéseinek tárgyával szakították félbe gondolatait; az ifjú hölgy, szemöldökét kissé összeráncolva, kérdezte:

— Mondja, olvasta ezt az ujságot?

— Olvastam, madame.

Az ujság Isaacs úrnak saját külön orgánuma volt és Fülöp rendszeresen olvasta, mert vezércikkei jobban mulattatták, mint a *Punch*. De ez a száma nem ok nélkül különösebben érdekelte.

— Volna szíves megmagyarázni egyik cikkét?

— Szívesen. Melyiket?

Gyorsan előrehajolt, s meg volt győződve, hogy ama poétikusan optimista cikkek egyikébe mélyedve találja, melyekkel Bass úr, Isaacs úr titkára szokta köszönteni egy-egy Isaacs-féle új részvénytársaság megszületését. Oly nagyot bámult, hogy majdnem felbukott, mikor látta, hová mutat kis ujjával.

— Ezt a cikket, — mondta — a minorcai állampapirokról!

By Jove! By Jove! Fülöp tizenöt hosszú másodpercig nézett bávészul a mellette lévő sötétbarna

feje
érde
Az
ról
oly
a C
nap
zása
fel
sére
lyet
Isaa
függ
sána
eset
ann
ezt
egés
birt
vilá
ez
tart
a b
egy
köz
tok
elac
lebb
lott
43-
társ
zás
leg
zás
pal
Eg

fejecskére. Minorca. A csillagos mindenségre, mi érdeke lehet ennek az ifjú hölgynek Minorcában? Az ég szerelmére, hogyan érdekelheti őt a Minorcáról és állampapirjairól szóló cikk? Az a cikk, mely oly önelégült mosolyra készítette egy nappal azelőtt a Café de la Paix utcai asztalánál! Minorca! Tegnapelőtt indult meg életének legnagyobb vállalkozása, melynek eszméjét néhány héttel azelőtt vetette fel Isaacs úr irodájában, amelyhez az rendelkezésére bocsátotta a pénzt. A legvakmerőbb terv, melyet leleményes elméje kieszelt addig, s amely még Isaacs urat is megremegtette: összevásárolni egy független birodalom minden államadósságát és sorának urává tenni magát — a birodalom mindenestre kicsiny, de az államadósság, az ördögbe, annál nagyobb! Összevásárolni ($42\frac{1}{2}$ százalékon!) ezt az egész államadósságot, vagy majdnem az egészet, becsapni a vérszopó uzsorásokat, kik oly biztosak voltak hasznukban, és ámulatba ejteni a világ többi részét, melynek sejtelve sincs, hogy ez a kereset is a lehetőségek közt van. Két hétig tartott a csíny előkészítése. Isaacs ur *Leader*-je a baráti és lepénzelt angol és szárazföldi lapokkal együtt szabályszerű időközökben riasztó cikkeket közölt a minorcai hercegségben uralkodó állapotokról, s a hatás olyan volt, amelyet vártak. Az eladókedv általánossá vált, mind közelebb és közelebb jutott a pánikhoz, a papírok a börzékre áramlottak és, last not least, az árfolyamuk $45\frac{1}{2}$ -ről 43-ra szorult le. Közben Fülöp és két hűséges segítő-társa készen álltak, hogy belefogjanak a vállalkozásba azzal az 1,300.000-rel, melyet Isaacs úr előlegezett és azzal az 50.000-rel, melyet a vállalkozásba fektetni Fülöp volt elhatározva; és két nappal ezelőtt, március 3-án, hozzáláttak a munkához. Egy utolsó riasztó cikk, mely a szövetkezett ujsá-

gokban jelent meg, felidézte a kívánt hatást, a párisi, madridi és római tőzsde $42\frac{1}{2}$ hivatalos eladási árfolyammal nyílt meg és közvetlenül azután lecsapott a mennykő. Alig 20 perccel a tőzsdék megnyitása után Minorca nagyhercegség államadósságának nyolctized része új kezekbe jutott, fél óra múlva a távíró szétvitte az esemény hírét egész Európába, s közvetlenül azután a világresz minden táján ugyanazt kérdezték magukban az emberek; az ég szerelmére, mi értelme van ennek?! Összevásárolni a minorcai államadósságot! Cornert csinálni a minorcai állampapirokkal! Az embert sokkal kisebb dologért a bolondokházába csukhatják — ha pedig ez a nézet még támogatásra szorult, meg lehetett azt találni az estilapok kicsi, de keresetlenül gúnyos vezércikkeiben. De Fülöpöt másnap, mikor átnézte a napilapokat, legjobban mégis az a cikk érdekelte, melyet Isaacs úr tréfás előzékenységgel sietett expressz elküldeni a címére. Természetesen a *Financial Leader* közölte és természetes, hogy »sugalmazott« cikk volt. Az volt a címe: »Bolond ember ötlete — mi volna más?« és ez a cikk volt, mely leírhatatlan ámulatára megragadta állítólagos feleségének figyelmét. Erőt véve csodálkozásán, így szólt:

— Mit kíván, hogy megmagyarázzak ebben? Hiszen a cikk elég leplezetlenül beszél — címe éppúgy, mint a többi része.

Hiszen éppen ez az, — mondotta az ifjú hölgy türelmetlenül. — Miért volna okvetetlenül bolond, aki megveszi a minorcai állampapirokat? Hát nem jók?

— Nem jók-e! — Fülöp féket vetett a nevetőkedvére és azt mondotta:

— Bocsásson meg, mit tud kegyed az állampapirokról? És mit tud Minorcáról?

Az ifjú nő habozni látszott, aztán így szólt:

— Mikor egy ország pénzt vesz kölcsön, az adósleveleit, ügyebár, állampapírnak mondjuk? Nálunk otthon... — félbeszakította szavát. — És miért volnának a minorcai állampapírok rosszak, mint a mie... mint a többiek? Csak azt tudom, hogy Minorca a Középtenger szigete és hercege van... Rolandnak, vagy kinek hívják?

— XX. Ramonnak, asszonyom, kit egyébként rendkívül szeretetreméltó férfiúnak mondanak. Anynyiban teljesen igaza van, Minorca a Középtenger szigete és hercege van, de a pénzügyei, sajnos, nem oly tetszetősek, mint a környéke — mondhatnám: nem annyira folyamatosak. Tudja, nemcsak úgy pillanatnyilag van pénz nélkül, mint a kegyed hazája...

— Az én hazám? — Az ifjú hölgy felpattant. — Mit tud ön az én hazámról?

— Semmit! Csak azt mondotta kegyed, hogy a hazája szintén szokott felvenni pénzt, s az olyan ország, melynek ily leányai vannak, nem lehet megszorúlva sokáig.

Fülöp meghajolt, s az ifjú hölgy, nyilván megbékülve, kacagott.

— Tehát Minorca már néhány száz év óta pénztelen, s ez egész idő alatt kölcsönöket vett fel. Ennek következtében uzsorások karmaiba került, vagyis olyan embereknek, kik harminc vagy negyven százalékot szednek a szolgálataikért. Tudja-e, hogy mi a százalék? Mon Dieu, mily kiváló nemzetgazda! Nos hát, aki egyszer ily urak karmaiba került...

Az ifjú hölgy a szavába vágott:

— De a nagyherceg, tud valamit róla?

— Semmi különöset. 1875-ben született, mint én magam is, nevelt, szépen fejlett, daliás férfiú, csak éppen hogy fájdalom, sántít.

— Sántít? Hogy sántít? Csak nem akarja azt mondani?

— De igen, madame, egész határozottan tudom. Sántít. Minorca rossz pénzügyeinek terhe oly súlylallyal nehezedett reá...

— Oh, szegény! Szegény! Sántít! De, szép és daliás, mint mondja. Én is úgy hallottam. És harmincöt éves?

— Úgy van, madame, harmincöt éves. Éppen megfelelő kor arra, hogy a férfi megházasodjék. Kegyed, úgy látszik, nagyon érdeklődik don Ramon iránt?

Az ifjú hölgy eleinte úgy tett, mintha nem halalaná, aztán türelmetlenül rázta fejét.

— Szó sincs róla, — mondotta. — De talán ennénk végre, ha úgy tetszik! Már meghalok éhen. Hiszen oly sokat beszél, hogy elhűl minden étel.

Fülöp, az égre vetett pillantással tiltakozva, mélyen meghajolt.

— Elfelejtettem megkérdezni, milyen italt parancsol, — mondotta s az asztalhoz ült.

Úgyet sem vetve kérdésére, a hölgy szórakozottan kotorászott az ételben, melyet maga elé vett, aztán így folytatta:

— Azt mondja ez az ujság, hogy örült ember lehetett, aki összevásárolta Minorca állampapirjait. Az áll itt, hogy: elmeháborodott vagy anarchista. Elhiszi? Egyáltalában tud valamit ezekről a dolgokról? Ugy-e, tud?

Fülöp nagyon komoly arcot vágott, s így felelt:

— Tudok-e? Mit gondol? Senki sem tud róla, hogy ki rendezte az egészet, hiszen láthatja az ujságokból.

— Igen, de mit tart róla? Hiszi-e, hogy az illető elmebajos?

Fülöp figyelmesen nézett reá, mielőtt felelt volna: Mi a csudát jelent ez a beható érdeklődés minden iránt, ami a minorcai nagyhercegségre vonatkozik? Mily lehető vagy elképzelhető módon

1

érdekelheti az ő tőzsdei manővere ezt a titokzatos ifjú hölgyet? Akármint forgatta a dolgot, érthetetlen maradt előtte mindez. Az ifjú nő reánézett és türelmetlenül várta feleletét. Fülöp köhécsejt.

— Hm, — mondotta. — Hát, tudja, igazán nem merek véleményt mondani e dologról. De ha tudni akarja egyéni nézetemet arról, aki ezt a tőzsdei coupot csinálta, én nem hiszem, hogy elmebajos volna. Nem, igazán nem!

A fiatal nő feszült érdeklődéssel hallgatta és e kijelentés után, csodálatosképpen, megkönnyebbültnek látszott.

— Tehát nem hiszi, — ismételte meg Fülöp szavát. — Mily kedves, mily kedves. Tudja, igazán örülök!

— Szent Isten, mondhatom, én magam is. De miért örül rajta oly nagyon?

— Csak arra a szegény Raoul nagyhercegre gondoltam...

— XX. Ramonra.

— Oh hogyne, Ramonra... Azt hiszem, hogy ha őrült ember volna az, aki összevásárolta a papirokat, végső romlásába dönthette volna.

— No persze, persze, tökéletesen igaz. E csíny után ő a föltétlen úr a hercegségben.

— Föltétlen? Igazán?

— Bizony, el lehet mondani. Elannyira, hogy ha bolond ember volna, kényszeríthetné a nagyherceget, hogy csődöt mondjon, vagy talán arra is, hogy mondjon le.

— De kegyed nem hiszi annak? Hiszen azt mondotta.

— Nem, nem hiszem annak. Viszont, ha jóindulatú bolond, ha különc és barátságos bolond volna — hiszen vannak olyanok is... elvégre azért is tehette volna, hogy elengedje az egész államadósságot.

— És Ronald akkor megszabadulna bajaitól?

— Ramon? Úgy van, don Ramon akkor megszabadulna tőlük. De olyan bolond, köztünk maradjon a szó, vajmi ritkán akad. A tőzsdéken legkevésebbé. Nem, aki ezt a csínyt rendezte (Collin úr hangja akaratlanul reszketett önelégültségében), nagyon smart üzletember, semmi más. Nekem az a nézetem róla. Nagyon ügyes üzletember, ki megtalálta Kolumbus tojását ott, ahol senki más nem is gyanította. Legyen meggyőződve, azért tette, hogy keressen az üzleten és fog is keresni rajta!

Az ifjú hölgy remegve nézett a teáscsészéjébe.

— És nem sejti senki, hogy ki lehet?

— Nem, senkinek sincs sejtelve róla. Általában elismerik, hogy szokatlanul ravasz módon járt el a dolgában.

— Önnek sincs? — Oly pillantást vetett reá, mely világosan mondotta, hogy azt hiszi, most a legfőbb fórumhoz fordult.

Fülöp a legédeesebb diadalmassággal mosolygott magában.

— Nem, asszonyom, még nekem sincs.

A nő ismét gondolatokba mélyedt s valamit nagyon fontolgatni látszott.

— Talán szeretné, hogy megpróbálnám kitalálni kegyednek?

A hölgy, rajta pihentetve szemét, egy pillanatig habozott.

Aztán a határozottság hirtelen feltámadó kifejezése jelent meg arcán.

— Köszönöm, igen, ha megtenné... nagyon hálás volnék...

Hirtelen elhallgatott és felhajtotta teáscsészéjét, mely már amúgy is üres volt.

Fülöp némán s ha lehet, még fokozódó csodálkozással nézte. Isten a megmondhatója, látott-e már

valaha ennél titokzatosabb teremtetést a másik nem képviselői között? Isten a megmondhatója... Aztán a vállát vontá és megfogadta magában, hogy mihamarább kifürkészi kisded titkát. Olyan öreg csirkefogónak, mint neki, nem igen kerülhet nagy fáradságába, túljárni az eszén oly tapasztalatlan ifjú hölgynek, mint aki most szemközt ül vele. Mindenesetre el kell ismerni róla, hogy tudja megőrizni titkait. Egyetlenegyszer sem szólta el magát, egyetlenegyszer sem szalasztott ki a száján egy szót, mely hozzásegíthette volna a talány megfejtéséhez. Az egyetlen, amit elárult, Minorca iránt való érdeklődése, s az is csak arra volt alkalmas, hogy még bonyolultabbá tegye a titokzatot. S a párisi Gare du Lyonban látott ember nem kevésbbé makacsul óvta meg inkognitóját. Fülöpnek, bármint törte a fejét, nem sikerült megtalálnia a nevet, melyet keresett. No persze, azt, hogy miért érdeklődik az ifjú hölgy Minorca iránt, könnyebb volna megtudni, — csak volna ideje reá. Mert holnapután elindul a hajó arra a szigetre, mely különböző okok miatt érdekli oly élénken a fiatal hölgyet, őt magát és Isaacs urat — Minorcába.

Az órájára nézett. Az idő fél tizenegyhez járt közel. Hirtelen egy gondolata támadt.

— Madame, — mondotta — eszembe jutott valami. Kegyed minden podgyász nélkül van, s úgy lehet, eltart még egy ideig, mire a Jacquesja megérkezik. Ki kell mennünk a városba s meg kell vásárolnunk itt, amire sürgősebben szüksége van. Remélem, szívesen megy vásárolni, én legalább nem tudok kedvesebb dolgot annál.

A fiatal nő sugárzott, de még habozni látszott.

— Csakugyan azt hiszi? — mondotta. — Nekem... de elvégre Jacquesnek holnapra már itt kell lennie. S igazá van, csakugyan szükségem van valamire, amit magamra vegyek... — feszélyezet-

ten nézte meg magát a szemközt levő tükörben. Különösen azóta, hogy úgy megöregedtem.

— *All right*, tehát menjünk.

Feliratta a reggelit, aztán kimentek a tavaszi verőfényre.

De a Cannabiëron levő árúházakból visszatérőben utólérte Collin Fülöp urat a nagy csapás. Társnőjével együtt megfordultak egy nagy párisi cég fióküzletében és vásároltak ott különböző cikkeket, melyekre nézete szerint az ifjú hölgynek szüksége volt: egy tavaszi kalapot, mert a nap itt egészen másképp sütött, mint Párisban, fátyolt, parfómőt, keztyűt, meg egy pár könnyű utcai cipőt. Hiába fáradozott, hogy reábirja egy világos utcai kosztümre is, aztán elhagyta arra az időre, míg ellátta magát még néhány oly toalettárgygyal is, melyeknek megvásárlása közben való jelenlétét helyén nem levőnek nyilvánították. Fejét hátravetve, kalapját az orrára húzva, a gyalogjárón várta, míg a hölgy kijön, s addig is csöndesen sütkérezett a forró márciusi napon. Az ifjú nő végre megjelent, s Fülöp indítványára éppen felakartak szállni egy bérkocsira, mikor a nő egy kézmozdulattal visszatartotta. Fejét előrenyújtva nézett meredten egy szemközt levő ujságárús bódéra, melynek kirakata színes prospektusokkal és plakátokkal volt tele.

— Mi áll ott? — kérdezte. — Nem tudja elolvasni? Úgy rémlik, — Minorca...

— Már megint Minorca, — nevetett Fülöp.

S kacajára és szavaira mintegy válaszul hirtelenében áthallatszott hozzájuk az utcák zaján át egy marseillei rikkancs rekedt kiáltása:

— M-i-i-norca! — rikácsolta. — M-i-i-norca! Bő részletek a minorcai forradalomról! *Le petit Marseillais! Le petit Mar-seil-lais!* A bois de boulognei gyilkosság és Mino-o-o-orca!

Ez a rikkancs, ha később tanuvallomást kellett volna tennie arról, ami ezután történt, körülbelül ezt vallotta volna :

Látta, hogy a kocspálya kellő közepén egy fekete úriember rohan át, kitéve magát minden pillanatban annak a veszedelemnek, hogy halálra gázolják a kerek, vagy a lovak lábai. Ez az úr, se szó, se beszéd, egyenesen hozzáietett, némán reámutatott arra az ujságcsomóra, melyet a kezében tartott s odavetett neki egy ötfrankos pénzdarabot. Ő — a rikkancs — nagyot káromkodott jó marseillei szójárással, mert nem szívesen adta oda az egész aprópénzkészletét, csak azért, hogy eladjon öt centért egy ujságot. Mindenesetre kimarkolt zsebéből szokatlanul piszkos kezével egy jó csomó ezüst- és rézpénzt és vissza akart adni.

Ekkor kezdődött a csoda.

A fekete úr nem látta a piszkos kezét s épp oly kevéssé látta az ezüstöt meg a rezet.

Nem nézett az mást, mint azt az ujságot, melyet megvett.

Oly görcsösen szorította, hogy az ujjahegyei egészen megfehéredtek ; a szeme átfutott a hasábokon ; alatta pedig a fekete bajusza úgy felborzolódt, hogy egy kandúrnak sem különben. Két percig olvasott ; aztán leeresztette az ujságot s dermedten nézett az utca forgatagán.

A rikkancs, ki sunyi vigyorgással dugta ismét zsebre a pénzét, néhány lépéssel hátravonult és őrizkedett zavarni bár egy szóval, vagy mozdulattal is ; nem mindennap keres az ember oly könnyen 4.95-öt.

Az idegen úr szája hirtelen kinyílt és kitört belőle egy szóáradat, melyről ő — a rikkancs — könnyűszerrel megállapította, hogy káromkodás az, bár a hangzás, melyben előtört, neki merőben idegen volt ; a következő pillanatban őszintén nagy örömmel látta,

hogy az a különös monsieur beleveti magát egyenesen a forgalom áradatába. Áthatva attól a reménytől, hogy most mindjárt elgázolják s azzal képtelenné teszik arra, hogy visszakövetelje a pénzét, a fiú szemmel kísérte.

Keserűen csalódva látta, hogy csodálatosképpen ép bőrrel ér ki a túlsó gyalogjáróra. Ott a szavak özönével fogadta egy hölgy, ki már eléggé meglett korban lehetett. A különös úr azzal felelt szavaira, hogy odanyújtotta neki az ujságját. A rikkancs feszült figyelemmel nézte mindkettőjüket, hogy lássa, minő hatást tesz reájuk az ujság.

Az a hatás pedig túltett minden várakozásán.

A kissé koros hölgy kezébe ragadta az ujságot, de alig olvashatott el belőle többet, mint négy sort. máris kiejtette kezéből, megtántorult és kísérőjének karjaiba dőlt.

A *Petit Marseillais*-nak attól a számától, mely az idegen urat oly borzasztóan érdekelte, hogy 4 frank 95 centtel többet fizetett érte, mint kellett volna, a koros hölgy egyszerűen elájult!

A következő pillanatban hirtelen kinyílt egy közeli gyógyszerár ajtaja s az idegen úr bevitte a hölgyet a patikába. Egy másodperc múlva az úr kirohant valamiért. Vajjon miért?

Semmi másért, mint a *Petit Marseillais*-nak azért a példányáért, melyet az imént százszoros áron vett meg, s amelyet a hölgy leejtett az utcán. Az ujságot aztán zsebre tette s újra eltűnt a gyógyszerárban.

Elmúlt tíz perc: azután bérkocsit hívtak a gyógyszerár ajtaja elé s a vénecske hölgy, erősen kísérőjének karjára támaszkodva, kijött. Felszálltak a bérkocsira és a város felé hajtottak.

Ugyanakkor a teljesen megrökönyödött rikkancs, minden üzleti érdekről megfeledkezve, harmadízben kezdte végigolvasni az ujságot, melyet árulnia kellett

volna, s erősen elhatározta magában, egyrésről azt hogy végére jár, mi volt a dráma okozója, másrésről, hogy egyszer s mindenkorra lenézi a mozit.

Rövid idővel azután túlkorai délelőtti whisky-jénél ült a Hotel d'Angleterre grill-roomjában a svédországi Collin Fülöp, a jogtudományok tudora, alias Pelotard tanár Londonból. Kísérőnője némán, meredt szemmel s válasz nélkül hagyva ijedt kérdéseit, eltűnt a szobájában; az ő gondolatai pedig a whisky segítségével száztizenötödször rágódtak azokon a kérdéseken, melyeket tizenhét óra óta vetett fel magában felőle, s a szemeivel százhuszadszor olvasta végig gépiesen a *Petit Marseillais* cikkét, mely az önelégültség legderültebb egéből a kétségbeesés legsötétebb örvényébe taszította.

S az a cikk így szólt:

FORRADALOM MINORCÁBAN!

— Egy sokszáz éves birodalom bukása. —

HOL VAN XX. DON RAMON?

Semmi hír sorsáról, — a legrosszabbtól tartanak.

Minorca — köztársaság!

Lerázta magáról adósságainak terhét.

Igy szóltak a címek; a cikk tartalma sem maradt mögöttük:

»Ma reggel oly szokatlan táviratot kaptunk Barcelonából, hogy haladéktalanul meggyőződést szerezünk hitelességéről, mielőtt egyre növekvő olvasóközönségünk elé bocsátottuk volna. Hitelessége most már fölötte áll minden kétségnek, s a *Petit Marseillais* szokott gyorsaságával siet a közönség tudomására juttatni a több, mint feltűnést keltő táviratot. Ime, itt következik:

Barcelona, 1910 márc. 4., 22.50.

A *Lone Star* (Blue Star Line) angol szállító-hajó kapitánya Mahonból (Minorca) ide érkezve, a következőket közli eskü alatt a hajóstársulatok itteni képviselőivel:

— Harmadikán délelőtt 11-kor futottam be Minorcába, hogy rakományt (oliva-olajat) vegyek fel társulatunk számára Londonba. A várost lázadásban találtam, roppant izgalom uralkodott az utcákon, nagy emberáradat mindenfelé, a várbástya ágyúi szakadatlanul dörögtek. Engem magamat is majdnem eltalált egy lövés. Partraszálltam, kérdezősködtem események okáról; általános izgalomban nehéz tiszta képet alkotni dolgokról. Bizonyos, hogy az egész sziget népe fellázadt, a nagyhercegi várkastélyt megostromolták, ablakait beverték s a zászlót letépték ormáról. A nagyherceg sorsát nem tudni, vagy pedig a nép eltitkolja. A mozgalom vezéreiként egy bizonyos Hernandezt (Luis) és egy katolikus papot emlegetnek. Vérfürdőnek semmi jele, csak általános izgalom. Délután említett Hernandez vagy hasonló nevű egyén meglátogatott; tört angolsággal közölte velem, hogy Minorca fellázadt és »lerázta magáról a sok évszázados igát« és megtagadott minden felvilágosítást a nagyherceg sorsáról; kijelentette, hogy a sziget követni fogja Portugália példáját, köztársasággá lesz az ő elnökségével s mindenekelőtt lerázta magáról nyomasztó adósságait, »melyeknek súlya alatt évszázadokon át nyögött«.

— Rakományt az általános izgalom következtében nem vehettem fel.

Simmons kapitány, kit itt nagyon jól ismernek, a társulat itteni képviselőjének parancsát véve, egy óra múlva folytatta útját Lissabonba,

ügylehet, Gibraltárban is kiköt. A *Lone Star*-nak, sajnos, nincs drótnélküli távírókészüléke, s mikor összeköttetést keresett Minorcával, kitűnt, hogy a kábelt elvágták, vagy üzenen kívül helyezték.

A kapitány előadásához egyáltalában nem fér kétség. Barcelonában nagy izgalom uralkodik.

*

Igy szólt a távirat, melynek tartalmát úgy tudósítónk, mint a Blue Star Line képviselősege (az utóbbi csak késő délután) megerősítette.

Tehát a minorcai nagyhercegség, melyet a XIII. században alapítottak, immár megszűnt.

Mostani uralkodója, XX. don Ramon, harmincöt éves ifjú ember volt, kiről csak a legjobbat tudni. Sorsa, mint a táviratból kitűnik, ismeretlen. Mindenesetre lehet remélni, hogy Minorca népe enyhébb bánásmódot tanusított megbuktatott uralkodójával, mint a portugál nép Carlos királlyal szemben.

Lehet remélni, de nem lehetne csodálni, ha ellenkezőképpen történt volna.

Száz év óta, vagyis amaz idő óta, mikor Napoleon megszállta, Minorca helyzete fölöttébb kedvezőtlen volt. Nagy adóteher nyomasztotta, ipara a semmivel volt egyenlő, népműveltsége fogyatékos. Lakossága valóság szerint a fejlettségnek azon a fokán állt meg, amelyen a francia nép a XVIII-ik században állott, s uralkodói mindazt, amit az adók révén előteremthettek, saját kedvteléseikre tékoztatták el. Semmittevő életmódjuk közben megfeledeztek az uralkodó legfőbb kötelességéről — hogy gondját viseljék népöknek.

A közvetlen jövőben válik el, mily következményei lesznek a forradalomnak a szigeten, hogy Minorca sorsának vezetését az a Hernandez veszi-e át, akit Simmons kapitány említ, s több szerencsével

irányítja-e. A távirat ebben a tekintetben mindenestre sokat ígér: mindenekelőtt le akarják rázni az adósságnak azt a terhét, melybe Minorca majdnem belepusztult. A történelmi fejlődést tartva szem előtt, nem tagadhatjuk meg helyeslésünket ettől az eljárástól.

Olvasóink emlékezhetnek még, hogy csak tegnapelőtt történt Párisban, Madridban és Rómában az a tözsdei meglepetés, hogy Minorcának jóformán egész államadóssága új kezekbe jutott. Nem tudni még, ki rendezte a dolgot. De meglehetősen bizonyosnak látszik, hogy a szóbanforgó szindikátus külföldi. Tagjai, gyaníthatólag, nagyon vegyes érzelmekkel fogják olvasni a barcelonai táviratot!

Említésreméltó francia tőke immár alig lehet érdekelve a szigeten...»

Említésreméltó francia tőke alig... Nem helyteleníthetjük eljárásukat... Ez hát a sírfelirata a te nagy leleményednek, Collin Fülöp, a te büszkeségednek és a te diadalodnak!

De Isaacs úrnak is lehet még némi szava hozzá! Egymillióháromszázezer font — csinos összeg az, Collin Fülöp. Mi ahhoz képest az az ötvenezer a saját pénztáradból?

S a vigasztalás, hogy legalább Marseille, a kiváló ujság otthona, »nincs érdekelve a szigeten?«

Nem, derék Fülöp, sohase köss többé üzletet állampapirokkal! Jusson eszedbe Svédország 1809. évi története, s az, hogy mily szépen mondja a krónika: Az új emberek első feladata volt rendbehozni a kétségbeejtő gazdasági helyzetet. Érett megfontolás után törölték az államadósság felét... Így történt Svédországban; Minorcában alaposabb módszert követnek. Ott törölnek mindent.

Szép eset, Collin úr! Nagyon csinos és kellemes eset!

ÖTÖDIK FEJEZET,
tavaszi est Marseilleban.

1910 március 6-án, délután öt óra tájban egy barna úr haladt át a rue des Olivesen, Marseille kikötő-negyedében. Jószabású szürke ruha és zöldesszürke ulster volt rajta. A szép nap hűvösen alkonyult, a barna úr állig felgyűrte a kabátja gallérját s mélyen a szemébe húzta kalapját, úgy hogy alig látszott arcából más, mint a bajusza.

Gyors léptekkel járt s közben-közben egy-egy vizsga pillantást vetett a házsámokra. Mikor a 19. számhoz ért, megállt s nézte egy pillanatig.

A 19. számú ház, mely kissé külön állt a többtől, bizonyos sajátosságokat mutatott külsejében. Kert vette körül. A kapuja fölött egy hajó kicsinyített utánczata függött, s a tetején francia tengerészeti lobogó repkedett az esti szélfúvásban. Minden külső jel arra vallott, hogy a ház tengerészemberé.

A szürkeruhás úr kinyitotta a kert rácsos ajtaját s néhány lépéssel a ház kapujához ért. Mozgásba hozta az ajtókalapácsot, s egy nőcseléd kaput nyitott.

— Beszélhetek Dupont kapitánynyal?

— Kit jelenthetek?

— Egy urat, ki bérbe akarja venni a jachtját.

— Tessék belépni.

Az idegen a kis fogadószobában, hova bevezették, leült egy amerikai hintaszékre.

A következő percben kinyílt az ajtó s egy alacsony, kissé zömök ember lépett be azzal a ringó járással, mely a tengerészek sajátossága. A feje majdnem egészen kopasz volt; az arca rézvörös és őszbecsavarodott szakállal körülvéve.

— Dupont kapitány?

— Az vagyok.

- Mondották, hogy önnek jachtja van.
- Nem hazudtak önnek.
- S hogy kibérelhető?
- Néha.
- Hosszú utakra is?
- Csakis hosszú utakra. Azt hiszi, parti csigával van dolga?
- Annál jobb. Hogyan szokott számlázni?
- A körülményektől függ. Ha nem kivételes dologról van szó, hetenként.
- Helyes. És mit számít hetenként?
- 300 frankot, az ellátáson és a szén árán kívül.
- Lehet róla beszélni. Személyesen vezeti a hajót?
- Mindig. Azt hiszi, az ember elfelejtette a mesterségét, mert már benne van az ötvenben?
- Szó sincs róla, kapitány úr. Ez idő szerint nincs eligérkezve?
- Hm — nem vagyok.
- Ismeri a baleári szigeteket?
- Kissé. Háromszor jártam ott.
- Minorcát?
- Igen, de csak nem akar...
- Minorcába? De igen, éppen oda.
- De hiszen ott forradalom van.
- Hallotta? Igen, mondják, hogy forradalom van ott. *Mondják*, kapitány. Ujságíró vagyok és érdekelne megállapítani, hogy hazudtak-e.
- Hm. Én nem vagyok ujságíró s engem nem érdekel, hogy igaz-e.
- Nem érdeklik az ily kivételes dolgok?
- A körülményektől függ. Heti ötszázon alul nem.
- Mikor indulhat?
- Holnapután.
- Szó sem lehet róla. Legkésőbb ma este.
- Nem hosszú idő. Mondhatnám, kivételesen rövid idő.

— Mondjuk hát 550, ellátás nélkül, s ön féltizenegyre készen áll.

— Kitűnő. De úgy látszik, szeles éjszakánk lesz.

— Fél egy kis szélfúvástól, kapitány?

— Én! Önre gondoltam. Még sohasem láttam, hogyan tűri egy ujságíró a szelet.

— Akkor ma este látja. Úgy mondták, hogy a jachtja a keleti mólónál horgonyoz.

— Abban is igazat mondtak. Ki utasította ide?

— Ma reggel az Algir-társulat hajóinak egyikén akartam átkelni, de azt mondták, hogy a társulat hajói nem érintik többé Minorcát.

— Mindjárt gondoltam. Azután hozzám küldötték?

— Úgy van, végre. Előbb néhány más helyen jártam.

— De senki sem akart beleharapni, azt is elhiszem. Odatalál a jachtomhoz, vagy érte küldjek?

— Oh, majd odatalálok. Keleti révgát — tíz óra tájban nézzen szét, hogy jövök-e. Itt van egy hétre előleg, s ugyanannyi az ellátásért. El is felejtettem megkérdezni: mi a neve jachtjának?

— *Gólya!*

— Nem baj, minthogy nem viszünk hölgyet a fedélzeten. Jó estét, Dupont kapitány, és mint mondtam, nézzen szét.

— De szerződést nem kíván?

— Azt mondták, hogy önnél nincs arra szükség.

— Ez tetszik nekem, monsieur, ez tetszik nekem. Igazat mondtak. Legyen egészen nyugodt, fél tizenegyor indulunk, s majd szétnézünk önért. Bocsánatot kérek, a nevét, ha kérnem szabad. A biztosság okáért, úgy értse, monsieur.

— Pelotard tanár vagyok. Az Angleterreban lakom. Jó estét, kapitány.

A kapitány vendége elköszönt, s nyilván meg volt elégedve látogatásának eredményével. A kapitány

kikísérte a kapuig. Alig hogy bezárta mögötte, újra kopogtattak. Kinyitotta, abban a hitben, hogy az idegennék valami még az eszébe jutott. De iménti látogatója helyett két másik úr állt előtte.

Az egyik dereshajú, kicsiny ember volt és aranykeretű csiptető volt az orrán. Társa, termetre valószínű óriás, harmincöt éves lehetett s magasra borzolt sötét bajusza s félig egykedvű, félig pajzán fekete szeme volt. Mikor előrelépett, hogy köszöntse a kapitányt, ez utóbbi látta, hogy sántít.

— Dupont kapitányhoz van szerencsém?

— Úgy van, mivel szolgálhatok, uraim?

— Kérhetjük egy szóra?

A kapitány, kissé meglepődve az egymást oly közvetlenül követő két látogatáson, előrement a fogadószobába és így szólt:

— Bocsánatot kell kérnem, uraim, hogy nem szentelhetek önöknek sok időt. Legfeljebb öt perc múlva le kell mennem a kikötőbe.

— Nem baj, remélem, rövidebb idő alatt is végeztünk. Úgyebár, van egy kibérelhető jachtja?

A két úr közül a nagyobbik vitte a szót.

— Rendszerint van.

— Úgy hallottuk. És alkalmas hosszú útra is?

— Úgy van, messieurs, de...

— A kapitányi tisztet ön végzi rajta? Úgy hallottuk, kiváló ebben. Minő bérösszeget kíván jachtjáért?

— Rendes esetben hetenkint háromezázat, el látás és a szén ára nélkül. De messieurs...

— Ismeri a baleári szigeteket?

A kapitány harsányan felkacagott.

— Hogyne, uraim. Minorcát is. Mert, persze, Minorcába akarnak menni?

A két jövevény leplezetlen megdöbbenéssel nézett egymásra. Azután az, aki eddig a szót vitte, összeráncolta homlokát és így szólt:

— Ha tréfálni akar, Dupont kapitány, rosszkor teszi. Mi okon hiszi, hogy Minorcába akarunk menni?

A kapitány felhagyott a nevetéssel, mikor vendégeinek arcára nézett.

— Semmi máson, mint hogy egy pillanattal ezelőtt itt járt nálam egy úr, aki szakasztottan azokat a kérdéseket tette, amelyeket önök, s aki bérbevette a jachtot, hogy Minorcába utazzék rajta.

— Bérbevette a jachtot! Csak nem akarja mondani, hogy bérbeadta a jachtját?

— De azt. Tíz perccel ezelőtt.

— Bontsa fel a szerződést.

— Soha.

— Fizetünk hetenkint 400-at a jachtért. Ön, ügyebár, 300-at kért?

— 550-ért van bérbeadva.

— Fizetünk 600-at.

A kapitány kissé elpirult.

— Látszik, uraim, hogy önök nem szereztek rólam oly jó értesüléseket, mint az az úr, aki bérbevette a jachtomat. Sohasem szoktam szavamat szegni.

Az idegenek reánéztek; láthatták rajta, hogy igazat beszél. Újabb megdöbbent pillantásokat váltottak egymással. Azután ismét megszólalt az, ki egész idő alatt a szót vitte:

— De nekünk okvetlenül Minorcába kell mennünk. Hallja-e, *kell!*

— Nos, akkor béreljenek másik jachtot.

— Nincs Marseilleban olyan jacht, mely hajlandó Minorcába menni. Nekünk pedig, jól megértsen, oda kell mennünk.

A kapitány a vállát vont.

— Jó, — mondotta — akkor csak egy lehetőségéről tudok.

— És mi volna az?

— Hogy felkeresik azt az urat, aki bérbevette a jachtomat és beszélnek vele. A jacht kicsiny, de négy utas elfér rajta.

— Szent Orbánra, Dupont kapitány! Ez jó gondolat. És kinek hívják azt az urat, aki bérbevette a jachtját?

— Pelotard tanárnak, s a Hotel d'Angleterre-ben lakik. Messieurs, bocsánat, de mennem kell. Máris sokat mulasztottam. Ma este indulunk.

— Ma este, kitűnő. A tanárnak, úgy látszik, épp oly sietős a dolga, mint nekünk. Hány órakor?

— Féltenegykor. Messieurs, ajánlom magam. Beszéljenek a tanárral, aztán értesítsenek az ellátás miatt. A keleti révgáton vagyok.

A kapitány sportsapkát tett a fejére és kikísérte látogatóit az előszobába. Künn alkonyodott, s már meggyújtották a gázlámpákat. Az ég felhős volt s az idő esőre állt.

Dupont kapitány némán a felhőkre mutatott, hogy felhívja rájuk vendégeinek figyelmét. Aztán lekötelezően mosolygott s a Rue des Olivesen a kikötő felé sietett.

Mikor a legközelebbi lámpához ért, kacagva megállt s odakiáltott látogatóinak, kik beszélgetve még a kapuja előtt álltak.

— Messieurs!

— Kapitány?

— Kérdeznék önöktől valamit. Ujságírók önök?

— Ujságírók?

— Igen, mert akkor a tanár nem igen veszi fel önöket, mivelhogy ő maga is az.

— Ujságíró? Nem, mi nem vagyunk azok.

— Akkor hát, *au revoir*.

Dupont kapitány sietve tűnt el a Rue des Olives végén, két látogatója pedig a legközelebbi utca-keresztezés felé tartott és bérkocsiba ült.

— Hôtel d'Angleterre, amily gyorsan csak lehet.
A kocsi elindult velük. Negyedóra múlva meg-
álltak a szálló előtt.

— Beszélhetünk Pelotard úrral?

— Monsieur e pillanatban levelet ír az írószobá-
ban. Kit jelenthetek, ha elvégezte?

— Jelentse Punta Hermosa grófot, s legyen
szíves a tanárnak értésére adni, hogy az ügy fontos
és sürgős.

— *Parfaitement*, gróf úr. Kérem, foglaljanak helyet.

Punta Hermosa gróf leült barátjával a hallban
és tovább beszélgetett vele.

— Mi érdeke lehet Minorcában, Paqueno, ennek
a Pelotardnak?

— Hallotta fenséged is. Azt mondotta róla a
kapitány, hogy hírlapíró. Hiszen a mi szerencsétlen
szigetünkön kiütött forradalom híre szétfutott egész
Európában. Oh, hogy fenséged nem utasította ki
azt a Bekkert! Az ő keze van az egész dologban,
higgye el fenséged!

— De hogy van ember, akit érdekelhet egy
minorcai forradalom!

— Oh, fenség, mikor lázadásról és felfordulásról
van szó, érdeklődnek az emberek még irántunk is.

— Igaza van, Paqueno — a forradalom még
Montenegróban is érdekes. Nekünk most az a fő,
hogy ne hívjuk ki magunk ellen ennek a Pelotard-
nak az ujságíró-féltékenységét. Ártatlan színben kell
feltüntetni előtte azokat az érdekeket, melyek Minor-
cába visznek bennünket. Mit ajánl, hogy mit tegyünk?

— Nincs fenségednek magának valami terve?

— Hadd gondolkozzom! Mit szólna hozzá, ha
két szerencsevadász volnánk, akik azzal a szándék-
kal járunk, hogy felajánljuk szolgálatunkat az új
elnöknek? Újjá kell szervezni a hadsereget, hogy
szembe lehessen szállni a zsarnokkal.

— Hm.

— Nem tartja szerencsésnek a tervemet, Paqueno?

— Én azt akartam ajánlani, hogy egész egyszerűen magánérdekeinket kell megóvnunk Minorcában, hogy tulajdonunk veszélyben forog. Azt hiszem, ez épp oly jó volna, azonkívül pedig még igaz is.

— Helyesen mondja, Paqueno, hiszen tudom, hogy mindig ragaszkodik az igazsághoz, bár 34 éve már, hogy pénzügyminiszterünk. De csitt, ha nem tévedek, itt jön a tanár. Szent Orbánra, nem látszik meg rajta, hogy valami nagyon ölné a tudomány.

Mindketten reámeresztették szemüket Collin Fülöpre, ki néhány szót váltva a portással, most feléjük tartott.

— Messieurs, beszélni kívánnak velem? Pelotard tanár vagyok.

Fülöp elhallgatott és várakozóan mosolygott. Az az úr, ki Punta Hermosa grófnak mondotta magát, meghajolt és így szólt:

— Örvendek, hogy megismerkedhetem önnel. Punta Hermosa gróf vagyok, ez pedig régi barátom, szenyor Esteban. Bátorkodtunk felkeresni önt egy oly ügyben, mely reánk nézve a legnagyobb mértékben fontos. Nagyon el van foglalva, tanár úr?

— Egy óra múlva ebédelek. Addig rendelkezésükre állok.

— Köszönöm. Bár nincs szükségünk annyi időre, hogy előadjuk kérelmünket. Talán ki is dob bennünket, ha meghallja, mit akarunk.

— De, messieurs!

— Térjünk a dologra: Ma este, ügyebár, Minorcába utazik?

Fülöp csodálkozva nézett az állítólagos grófra.

— Mi okuk van arra a feltevésre?

— Mindjárt megérti, ha megmondom, hogy Dupont kapitánytól jövőnk.

— Ah, Dupont kapitánytól jönnek?

— Úgy van, tőle, s az ok, melyért meglátogatuk, ugyanaz, mint amely önt ma délután hozzá vitte.

— Vagyis Minorcába akarnak menni?

— Jól mondja. A menetrendszerű hajóknak, mint tudja, egyike sem érinti a szigetet.

— Tudom, a forradalom miatt.

— S úgy látszik, egész Marseilleban nincs több ember, mint egy, aki el mer menni a gyilkosok barlangjába.

— Magam is úgy tapasztaltam.

— S az az ember Dupont kapitány. Felkerestük őt és bérbe akartuk venni jachtját. Éppen két perccel érkeztünk ön után. Ő nem állt kötélnek. Kijelentette, hogy a jacht bérbe van adva s megalkudtak a bér összegében is. Mi többet ígértünk.

— Többet ígérték?

— Láthatja, hogy őszintén beszélek. Többet ígértünk, de Dupont kapitány nem volt kapható. A jó kapitány még meg is haragudott.

— A kapitány úriember. Mindjárt megláttam rajta.

— Helyteleníti eljárásunkat?

— Nem, de helyeslem az övét. Nem volt velem írott szerződése, tehát semmi sem akadályozhatta volna, hogy elfogadja az ön ajánlatát.

— Csak az adott szava, professzor. Igaza van. Azután, hogy nem volt hajlandó belemenni ajánlatunkba, a kapitány egy tanácsot adott.

— Tudniillik?

— Azt, hogy keressük fel önt. Én és barátom különböző okok miatt abban a kénytelen helyzetben vagyunk, hogy minden áron a szigetre kell mennünk. Dupont kapitány jachtján van hely négy embernek is. Ha tehát nincs ellenvetése, vagy nem akadályozza más, bátrak vagyunk azt a kegyet kérni öntől, hogy vigyen el bennünket magával. A reánk eső részt, ter-

mészetesen. megfizetjük. Minthogy ön egyedül utazik, mi pedig ketten vagyunk, az útiköltségnek mi természetesen, kétharmadrészét fizetjük.

Collin Fülöp gondolkozva nézett látogatóira. Az a nyíltság, mellyel elmondották neki Dupont kapitánynál tett látogatásukat, tetszett neki, mint egyáltalában egész külső megjelenésük. A takarékoság helyénlevő erény, mikor az ember 50.000 font sterlinget veszített; és nem lehetett számára alkalmatlan, ha a két úr vele is megy. Inkább hasznára válhatott, mert otthonosak Minorcában.

Meghajolt.

— Meggondoltam, uraim és szívesen elfogadom ajánlatukat. Csak egy feltételem van.

— S mi volna az?

Punta Hermosa gróf hangja nyugtalannak látszott.

— Hogy ebédre vendégeim lesznek.

A gróf és öreg barátja nevetett.

— Nagyon is szeretetreméltó kegyed, tanár. Viszonozni fogjuk Minorcában, bár a dolog kissé talán nehezen fog menni a mostani viszonyok közt. A helység szállótulajdonosa édesapja a leendő elnöknek. De a podgyászunkat még...

— Sok podgyászt, uraim, nem igen vihetünk magunkkal. A jacht kicsiny s legjobb lesz, minél kevesebbet. Messze laknak?

— A *Hôtel des Princes*-ben, két lépésnyire.

— Annál jobb, akkor van elég idejük, hogy ebéd előtt mindent rendbehozassanak. Ha idehozzátják holmijokat, ebéd után mindjárt együtt is indulhatunk el.

A két látogató meghajolt. Ugyanabban a pillanatban egy pincér közeledett Fülöphöz:

— Szabad kérnem, tanár úr?

— Tessék!

— Madame beszélni óhajtana önnel, monsieur.

— Mondja, hogy rögtön jövök. Uraim, ajánlom magam. Tehát itt találkozunk háromnegyed óra múlva.

Fülöp könnyű meghajlással búcsúzott el tőlük.

— Paqueno, — súgta az állítólagos Punta Hermosa gróf — feleséges ember!

— Magam is úgy értettem, fenség.

— Nem tartja különösnek, Paqueno?

— De miért, fenség?

— Sohasem hallottam még, hogy az ujságírók kiküldetésükön elkísértetik magukat a feleségükkel.

— Minthogy Minorcába utazik, hol forradalom van, fenség — lehet, hogy önagysága még egyszer látni kívánja Marseilleban.

— Igaza van, Paqueno.

— Vagy talán a felesége is hírlapíró. Hiszen az ember manapság oly sok furcsaságot hall az asszonyokról.

— Akkor úgy lehet, hogy ő is vele tart Minorcába, noha a tanár nem tett említést róla. Tudja-e, Paqueno, mitől ijedtem meg az imént?

— Mitől, fenség?

— Attól, hogy ez a tanár feltételt említett. Istene, azt hittem, hogy előre kívánja a fizetséget. Szépen álltunk volna, Paqueno.

— Sajnos, úgy van, fenség. De reméljük, hogy később megfizethetjük neki. A jelen pillanatban pénzállományunk nem több, mint össze-vissza 400.

— Azt hiszem, Paqueno, mondhat 300-at is, ha már oly nagyon ragaszkodik az igazsághoz. Nem, az nem járja. Ez a Pelotard tanár úriember. Tudja-e, hogy mit fogok tenni?

— Lemond, fenség, az utazásról. Igen, az volna a legjobb. Vakmerő vállalkozás, melynek nagyon, nagyon rossz vége lehet. A népet felizgatták; és fegyvertelenül...

— Ejnye, Paqueno! Mintsem, hogy másnak engedjem át azt a gyönyörűséget, hogy ő fojtsa el ezt

a forradalmat, inkább tüstént lemondok, vagy hűséget és engedelmességet fogadok Hernandez elnöknek. És az a Bekker! . . . Nem, de hogyan ebédeljek együtt olyan úriemberrel, akit később pénz dolgában rá kell szednem. Mielőtt asztalhoz ülünk, meg fogom neki mondani, hogyan állunk.

— De fenség, fenség!

— Úgy van, Paqueno, ez az egyetlen helyes út.

Az öreg pénzügyminiszternek nagyon boldogtalanlanná vált az arca. De ismerte régtől urának megátalkodottságát és sóhajtván mondott le arról, hogy más elhatározásra bírja. Szótlanul ment ki a két úr a hall ajtaján.

Eközben Fülöp, megrendelve előbb az ebédet, felsietett a szobába, hol az állítólagos madame Pelotard várta. Fülöp nem értesítette még elutazó szándékáról s még nem is volt tisztában azzal, hogy mit lesz teendő vele. Jacques úr nem adott életjelt magáról és Fülöp, ki azzal töltötte a legutóbbi napóráit, hogy a fejét törte mindenben, törte azon is, hogy mi is lehetett a hű soffőrből. Szorgosan átnézte az ujságokat, anélkül hogy bármi hírt talált volna bennük arról a kalandról, melynek Párisban ő is részese volt. Jelenthette ez azt, hogy a soffőr megmenekült, de jelenthette azt is, hogy a titokzatos madame Pelotardnak igaza volt, mikor azt mondotta: Rólam soha sem kerülhet semmi az ujságokba.

Madame Pelotard fel s alá járt a szobájában. Mikor Fülöp belépett hozzá, eléje sietett s így kiáltott:

— Vajjon hol járt oly sokáig? Kaptam hírt Jaquestól!

Fülöp gratulált.

— Megmenekült, de nem hagyhatja el azt a helyet, ahol rejtőzködik. Olvasta a kegyed hirdetését, s elküldötte hozzám egy barátját. Egész délután vártam, hogy megmondjam ezt önnek. Holnap utazom.

— Én pedig ma este féltizenegykor. Örülök, hogy Jacques úr megmenekült s volt annyi esze...

A hölgy a szavába vágott:

— Szeretném most elintézni a dolgomat önnel. Úgyebár, lesz oly szíves megmondani, mennyivel tartozom önnek?

Fülöpnek volt már elég módja, hogy kiismerje állítólagos hitvesének jellemét. Ha két nappal azelőtt hallja ezt a felhívását, valószínűleg megütközik rajta — és egész bizonyosan kibúvót keres. De ahogy most látta a dolgokat, mosolygott, s felvett egy ív papirost az asztalról.

— Tehát számoljunk, — mondotta. — Egy vasúti menetjegy Marseilleba.

— Várjon, várjon. Nagyon is si... — vágott közbe a nő hévvel. — Előbb egy cognac a Café de la Paixban.

— Nagyon helyes, úgy van, — mondotta Fülöp komolyan — egy cognac 1 frank.

— Aztán egy autó a *Hôtel de l'Écosse*-hoz és a pályaudvarra, és 5 frank a sofförnek.

— De a viteldíj felét nekem kell megfizetni, — vetette ellene Fülöp hasonló komolysággal.

— Nem, abban nincs igaza, — tiltakozott a hölgy, aztán belemélyedtek a számvetésükbe. A hölgy végre meg volt nyugodva s elővett egy kis tárcát.

— 456 frcs és 40 ct., — mondotta. — Nincs apróm, tessék 500 frank.

— Mindjárt visszaadok, — mondotta Fülöp az előbbi üzletszerű lelkingugalommal s keresgélni kezdett a mellénye zsebében.

A hölgy rendületlen komolysággal vette át tőle az aprópénzt s a tárcájába tette. Aztán kivett abból egy kis tokot.

— Pelotard úr, — mondotta. — Kegyed minden volt számomra, ami úriember csak lehet. Egy

pillanatig sem volt okom megbánni, hogy oly vakon bíztam magam védelmére. Nagyon... nagyon boldoggá tenne... nagyon örülnék, ha elfogadna egy emléket az útitársnőjétől...

Elhallgatott s kissé zavarodottan nyújtotta át neki a tokot, melynek fedele ujjainak nyomására felpattant. Fülöp meghökkenve nézte a benne levőt. Arany nyakkendőű volt, melyen tíz foglalt gyémántkő vett körül egy bágyadtfényű igazgyöngyöt. Testvérek közt megért 2000 frankot. Fülöpnek az volt az első gondolata, hogy nem fogadja el, de mielőtt még bármit szólhatott volna, titokzatos útitársnője elébe vágott:

— Ha visszautasítja, — mondotta — vagy csak meg is próbálja visszautasítani, sohasem bocsátom meg önnek.

Mosolygott, mikor ezt mondotta, de ugyanakkor oly kifejezéssel vonta össze egyenes fekete szemöldökeit, hogy Fülöp megrázkódott: Ilyen lehetett Ausztriai Anna, mikor átnyújtotta d'Artagnan úrnak a híres gyémántgyűrűt. A nő jellemén ez eseményteljes napokon tett megfigyelései arra készíteték, hogy ismét alkalmazkodott akaratához, ahelyett, hogy céltalanul megsértette volna. Mélyen meghajolt s néhány köszönő szót mormolt, de a hölgy elhallgattatta egy intéssel, mely majdnem épp oly királynői volt, mint arcának imént látott kifejezése.

— Én vagyok a lekötelezettje, — mondotta. — Sohasem hálálhatom meg azt, amit tett.

Elhallgatott. Aztán hozzátette:

— Elutazik? Szabad kérdezni, hová?

Fülöp mosolygott.

— El kell ismernie, hogy közlékenyebb vagyok mint kegyed, ha felelek. Oly helyre utazom, mely iránt az alatt az idő alatt, mióta ismerem, nagyon élénk érdeklődést tanúsított...

— Minorcába? — egészítette ki szavait a nő lélekzetfojtva és tágra nyílt szemmel.

— Minorcába.

A nő jó félpercre nézte merően. Aztán lassan így szólt:

— Több mint különös. Találkozunk Párisban oly körülmények közt, melyek... Ön Marseilleba készül, én is; bár a kegyed segítsége nélkül én nem juthattam volna el ide. Két napig együtt vagyunk Marseilleban, s mikor el akarunk utazni innen, kitűnik, hogy kegyed Minorcába megy... Minorcába, hová holnap én is útrakelek.

Most meg Fülöpön volt a sor, hogy kerekre nyissa a szemét. A hölgy Minorcába készül! Ő is? Ő is! Csakugyan, by Jove, e hölgynek igaza van, a dolog több, mint különös. Hát mindenki arra a kis szigetre készül? Az ember azt hihetné, bár nem értheti... Gyorsan összeszedte magát.

— Madame, — mondotta — igaza van. A körülményeknek oly találkozása ez, mely több a különösnél. Csak éppen egy részlet hiányzik abból, amit ön mondott, hogy még sajátyszerűbbé tegye a dolgoknak ezt az összetalálkozását. Azt hiszem, kiegészíthetem vele.

— Miféle részlet? — kérdezte a hölgy összeráncolva homlokát.

— Csak az imént említette: Azt mondotta, hogy Párisból Marseilleba készült, de segítségem nélkül nem juthatott volna el oda. S akár elhiszi, akár nem, szakasztottan úgy áll a dolog, mikor most Marseilleból Minorcába akar menni!

A nő lerogyott a kanapéra és bizalmatlanul nézett reá.

— Csak nem gondolja komolyan, — mondotta. — A hajó holnap reggel három órakor indul.

— A hajó, madame, holnap reggel három órakor

indulna innen Minorcába, ha közbe nem jött volna valami: tudniillik az, hogy a minorcaiak megrendezték kisedet forradalmukat. Fáj kegyed miatt kimondanom, de tegnap óta megszűnt Minorcával minden forgalom.

A hölgy, még mindig bizalmatlanul, tágranyilt szemmel nézett reá.

— És ön — hogyan utazhatik akkor oda ön?

— Úgy, madame, — mondotta Fülöp nyájasan — hogy trösztöt hoztam össze azokból a hajókból, melyeknek még van kedvük Minorcába menni.

— Trösztöt?

— Amelyet, be kell ismernem, szokatlanul könnyű volt összehozni. Tudniillik egész Marseilleban csak egy kapitány akadt, aki hajlandó volt megkockáztatni az utat a szigetre.

— És azt leszerződtette?

— Lesszerződtettem.

A hölgy jó fél percig fürkészve nézett reá.

— Nagyon fontos okai lehetnek, hogy Minorcába utazik.

— Csak úgy, mint kegyednek, madame.

Elhallgattak; az ifjú nő ott ült és nem szólt semmit, és Fülöp agyában, melynek már eddig is bőven volt min tépelődnie, rajzottak a gondolatok. Hogyan viselkedjék a kalandnak ebben az új és több mint különös fordulatában? Tagadó választ adjon, ha megkéri, hogy felszállhasson a *Gólya* fedélzetére? Vállalhatja-e a felelősséget azért, hogy magával visz egy nőt olyan országba, hol forradalom dühöng? És mi oka, mi oka lehet e nőnek, hogy abba az országba utazik? Más szóval: ki ő? Mintegy keresve a választ kérdésére, oly hosszasan nézett reá, hogy az ifjú hölgy végre észrevette és elpirulva húzódott messzebbre a kanapén, melyen ült. Fülöp, ki nem egész tudatosan nézett volt reá oly

indiszkkrétül, zavarba esett és az ablak felé fordította fejét, hogy elrejtse zavarát. A pillantásai, minthogy az ablakon túl nem találtak semmi érdekeset, leszálltak az íróasztalra, mely az ablak előtt állt, s az, amit ott látott, a következő pillanatban a meglepődés félig elfojtott kiáltására készítette. Az íróasztalon egy úrnak keretbe nem foglalt kabinet-arcképe állt, s emiatt kellett felkiáltania.

Gyors ösztönzésnek engedve, útitársnőjéhez fordult s az arcképre mutatva, mosolyogva kérdezte:

— Madame, ez Jacques?

A hölgy, gondolataiból kizavartatva, összerezzen, s kissé bosszankodva nézett reá.

— Jacques? Hogyan lehet oly ostobát kérdezni! Azt hiszi, a soffőröm arcképét tartom az íróasztalomon? Mihály bátyám ez.

Fülöp természetesen éppúgy tudta, mint ő, hogy az az arckép nem Jacques urat ábrázolja; mert ugyanabban a pillanatban, mikor a pillantása reá esett, felismerte az eredetijét; s a kérdése csak egy kis próba volt — szeretne volna látni, hogy mégis nem árulja-e el magát ez a titokzatos hölgy. És, csodák csodája! Belement a kelepcebé! Végre megadta a felvilágosítást önmagáról.

Az íróasztalon lévő arckép a bátyját ábrázolta.

De amily igaz, hogy Fülöp ebben a szobában volt, oly igaz, hogy nem ábrázolt az senki mást, mint a lyoni pályaudvaron látott férfiút. Azt a férfiút, ki Párisból való elutazását figyelte, anélkül hogy őt magát észrevette volna, s kinek nevét Fülöp két nap óta kereste emlékezetében. Tehát ez az ember a testvérbátyja volt.

— A testvérbátyja... és Mihálynak hívják...

De hol is találkozott csak Fülöp ezzel a Mihállyal? Mert amily bizonyos, hogy Fülöp most már felismerte az íróasztalon lévő arcképet, épp oly

határozottan tudta, hogy a lyoni pályaudvaron látott eredetijét ismeri valami régebbi alkalomból.

Mihály... hol...

Fülöp egyszerre, s állítólagos feleségének nagy csodálkozására akkorát ugrott, hogy becsületére vált volna egy indiánnak, igaz, hogy annál kevésbé egy londoni tanárnak. Heuréka! Heuréka! Tudja már! Tudja már, ki ez a Mihály, és hol találkozott vele és mikor!

Hamburg!... Az 1909. évnek egy januári éjszaka. A *Papillon de nuit* nevű éjjeli kávéház!...

De ha az a Mihály, kinek arcképe a hölgy asztalán áll, azonos azzal a félig-meddig örült úrral, kivel Fülöp 1909-ben Hamburgban találkozott s akivel az a csodálatos kalandja volt, mely reá nézve mesébe illő megjutalmazással végződött — ha az a Mihály testvérbátyja az ő állítólagos hitvesének, ki akkor ez a hölgy?

Erre a hirtelen támadt gondolatra Collin úr éppoly gyorsan beszűntette az indián-ugrását, mint ahogy megkezdte; ajkai, melyek önkéntelenül kiáltásra nyitak, ismét lezáródtak, s Collin úr némán és felfedezésétől egészen leszerelve bocsátkozott egy székre, melyről tiszteletteljesen nézett át az úritársnőjére.

A hölgy, nevezetes cirkuszi teljesítményének látára felriadt gondolataiból és nyugtalansággal telve nézte, nyilván arra készülve, hogy mindjárt csönget. Fülöp összeszedte magát és sietett kijelenteni:

— Bocsásson meg, madame, csak hirtelen nyilalás a keresztcsontom táján. Meghúlhettem... Bocsánatot kérek. Én...

— Sokszor van ilyen nyilalása?

— Nem — oh nem — nagyon ritkán. Éppen kérdezni akartam valamit, mikor reám jött, oly dolgot, ami egyébként egészen természetes.

— Vajjon mit?

— Azt, hogy ezentúl is Pelotard tanár védelmére akarja-e bízni magát? Úgy értem, hogy még mindig ragaszkodik ahhoz, hogy Minorcába megy? Szükséges-e mondanom, hogy jachtom s minden, amim van, rendelkezésére áll, ha ragaszkodik hozzá!

A hölgynek nyugtalansága éppoly gyorsan megszűnt, mint ahogyan feltámadott; arca kiderült, mint az ég nyáron, s hálásan mosolyogva nézett Collin úrra.

— Oh... nagyon is kedves, nagyon is kedves, — mondotta. — Nem tudtam, merjem-e kérni, félttem, hogy feszélyező megterhelésnek veszi... én...

Fülöp udvariasan meghajolva vágott szavába:

— Madame, elhalmoz bókjaival. Hiszen oly természetes volt felajánlanom, hogy mindjárt megtettem volna, ha nem gondolok három dologra, s azután közbe nem jön az a nyilalás a keresztcsontom táján.

— S mi az a három dolog?

— Az első az, hogy Minorcában forradalom van, s egy nő...

— Forradalom, Minorcában! Láttam már nagyobb forradalmakat... — Hirtelen elhallgatott és Fülöp, ki imént tett felfedezése után nagyon is elhitte, amit mond, sietett folytatni:

— A második, hogy ma éjjel rossz idő lesz.

— Nem baj. Megszoktam a tengert.

— Annál jobb. A harmadik baj, hogy nem leszünk egyedül a hajón.

Most először látszott a hölgy nyugtalannak.

— Nem leszünk egyedül? Hogyan? Azt hittem, hogy — saját szavai szerint — trösztöt alakított?

— Úgy is van, de félórával ezelőtt meglátogatott két úr, kiknek éppoly sürgős okuk van a szigetre menni, mint nekem, és megkértek, hogy vigyem őket magammal. Minthogy én nem vagyok oly ke-

gyetlen, mint a többi trösztkirály, teljesítettem kérésüket, mert mind a két úr gentleman.

— Hogyan hívják őket, ha kérdenem szabad?

— Az egyik Punta Hermosa gróf, a másik pedig öreg barátja, szenyor Esteban, s megóvni való érdekeik vannak a szigeten. De nemsokára módjában lesz személyesen szerezni meggyőződést, hogy milyen urak.

— Hogyan?

— Meghívtam őket ebédre s ha nincs ellenvetése...

A hölgy kacagott.

— Kegyed a képzelhető legszeretetre méltóbb trösztmágnás. Természetes, hogy nincs ellenvetésem. De jól értettem szavát? Már ma este utazik?

— Ma este, féltizenegykor, asszonyom.

— És csak most mondja meg! Hiszen csomagolnom is kell!

— A podgyászat asszonyom oly szerényre kell szabnia, amily szerényre csak lehet. A jacht kicsiny. De, sajnos, nincs is sok csomagolnivalója.

A hölgy jókedvűen bocsátotta el.

— Most menjen, — mondotta. — Valami kevés mégis csak van! És öltözködnöm is kell az ebédhez.

Más csodálkozhatott volna: a hölgynek egyszerre ragyogó kedve támadt, mióta bizonyos volt benne, hogy Minorcába mehet. De Collin Fülöp úr, ki fütyörészve ment a szobájába, mint egy kanárimadár, csöppet sem csodálkozott.

Mert most már nemcsak azt tudta, hogy ki az ő titokzatos útitársnője, hanem véletlenül tudta azt is, hogy miért megy Minorcába.

Fülöp, mikor tíz perccel azután lement a szálló halljába, ott találta már Punta Hermosa grófot és szenyor Estebant, kik várták. Mosolyogva tartott feléjük. Punta Hermosa gróf felállt és eléje ment.

Fülöp csak most vette észre némi meglepődéssel, hogy a gróf sántít.

— Beszélhetek önnel, tanár?

— Kérem, parancsoljon.

A helyiség egyik sarkába mentek, szenyor Esteban pedig eközben ott maradt a klubszékében.

— Majd ha elmondottam önnek, tanár, ami a szívemet nyomja, vagy bolondnak, vagy határtalanul orcátlannak fog tartani.

Fülöp felvonta a szemöldökét.

— Nem értem, de meg vagyok győződve az ellenkezőről.

— Lásza, a dolog úgy áll, hogy Dupont kapitány ma délután jó üzletet csinált, mikor visszautasította ajánlatunkat és ragaszkodott az önéhez. Azt mondhatnám: a becsületesség jutalma volt.

— Hogyan érti?

— Nem fizethettük volna ki.

Fülöp ránézett a grófra, hogy lássa, nem tréfál-e. De nem, úgy látszott, komolyan beszél. Kissé mindegyesetre mosolygott, de ez a mosoly inkább jelenthetett bocsánatkérést, mint mást. Nem fizethették volna ki!...

— Úgy látszik, nem ért meg, — mondotta a gróf nyugodtan. — Nem elégíthettük volna ki Dupont kapitányt, vagyis helyesebben: nem elégíthettük volna ki most, hanem talán Minorcában.

— Talán Minorcában? — ismételte meg szavait gépiesen Fülöp.

— Aszerint, hogy mit hagynak meg és mit nem hagynak meg javaimból a lázadók...

Punta Hermosa gróf a mondat közepén elhallgatott és gyors pillantást vetett Fülöpre, mintha látni akarná, mily hatást tettek reá a szavai. Minthogy Fülöpnek még tele volt a feje az útitársnőjéről tett felfedezéssel, és más gondolatokra alig volt benne

hely, semmi sem mutatta arcán, hogy szokatlan valamit talált volna a gróf szavaiban; s a gróf, vállát vonva, így folytatta:

— Nos tehát, megértheti, hogy ami ma délután állt Dupont kapitányra nézve, ugyanaz áll most önre nézve is. Nem volt bátorságom bevallani, mikor egy órával előbb beszéltem önnel — igazabban szólva, úgy voltam a dologgal, mint bizonyos utasok az Amerika-járó hajón, hogy felszállok, azután a vízbe dobatom önnel magam, ha úgy akarja. De mikor meghívott ebédre, felébresztette a lelkiismeretemet...

Fülöp felkacagott és régóta kacagott annyira szívéből; hirtelen támadt, ellenállhatatlan rokon-szenvet érzett ez iránt a daliás úr iránt, ki most felvont szemöldökkel, s az ajka körül játszó vidám fintorral nézett reá.

— Gróf, — mondotta — hál' Istennek, előre kifizethettem egy hétre Dupont kapitányt, s ha úgy fordul, kifizethetem még egy hétre is. Ne aggódjék! Akkor intézzük el a dolgot, amikor akarja, most pedig menjünk ebédelni! Látom, hogy madame már jön le a lépcsőn.

— De mi lesz akkor, tanár, ha a lázadók elpusztították mindenemet?

— Akkor tartom szerencsémnek a társaságát, s majd megtanítjuk őket együtt, hogyan reszkessenek a sajtótól!

Fülöp karonfogta vendégét, intett szenyor Estebannak, ki nyugtalanul figyelte őket a klubszékéből, és titokzatos útitársnőjéhez vezette a két urat.

Nem sokkal mult tíz óra, mikor két bérkocsi letett négy személyt Marseille kikötőjének keleti révgátjánál. Egy korosabb urat, ki aranykeretes csipetetűt viselt az orrán, egy nagyon nagytermetű

urat, aki sántított, egy fekete urat zöldesszürke
ulszterrel rajta és egy hölgyet útikosztümben.

A kőparthoz közel, melyet fehér habtarajok csap-
dostak, füstölgő kéménnyel egy tetszetős kis gőz-
jacht állt. Mikor a két bérkocsi megérkezett, lebo-
csátottak egy csónakot, s néhány perc mulva egy
deresszakállú, rézvörös képű úr kapaszkodott fel
a kőpart lépcsőfokain s a társaság felé tartott.

— Ön az, tanár? — kiáltotta.

— Én vagyok, Dupont kapitány.

— Azt hittem már, Izráel fiai vonulnak ki
Egyiptomból. Hiszen egész megszálló sereg!

— Csak az ön védenicei, kapitány, akiket hoz-
zám küldött, s a feleségem. Remélem, megkapta üze-
netemet s ahhoz mértén gondoskodott az élelemről.

— Áh, a felesége! — A kapitány rámeredt arra
az útiruhás, őszhajú hölgyre, ki oly szokatlanul
egyenesen tartotta magát az éles tavaszi szélfúvás-
ban. — Úgy van, megkaptam üzenetét, de hölgyről
nem hallottam semmit. A kánya tudja, adhatunk-e
szállást egy hölgynek a *Gólya* fedélzetén.

— Oh, kapitány úr, madame oly egyszerű a szo-
kásaiban, s egyáltalában nem ijed meg sem a ten-
gertől, sem a hajója nevétől.

A kapitány nevetett. Aztán megint elborúlt, s
így szólt:

— Ma tisztára elszabadult az ördög, tanáron

— Mi tekintetben?

— Lelkemre mondom, az egész világ Minorcáb
akár menni. Előbb jön kegyed. Aztán a másik ké-
űr. Arról nem is szólok, hogy most a feleségét
magával hozza. Nos, akár hiszi, akár nem, alig hogy
elválok öntől meg a másik két úrtól, és a kikötőbe
érek, jön még egy fickó, aki szintén oda akar menni.

Arról a kifejezésről ítélve, amellyel ezt mondotta,
világos volt, hogy a kapitányt felizgatják tapasztalásai.

— Még egy? — Fülöp csodálkozva nézett reá.

— Még egy olyan fickó, — ismételte meg Dupont kapitány. — És hozzá még zsidó is, tanárom, zsidó.

— De édes kapitány, hiszen a zsidó is lehet olyan ember, mint más. Mit mondott neki?

— Azt, hogy menjen a fe... — A kapitány elharapta a szót. — Asszonynépet, ha másképp nem lehet, még felveszek a lélekvesztőmre — de zsidót, akármit mondjon, tanárom, soha!

Fülöp kacagott, a kapitány pedig, ki energikusan köpött a földre, megkezdte vendégeinek a jachtra való átszállítását.

Az állítólagos madame Pelotard szállt elsőnek a csónakba, nyomon követte aztán Punta Hermosa gróf és szenyor Esteban. Fülöp is éppen be akart szállni, mikor Dupont kapitány, aki még a parton állt, megragadta karját.

— Az Isten akárhová tegyen, tanárom, már megint itt van az a zsidó!

Fülöp gyorsan megfordult. Punta Hermosa gróf és szenyor Esteban előrenyújtották a fejüket, hogy jobban lássanak.

Kicsiny, zömök, prémesbundájú, pörgekalapú ember ugrott ki egy bérkocsiból odafenn a kőparton, s a botjával integetve, futva közeledett hozzájuk.

— Kapitány, kapitány! — kiáltotta rekedten. — Várjon, no várjon már! Még nem gondolta meg? Vele mehetek?

A kapitány, ki Fülöpöt a csónakba tolta s maga is utánaugrott, arcából kikelve fordult hátra:

— Velem jöhet-e! Úgy ám, ha Palesztinába indulnánk. Akkor velem jöhetne. De a tértijegyet akkor is más hajóra volna szabad megváltania.

— De kapitány, kapitány! Fizetek, amit akar...

Dupont kapitány néhány határozott evezőcsapással válaszolt, melyek vagy tíz méternyire lódították

el a csónakot a kőpartról. Az az ember odafent pedig valóságos táncot járt, lekapta fejéről a kalapot és azzal is esdekelve intett.

— Kapitány, uraim, — kiáltotta — én is, én is velök akarok menni!

A kőparton levő gázlámpa fénye éppen az arcára esett és Collin Fülöp oly hevesen ugrott fel hirtelen a helyéről, hogy a kis csónak oldalára billent. Ez az arc, ez az arc! Valami ellenállhatatlan csiklandásnak engedve, túlelmelte hangját a hullámok zúgásán és harsányan kacagva kiáltotta:

— Londonon át menjen! Londonon át! Akkor aztán hozza Isten Minorcába, Marcovitz Szemjon!

Ugyanabban a pillanatban érezte, hogy a kis sajka, mely a többiekkel együtt Dupont kapitány jachtjához vitte, úgy az oldalára billent, hogy majdnem felborultak.

Punta Hermosa gróf és szenyor Esteban ugrott fel egyszerre a csónakban, s ott álltak most, szemöket a kikötőpartra meresztve, hol Dupont kapitány embere még nem mozdult el a gázlámpa fényköréből. Fülöp szavai egyszerre megbénították mozgékonyosságát. A két karját lankadtan eresztette le, s a fejét előrenyújtotta, mint a ragadozó, mely prédát szagol. Még ebből a jókora távolból is látni lehetett, mily feketén villog az ádáz szeme, amint kitaratóan és meredten nézi a kis csónakot és négy utasát. Dupont kapitány nagyot káromkodott, a gróf és öreg barátja pedig, mintegy közös sugallatnak engedve, visszaroskadt helyére.

Gyors pillantást vetettek a többiekre, mintha jeleznék, hogy nem történt semmi baj. De Punta Hermosa gróf a következő pillanatban előrehajolt barátjához és Fülöp a hullámcsapások zajában is meghallotta hét szavát, melyek olyképpen hatottak rá, hogy belekapaszkodott a csónak párkányába,

s mintegy megbabonázva meresztette szemét arra, aki mondotta. Pedig azoknál a szavaknál egyszerűbbet gondolni is nehéz.

Mert a gróf csak ennyit mondott:

— Hallotta, Paqueno? Az ott Marcovitz Szemjon.

De Collin úr, kinek belső zsebében egy különös okmány volt, melyet Marcovitz Szemjon uzsorásnak pénztárszekrényéből idegenített el, s kit a természet kitűnő emlékezőtehetséggel áldott meg, egyszerre visszaemlékezett egy levélre, melyet három héttel ezelőtt Isaacs Ernő úr irodájában látott, arra a levélre, mely életének legnagyobb merényére, a minorcai állampapírok összevásárlására ösztönözte. Azt a levelet a minorcai pénzügyminisztérium küldötte s kölcsönkérés volt benne, az aláírása pedig így szólt: Paqueno Esteban, őfensége, Minorca nagyhercegének pénzügyminisztere.

S most, hogy Punta Hermosa gróf Paquenónak szólította barátját, nem pedig szenyor Estebannak, amint bemutatta — mi kellett még, hogy még csodálatosabbá tegye a neveknek ezt az amúgy is csodálatos összetalálkozását?

Az, hogy Minorcának minden földje a nagyhercege; s hogy a szóban levő gróf, ki Minorcába készül, hogy megmentse birtokait, sántít!...

Úgy volt biz' az, Jupiterre, hogy ha nagy felelősség nyomta Dupont úr vállát azért, hogy hajójára vette Collin urat és szerencsáját, felelőssége nem csökkent volna semmivel, ha Collin úr a tengerbe esik.

Mert nem mindennap hord fedélzetén egy négy személyre való kis jacht egy kiváló svéd szélhámost, egy trónjától az imént megfosztott nagyherceget a pénzügyminiszterével együtt, és egy orosz nagyhercegnőt!

Vigyázzon a hajójára, Dupont úr! A száműzött királyok egész rakománya van fedélzetén!

BUJTOGATÓK ÉS GAZKÓPÉK KÖZT.

ELSŐ FEJEZET,

márciusi nap a tengeren, s ami e napon történt.

A hajó testét a Középtenger hullámai mosták ; az éles tavaszi szél úgy elborította habbal a vizet, hogy úgy látszott, mintha hó lepte volna el. Úgy rémlett, fehér fény tölti be az aláboruló égboltozatot, az ég tetején nagy felhőfoslányok úsztak, melyek maguk is oly fehérek voltak, mintha klórban mártották volna meg. A *Gólya* jacht rövid taszításokkal szántott ég és föld között.

Csak reggel 7 óra volt, mikor az első utasok előtűntek a fedélzeten. Ketten voltak : a sántító Punta Hermosa gróf és öreg barátja, szenyor Esteban. Az utasok szakasza felől jöttek fel a lépcsőn s óvatos léptekkel mentek a hintázó fedélzeten a hajó orra felé.

A gróf leült egy fedélzeti ládára, melyet ott helyeztek el és intett barátjának, hogy kövesse példáját.

— Itt zavartalanul beszélgetünk, Paqueno, — mondotta. — Nem hall bennünket más, mint a sirályok, s azok gyaníthatólag nem tudnak spanyolul.

— Szép reggel, fenség, csak az a kár, hogy a tenger nyugtalan.

A nagyherceg nevetett.

— Hogy van a gyomrával, Paqueno ? Most is oly érzékeny-e, mint mikor ide utaztunk ?

— E pillanatban kissé jobban érzem magam fenség. Használt a friss levegő.

Az öreg szenyor Paqueno igyekezett minél vidámabb zengést adni a hangjának, de sápadt arca elárulta, hogy nem érzi magát a legjobban.

— Ideutazásunk, — folytatta a nagyherceg — az ám, az volt csak a rossz utazás! Remélem, visszatérésünk jobb lesz. Hiszen kényelmesen utazunk. De egyet meg kell vallanom.

— Mit, fenség?

— Azt, hogy vendéglátó házigazdánk meg a felesége, kik egyébként maguk a megtestesült szeretetreméltóság, kissé titokzatosnak tűnnek fel előttem. Ujságíró, kinek módja van rá, hogy külön jachtot béreljen, csak azért, hogy megnézzen Minorcában egy gyatra kis forradalmat.

— Természetesen az ujság fizeti, fenség.

— Meglehet, Paqueno, de mióta érdeklődnek irántunk az ujságok oly nagyon? Aztán a felesége! Hiszen tíz évvel idősebb lehet, mint ő.

— Talán a pénzéért vette feleségül, fenség.

— Hát könnyen meglehet. No igen, ha nem volna oly idős, egyébként egészen jól festene. Mindenesetre nagyon különös, hogy úgy vele tart. A tanár eleinte nem is tett előttem említést róla.

— Talán csak az utolsó percben szánta reá magát. Ha szabad megjegyzést tennem Pelotard tanárra és nejére, a magam részéről inkább azt hiszem, hogy a tanár papucs alatt nyög.

Az öreg Paqueno halkan nevetett, de a hajó egy nem várt kanyarodása tüstént elhallgattatta.

— Igen, abban igaza lehet, Paqueno, madame azt a benyomást teszi, mintha tudná, hogy mit akar, a férje pedig azt, mintha neki is tudni kellene, bár részéről az szeretetreméltóság is lehet... De a legtitkoszerűbb csak most következik, Paqueno.

— Vajjon mi, fenség?

— Az, hogy ismeri Marcovitzot! Mi az ördöggel

magyarázza azt? Marcovitz! Istenemre, majd hogy a vízbe nem estem, mikor hallottam, hogy a tanár a nevét kiáltja. És vette észre, Paqueno, hogy Marcovitz egyszerre elhallgatott, mikor a tanár azt kiáltotta, hogy: Londonon át menjen! Hiszen megteheti! Nagyon titokzatos! S az ördögbe, mondja meg, Paqueno, mi oka lehet Marcovitznak, hogy Minorcába menjen? Hiszen azt hiszik, hogy meghaltam, vagy hogy a lázadók börtönbe vetettek. Mi érdeke lehet Marcovitznak, hogy odamenjen? Titokzatos, nagyon titokzatos!

— Oh, fenség, az én szememben titokzatos minden, ami mostanában történik. Az a tőzsdei manőver, melyre nem találunk magyarázatot... Egy ismeretlen valaki összevásárolja egész állami tartozásunkat... A következő pillanatban pedig forradalom a szigeten s minden számítása semmivé válik...

— Igaza van, Paqueno, a titokzatok valósággal gázolják egymást. Szerencsés Jeronimo óta nem történt annyi Minorcában. Elképzelhetem, hogy az a tőzsdei spekuláns hogyan káromkodik ebben a pillanatban! Odaadtam volna mindenemet, ami persze nem sok, ha láthattam volna, milyen arcot vág, mikor olvasta a forradalomról szóló táviratot! Vagy ha legalább gyaníthatnám, hogy kicsoda. Az legalább áldást kívánna utamra, ha tudná, hogy azért megyek Minorcába, hogy ráncbaszedjem a fölkelőket.

— Bár ne rohanna fenséged nagy veszedelmekbe ezzel az utazásával!

— Ej no, öreg Esteban, majd csak túlesünk rajta — majorcai szent Orbánra, nézze, nézze már!

A nagyherceg hirtelen elhallgatott, Paqueno vállára tette kezét s meredten nézett az utasok lépcsőfeljáratára. Jól lát-e, vagy káprázik a szeme? Vagy álmodott az este, mikor Pelotard tanár feleségét 40—45 éves asszonynak látta, ki haladott korához

képest kissé nagyon is fiatalosan öltözködik? Vagy álmodott akkor, vagy pedig újabb titokzat sorakozik a többi sokhoz; mert ott, a lépcső legfelső fokán, a tavaszi reggel fényében, kezét a korláton tartva, egyik lábát előre nyújtva, hogy a fedélzetre lépjen, Pelotardné állt. De olyan Pelotardné, ki nem emlékezettette jobban arra, kit tegnap látott, mint ahogy a tavasz emlékeztet a télre, vagy mint ez az üde márciusi reggel egy novemberi alkonyatra. Ott állt karcsú, hajlékony testtel, mint a nádszál, az arca oly ifjú és üde, mint a reggel fénye, a kék szeme pedig úgy ragyog, mint körülöttük a Középtenger. A szél, amely táncoltatta a hullámokat s tépdeste a kis jacht kötélzetét, szorosan odasímitotta ruháját testének plasztikus vonalaihoz, s egy perc alatt összehorzolta a sportsapkája alá fogott haját. Most megpillantotta az állítólagos Punta Hermosa grófot és barátját, s vidám mosolylyal feléjük tartott. Úgy mozgott a fedélzeten, mintha gyermekkorától fogva hajópadlón járt volna.

— Mily gyönyörű reggel! Jól aludtak, uraim?

— Kitünően, madame, — mondotta a nagyherceg s meghajolva felállt. — És kegyed? Nem tisztelne meg bennünket azzal, hogy leülne ide mellénk?

— Köszönöm, — felelte a hölgy és helyet foglalt a ládán. A nagyherceg akarata ellenére ámulatlan nézett reá s elnyelte a szemével minden mozdulatát. Az ifjú nő egyszerre kissé gúnyosan mosolygott reá és Punta Hermosa gróf hebegve igyekezett menteni botlását.

— Madame, — mondotta — kénytelen vagyok bocsánatot kérni, hogy oly bámészul nézek önre, de őszintén szólva, sohasem láttam még tengeri utazásnak ily csodálatraméltó hatását.

— Mennyiben?

A gróf habozott s nem tudta, mit mondjon, a hölgy látta azt és elnevette magát.

— Csak mondja ki nyíltan, — biztatta. — Talán azt akarja mondani, hogy ... hogy kissé megfiatalodtam?

— Úgy van, madame, jobban mint kissé, — mondotta, de hirtelen elhallgatott, mert félt, hogy megsérti túlzott hevével.

A nő ismét mosolygott.

— Nincs benne semmi különös, hogy észreveszi, — mondotta. — Tudja, arcbőrkúrán estem túl s a kezelés ma ért véget.

Oly tökéletesen elfogadható hangon mondotta ki ezt a tüneményes hazugságot, hogy a nagyherceg meghajolt.

— Kúrája csodálatraméltó hatással járt, madame; megfiatalodott húsz évvel. Szabad kérdezni, hogy van Pelotard úr?

— Köszönöm, azt hiszem, jól. — Kitérően, majdnem kurtán mondotta.

— Csak az utolsó percben szánta reá magát, hogy elkíséri?

— Igen ... az utolsó percben ... az utazása oly váratlanul ért.

— Az oly tudósítónak, mint férje, természetesen minden pillanatban készen kell állni, hogy útrakeljen. Szabad-e kérdezni, hogy férjeura mely ujságba dolgozik?

— Mely ujságba ... nem tudom ... azt hiszem ... ah igen, a *Financial Leader*-be!

— A *Financial Leader*-be! — visszhangoztatta a nagyherceg bámész hangon. — Egy tőzsdei ujságba?

— No igen ... azaz hogy más lapokba is ... egy szindikátusnak.

Az állítólagos madame Pelotard beszéde közben mindjobban összezavarodott. A *Financial Leader* címe úgy jutott hirtelen az eszébe, hogy a két nap előtti reggelire gondolt, s úgy kapott utána, mint a

vízbefuló a szalmaszál után, nem gondolva arra, hogy a *Financial Leader* tőzsdei lap, s hogy az olyan ujságok nem igen szoktak haditudósítót tartani. Elpirult és félig bocsánatkérő, félig fürkésző pillantást vetett a nagyhercegre. Az nem tudta, mit higgyen, és hallgatott. A *Financial Leader*! Egy szindikátus! Hiszen a hölgy, mint látszik, nem is tudja, hogy a férje melyik lapnak dolgozik! A kis jelenetet az öreg szenyor Paqueno szakította félbe azzal, hogy hirtelen felállt s valami bocsánatkérésfélét rebegve, oly gyorsan sietett el a fedélzeten, mint a lábai bírták. A nagyherceg nem állhatta meg mosolygás nélkül, de madame Pelotard helytelenítően nézett reá, s részvétteljes pillantást vetett az öreg pénzügyminiszter után, ki most, lefelé tartva a lépcsőn, eltűnt.

— Szegény szenyor Esteban, — mondotta. — Ő bizonyára szeretné, ha már Minorcában volnánk!

— Igaza van, madame. A szárazon kevésbbé ijeszti őt a felfordulás, mint a vízben. E pillanatban vágyik még Minorcába is.

Az ifjú hölgy élénk érdeklődéssel nézett reá.

— E pillanatban? Máskor nem?

— Máskor arról álmodik, hogy Barcelonába megy és kolostorba vonul.

— Kolostorba? Mily különös? Tehát szerzetes?

— Nem, pénzügy... nagyon sokáig szolgált a minorcai nagyherceget.

— A nagyherceget! Mit nem mond? Akkor hát ismeri a nagyherceget? Ön is — talán ön is?

A gróf bámulva nézett reá; hiszen a hangja csupa hév.

— A nagyherceget? Hogyne, asszonyom, egyike legjobb barátainnak.

— Don Ronald, ügyebár?

— Ramon, asszonyom. A szegény don Ramon! Nincs annak most miért nevetnie!

— Igen, a szegény, szegény don Ramon! Úgy sajnálom, annyira sajnálom! De mondja, csak nem hiszi... csak nem hiszi, hogy valami baj érte? Hogy azok a zshiványok meggyilkolták?

— Hát biz' azt nehéz megmondani, asszonyom. Elvégre nem lehet tudni, mennyire ragadtatta magát az elnyomott nép. Úgy lehet, egy tördőfessel egyenlítették ki a rajtuk évszázadokon át esett igazságtalanságokat... Mert, ügyebár, olvasta, mit mondtak róla az ujságok? Lehet remélni, hogy kegyelmesen bántak vele, de ha ellenkezőképpen történt volna, akkor sem mondhatnók, hogy a népnek nem volt igaza, ezt a megjegyzést is olvastam róla.

— Az ujságok! Az ujságok! — Izgatottságában kipirulva szökött fel a nő. — Mit nekem az ujságok? Otthon minálunk... Nekem az a véleményem, hogy borzasztóan lelkiismeretlenül írnak! Ha meggyilkolták don Rolandot, akkor Európának kötelessége volna rommá lőni egész Minorcát!

— Asszonyom, asszonyom, hiszen kegyed királypártibb, mint maga a király! Elvégre don Ramon, kit ön következetesen Rolandnak nevez, henye ingyenélő volt, élösködött szegény népén és...

— Szót se többet! Kiváló és nemes férfiú volt, ez az én meggyőződése, s ha egész életén át üldözte a balsors, inkább sajnáljuk őt, s ne rágalmazzuk el, mint azok a nyomorult ujságok. Önnek, ki ismeri és barátjának mondja őt, inkább kellene igazat adnia nekem, mintsem, hogy azokkal tartson.

— *Mon dieu*, asszonyom, szívesen adok igazat önnek minden tekintetben. Hiszen mondom, barátom volt, s volt nem egy jó tulajdonsága is. Gyakran kínált meg kitűnő cognacjával és...

— Mily förtelmes ön, — kiáltotta a hölgy — mily förtelmes. Cognac-kal kínálta! És voltak jó tulajdonságai, a barátja volt — miért beszél úgy?

Hiszen a dolognak az a színe van, mintha azt hinné, hogy ... hogy meghalt.

— A trónjától megfosztott fejedelem, asszonyom, annyi, mintha meghalt volna.

— Trónjától megfosztott fejedelem! Tehát már nem barátja önnek, mert nem uralkodik és nem kínálhatja cognacjával! Szép dolog! Csakugyan szép!

— Oh asszonyom...

— Akkor csak hízelkedője volt! Nem tettem volna fel önről. Nem nézem olyannak. Kezdettem már jót gondolni don Raoulról a barátaiért is, mikor az imént azt mondotta ön, hogy barátja.

— Kegyed épp oly szeretetreméltó hozzám, asszonyom, mint a szegény don Ramonhoz, kit immár nevezett minden R-rel kezdődő néven, csak éppen Ramszesznek nem. Biztosíthatom, hogy voltaképpen teljesen igazat adok kegyednek mindenben, amit mondott. Senki sem szeretheti don Ramont jobban, mint én. Alig hiszem, hogy volna, aki több elnézéssel viseltetett volna gyöngé oldalai iránt és jobban megbecsülte volna jó tulajdonságait, mint én.

— Most megint tetszik nekem, szép mondás egy jó barátjáról... De mondja csak, ha ismeri őt és ismeri Minorcát... mit gondol, mit tettek vele?... Mert elvágták a távírókábelt! Hiszen az egészen olyan, mintha félnének, hogy a világ megtudja, mit cselekedtek... mintha csakugyan megöl...

— Oh, asszonyom, a távírókábel dolganak nincs jelentősége. Könnyen lehet, hogy a távírókábel megszűnt működni Minorcában, de úgy van az ott sok más dologgal is. Talán aggsági gyöngeség az egész. Vagy ha mégis úgy vágták el, talán azért tették a felkelők, hogy don Ramon ne táviratozhasson segítségért!

— Ugy-e? Oh, s képzelje csak, hogy senki sem akart segítségére menni egész Európában! Hogy

senki sem kelt a pártjára! Szégyen és gyalázat! Ha az én bá... ha bárki... Gondolja-e, hogy azok a bitangok kiadnák pénzért? Hogy ki lehetne váltani, ha fogva tartják. Gondoltam arra...

— Gondolt arra? Kegyed a legnagyobbkűbb ifjú hölgy, kivel valaha találkoztam! De félek, nehéz volna kiváltani, ha fogva tartják. Senki sem volt hajlandó pénzt szálni reá, míg uralkodott, most pedig, hogy megbukott, még kevésbbé fogja törni magát érdekében bárki.

— Mondja csak... — az ifjú nő habozott — milyenforma ember? Csinos, úgyebár?

— Hm, nem tudom, mit feleljek, asszonyom. Alig mondhatnék jót. Hiszen, mint tudja, sántít!

— Sántít! Baj az? Hiszen annyian...

Gyorsan elharapta a szót és mentegetődzve nézett a grófra.

— Én... én úgy hallottam, hogy nagyon daliás és előkelő műveltségű ember...

— Vajjon kitől, ha kérdezne szabad?

— Monsieur Pelotardtól.

— A férjétől? Tehát ismeri férje a nagyherceget?

— N-nem tudom. Alig hiszem. Úgy gondolom, elsőízben utazik ide...

— Nem tudja? Oly kevésse van tájékozva férjének dolgairól, asszonyom?

— De talán mégis ott járt, mielőtt...

— Értem, mielőtt megesküdtek. Régi házások-e már, asszonyom, ha kérdenem szabad?

A válasz e kérdésre — a nagyherceg nagy csodálkozására — mély elpirulás volt, mely hirtelen futotta el madame Pelotard arcát az állától a haja gyökeréig. Attól tartva, hogy ostobaságot mondott, de nem gyanítva, hogyan tehetné jóvá, hebegve mondotta:

— Ah, értem... lehetséges volna... talán most vannak nászúton?

A következő pillanatban aztán már nem látott madame Pelotardból mást, mint a formás hátát és azt a két kicsi lakkcipőt, mely gyors menetben vitte gazdáját a fedélzeten át az utasok lépcsője felé; s egy másodperc múlva már nem látta azt sem. Madame Pelotard, nem adva magaviseletének semmi okát, egy szó magyarázat nélkül, s egyetlenegyszer sem fordulva meg, eltűnt.

A *Gólya* jacht bizony több titokzatot rejtett magában, mint amennyire bejegyzett tonnatartalma feljogosította volna. Jó volna tudni, mért kell fülig elpirulnia egy fiatal menyecskének, ki tegnap még negyvenévesnek látszott s mára, valami csodálatos arckezelés folytán, egy húszéves nő külsejét ölti magára, miért kell fülig elpirulnia, mikor a legnagyobb tisztelettel azt kérdik tőle, hogy mióta van férjnél? Elpirulnia, aztán megfutamodnia, mint egy szűzi Dianának! S ez az asszony, egy ujságírónak a felesége, ki oly lapokba dolgozik, melyeket nem ismer, valamint egy tőzsdei ujságba, mely haditudósítokat küld ki — ez az asszony tele van nyugtalansággal egy nagyherceg miatt, kit sohasem látott, s kinek nevét felizgató módon forgatja el! Tele van nyugtalansággal miatta, nem mer gondolni arra a lehetőségre, hogy meghalt, azt tartja, hogy az alattvalóit, akiket gazoknak címez, le kellene puskázni az utolsó szál emberig, ha meggörbítették volna egy hajaszálát is, s fél óra hosszáig hallgatja ki (anélkül hogy tudná) őt magát saját magáról.

Hát bizony, az embert megszedíthetné ennél jóval kisebb dolog is. Jóval kisebb is!

E gondolatok, melyek a rézdrótban futó elektromos áram gyorsaságával kergették egymást, jóformán még át sem járhatták don Ramon agyát, mikor ugyanazon a lépcsőn, melyen csak az imént tűnt el a hölgy, ki oly élénk zavarba ejtette, váratlanul meg-

jelent a hölgy férje, s nyugodtan biccentve, feléje tartott.

— Jó reggelt, gróf! Hogy van? Ugyancsak korán kel. Éppen most hallom madame Pelotardtól, hogy már hosszas értekezést folytattak egymással itt a fedélzeten.

— Úgy van, s ez értekezést madame oly módon szakította félbe, hogy azt kell hinnem, megbántottam valamiképpen. Kérem, higgye el, monsieur, hogy vigasztalhatatlan volnék, ha úgy történt volna! Csak annyit mondhatok, hogy tudtommal...

— De kérem, gróf, legyen nyugodt, a dolog nem oly veszedelmes! Madame (köztünk maradjon a szó) kissé erősnek találta a hullámok járását. Az imént mondotta nekem.

— A hullámok járását! Pedig az ember szinte azt hitte volna, hogy madame a tengeren született.

— Oh, hiszen tudja, a tenger meg a nő egyformán kiszámíthatatlan.

A gróf sietett teljes meggyőződéssel hozzájárulni a felfogáshoz.

— Minden túlzás nélkül érthetetlennek is mondhatná, professzorom. De ami különösen a kegyed nejét illeti, ez a kiszámíthatatlanság sokkal nevezetesebb, mint minden más asszonynál.

— Tudniillik?

— Áll nemcsak a belső világára, mint amazoknál, hanem a külsejére nézve is. Tegnap egy negyvenéves madame Pelotardnak mutatott be s ma egy húsz éveset láttam viszont.

— Áh, gróf, a világitás! Aztán a tengeri levegő!

— A tengeri levegő? Azt hittem, madame arckúrárt fejezett be épp most.

— No igen... természetesen! Majd hogy el nem felejttem. Mindenesetre arckúrárt, mely ma ért véget.

— Mondotta. Ellenben semmiképpen sem akarta

megmondani, hogy melyik ujságnak dolgozik kegyed. Szinte az volt a benyomásom, hogy nem is tudja.

— Ah, mon dieu, gróf, csak nem kívánja, hogy érdekeljen olyasmi egy hölgyet.

— Nem, talán nem. Madame Pelotard ellenben nyilván nagyon érdeklődik utazásunk célja iránt. A legnagyobb mértékben kikérdezett Minorca felől.

— Igen, nagyon érdeklődik Minorca iránt.

— S még inkább a nagyherceg iránt! Szerencséje, tanárom, hogy a nagyherceget megfosztották trónjától! Ha még élne és viszonzná nejeének érdeklődését, könnyen megeshetnék, hogy őnagysága nélkül kellene visszatérnie Minorcából.

— Azt hiszi, hogy madame Pelotard oly nagyon érdeklődik a nagyherceg iránt?

— Majdnem azt a benyomást tette reám.

— És hiszi-e, hogy a nagyherceg viszonzná érdeklődését?

Volt Collin Fülöp hangjában valami gúnyos árnyalat, mely az állítólagos Punta Hermosa grófot előbb zavarba ejtette, aztán izgatta. Ha a gondolat nem lett volna oly képtelen, szinte azt hihette volna, hogy Pelotard úr tud valamit, — sőt mi több, hogy tanár egész egyszerűen mulat rajta! Nem uralkodva magán, így kiáltott:

— Hát biz' arról teljesen meg vagyok győződve, derék professzorom.

Fülöp elfordította a fejét, mintha azt nézné, hogy a kormánynál levő matróz még mindig ellátja-e a teendőit. Aztán a nagyherceghez fordult:

— Az este majdnem öten lettünk, — mondotta.

— Dupont kapitány antiszemita érzelmei nélkül talán nem kerülhettük volna el.

— Ismeri azt az urat, ki a rakodóparton volt? — A nagyherceg hiába fáradt azon, hogy a hangja oly egykedvű legyen, mint szeretete volna.

— Ismerem-e? Kissé. És ön, gróf, remélem, legalább ráismert!

A nagyherceg egy gyors mozdulatot tett, hogy odább toljon egy kötélvéget, mely amúgy is eléggé helyén volt.

— Mert mindenesetre elég sokáig nézte, — folytatta Fülöp kérlelhetetlenül.

A nagyherceg a vállát vont.

— Hát igen, az epizód sajtószzerű volt, — mondotta, de úgy érezte, hogy a hangja csöppet sem meggyőző. S megint az a gondolata támadt, mely valahányszor felötlött benne, egyre képtelenebbnek tűnt fel előtte: ez a tanár tud valamit. Tud valamit. Bosszankodott magán, aztán a tanáron. A titokzatokban való micsoda tapogatódzás! A tanárhoz fordúlt és majdnem brutálisan így szólt:

— De az újságja ugyancsak érdeklődhetik a forradalmak iránt, ha nem sajnál egy külön jachtot sem arra, hogy híreket kapjon a minorcai forradalomról!

— Igen, — mondotta Fülöp elgondolkozva — mindenesetre. De hiszen tudhatja, hogy Minorca mostanában nágyon az előtérbe nyomult. Hiszen alig néhány nap mult el a minorcai állampapirokkal való híres tőzsdei manőver óta.

— No, s mit tud arról? — A nagyherceg szinte gúnyos hangon mondotta ezt.

— Semmit, gróf. Nem tudni róla semmit.

— Igen, igen, olyan a sajtó. Nem tud semmit, de az nem akadályozza, hogy ne írjon mindenről.

— Igaztalan velünk szemben, — mondotta Fülöp épp oly nyugodtan, mint addig. — Például az én újságomban szabály, hogy annak, aki valamiről ír, pontosan tájékozva kell lennie mindenről, ami a tárgyára vonatkozik.

— Ön akkor mindenesetre teleszedte magát a Minorcára vonatkozó részletekkel.

— Hm, eléggé. Azt hiszem, körülbelül tudom a legtöbb tudnivalót Minorcáról... De bocsánat, nem a gongütést hallom?... Itt az ideje, hogy lemenjünk reggelire.

A nagyherceg majdnem bosszúsan követte házigazdáját a lépcsőn, mely a kis ebédlőbe vitte le őket; szemét reáfüggesztve, így szólt hozzá lassan:

— Ugyan mondjon valamit abból, amit tud.

Collin Fülöp gyors pillantást vetett reá, mert meglepte a hangja, s észrevette szemének kifejezését. Most már tudta, hogy nem szabad többet mondania, ha csak nem akarja elárulni magát. Tehát vállát vont a:

— Oh, nagyon hosszadalmas volna az, gróf, most a reggeli előtt. De legalább egyet tudok: hogy Minorcát mindenesetre olyasmi fogja képviselni reggelinken, amire teljes joggal büszke lehet.

— Még pedig? — kiáltotta a nagyherceg, átható detektívpillantást vetve Collin úrra.

— A homárja, — mondotta Fülöp udvariasan és intett, hogy kerüljön elől.

Körülbelül délután öt óra volt, mikor Collin Fülöp úr felfelé tartott a hajószobák felől és a kis jacht fedélzetén tett rövid séta után felment Dupont kapitányhoz, ki most maga állt a kormánykeréknél. Elővette a szivartárcáját és megkínálta szivarral a kapitányt. Buzgón füstölve tanakodott a két úr az utazás különböző részleteiről; hogy egyenesen Mahonba tartsanak-e, vagy a sziget valamelyik kisebb kikötője felé vegyék-e útvonalat; és hogy milyen magatartást tanúsítsanak, ha összeütközésük találna támadni a felkelőkkel.

Esthajlatkor az idő ismét viharossá vált. Az eget futó szürke felhők borították, melyek némi távolban élesen vágó esőt zúdítottak a tengerre; a szél, mely

regg
tűvö
hány
szen
mód
érzel
mist
hído
C
tűnt
E
feljö
Pelo
saság
vese
szem
reng
Pelo
gróf
kézm
míg
válas
dame
s a g
zen
állt,
A
egy
heve
megk
hogy
egy
sége
felé
általa

reggel üde és kellemes tavaszi szellő volt, ádázul üvöltő mistrállá hatalmasodott. A kis jacht ugyancsak hánykolódott, és Fülöp sajnálta magában az öreg szenyor Paquenót, ki ez időjárás közben pokoli módon szenvedhetett. Ő maga jó hajós volt és nem érzett semmi rosszulétet, nem zavarták őt sem mistral, sem hullámok, ahogy ott a parancsnoki hídon a kapitány mellett állt.

Gyorsan alkonyodott. Bizonyos távolban előtűnt egy nagy tengerjáró elhúzódo füstje.

Egyszerre csak nagy csodálkozással látta Fülöp feljönni az utasok osztályának lépcsőjén madame Pelotardot az állítólagos Punta Hermosa gróf társaságában. Ilyen időben! De úgy látszott, hogy hitvese és a gróf éppúgy edzve vannak az időjárással szemben, mint ő maga. Több ízben jártak fel s alá a rengő és taszító fedélzeten; beszélgettek és madame Pelotard nyilván oly kérdéseket tett, melyekre a gróf nem adott kielégítő választ, mert madame élénk kézmozdulatokat tett s mindig hosszabban beszélt, míg a gróf minden látszat szerint röviden és kitérően válaszolgatott. Néhányszor látta Fülöp, hogy madame Pelotard a gróf füléhez közeledik ajkával, s a gróf lefelé billenti fejét; a hölgy nyilván nehezen értethette meg magát.

Úgy látszott, hogy Fülöpöt, ki a parancsnoki hídon állt, észre sem veszik. Fülöp csendesen mosolygott.

A szél egyszerre megkettőzte dühét, a habok egyetlen zuhataggá emelkedtek, s a kis jacht oly heves fordulatot tett, hogy Fülöp kénytelen volt megkapaszkodni a parancsnoki híd mellvédjében, hogy fel ne bukják. Javában igyekezett helyreállítani egyensúlyát, mikor csak látta, hogy állítólagos felesége meg a gróf a fedélzeten át az utasok osztálya felé siet. Úgy látszott, a grófnak a sántasága egyáltalán nem okoz nehézséget, mert éppoly nagy biz-

tossággal futott át a fedélzeten, mint bármely ten-
gerész, s madame Pelotard nem kevésbbé.

De egyszerre mégis felsikoltott és ijedten nyújtotta a levegőbe karját; megbotlott egy heverő kötélben s bizonyosan a fedélzet korlátjának dől, vagy talán a vízbe is bukik, ha ugyanabban a pillanatban ki nem tárja a két karját és el nem kapja a daliás gróf. A következő másodpercben szemmeláthatólag tiltakozva és nem minden kapálódzás nélkül az ölelő karjai közt feküdt s megmentője rohamlépésben vitte a lépcső felé. Mikor odáig értek, a gróf tiszteletteljesen lábraállította a fedélzeten; a hölgy megfogódzott a lépcső korlátjában s néhány másodpercig különös pillanatásokkal nézett reá; aztán kezét nyújtotta és mondott valamit, ami gyaníthatólag köszönet volt.

Punta Hermosa gróf megragadta, megszorította, aztán gyorsan az ajkához emelte a feléje nyújtott kis kezét.

A következő pillanatban madame Pelotard eltűnt a lépcső alján, s a gróf lassan utána ment...

Collin úr ismét mosolygott a parancsnoki hídon, de Dupont kapitány kiragadta gondolataiból.

— Hadihajó! — kiáltotta a balfülébe. — Egy hadihajó, tanár!

Fülöp arra nézett, amerre mutatott. A nagy, szürke hajó, melynek elnyúló füstje nemrég szemébe tűnt, most közelebb ért hozzájuk és groteszk, hatalmas árnyképe belerajzolódott az alkonyati ég hátterébe. Úgyet sem vetve a viharra és a hullámok járására, nyugodtan hasította a vizet Marseille felé, ahonnan Fülöp és a Gólya jöttek. A tajték két fehér szalaglobogóhoz hasonlóan csapott fel éles orra körül.

Tíz perc múlva oly közel járt hozzájuk, hogy Fülöp láthatta a lobogóját; fehér-kék-vörös lobogó volt. Tehát orosz páncélos cirkáló. Szeméhez emelte

és a hajóóriásra irányította messzelátóját. »Sándor cár«, úgy vélte, ezt a felírást betűzheti ki rajta.

Aztán lebecsátotta messzelátóját, biccentett Dupont kapitánynak, s újabb mosollyal a kajütlépcső felé tartott, melyen az imént tűnt el Punta Hermosa gróf, meg a felesége.

Miért mosolygott Collin úr?

Azért, mert olyanformán érezte magát, mint a gondviselés küldöttje, kinek feladatai közé tartozik, hogy vigyázzon a balgákra és a szerelmesekre.

És azért is, mert kezdette remélni, hogy visszakaphatja az elvesztett ötvenezer fontját.

MÁSODIK FEJEZET,

melyben fölöttébb kalandos események kezdődnek.

A szél ereje éjszaka és másnap reggel nőttön-nőtt; a víz erősen hullámozott, s az idő csak déltájban csillapodott le ismét. Egy óra tájban még az öreg szenyor Paqueno is felmerészkedett a fedélzetre; a sötétkék ég tetejéről szelíden tűzött le a nap, s a hajó fölött a legszebb monoplán-szárnyakon keringtek a sirályok.

A levegő enyhe volt és étvágyat gerjesztett.

— Kezddetünk fogalmat nyújtani önnek, asszonyom, a legjobbról, amivel Minorca szolgálhat: Minorca éghajlatáról, — mondotta Punta Hermosa gróf.

Hat óra tájban elhaladtak Minorca déli földnyelve előtt, s rövid idővel azután eléjük tűnt Mahon. A kis város épp oly fehéren és nyugodtan emelkedett ki a parti terrászai fölött, mint máskor, a székesegyház harangjai imára hívtak, s az est árnyai mélyen borultak alá a házakra és a palmafákra. A hold sarlója csak finom ezüsthásíték volt az alkonyat opál-

kék egén, s a kikötő átlátszó vizén úgy pihentek a sirályok, mint megannyi fehér tündérrózsabimbó.

Lassan hajózta körül a jacht a mólót, s befutott félgőzzel a kikötőbe; nem talált abban mást, mint a sirályokat, melyek rikoltva rebbentek fel, mikor megérkezett. A *Gólya* aztán kivetette horgonyát, s kis ideig úgy látszott, hogy nem fog történni semmi.

De egyszerre kifutott egy csónak a kikötő belsőjéből s gyorsan közeledett a kis jachthoz.

Egy kikötői matróz tartotta az evezőit, s hárman ültek benne: a matrózon kívül két úr, sujtással dúsan kivarrott ruhában. A balkarjukon fehér kar-kötőt viseltek.

A jacht fedélzetén nem volt más, mint Pelotard tanár, a felesége, meg a kapitány. Mikor Mahon látókörébe jutottak, Fülöp félrehívta Punta Hermosa grófot és barátját s így szólt hozzájuk:

— Az a szándékom, uraim, hogy magam szállok ki a városba. Nem ismer senki, s azt hiszem, nyugodtan megtehetem. De önök, ha nem tévedek, jártak már ott régebben is? Vannak a szigeten fekvősegeik?

— Jól sejti.

— Akkor azt tartanám okosnak, egyedül okosnak, ha nem mutatkoznának, míg meg nem győződhetem, hogyan állnak a dolgok a városban. Megjelenésükkel talán erőszakosságokra ingerelnék a felkelőket... az ember sohasem tudhatja!

— Igaza van, — mondotta a gróf. — Úgy teszünk, amint mondotta.

Ennek következtében Fülöp és felesége álltak, mint a *Gólya* egyedüli utasai, a fedélzetén, mikor a csónak a két sujtásos úrral kikötött a kis jacht oldalán. Tíz perc múlva a két úr már fenn volt a fedélzetén. Egyikük, egy alig harmincéves fiatalúr, ki a leg-
ragyogóbb uniformist és a legszélesebb sujtást viselte, feléjük tartott és katonásan köszöntötte őket.

— Jó estét, — mondotta tört angolsággal. — Kihez van szerencsém?

Kihez van szerencsém? Fülöp kedvteléssel nézte.

— Pelotard tanár vagyok, — mondotta. — Ez itt a feleségem, az pedig Dupont kapitány, aki rendelkezésemre állította ezt a jachtot. Kihez van szerencsém?

A fiatalember kihúzta magát.

— Hernandez Luis vagyok, — mondotta. — Talán nem ismeretlen előtte a nevem?

Fülöp egy kacajt fojtott el: tehát ez volna Minorcának jövődöbeli, vagy már kinevezett elnöke! Ki tüstént jelentkezett a hajón, hogy megmutatkozzék az előkelő külföldi vendégeknek... Nyilván bevett szokása volt: hiszen ő látogatta meg a *Lone Star* kapitányát is. És talán tíz lépésnyire tőle, a *Gólya* hajószobájában van az az ember, kinek tóda akar lenni.

— Örülök, hogy megismerkedhettem önnel, elnök úr, — mondotta meghajolva. — A világsajtó négy napja visszhangzik az ön nevéből, a barcelonai posta továbbította Simmons kapitány táviratát.

— Áh, táviratozott? Reméltem is, de már kezdtem nyugtalankodni... az ember nem vett észre semmit... a mi táviratkábelünk pedig nem működik. Senki sem tudja, miért. Örülök, hogy táviratozott. Tehát beszélnek énről... rólunk Európában?

— Legyen meggyőződve, elnök úr! Másról sem beszélnek. S az ujságok tele vannak az önnek és bátor honfitársainak dicséretével. Én, mint a sajtó képviselője... azért jöttem, hogy bemutassam önnek a sajtó hódolatát, s rendelkezésére bocsássam önnek a sajtó befolyását, elnök úr!

Fülöp lassan beszélt, hogy annál biztosabban csöpögtesse be minden szavát abba a hálás talajba, mely nyilvánvalóan szenyor Hernandez Luis szíve volt. Minorca leendő elnöke félig kinyilt ajakkal és fejét előrehajtva figyelt, s közben-közben végig-

simította kezével kabátjának arannyal hímzett ujját. Fülöpnek az volt a kívánsága, hogy egyelőre a legjobb viszonyba jusson vele és nyilván látható volt, hogy eléggé szerencsésen indult. Szenyor Hernandez köhécselt, aztán szónoki hangon így szólt:

— Örömmel veszem tudomásul, monsieur Pelotard! Örvendek. Annak bizonyítékát látom ebben, hogy a sajtó felismeri azt a hivatását, hogy küzdenie kell az igazságért és a jog győzelméért. Örvendek... De ne szólítson elnöknek, ha kérnem szabad. Még nem vagyok az... Csak néhány nap múlva lesz a választás.

— Ah, — mondotta Fülöp legszeretetre méltóbb mosolyával — hallottam, hogy néhanapján sirenek szólították Bonaparte első konzult is, s nem vette rossznéven!

Szenyor Hernandez nyakig elpirult önelégültségében, de gyors pillantást vetett a kísérőjére, mintha meggyőződést akarna szerezni, hogy megértette-e. Aztán így szólt:

— Ez, Pelotard úr, a révfelügyelő, az én Emiliones barátom. Minden tekintetben rendelkezésére fog állni.

Elhallgatott és hosszas pillantást vetett az ebédülő ablakára, mintegy jelezve, hogy nem szabadkoznék, ha valakinek az a gondolata támadna, hogy meghívja vacsorára, de Fülöp, kinek meg voltak a maga tervei, nem tett ahhoz hasonlót.

— Holnap, szenyor, — mondotta — engedelmével leszek oly bátor, meglátogatni önt, hogy megbeszéljem önnel, mit lesz legcélszerűbb, közölni a sajtóval.

— Örömmel várom, a legnagyobb örömmel várom, szenyor, — sietett biztosítani Luis. — Tizenkét óra után bármikor találhat. Tízről tizenkettőig szemlét tartok a csapatokon.

— És, — kérdezte Fülöp — hol találhatom?

— A kastélyban, szenyor. A palotában...

Fülöp majd hogy hangosan fel nem kacagott. Szenyor Fernandez nem késlekedett, hogy átvegye a hatalom külső jelvényeit; a népakarat képviselője egész egyszerűen átvette a megbuktatott zsarnok rezidenciáját.

— Ah, — mondotta Fülöp — a nagyhercegi kastélyban... Megenged egy kérdést?

— Hogyne, szenyor, a legnagyobb örömmel.

— Mi lett az előbbi bérlőből?

Szenyor Hernandez meghökkent és fürkésző pillantást vetett az európai sajtó képviselőjére... Aztán összeszedte magát és halkán rebegette:

— Arról majd holnap beszélünk, szenyor. Jó estét kívánok önnek.

Csónakjába ugrott szenyor Emilionesszel, ki egész idő alatt nem szólt egy szót sem, úgy lehet, azért, mert nem értett angolul; s a ladik néhány perc múlva eltűnt a mind sötétebbre váló alkonyatban. Alig, hogy kívül voltak a látás távolán, Fülöp az állítólagos felesége mellől, ki még gyilkos pillantásokat vetett Minorca köztársaság elnöke után, lerohant a hajószobák felé és bekopogtatott Punta Hermosa gróf ajtaján.

— Látogató járt nálunk, gróf, nagyon előkelő látogató.

— Vajjon ki?

— Hernandez elnök! A legjobb barátságba estünk egymással és holnap meglátogatom lakásán, a nagyhercegi kastélyban.

— A nagyhercegi... átkozott bitangja... ejnye, ott akarja meglátogatni? Gratulálok. Madame is veletart?

— Madame? A legnagyobb bajjal sikerült visszatartanom, hogy meg ne gyilkolja az elnököt itteni látogatása közben. Tudhatja, hogy ő rojalista.

— Tudom, és örülök rajta.

— Lám, lám, gróf! Egyért mindenesetre hálás vagyok az elnöknek.

— Talán hogy meghívta a nagyhercegi palotába?

— Nem, hanem hogy megszabadította Minorcát a nagyhercegtől! Hiszen ön mondotta, hogy ha don Ramon még kormányon volna, a feleségem nélkül hagyhattam volna el Minorcát. De köztünk maradjon a szó: nem akarok holnapig várni a látogatásommal.

— Nagyon sürgős önnek, hogy viszontlássa barátját, az elnököt.

— Hát igen. Mindenesetre meg akarom tekinteni fővárosát, s azért gondolom, hogy ma este partraszállok.

— Nem lát majd belőle sokat. A főváros gázgyára nevezetes a megbízhatatlanságáról.

— Boldogulok majd gázvilágítás nélkül. *Au revoir*, gróf!

— Ne siessen úgy, tanár! Vele tartok, ha nincs ellenvetése.

Fülöp nevetett magában.

— Ah, velem akar tartani... de az nagy vigyázatlanság. És ha volna ellenvetésem?

— Akkor úgy úszom ki a partra.

— De kérem, gróf, nincs arra szüksége. Jöjjön velem, csak igérje meg, hogy benyomásait nem táviratozza meg valamelyik konkurrens ujságnak! Ismeri Mahont?

— Valamennyire.

A nagyherceg egészen kurtán beszélt — az elszántságnak sajátyszerű kifejezése ült arcán s az öröm borzongásával mondotta magában Fülöp, hogy a dolog nagy kalandokkal biztatja.

Attól a pillanattól fogva, mikor megemlítette, hol lakik Hernandez elnök, az állítólagos Punta Hermosa gróf arca álarccá merevült; s ha Fülöp nem tévedett nagyon vendégének jellemében, azt jelentette az, hogy veszedelmes idő vár az ország forradalmi vezéreire — és reájuk magukra is. Mindamellett

helyeselte a nagyherceg érzelmét, szerette a kalandot, egyébként pedig azt gondolta magában, hogy az, ami történik, tökéletesen vág saját terveihez.

Mikor ő meg a nagyherceg fölmentek a fedélzetre, úgy látták, hogy az alkonyatból már éjszaka lett. A nagyhercegnek igaza volt: egyetlenegy gázlámpát sem gyújtottak meg Mahonban. Be kellett érniök azzal a gyenge világítással, melyet a tavaszi éjszaka ege bocsátott le rájuk.

Dupont kapitány a hajó korlátjánál pipált. Fülöp odakiáltott neki, hogy bocsáttasson le egy csónakot, s a kapitány kissé csodálkozva adta ki a megfelelő utasításokat.

— Partra akar szállni, tanár?

— Úgy van, kapitány. Tizenegy óra tájban nézzen utánunk kissé. Alig maradunk el két óra hosszánál tovább. De ha — mondjuk — tizenkettőig maradnánk oda, figyeljen, hogy nem hall-e valami gyanusát. Az ember elvégre nem tudhatja, mi nem éri olyan országban, ahol forradalom van.

— Igaza van, tanár. Bár ezek átkozottúl csendesen csinálják a forradalmukat. Nem úgy van itt, mint Franciaországban. Biz' Isten, bátran kiköthetett volna itt akármilyen gőzhajó!

— Be is fejezték már ezek a forradalmukat, kapitány. Hiszen látta ma délután az új elnököt.

Dupont kapitány ráhagyásképpen energikusan köpött egyet.

— Az ám, a gyalázatosat, — mondotta.

— *Au revoir, capitaine*, — kiáltotta Fülöp kacagva.

Úgy látszott, hogy Dupont kapitány, a köztársaság polgára, külföldön nem vallott éppen köztársasági érzelmeket.

Fülöp a nagyherceggel együtt beszállt a csónakba. Kezébe ragadta az evezőt, és elindultak.

HARMADIK FEJEZET,

melyben viszontlátjuk egy régi ismerőslünket, s az első meglepetések érik a nagyherceget.

A csónak nesztelenül siklott tova a kikötőnek most csendes vizén; Fülöp rajta volt, hogy minél kisebb zajt csapjon. Egy perc múlva előre hajolt a nagyherceghez, ki némán figyelte evezőcsapásait és így szólt:

— Mit ajánlana, gróf, hol kössünk ki? A magam részéről legjobban szeretném, ha nem az én Emiliones barátom irodája közelében.

— Emiliones?

— Hernandez elnök révkapitánya.

— Ahá! Egyetérték a felfogásával. Engedje meg, hogy elvegyem öntől az evezőt. Azt hiszem, tudok egy nekünk való helyet.

Átvette Fülöptől az evezőt, s épp oly nesztelenül siklottak tovább, mint az előbb.

A gróf négy percre evezett az éjszakai homályba borúlt kikötőben, aztán kikötöttek a kikötő bal-felének belső végén. Néhány alacsony szürke szer-számosbódé, s előtte a kifeszített hálók, jelezte, hogy Mahon kikötőjének azt a részét a halásznép foglalta le magának. De nem volt ott most egyetlenegy halász sem, hogy ünnepelhette volna törvényes fejedelmének visszajöttét. A nagyherceg és Fülöp a legnagyobb csendben szálltak partra, tőlük telhető zajtalansággal húzták fel a *Gólya* csónakját öt vagy hat halászbárka közé, melyek felborítva sorakoztak egymás mellett a parton álló félszerek mellett. A nagyherceg intett Fülöpnek, hogy kövesse, aztán a szürke kis házak előtt, melyek a kikötőnek ezen az oldalán majdnem a partig rúgtak ki, elvezette egy szűk utcácskába. Szót sem ejtve siettette lépteit az éjszaka

két vándora, elől ment a nagyherceg, nyomon követte Fülöp.

Egymás után múltak a percek e néma menet közben : a bonyolult, szűk utcákban nehéz volt megállapítania Fülöpnek, hogy milyen irányt követnek, de azt vélte, hogy ha megbízhatik tájékozódóképességében, kísérője keletnek vezet ; itt-ott, mikor olyan keresztutcán haladtak át, mely a kikötőbe vitt, megpillantott kelet felé egy-egy fedélsort, melyet már ismerni vélt, s mosolygott.

Megértette, hogy barátja, Punta Hermosa gróf, jó vezető létére mindenekelőtt Mahon legfőbb látnivalóját akarja megmutatni neki — a kastélyát, hol Hernandez elnök váltotta fel trónjától megfosztott urát.

Fülöpöt legjobban a város halálos csöndje lepte meg. Az egész úton, melyet megtettek, alig hallatszott egy hang ; s ez volna az a város, melynek népe csak az imént rázott le magáról egy évszázados jármot — Mahon népe, mely végre fellelékezett s évszázadokig tartó kimondhatatlan gyalázat és elnyomatás után a szabadság levegőjét szívta.

Csakugyan, szokatlanul nyugodtan veszi tudomásul megváltását ! Az ember carmagnoleokat, örömtüzeket, frigiai sipkákat várt volna, esetleg nyaktilót is, melyet az új köztársaság tiszteletére állítottak fel ; helyette halálos csend uralkodik s a fel szabadított nép kilenc órákor lepihent !

Egyszerre ott, ahol az imént elhagyott kis utcát egy valamivel nagyobb utca szelte ketté, a nagyherceg, fejét előre nyújtva, megállt. Az előttük levő szélesebb út felől ütemes lépteknek erőteljes dobogása hallatszott s közeledett mindjobban hozzájuk. Őrszem az ? Legjobb lesz meggyőződni róla, mielőtt továbbmennének. Kipp-kopp, kip-kopp, a léptek zaja mindjobban közeledett. Fülöp előre hajolt a nagyherceg oldalán s merőn nézett az előttük levő út

derengőbb homályába. A következő pillanatban eltűnt az az ember, kinek lépteit hallották; Fülöp hallotta, hogy kísérője felszisszen s maga is össze-rezzent meglepetésében.

Fesztes tartással, fejét magasan hordva, bonjourban, mely minden léptére meglibbent, pörge kalapban és sárga cipőben, mely csillogott az éjszaka homályában, az úton egy úr közeledett, kit Fülöp első szempillantásra a »kereskedelmi utazók« osztályába sorolt. Igazolta ezt a feltevést minden: egész magatartása, ruhájának ízléstelen, olcsó eleganciája, valamint a közönséges szivar, melynek bűzét az éjszakai szellő feléjük hajtotta. Kicsibe mult, hogy Fülöp hangosan fel nem kacagott. Minorcában forradalmat rendeztek, a nép alszik s mikor az ember végre a felszabadított népnek egy ébren levő tagjával találkozik, az a valaki nem más, mint egy idegen kereskedelmi utazó. De a következő pillanatban, mikor az az ember alig három lépésnyire haladt el éppen az utcájuk előtt, Fülöpnek elment a nevetőkedve. Egyszerre, egy szót sem szólva, csak fojtottan fujva egyet, a nagyherceg előreszökött, oly gyors mozdulattal, hogy Fülöp oldaláról egy másodperc alatt az idegen előtt termett. A következő másodpercben látta Fülöp, hogy jobbkezával megragadja az idegen kézcsuklóját, a balját pedig a torkára veti; még egy másodperc, és jobbkezával hirtelen csavart egyet, mint a rendőr szokott, ellenszegülő foglya kezén, a balkeze pedig gyilkos markolással szorított egyet a torkán. Fülöp hallotta a megtámadott ember halk, de mégis hallható lélekzetét, aztán néhány szót, melyet a nagyherceg nyomatékos hangsúlyozással suttogott:

— Úgy próbáljon kiáltani, Bekker úr, hogy tüstént megfojtom!

Az az ember, bár ijedtében nyilván kábultan, egy végső kísérletet tett, hogy kiszabadítsa magát és

szabadon maradt balkezevel meg akarta kapni előbb a nagyherceg torkát, aztán azt a tárgyat, mely a kabátja hátulsó zsebében volt. Fülöp tisztában volt vele, hogy a revolverét keresi, s bár még nem értette meg az egészet, a viaskodók felé rohant. Ha az idegen eléri és elsütheti a revolvért, akkor oda van minden terve, hogy visszakapja az elvesztett ötven-ezer fontját, s a minorcai köztársaság jövője biztosítva van. De mielőtt a két ellenfélhez ért, a nagyherceg balkeze elengedte Bekker úr nyakát és súlyos pőrölycsapásként zuhant le a jobb halántékára. Bekker úr leroskadt, mintha villám sújtotta volna le.

A nagyherceg lihegve fordult Fülöphöz.

— Azt hiszem, tanár, alaposan megdöbbszent erőszakos módszerem láttára, de ha megtudja, ki ez a fickó, akkor talán megértheti.

— Hát ki?

— Ez itt, — mondotta a nagyherceg s lábával elájult ellenfelére mutatott — a németalföldi Bekker úr s ő szította a minorcai forradalmat!

— Ha így áll a dolog, — mondotta Fülöp nyugodtan — megérthetem nagyhercegi fenséged érzelmeit és eljárását.

A nagyherceg a homlokához kapott és meredten nézett reá.

— Fenségnek szólít... Hát tudja, ki vagyok?

— Úgy van, fenség, tudom.

— Mióta?

— Azóta, hogy elindultunk Marseilleből.

A nagyherceg kerekre nyitotta szemét csodálkozásában és halkán rebegte a fogai között:

— Gyanítottam, gyanítottam. De akkor...

Fülöp nem tartotta alkalmasnak a pillanatot, hogy belemerüljön a részletekbe, s közbevágott:

— Fenséged leejtett egy írást.

Lehajolt a földre, hol Bekker úr még mindig a ha-

lálhoz hasonló kábulatban hevert, s felvett egy öszszehajtott papirost.

— Tessék!

A nagyherceg átvette és szemügyre vette az írást; nem tudva, hogy mi lehet, kibontotta és el akarta olvasni a derengő félhomályban. De nagyon is sötét volt s már zsebre akarta tenni, mikor Fülöp egy zsebbeli villamos lámpával segítségére sietett. A nagyherceg egy pillantást vetett az írásra, átfutotta sorait, aztán olyat kacagott, hogy visszhangzott az egész utca.

— De fenség, fenség! — suttogta Fülöp. — Az Isten szerelmére, hallgasson, mert még rajtunk ütnek!

— Igaza van, igaza van, — mormolta a nagyherceg oly hangon, mely Fülöpöt majdnem megijesztette. — De ha tudná, mi van abban az írásban, melyet az imént adott a kezembe!

Fülöp értelmetlenül nézett reá, de nem kérdezett tőle semmit.

— Ez az írás, — egészítette ki szavait a nagyherceg újabb rövid kacajjal — nem az én zsebemből esett ki, hanem Bekker úr zsebéből, és sem több, sem kevesebb, mint szerződés közte és hat alattvalóm közt arról, hogy kétszázezer pezeta készpénzfizetés ellenében megfosztanak a trónomtól és életemtől.

Fülöpöt kiragadta ámulat gondolataiból Bekker úrnak váratlan megmozdulása.

— Fenség, — suttogta — el kell vinnünk valami biztos helyre ezt a Bekkert. Tud olyan helyet fenséged?

A nagyherceg, ki néhány pillanatig elgondolkozva állt s hol Fülöpön, hol meg a szerződésen tartotta szemét, Fülöp kérdésére gyorsan magához tért és körülnézett. Az utcán álló házak még mindig csöndesek voltak s külön-külön és együttvéve merőben kihaltak látszottak; egyikük, egy emeletes ház,

mely néhány lépésnyire volt tőlük, ha lehet, még elhagyottabbnak látszott, mint a többi. Az ablakait beverték, s az ajtaja félig nyitva állt, kényelmesen besétálhatott volna rajta bárki. A nagyherceg erre a házra mutatott némán, és Fülöp biccentett, a fejével. Nem kevésbbé hallgatagon emelték fel Bekker urat, kinek testén eközben néhány görcsös rángás futott végig, s bevitték a roskatag egyemeletes épületbe. Odabenn úgy látták, hogy a ház még sincs egészen elhagyatva, mert a helyiség egyik sarkában valamelyes házieszköz, seprő, csöbör, egy létra és temérdek üres üveg állt; egy szegen, melyet a falba vertek, hosszú zsineg lógott. Ugyanegy ösztönnek engedve, Fülöp meg a nagyherceg letépte a szegről a zsineget s kezdték együtt megkötozni Bekker urat. Mikor végeztek vele, az említett polgártárs öntudatra ébredt, összekötözött karjai meg-rándultak, a kékre dagadt szemhéjai fölemelkedtek a két szemén, mely a nagyherceggel folytatott küzdelem folytán vérbe borúlt, és rémülten, eleinte egészen értelmetlenül bámult a két ellenségére.

És egyszerre csak lassan megmozdult a nyelve, és rekedten, mintha magában beszélne, azt mondotta:

— A sánta! A sánta!

A nagyherceg keserűen kacagott fel.

— Úgy van, jól mondja, Bekker úr, a sánta, aki visszajött hű népéhez, hogy újra átvegye a kormányt. A kétszázezer pezetáját írja bátran a veszetégszámlájára, Bekket úr. A Punta Hermosa kénbányáit sem az ön igazgatásával helyezik üzembe.

Bekker úr hirtelen oly gyűlöletteljes pillantást vetett reá, hogy a nagyherceg maga sem maradhatott tőle illetlenül.

— Tudja-e, Bekker úr, — mondotta — mi lesz az első kormányzati ténykedésem? Egy törvény, melynek az ön tiszteletére lex Bekker lesz a neve,

s amely ki fogja mondani, hogy minden idegennek 50.000 peseta büntetés terhe alatt tilos Minorca földjére lépni. Ha az idegen hollandi volna, büntetése halálos ítéletre változik át.

Spanyolul mondotta e szavakat. Fülöp, ki tűrhetően értette e nyelvet, — hozzátette:

— Szabad egy jó tanáccsal szolgálnom fenségnek?

— Vajjon mivel?

— Ruházza fel a törvényt visszaható erővel.

Bekker úr megrázkódott. A nagyherceg tompán kacagott.

— Kitűnő tanács, professzor. Kérek egy zseb-kendőt, pecket akarok a szájába tenni e törvény közvetlen okának, mielőtt továbbmegyünk.

Fülöp sietett eleget tenni kívánságának. A nagyherceg gyorsan felpofozta Bekker úr száját és Bekker úr még annyira odáig volt a történetek következtében, hogy semmit sem ellenkezett.

Kivette még a nagyherceg Bekker úr zsebéből a revolvert is, melyet ez úr az imént alkalmazásba akart venni, aztán Fülöphöz fordult és így szólt:

— Tehát menjünk tovább!

— Hová, fenség?

— A kastélyba, — felelte a nagyherceg ádáz mosollyal. — Meglátogatni az elnököt.

Fülöp, ki látta mosolyát, titokban szánta az elnököt.

Ha tudta volna a nagyherceg meg ő, hogy miféle ház volt, melyben hátrahagyták Bekker urat, talán nem mosolyogtak volna!

Gyors menetben haladtak fölfelé a hosszú utcákon Mahon keleti terraszaiban, melyeknek legmagasabb fokán a nagyhercegi kastély rajzolta be nehézkes alakját az ég csillagos háttérébe. A nagyherceg, ki most újra és kitartóan meresztgette szemét Fülöpre,

néhányszor azt a benyomást keltette, mintha közel volna hozzá, hogy egy kérdéssel forduljon hozzá, de aztán mégis csak hallgatott; és teljes némasággal közeledtek a kastély terraszához. Fülöp, ki maga is jól bírta a gyaloglást, csodálkozva nézte, mily gyorsan teszi meg kísérfője testi fogyatkozásával az útát. Őt magát is nagyon gyötörte a kíváncsiság s folyton a nyelvére kéredzkodett egy csomó kérdés Bekker úrról, a Punta Hermosa kénbányáiról. De megértve, hogy részéről is legjobb politika, követni a nagyherceg példáját, hallgatott.

Elérték már a kastélyteret, melynek fái homályosan bontakoztak ki előttük, mikor egy nesz hallatára meg kellett állniok. Ugyanaz a hang volt, mely lenn a városban is megállította őket: nehéz emberi léptek kopogása. De kétségtelen volt, hogy ezek a léptek nem az előttük elterülő kastélytér kavicsolt részein jártak, hanem közvetlenül a kastély előtt levő kövezeten. Óvatosan lopódzva előre a fák alján, sikerült végre a látás távolába jutniok s megbizonyodniok, ki idézte elő a hangokat.

Egy katona volt, ki a kastély kapuja előtt végezte őrzárátát. Hernandez elnök nem pihent őrizetlenül hű népének körében.

Fülöp kérdő pillantást vetett don Ramonra és a következő szavakat jelezte ajkával:

— Megtámadjuk, fenség?

A nagyherceg egy pillanatig a kis katonát nézte, ki fáradta, végezte előttük őrzárátát:

Aztán a fejét rázta.

— Ne tegyük. Nem tett az semmi rosszat! Vethetjük jobb hasznát is erőnknek, azt hiszem, tudok egy más bejáratot is. Ha ugyan nem vált hasznavehetetlenné!

Kézenfogta Fülöpöt, s óvatosan visszavezette az úton, aztán befordult balra a kastély kis kert-

jébe, s nemsokára megállt egy kis kapu előtt, melyet félig elrejtett a borostyán.

— Kisfiú koromban ezen az úton szoktam szaladgálni, — mondotta halkán — akkor, mikor a konyha tája a kastély legérdekesebb részét jelentette számomra, ha nem is volt ellátva bőségesen. Mindjárt meglátjuk, használható-e még.

Hatalmas vállát a kis ajtónak vetette és párszor nekirugaszkodott. Az ajtó ellenállt, de egyszerre csikorgás hallatszott, a régi, rozsdarágta zár elpattant, és szabad volt az út. A nagyherceg, Fülöppel a nyomában, már be akart lépni, de hirtelen megállt.

— Egy pillanatig, — mondotta. — Itt elbúcsúzom öntől.

— Elbúcsúzik? Soha, fenség!

— De igen, a dolog veszedelmessé válhatik. Ha kockára vetem az életemet, nem baj, mert elvégre a magamé, de nincs jogom veszélybe sodorni az önét. Menjen vissza a kikötőbe és a hajóra. Indíttassa el a nyílt tengerre a *Gólyá*-t. Ha sikerül az, amit akarok, holnap hírt kap felőlem. Ha nem sikerül, akkor... köszöntse nevemben az öreg Paquenót és madame Pelotardot.

Fülöp érezte, hogy hevesebben ver a szíve. Zeuszra, ez férfi! Egyedül, csak egy revolverrel a kezében, elhatározta, hogy felkeresi az ellenséget saját várában, s leveri minden segítség nélkül a felkelők seregét, melynek szemében az ő élete mindent jelent! Bármit vétett azelőtt, jelentékeny részét kiengeszteli azzal, amit ezen a mai estén tett. Fülöp hevesen rázza a fejét s a kezét nyújtotta.

— Fenség, — mondotta — a sajtónak is vannak kötelességei. A többi közt nem maradhat távol, mikor történik valami. Mint ennek a sajtónak képviselője, okvetlenül követni fogom fenségedet, hogy megénekelhessem ez éjszaka eseményeit.

— És ha bezárom előtte az ajtót?

— Akkor bemegyek a főbejáráson és találkozunk a csarnokban, fenség.

A nagyherceg nevetett és megragadta Fülöp kezét.

— A sajtó iránt való becsülésem ez éjszaka száz százalékkal emelkedett, — mondotta. — Tehát jön, ha mindenáron úgy akarja.

Elmerültek a kis kaputól a konyha tájára vivő folyosó éjsötét homályában. Halkan, borzasztó óvatosan, lépésről-lépésre mentek onnan a kastély csarnokába. Magános kis lámpa pislogott e helyiségnek abban a végében, mely legközelebb volt a kijárat-hoz. Kívülről behallatszottak az őrtálló katona tompa, szabályos léptei.

Fülöp elővette a villamos zseblámpáját, s egy pillanatig reávilágított az órájára. Tíz óra múlt öt perccel.

A nagyherceg oly nesztelen simulékonysággal, minőt sohasem tett volna fel senki az óriási testéről, végigsompolygott az ajtók során és hallgatódzott. Késérő mosoly futott végig arcán, mikor ez ajtókra nézett; valamennyin átmázolták durva olajfestékkel a régi nagyhercegi címet, az egyikükön pedig hirtelen egy névjegyet pillantott meg. Nem is igen kellett előrehajolnia s olvasnia, hogy megtudja, kinek a neve van rajta.

— Tanár, — suttogta és intett Fülöpnek. — Itt lakik az elnök. Láthatja a névjegyét az ajtón.

Fülöp gyorsan odasurrant és szemügyre vette a sokatmondó fehér cédulácskát. Aztán mindketten feszült figyelemmel hallgatództak, hogy mi történik a szobában. Csak egy magános ember lépteinek halk nesze hallatszott ki belülről, s Fülöp ellenállhatatlan ösztönzésnek engedve, hirtelen fölemelte a kezét és kopogtatott.

Gyors léptek közeledtek belülről, aztán kinyitották az ajtót, s a küszöbön, a lámpa fényének világos-

ságában, megjelent színről-színre Hernandez Luis elnök.

Fülöp gyorsan a kinyitott ajtószárny mögé tolta a nagyherceget, aztán könnyed meghajlással köszöntötte szenyor Hernandezt.

— Jó estét, elnök úr! — mondotta. — Mint látja, nem vártam holnapig, hogy megvitassuk terveinket. Bár késő van már, voltam oly bátor, fölke-resni már ma este.

Az elnöknek, ki eleinte palástolhatatlanul gyanakvó csodálkozással bámult reá, lassankint felderült az arca, mikor felismerte Fülöpöt.

— Ah, — mondotta méltóságosan. — Igaza van. Késő van már — de nagyon jókor jön — éppen a barátaimat — a segítőtársaimat várom. Lépjen be, mr. Pelotard!

— Köszönöm, elnök úr, — mondotta Fülöp és lassan közeledett hozzá — de a dolog úgy áll, hogy nem jöttem egyedül. Magammal hoztam egy barátomat is.

NEGYEDIK FEJEZET,

melyben a minorcai köztársaság fennállása erősen veszélyeztetettnak látszik.

— Egy barátját? — mondotta szenyor Hernandez bambán. — Azt hittem, egyedül van a hajón. Vagy talán vannak barátai Minorcában?

— Van egy, — mondotta Fülöp akaratlanul megremegő hangon, s megfogta az ajtószárny mögött álló nagyherceg kezét. — Egy barátomat, ki be akarta mutatni önnek a hódolatát, elnök úr.

Szenyor Hernandez visszahátrált a szobába és hirtelen bizalmatlanná váló pillantással nézett reá.

— Hogyan juthatott el az ór előtt? — kiáltotta.

— Mutassa meg rögtön a barátját és mondja meg a nevét!

— A neve, — mondotta Fülöp és berohant a szobába — a neve XX. Don Ramon, Minorca nagyhercege, kit ön és barátai késznek nyilatkoztak kétszázezer pezeta készpénzért meggyilkolni, s aki most visszajött, hogy a levesükbe köpjön!

Aközben, hogy mind emeltebb hangon odakiáltotta e szavakat, szenyor Hernandez gyorsan megfordult s egy íróasztalhoz rohant, melynek legközelebb álló sarkán egy kicsiny, feketén csillogó tárgy hevert, melyben Fülöp nyomban egy revolverre ismert. Volt idő, mikor Fülöp egy svéd egyetemi város legjobb labdarúgójának hírében állt; régen volt; de most, hogy látta szenyor Hernandezt s a célt, melyhez rohamlépésben tartott, régóta szunyadó ösztönök ébredtek fel villámgyorsan Fülöp lelkében. Hármat szökött, úgy, hogy tizenkét évvel azelőtt sem kellett volna szégyenkeznie miatta; s ugyanabban a pillanatban, mikor Minorca leendő elnöke az íróasztalhoz ért és kinyújtotta kezét a revolverért, Fülöp jobb lába pompás rúgással a magasba lendült; a következő másodpercben a kis browning tízméteres ívben a szoba túlsó végébe repült. Sajnos, hozzá kell tenni, hogy Fülöp lába e szép teljesítmény után, nyilván bizonyos fizikai törvényeknek hódolva, nem állt meg, hanem magasabbra szökött, kissé eltért irányából s hirtelen összetetalálkozott Minorca elnökének orrával, mely a következő pillanatban kezdette vörösre festeni a padló márványlapjait. Fülöp lába aztán visszahelyezkedett a földre s míg a nagyherceg nevében és dühében ordítva rohant oda, a minorcai köztársaság elnöke fájdalmában feljajdulva bórult az íróasztalra.

— *Well done, professzor! Well done!* — kiáltotta a nagyherceg. — Hallgasson maga fickó, hall-

gasson, mert menten kivégzem minden teketória nélkül! Egy pisszenést se, ha mondom!

A hangja oly borzasztó volt, hogy szenyor Hernandez hirtelen felhagyott fájdalmas üvöltésével, mintha a torkát vágták volna el; minden ízében reszketve emelkedett fel az íróasztal mellől, egy pillanatig az uralkodójára nézett, s a következő másodpercben térdre esett, s míg orrából még folyton csurgott a vér, hebegve mondotta:

— Ke-kegyelem, fenség! Kegyelem! El... csábítottak... nem volt részem az összeesküvésben... esküszöm...

A nagyherceg lángoló megvetéssel nézett reá.

— Akkor hamisan esküszik, átkozott gazfickó. Hát miért fészkelte be magát itt, a palotámban! Feleljen! Talán azért, mert nincs része az összeesküvésben?

— M-meg akartak v-választani elnöknek, — hebegte szenyor Hernandez és zokogott.

— Maga pedig előre kivette részét a méltóságból! De hogyan van az (a nagyherceg hangja megint borzasztóvá lett), hogy a maga neve legfelül áll ezen a szerződésen?

Hirtelen előrántotta az írást, mely Bekker úr zsebéből esett ki, és odatartotta Hernandez Luis szeméhez.

Az egyszerre sápadtabb lett, mint a halál, s egy pillanatig úgy látszott, mintha elállt volna az orrávére is. Aztán, nem szólva semmit, előrevetette magát s át akarta ölelni a nagyherceg térdét, hogy kegyelemért esedezzék. Heves mozdulattal szabadította ki magát don Ramon, és Fülöphöz fordúlva, így szólt:

— Nem menne ki a csarnok végében levő szobába? Azt hiszem, talál ott kötelet.

— F-fel akarnak kötni? — hebegte szenyor Hernandez, és nagy könnycseppek gördültek végig megdagadt orrán s vegyültek össze vérével.

— Fel, de csak később, — mondotta a nagyherceg — majd ha kimondotta a bíróság. Nem vagyok gyilkos, szenyor Luis, mint maga meg a cimborái. Addig is megkötözzük. Itt van, kösse be vele az orrát.

— Odadobott neki egy zsebkendőt s így folytatta: — Most mondjon még egyet, de ajánlom, hogy igazat beszéljen! Mikorra várja a cimboráit?

Szenyor Hernandez felhagyott a sírással, mikor hallotta, hogy kivégzése nem áll közvetlen küszöbön. Hiszen amíg él, még remélhet. Félénk, óvatos pillantást vetett don Ramonra s így szólalt meg:

— Nem tudom... egy óra múlva...

A nagyhercegnek elborúlt a homloka, mint az ég, mikor vihar vonul fel rajta. Világos volt, hogy a fiú hazudik, hogy valami csínyet forral s hogy barátai valószínűleg bármely pillanatban megérkezhetnek.

— Hernandez Luis, — mondotta — az volt a szándékom, hogy ha a bíróság halálra ítéli, élek a kegyelmi jogommal. De az az öt szó, és két hazugság, melyet az imént ejtett ki száján, megpecsételte sorsát.

Fülöphöz fordult, ki éppen akkor érkezett meg a kötéllel és így szólt:

— Arra kell kérnem, tanár, hogy segítsen egy kellemetlen és nehéz munkámban: megkötözni egy árulót, ki elég gyáva és álnok, hogy még akkor sem mond igazat, mikor alig hogy megmenekült a haláltól. Nézze ezt az embert, ma Minorca elnökének nevezte magát, de nem múlik el sok nap, és névtelenül fog feküdni Mahon temetőjében...

Aközben, hogy ezeket mormolta a fogai közt, azzal az ügyességgel, melyet a gyakorlat szokott megadni, Minorca elnökét ő meg Fülöp könnyen kezelhető csomaggá változtatták át, melyet, pecekkel is ellátva, a szomszédos szobában helyeztek el. A nagyherceg aztán bezárta a csarnokba nyíló ajtót és így szólt:

— Úgy látszik, minden pillanatban ide várhatjuk szenyor Luis barátait. Tartok tőle, hogy nehezebb dolgunk lesz velük, mint az elnökkel. Nem változtatt-e meg mégis a részvételre vonatkozó szándékán?

Fülöp mosolygva rázta a fejét.

— Akkor köszönöm, de egyben sajnálom is, hogy ily hálátlan ügyért veti kockára az életét.

Fülöp úgy mosolygott magában, mint Odyszeusz; jobban tudta ő, mint a fegyvertársa, mily kevésbé hálátlanná alakulhat ez az ügy reá nézve. Ötvenezer elvesztett font, sőt annál is nagyobb összeg tűnt elő már lelkének szeme előtt. Nem igen sejtette, mily kalandok várnak még reá, mielőtt elérheti.

A nagyherceg réveteg pillantást vetett reá.

— Bátorlelkű ember ön, tanár, — mondotta. — Bocssásson meg, francia-e, vagy angol?

— Anyám francia nő volt, — felelte Fülöp, de én nem vagyok sem francia, sem angol, fenség. Svéd vagyok.

— Szent Orbánra, svéd? Kalapot emelek! Ön az első e nemzetből, akivel eddig találkoztam, de remélem, hogy nem az utolsó. A lex Bekker nem lesz önökre érvényes soha!

— Bocssásson meg fenséged, — vágott a szavába Fülöp finom mosollyal — ne készülödnénk-e inkább arra, hogyan fogadjuk vendégeinket, mintsem hogy diplomáciai udvariasságokat váltsunk egymással? Minthogy nincs fegyverem, s ennek a tulajdonosa úgy se veszi többé hasznát, mindenekelőtt átveszem Hernandez elnök revolverét. Aztán, azt hiszem, ki kell gondolnunk valami hadműveleti tervet. Gondolja, hogy sok vendéget várhatunk?

— Nem is sejtem. Tekintve szenyor Hernandez veleszületett hazuglelkűségét, nincs értelme, hogy megkérdezzük tőle. Itt a szerződésben hat név áll, melyeknek egyike az övé. Eszerint öt urat várha-

tunk, ha eljön valamennyi vezetőember és nem jön senki más. És az ötnök egyike nagyon veszedelmes fickó. Posadának hívják, őrmester a testőrségnél.

— Gondolja fenséged, hogy benn várakozunk? Nem volna-e jobb, künn a csarnokban?

— Szent Orbánra, igaza van! Jobb lesz a csarnokban. Megszámálhatjuk ellenségeinket, amint bejönnek s magunk választhatjuk meg magunknak az alkalmat.

A nagyherceg és Fülöp kisiettek a csarnokba és hadműveleti támaszpontot kerestek maguknak. Rövid megfontolás után elhatározták, hogy a lámpát, mely a csarnok fenékrészét világította meg, a bejáróajtó és az elnök szobája közt helyezik el. Ők maguk aztán a most homályban maradt háttérben foglaltak állást s ott várták be az eseményeket.

Percekig nem történt semmi és nem váltottak egymással egy szót sem; a nagyherceg azután előrehajolt Fülöphöz és suttogva mondotta neki:

— Ön svéd — a felesége is svéd nő?

— Nem, fenség, madame orosz nő.

— És mer segíteni ebben a vállalkozásban, az után, amit magamról mondtam a hajón?

Fülöp arcán átsuhant egy mosoly, melyet a sötétség eltakart a herceg elől. De mielőtt felelhetett volna, megütötték fülüket azok a hangok, melyeket vártak.

Kívülről léptek hallatszottak; két vagy talán három ember közeledett beszélgetve a kastélyhoz. Nyomban megszólalt utánuk egy harmadik hang: a katona megszólította a közelgőket, s néhány gyors szó esett közte és köztük.

Aztán egy mély basszushangot hallottak: jól van, átveheted az őrséget odalenn. Itt fenn majd ellátjuk mi. A kis katona eltűnt e szóval: rendben van, szenyor! s a következő pillanatban kinyílt a csarnokba vivő ajtó.

Három ember lépte át a küszöböt, bezárta az ajtót és gyorsan a szobához tartott, melyet a nagyherceg és Fülöp az imént hagyott el. Fülöp, ki megérőltette szemét, hogy lássa, milyen formájuk van egy Danton, Marat és Robespierre modern örökösének, majd hogy nem fütyöntett egyet ámulatában. Soha életében nem látott nagyobb ellentétet, mint azt, amely e három alak közt volt. Az egyik vállas, nagyon erős, zömök ember volt s nagy, fekete korszakállat viselt, a másik sovány, beesett szemű, a vakbuzgó típusból való s valami barátságosfényt viselt, mely egy svéd lekipásztor ünnepelőjére emlékeztetett: ahelyett hogy földig ért volna, mint a rendes barátságos, viselőjének csak a térdéig ért; alatta csupaszak voltak a feketésbarna lábszárai. E kettő mellett volt a harmadik alak, mely a lámpa bizonytalan világosságában leginkább egy torzulnőtt rovarhoz hasonlított; púpos volt, nem nagyobb, mint egy tizenkét éves fiú, a teste tojásdad, a lábai hosszú, vékony póklábak. Fülöp még egyszer végigjártatta szemét a furcsa trión, a nagyhercegre nézett, hogy megkérdezze tőle, mi történjék most.

A nagyherceg ugyanabban a pillanatban fölemelte kezét, melyben Bekker úr revolverét tartotta s elsütötte egy dörrenéssel, mely a kastély kis csarnokában úgy hangzott, mint az ágyúszó. A három összekülvő megrázkódott, mintha villámcsapás érte volna őket s hátrafordultak: kire a pillantásuk esett, az a férfiú volt, kit készek voltak meggyilkolni kétszázezer pezetaért, és Collin Fülöp úr, s ezek ketten revolverükkel fenyegetik őket. A következő pillanatban mennydörögve szólalt meg a nagyherceg szava:

— Fel a kézzel, tüstént, mert halál fiai vagytok!

Egy másodperc töredékéig úgy látszott, mintha a feketeszakállú ember és beesettszemű barátja, a

reáj
a p
ranc
nag
rava
kezé
azt,
Fülö
ez e
ver.
Iga
meg
kézt
Föld
nélk
min
egy
löp
atyá
át n
aran
min
forg
ból
ságu
ezek
ságu
l
atya
vett

reájuk szegzett revolverrel dacolva, haboznának; a púpos oly gyorsasággal engedett a nagyherceg parancsának, hogy nem fért hozzá szó. Mikor aztán a nagyherceg ujja könnyeden megnyomta a revolver ravaszát, a másik kettő is hamar feltartotta a két kezét, de a szemük teljes mértékben kifejezte mindazt, amit don Ramon iránt éreztek. A nagyherceg Fülöphöz fordult és így szólt:

— Kérem, tanár, legyen oly szíves, motozza meg ez embereket és nézze meg, hogy nincs-e náluk fegyver. Kezdje a pittoreszk köntösű tiszteletreméltó Ignazio atyán. Vagy jobbnak látja, hogy én tegyem meg?

— Semmi esetre sem, fenség!

Fülöp az elcsapott paphoz sietett és kezdte nagy kézügyességgel megszabadítani zsebeit tartalmuktól. Fölöttébb változatos volt biz az a forradalmárnak nélkülözhetetlen revolvertől fogva, melyet Fülöp mindjárt zsebébe sülyesztett, egy bankjegycsomóig s egy válogatott ereklyegyűjteményig, melyet visszatett.

— Helyes. — kiáltotta a nagyherceg, mikor Fülöp még bizonyosságot szerzett arról, hogy Ignazio atyának minden méregfogát kiszedte már — térjünk át most Posada őrmesterre.

Annak a zsebében csak két revolver és valamelyes aranypénz volt. Fülöp úgy járt el vele szemben is, mint a pappal, aztán a púposhoz fordult, ki vérbenforgó szemmel engedte, hogy Fülöp kiszedjen zsebéből egy negyedik revolvért, meg egy tekintélyes nagyságú kést. Fülöp aztán a nagyherceghez fordult:

— Hozok kötelet, fenség, hogy megkötözhezzük ezeket az urakat és gondoskodjunk róla, hogy társaságuk megnépesítse az elnök magányát.

Megfogta a kötétekercset s öt perc múlva Ignazio atya, kit az egyház iránt való tiszteletből elsőnek vett, oly tehetetlen volt, hogy kívánni sem lehetett

különben, s Fülöp éppen át akart térni az őrmesterre, mikor az események váratlanul más irányt vettek.

A szélső balszárnyon lévő púpos korcsmáros csakhamar észrevette, hogy kenyerespajtásai magukra vonták a nagyherceg figyelmének oroszlánrészét. Hal-
kan és észrevétlenül oldózkodott el az őrmester mel-
lől, kinek oldalán állt. A távolság nőttön nőtt köztük,
s úgy látszott, a nagyherceg nem vesz észre mind-
ebből semmit. Most, hogy Fülöp hatalmába ejtette
Ignazio atyát, s e szent férfinak helyet biztosított
illő tisztelettel a padlón, hogy áttérjen az őrmesterre,
szenyor Amadeo kedvezőnek találta e pillanatot egy
kis hadicsínyre. Gyorsan és nesztelenül, mint azok a
rovarok, melyekhez hasonlított, három vagy négy
ugrással a kijáró közelében termett; abban a pill-
anatban, mikor a nagyherceg észrevette e műveletet
és gyorsan revolvert szegzett reá, már ki is nyitotta
az ajtót; a következő pillanatban pedig már künn
is volt, s a don Ramon revolveréből kirepült golyó
nem talált útjában mást, mint az ódon ajtó szárnyat.

Ami ezután következett, még sebesebben zajlott
le. A feketeszakállú őrmesternek, ki az egész idő alatt,
melyet Fülöp arra fordított, hogy kiforgatta az össze-
esküvők zsebét és megkötözte Ignazio atyát, lihegve,
s a nagyherceg revolverével szemközt is ugrásra
készen állt, mint egy királytigris, csak éppen Amadeo
szökése kellett, hogy a cselekvés terére lépjen. Abban
a pillanatban, mikor a korcsmáros elérte az ajtót,
ordítva vetette magát don Ramonra. A nagyher-
ceget, mielőtt a korcsmárosra tett lövés után még
megfordulhatott volna, már átkulcsolták az őrmester
karjai, s most egymáson hemperegtek a csarnok kő-
padlóján. A revolver kiesett a nagyherceg kezéből,
s a viadal most már csak az izmok ereje közt folyt.
Hanem azok az izmok méltók voltak egymáshoz.
S noha a nagyherceg kissé erősebb volt, bőven ki-

egyenlítette ezt a túlsúlyt a feketeszakállú őrmester őrlöngése. Tudta az, hogy nemcsak az életéért, hanem tervének és barátai tervének sikeréért küzd. Ha most a nagyherceg győz, el vannak veszve, mert ha a csapatok és a nép vezetők nélkül maradnak, a forradalom mihamarább véget ér, s nem volt nehéz kitalálni, hogy mi sors vár akkor a vezetőkre. De ha az őrmester győz, akkor nincs veszve minden remény.

És valóban úgy látszott, mintha az őrmester győzne; Fülöp, ki szinte dermedten nézte a viadalt, nem merte elsütni revolverét; a viaskodók oly gyors egymásutánban kerültek egymás fölé és alá, hogy lövésével épp oly könnyen találhatta volna el a Ramirozok utolsó sarját, mint az ellenségét. Azonkívül pedig a világítás oly gyöngye volt, hogy alig tehetett különbséget, hogy ki melyik volt. A lába előtt Ignazio atya rekedt kiáltásokkal biztatta szövetségesét, s valamiféle összeesküvődalt énekelt, mely kétszeresen kietlennek tűnt fel a sajátságos világításban. Végre Fülöp, kinek tétlensége talán egy percig tartott, odarohant a küzdőkhöz, hogy beavatkozzék; de mikor odaért, a nagyherceg gyors pillantást vetett reá és rekedten intette le:

— Hagyja csak, tanár! Elbánok ezzel magam.

Abban a pillanatban az volt a látszat, hogy fölényben van; aztán ismét változott a helyzet, s az őrmester, kinek szeme a gyilkolás mohó vágyában szinte kidüledt gödréből, felülkerekedett. Fülöp már éppen be akart avatkozni, de a nagyherceg most hirtelen taszított egyet hatalmas testén; a következő pillanatban ismét ő került fölül és a földhöz nyomta az őrmestert. De az utolsó másodpercben az őrmester egy kanyarodással félig kiszabadította magát és feketeszakállas ragadozó arca, fogát vicsorítva, harapásra készen, don Ramon nyakához kapott. Fülöp nagyot kiáltott és don Ramon egy gyors mozdulatot

tett; a támadó fogak elsiklottak kiszemelt céljuk mellett, helyette az ellenfél jobbfülébe haraptak s félig letépték, éppen egy pillanattal azelőtt, hogy don Ramon, erejének óriási és végső megfeszítésével, megfogta az őrmester nyakát, a fejét pedig háromszor egymásután a padló kövéhez verte.

Az emberi ragadozó izmai hirtelen ellankadtak és szenyor Posada néhány vonaglás után mozdulatlanul terült el a földön. A nagyherceg felállt, arcáról csorgott a vér, s a melle viharosan kapkodta a lélekzetet.

— Mondottam, tanár, hogy veszedelmes fickó! Nem hozná a kötelet, hogy megköthessük?

— De a füle, fenség?

— Ráérünk arra.

Fülöp gyorsan előkerítette a kötelet és siető útja közben a revolverrel tett fenyegető mozdulattal elhallgattatta Ignazio atya összeesküvődalát. A nagyherceg segítségével gyorsan megkötyözték az őrmestert a kétrét hajtott kötéllel. (Fülöp azt indítványozta, hogy tegyék azt inkább mindjárt a nyakába, s a földtől való megfelelő magasságban lógassák ki az ablakon.)

Fülöp aztán vizet hozott és segített a nagyhercegnek kimosni a tátongó sebét és ideiglenes kötést tenni reá. Alig hogy elkészültek vele, don Ramon halkan felkiáltott:

— Mi baj, fenség? — kérdezte Fülöp nyugtalanul.

— A szolgálaim, az én két remek szolgám, — kiáltotta a nagyherceg. — Egészen megfélekedtem róluk! Mégis szeretném tudni, mit műveltek velük a nyomorultak. Ha megölték őket, menten agyonlövöm a bitangokat ítélet és kihallgatás nélkül. Derék Joaquinom, becsületes Augusteom! Remélem, hogy nem esett bántódástok tőlük!

Odament Ignazio atyához, ki most egészen némán és mozdulatlanul feküdt a földön, s csak néha-néha mormolt magában valamit.

— Hol van Joaquin és Auguste? Mit műveltek velök? Feleljen, egyházunk büszkesége!

— *Maledictus in aeternum, maledictus, maledictus*, — mormolta a pap, mintha zsolozsmát rebegne, és égő szemmel nézett don Ramonra. — *Maledictus in nomine patris et filii et spiriti sancti. Nefaste princeps, perinde, perinde ac cadaver!*

A nagyherceg reánézett s a vállát vont, aztán továbbment abba a helyiségbe, ahol Hernandez elnököt hagyták.

— Tartok tőle, tanár, hogy Ignazio atya a bolondok házában fog vezekelni bűneiért. Ki kell hallgatnunk az elnököt.

Fülöp csak most vette észre, hogy a szokottnál jobban sántít és aggódva kérdezte:

— Megsértette fenséged a lábát?

— Egészen jelentéktelenül. Kificamíthattam, mikor az őrmester reám esett. Ne aggódjék, tanár! Semmi az egész. Szimmetrikusabb lettem, mert most mind a két lábamra sántítok.

Szenyor Hernandezt, ki bamba pillantásokkal meredt reájok, a szoba padlóján találták. Úgy látszott, az est eseményei teljesen elkábították, s eleinte nem adta jelét, hogy megérti a nagyherceg kérdéseit.

— Hernandez, — mondotta a nagyherceg — magának öreg édesatyja van, ki mindig ellenkezője volt magának, mert szorgalmas, becsületes ember. Az ő kedvéért még egyszer fontolóra veszem sorsát, de csak azzal a feltétellel, hogy tüstént megmondja, mit tettek Auguste-tal és Joaquinna! Megértette?

Fél percnél tovább tartott, míg a volt elnök a jelek szerint megértette. Akkor aztán nagy könnyecseppek kezdtek végigperegni arcán, és zokogva mondotta:

— A kis vadászpavillonban, fenség, a kis vadászpavillonban...

— Átkozott bitangjai! — ordította a nagyherceg. — A kis vadászpavillonban, mely évek óta nem lakható és patkányok fertőzik meg! Mit vétett nektek Joaquin és Auguste? Átkozott bitangok! Csakúgyan...

Úgy látszott, az elnök nem hallja; a könny pataként omlott arcán. A nagyherceg, egy fintorral, kifordult Fülöppel együtt a szobából.

— Tanár, — mondotta — ha nagy szívességet akar tenni, keresse föl szegény szolgálmat és szabadítsa ki őket. Félek, hogy lehetetlen volna önnel tartanom. A fejem szédül a birokverseny óta s a lábam mégis jobban fáj, mint kezdetben hittem. De ha odamegy és megszabadítja őket, itt majd bevárom. Azt hiszem, minden különösebb nehézség nélkül bejut hozzájuk.

— Vagy, ha kell, azzal, — mondotta Fülöp. — De hol van az a kis vadászpavillon?

— Ha egyenesen lefelé tart a kastélykertben, melyen jöttünkben átvágtunk, könnyen megtalálja. Fehér épület, meglátja még ebben az éjjeli sötétségben is. Jó tájékozódóképessége van?

— Kitűnő, — mondotta Fülöp. — A viszontlátásig, fenség.

Fülöp, kezét szorítva, elsietett.

Mikor kiment az ajtón, melyen kis idővel azelőtt Amadeo korcsmáros tűnt el, látta, hogy a nagyherceg fáradtan roskad le a csarnok egyik karosszékébe. Két méternyire tőle a földön fekvő, az elcsapott pap még mindig zsoltosmázott. A csarnok fenékrészén a jeketeszakállú őrmester feküdt épp oly mozdulatlanul, mint azelőtt.

Fülöp vajmi kevéssé gyanította, milyen képe lesz a helyiségnek, mire visszajön.

ÖTÖDIK FEJEZET,

akasszák fel a nagyherceget — éljen a nagyherceg!

Don Ramon, mikor leroskadt a székre, korántsem érezte magát úgy, mint el akarta hitetni Fülöppel. A fekete őrmesterrel vívott küzdelem kimerítette; kificamodott lába most, hogy egyedül volt, kétszer jobban fájt, mint azelőtt, s a lehasított füle égett, mint a tűz. Szinte azt hihette volna, hogy az őrmesternek méreg volt a fogaiban, úgy fájt a seb.

Don Ramon egy pillantást vetett a csarnokban lévő két fogolyra; még mindig abban a helyzetben voltak, amint elhelyezte őket a földön. A pap felhagyott az őrült énekléssel s megfordítva fejét, égő, merev pillantásokkal méregette a nagyherceget. Az őrmester, úgy látszott, még mindig eszméletlenül hever. Don Ramon pár lépést tett feléje s megnézte, nem lazultak-e meg a kötélékei. Aztán visszatért helyére, melyet még jobban előretolt, s rágyújtott egy szivarra, melyet meglehetősen ép állapotban talált meg a zsebében.

Zilált képek tűntek fel agyában mindarról, ami az utóbbi időben történt vele: elutazása Paquenóval, a tőzsdei meglepetésről szóló távirat, mely utolsó pillanatban jutott kezükhöz, megérkezésük Barcelonába s hiú kísérleteik, hogy megfejtsek a tőzsdei esemény titkát... aztán Marseille és a forradalom híre, mikor éppen Párisba készültek Marcovitz Szemjonhoz... a forradalom... éppen Minorcából való elutazásának napjára tervezhették kitörését; a véletlen csakugyan játékot űzött velök! Elképzelhette, milyen arcot vágtak, mikor — Joaquinról és Augusteről nem szólva — üresen találták a kastélyt. Tudta-e a nép, hogy megmenekült? Vagy eltitkolták előtte hogy biztosítsák saját helyzetüket? De egyáltalában

tudnak-e a forradalom vezetői is az elutazásáról? Nem lehetetlen, hogy nem tudtak meg róla semmit, s azt hiszik, hogy valahol Minorcában rejtőzködik, s hogy ma esti megjelenése annál jobban megrémítette őket... Ma esti megjelenése... azt is ennek a tanárnak köszöni... Egy svéd tanár, kinek francia neve és orosz felesége van!... Egyszerre megint erőt vett rajta az a meggyőződés, hogy a tanár többet tud, mint amennyit megmond — hogy talán benne pontosul össze az egész titokzat; de aztán elűzte e gondolatokat. Igaz, hogy a tanár felismerte, de abban nincs semmi különös... És igaz, hogy a felesége bámulatos érdeklődéssel viseltetik a minorcai nagyherceg iránt... Don Ramon félbeszakította a gondolatfűzését: ezzel a tárggyal nem szabad foglalkoznia. Nem tartozott azok közé, akiket szoknyavadásznak szoktak nevezni — nem is tartozott soha; de ama rövid órák alatt, mióta ismerte ezt a fiatal teremtest, megdöbbenéssel vette észre, mily gyorsan vette birtokba egész gondolatvilágát. Oly egyszerű, oly ártatlan, oly minden összetettség nélkül való — kedves, mint a vadmadár... aztán oly szép... azután meg másnak a felesége... annak az embernek a felesége, kinek jórészből köszöni ma esti sikerét... Don Ramon összerezsent. A szivarja elaludt; újra rágyújtott.

... Ma esti sikerét. Igen, az most eléggé biztosítva van. Bekker, Hernandez Luis, Posada és Ignazio atya voltak az igazi kolomposok, abban egy pillanatilag sem kételkedett. Azután, hogy ártalmatlanná tették őket, a többiek nem okozhatnak számottevő nehézséget. Például Amadeo. Hm! Igaz, hogy az az undok kis féreg most kisiklott a kezéből, de az nem fog segíteni rajta holnap! Az íráson lévő többi három aláíró, mint Vatelto, vagy még kinek is hívják őket, merőben ismeretlen előtte. De valószínűleg Bekker

úr és a már szintén ártalmatlanná tett többi három úr vonta bele őket a vállalkozásba... szegény Joaquin és Auguste — mily soká marad oda a tanár!

Don Ramon megint összerezzen: majdnem elaludt a széken! Nem jól van ez így. Neki őrt kell állnia, míg a tanár visszatér. Hogyan is van csak? Nem volt-e azelőtt egy üveg cognac Joaquin tálalóhelyiségében?

Egy pohár cognac, éppen az keli neki, hogy a vére megmozduljon, s hogy felejthesse fejének és lábának sajgó fájdalmát. Támolyogva állt fel, eldobta a szivarcsutkát, s a csarnoknak abba a részébe ment, melyen ő meg a tanár beléptek ide. Joaquin ott egy kis fülkét rendezett be tálalóhelyiségnek. Kinyitotta az ajtót s egy pillantást vetett a fülkébe: oly sötét volt az, mint a sír. Előrehajolt és körültapogatódzott a kezével, mert már elfelejtette, mi is van benne. Úgy látszott, elől csak egy kis asztal, kétoldalt pedig egy-egy szekrény áll a fülkében. Az asztalon nem volt semmi, a nagyherceg kezdte a szekrényeket vizsgálgatni a sötétben. A felső polcon nem volt semmi. Letérdelt — a lábai eközben félig kinyúltak a fülkéből — s a két kezével az alsó polcokat kutatta át; egész sor üres palack állt ott, nyilván Hernandez elnök bevonulása óta kerültek oda, mert a rendszerető kis Joaquin sohasem hagyta volna így összegyűlni.

Végre került a kezébe egy oly palack is, amelyben lötyögött valami; félig fölemelkedett gubbasztó helyzetéből s megszagolta az üveget. Igen, igen, úgy látszik, csakugyan cognac van benne.

Lassan hátrálva csúszott ki a fülkéből s már fel akart állni. De előbb szájához emelte a palackot, hogy hamarjában még kortyantson belőle egyet.

Ugyanabban a pillanatban érezte, hogy valami kemény tárgy megszédítően csap le a feje búbjára, s

palack kiesett a kezéből, minden körbe fordult vele, s két kezével a levegőt kapkodva, hanyatt vágódott a sötétségben...

Mikor ismét eszméletére tért, az első, amit éreztett, a feje volt; úgy zúgott és tűzelt az, mint az áramfejlesztőtelep, és ezernyi vörös és fehér pont táncolt csillaghullás módjára a szemei előtt. Azután egy másik dologra ocsúdott: erősen megkötözve egy széken ült; a kötél vágta a nyakát és a bokáit, melyek közül az egyik, a jobb, úgy fájt, mintha kalodába szorították volna; és körülötte, egybefolyva, mint a tenger mormolása, sok hang zsigongott. A fájdalomtól félig még kábultan nyitotta fel az egyik fáradt szemhéjét és körülnézett.

A csarnokban ült, ahol az imént még Ignazio atyát és a fekete őrmestert őrizte, s ugyanazon a széken, amelyen előbb. Köröskörül, őt figyelve, kiabálva, kacagva és káromkodva egy csomó ember tolongott, kiket eleinte nem ismert fel kábult szemével, aztán részben a szemével, mely lassan-lassan világosabban látott, részben a kiáltásokból, melyek reázüdültek, felismerte, hogy miféle emberek azok! S az első, akire reáismert, az az ember volt, kit két órával azelőtt, jól megkötözve és pecket dugva a szájába, a kikötőbe vivő utcák egyikén, egy elhagyott házban hagyott: a hollandi Bekker úr.

Mégsem Bekker úr hangja volt, mely felvilágosította a történekről, hanem az Amadeo korcsmárosé. Égő szemmel és felborzolt hajjal táncolt fel s alá a kis púpos a többiek előtt. Don Ramon most lassankint megszámlálhatta őket. Hatan voltak, de csak hármukat ismerhette fel Bekker úron kívül: Hernandez Luist, az őrmestert és Ignazio atyát.

— Én voltam, bajtársak, én, szenyoresz, én, Amadeo, a »Parancsnok« vendéglőse! Mi lett volna belőletek, ha én nem vagyok? Kérdezem, mi lett

volna belőletek? Holnap estének előtte agyonlőttek volna mindnyájatokat, valahányan vagytok, Ignazio atyát, Eugeniót, a nagy Luist és szenyor Bekkert is! Úgy van, szenyor Bekkert is! Tudjátok-e, hol talál-
tam meg szenyor Bekkert? A szerszámosbódém-
ban, megkötözve, a régi szerszámosbódém-
ban: megkötözve, magával tehetetlenül!

— Ej mit, — szólalt meg Bekker úr hangja, nyersen és keményen, szokása szerint. — Hagyjon fel ezekkel az ostobaságokkal, Amadeo! Ki adta vissza a bátorságukat és ki bírta rá magukat, hogy felkeressük ezeket a barátainkat (arra a három emberre mutatott, akiket don Ramon nem ismert). Senki más mint szenyor Bekker, akit oly magával tehetetlen állapotban talált, kedvesem. És ki volt az, ki idevezette magukat és levette ezt itt a lábáról? (A nagyhercegre mutatott.)

Don Ramon egyszerre úgy érezte, hogy e dicsekvés hallatára némi feszítőerő száll összezúzott testébe. Görcsös erőlködéssel hozta mozgásba nyelvét.

— Ha szenyor Bekker volt, — mondotta — akkor igérem, hogy holnap estig lógni fog érte.

Lógni fog! — Bekker úr, ki csak most vette észre, hogy don Ramon eszméletére tért, nekirontott a fogoly nagyhercegnek. — Azt mondja, lógni fog? Csak egy ember fog lógni, kedvesem, az pedig maga lesz!

A dühtől fojtogatva, egy pillanatig elhallgatott s keményen méregette ellenségét a vérbenforgó szemével és minden szál szőr felbőrizlódott a szőke szemöldökében.

— Úgy bizony, — kiáltotta — átkozott szegényházi herceg! Maga fog lógni, mint akármilyen közönséges gonosztevő. Tudja-e még, mit tett egyszer velem? Pofonütött — itt van vissza! Itt van! Ezt meg a ma esti dologért!

Fékezhetetlen dühvel kezdette csapdosni lefogott ellenfelének arcát, a megtépett fülét, melyről leszakadt a kötés. Egyszerre csönd lett a többiek között. Bármilyen történt, volt még a vérükben valami a fejedelmi ház iránt évszázadokon át apáról fiúra öröklött tiszteletből; csak Amadeo kacagott élesen. Végre előállt Luis és igyekezett elhúzni Bekker urat. Luis félig-meddig úgy járt-kelt, mint a holdkóros.

— Szenyor Bekker, — mondotta — szenyor Bekker, majd azután! Előbb hallgassuk ki...

Amaz, még magánkívül dühében, visszahátrált és don Ramon, ki titáni erőfeszítést tett, hogy megsebadítsa magát kötelékeitől, borzasztó pillantást vetett utána a szemével, melyet elborított a patakozó vér.

— Bekker úr, — mondotta — úgys tudtam, hogy gyáva ember, de most meggyőző bizonyítékot szereztem reá. Holnap, mielőtt este lesz, halállal bűnhődik ezért.

Oly ijesztő volt a hangja és a külseje, hogy a többiek elnémultak, s egy pillanatig félénken néztek egymásra. A nagyhercegnek talán oly segítőeszközök állnak rendelkezésére, melyekről nekik sejtelmük sincsen? Segítséggel szállt partra? Egyáltalában, honnan jött? Azok, akiknek már volt részük a mai esti eseményeiben, látták váratlanul megjelenni, mint a bosszuló angyalt, csak egy barátjának társaságában és két óra lefolyása alatt csaknem elfojtotta Minorcában a forradalmat. A többiekre, kik csak hírből hallották ezt, legalább is éppoly ijesztően hatott a történet. Lehet-e más magyarázatát lelteni ennek a dának, mikor kezén-lábján meg van kötözve, mint azt, hogy van még több szövetségese is, akikről ők semmit sem tudnak? Amadeo, meg egy abból a háromból, kiket don Ramon nem ismert, gyorsan néhány szót váltott egymással és a csarnok ajtajához siettek, s bezárták, reátolták a veteszt is.

Eközben Luis, még mindig az előbbi réveteg kifejezéssel arcán, az őrmester, ki néha-néha olyanformán jártatta végig szemét a nagyhercegen, mint a ragadozó, és Bekker úr rövid tanácskozásba fogtak. Ignazio atya, ki még mindig rajongó lélek-állapotában volt, tovább mormolt magában, s olykor-olykor vadúl hányta a karjait. Luis most a nagyherceg felé tartott, s a többiek követték, aztán félkörben álltak fel.

— Tudni akarjuk, — mondotta Luis — ki volt az a másik, ki résztvett ebben a dologban.

Don Ramon reánézett és hidegen felelte:

— Meg fogja tudni még előbb, mint holnap este, amikor valamennyien lógni fognak.

Luis elsápadt, aztán így folytatta:

— Tudjuk, hogy ma délután érkezett meg egy kis jachton. Magam látogattam meg azt a jachtot, csak elmulasztottam meggyőződést szerezni, hogy van-e még több utas rajta...

— Átkozott számár, — toldotta közbe Bekker úr.

— Rajta volt ön is? — fejezte be szavait Luis.

— Velem beszél, Luis? — kérdezte a nagyherceg.

— Önnel. Feeljen a kérdésemre.

Luis hangja minden volt, csak határozott nem. Meglátszott rajta, hogy csak a többiek miatt szedte össze magát.

— Akkor szólítson fenségnek, Luis, ha azt akarja, hogy feleljek. Kegyelemre e perctől fogva nem tarthat számot.

Luist egyszerre egész testében remegés fogta el, de a következő pillanatban a fekete őrmester félrelökte.

— Rajta volt-e a jachton, vagy nem? Feeljen.

— ordította — de semmi kibúvó!

A nagyherceg megvető pillantást vetett reá, s már-már hasonló módon akart felelni neki is, mint Luisnak, mikor hirtelen megkapta egy gondolat. Elvégre ostobaság, ok nélkül ingerelni őket. Nincs

még veszve minden, amíg a tanár szabad! A tanár meg a két szolgálja. Ha van idejük, fordulhat a sors még az utolsó pillanatban is. Időt nyerni, az a fő! Időt nyerni! Ugyanabban a pillanatban észébe villant valami.

Nyugodt pillantást vetve az előtte álló körre, így szólt:

— Én is a jachton voltam. De volt ott még valami, amit a Hernandez barátjuk nem vett észre.

— Mi volt az? — kiáltotta az őrmester.

— Az, hogy a hajón dróttalan távírókészülék is van. Hallották-e már hírét a drótnélküli távírónak?

Néhány másodpercig egy pissenés sem hallatszott. Az összeesküvők egymásra bámultak, nem tudva, hogy don Ramon mit akart mondani, s rettegve a meg nem értett fenyegetéstől, mely szavaiban lappanghatott.

Mindenesetre Bekker úr volt az egyetlen, ki nagyon is megértette, mit jelentenek, s a többiek ijedten vették észre, hogy egyszerre mintha ő is megrendülne addigi határozottságában.

— Mielőtt partra szálltunk, — folytatta a nagyherceg, külön megnyomva minden szót — érintkezésbe léptünk egy angol páncélos cirkálóval és közöltünk vele mindent. Mielőtt felvirrad, lesz szerencsénk hozzá, uraim, s akkor gratulálok önöknek!

Néhány másodpercig megint nagy csendesség lett a szobában. Úgy látszott, a nagyherceg minden várakozáson felül elérte célját. Valamennyien láttak már valaha egy-egy brit vagy francia páncélos óriást megjelenni a sziget előtt a Középtengeren való cirkáló útja közben s hajmeresztő dolgokat hallottak ágyúik biztos munkájáról. Ha tehát a nagyherceg igazat mond, a megtorlás nem várathat magára soká — már pedig egész magatartásával azt a meggyőződést keltette bennük, hogy igazat beszél...

Luis sápadt lett, mint a halál, a többiek pedig félénk pillantásokkal néztek előbb egymásra, azután a nagyhercegre, kinek arca a vértől, mely beszenyyezte és Bekker úr bántalmainak nyomától rémesebben hatott rájuk, mint valaha; végezetül pedig Bekker úrra, ennek az egész forradalomnak a szerzőjére, mely most, minden látszat szerint, oly szerencsétlenül fordul.

Igy voltak néhány percig, aztán Bekker úr kezdett tisztába jönni azzal, hogy minő sors vár a megbukott forradalom vezérére. A dolog Amadeo korcsmárosnak és annak a három embernek a zúgolódásával kezdődött, akiket don Ramon nem ismert; aztán belevegyült a morajba Luisnak félelmében zokogó hangja, s végre megszólalt a fekete őrmester dörgő basszushangja is. Le ezzel a fickóval! — Mindennek ő az oka! — Vigye el az ördög — fösvény és gyáva! — Mi hasznunk van az egész forradalomból? — Ki is gondolt arra?... — Egy pillanatig úgylátszott, mintha don Ramon gyorsabban megnyerte volna a játszmát, mint remélni merte; hallatszott néhány kiáltás: — Kegyelem, fenség! — De azután Bekker úrnak, hangját vadul kieresztve, sikerült magához ragadni a figyelmet.

— Bajtársak, — kiáltotta — semmi gyávaság! Semmi félelem! Ettől az úrtól koldultok kegyelmet? Így teszek én vele (fölemelte kezét, hogy don Ramon arcába csapjon, de látva az összeesküvőtársainak arcán támadt kifejezést, újra leeresztette), ha akarok, — tette hozzá. — Bolonddá tartatjátok magatokat vele és a drótnélküli távírójával? Hazudik! Egész egyszerűen hazudik! Rátok akar ijeszteni, annyi az egész! De még ha igazat mondana is? Tegyük fel, hogy idejön az az angol páncélos cirkáló, mielőtt a holnap reánk virradna: kérdezem, jobb sorsunk lesz-e azért, mert kegyelmet koldultunk? Nem ígérte-e meg, hogy felköttet bennünket egytől-egyig.

mielőtt bealkonyul? Annak, hogy ezt megakadályozhassátok, bajtársak, csak egy módja van: az, hogy most mindjárt felkötjük őt magunk! A halottak nem fecsegnek ki semmit. Ha felkötjük őt és fenékbe fúrjuk azt a hajót, melyen idejött, szeretném látni azt az angol páncélos cirkálót, mely ránk bizonyíthatna valamit. Kössük fel tüstént, aztán menjünk a kikötőbe!

Bekker úr elhallgatott, a nagyherceg pedig elkeseledésből és fáradt közömbösségből vegyült érzélemmel látta, hogy elérte célját; szavainak hallatára felderült minden arc — az összeesküvők belátták, hogy Bekker úrnak igaza van! A nagyherceg megígérte, hogy felkötöttei valamennyijöket, s ha életben marad, ha megjelenik a páncélos cirkáló, bizonyosak lehetnek benne, hogy szavát tartja. Bekker úrnak igaza van: fel kell őt kötni, de mindjárt, a hajóját pedig el kell süllyeszteni! Akkor aztán jöhet a páncélos cirkáló!

Vad morgás támadt és nőtt mind nagyobbra, don Ramont feltépték ülőhelyéből s kezdték keresni a helyet, ahol végre lehessen hajtani a kivégzést. A fekete őrmester ledobta magáról a katonakabátot; nem fért hozzá kétség, ő akarta vállalni a hóhéri hivatást. Ha nem látszott volna meg a taglejtésén, le lehetett volna olvasni az arcáról. Odafordult Ignazio atyához, ki az egyik sarokban még mindig énekelt és mormolt magában, s így kiáltott:

— Ide, Ignazio, szükség van itt a segédkezésére! Jöjjön ide és mondja-el a gyászmisét Minorca utolsó nagyhercegeért! Gyóntassa meg, Ignazio!

— *Maledictus, maledictus in aeternum!* — énekelte az elmozdított pap. — *Nefaste inter homines perinde ac cadaver!* *Maledictus, maledictus!*

Egyszerre, éppen, amikor Amadeo korcsmáros és egyik cinkosa hozzákészült, hogy felállítson egy

létrát s a kötelet a mennyezeten levő szeghez erősítse, a nagy zaj és izgalom közepette három erős ütés dobbant meg az ajtón.

Csönd lett egy pillanatig s a nagyherceg szíve összeszorult irtózatában: a tanár az, ki éppen jókor érkezik, hogy jelen lehessen a kivégzésen. Vajjon mi sors vár *reá*?

A fekete őrmester az ajtóhoz futott és emelt hangon kiáltotta:

— Ki van itt?

— Én vagyok, az őrszem, — hallatszott be a homályos válasz. — Van itt valaki, aki a nagyhercegi palotát keresi.

Az őrmester lassan hátrahúzta a reteszt és nyilván alig értve meg, miről van szó, kinyitotta az ajtót.

Aztán hátrafordult és harsány kacajra fakadt.

— Egy kis szenyorita, — kiáltotta — ki ilyenkor jön tiszteletét tenni a palotában! Hála Istennek, hogy olyant mutathatunk neki, amiért érdemes volt idejönnie!

A nagyherceg alig hitt a szemének, mikor látta, hogy az ajtó feltárul, künn egy katonaruhás alak mutatkozik, s egy hölgy jelenik meg a küszöbön. A következő pillanatban, mikor a csarnok világosságának körébe lépett, don Ramon azt hitte, hogy most mindjárt az eszét veszti.

Madame Pelotard volt.

Belépett a csarnokba, lassan, nem értve meg semmit, és körülnézett. Minden szem ámultan meredt *reá*.

Senki sem vette észre, hogy Hernandez Luis némán kioson az ajtón s eltűnik az éjszaka sötét-ségében.

HATODIK FEJEZET,

melyben a minorcai köztársaság rémuralma megleli
a Bonaparteját.

A fekete őrmester bezárta az ajtót és kikiáltotta a katonának, hogy vegye át ismét az őrszolgálatot; aztán vigyorgva az ifjú hölgyhöz fordult. Az még mindig két lépésnyire állt az ajtó előtt, a szeme kekre nyílt, s a pillantásai a különös társaságnak hol egyik, hol másik tagján pihentek meg. Világos volt, hogy semmit sem ért meg abból, ami ott történik, s hogy nem tudja, csodálkozzék-e, féljen-e, vagy azt kívánja-e, hogy bátornak mutakozzék. Újabb vigyorgással, mely ketté osztotta fekete szakállát, az őrmester így szólt:

— Minek köszönhetjük a szerencsét? Talán maga is azon a titokzatos jachton érkezett, szenyorita?

Az ifjú nő gyors és ijedt pillantást vetett reá, aztán felelet nélkül fordította el róla a szemét; a következő másodpercben megpillantotta a nagyherceget, ahogy megkötözve ült a széken.

Gyorsan előresietett, de aztán mindjárt rémülten megállt. Jól látnak szemei? Ez a véres, megkínzott arc annak a férfiúnak arca-e, akit felismerni vél? És ha úgy van, mint hiszi, miért ül itt összekötözve? Ezek közt az emberek közt, kik annyira megrémítik, hogy legjobban szeretne sírva fakadni?

— Gróf, — kiáltotta franciául — ön az? Mi történt? Miért van megkötözve? Miért ütötték? Mondja már!

Don Ramon ránézett s nem felelt; még nem ocsúdott fel a fájdalom és a meglepetés bénító érzelméből, mely egészen hatalmába ejtette. Ó itt!... Ó az!... S most végig kell néznie, mikor őt...

— Madame Pelotard, — sikerült végre félig

elhaló hangon felelnie. — Csakugyan én vagyok... Igaza van... De miért, miért jött ide? Hogyan jutott el ide? Életemnek legkeserűbb pillanata ez.

— Partraszálltam Dupont kapitánnyal, — mondotta az ifjú hölgy. — Mindketten nyugtalankodtunk; nem tudtuk... nem érthettük meg, miért marad el oly soká... Valamiképpen elszakadtam a kapitánytól s nem tudtam más helyet, ahol megtalálhatnám, mint talán ezt... láttam a kastélyt, bár sötét volt... Aztán az a katona elfogott és ide kísért... De mit tett ön, gróf, mondja meg? Mit műveltek önnel? Miért van megkötözve?

A nagyherceg kétségbeesett pillantást vetett rá, s nem tudta, hogyan készítse elő arra, ami elkövetkezik, amikor hirtelen megszabadította e gondjától egy harmadik személy — a hollandi Bekker úr.

Bekker úr nem volt különösebben otthonos a francia nyelvben, de annyit mégis tudott hozzá, hogy megérthesse legalább a harmadrészét annak, amit a nagyherceg meg a hölgy beszéltek egymással. Gonoszúl mosolyogva hajolt meg hát előtte és így szólt:

— Szenyorita, el vagyunk ragadtatva látogatásától, de egyre figyelmeztetnem kell: itt csak spanyolul lehet beszélni, ha egyáltalában lehet! Tud ön spanyolul, szenyorita?

Mélyen megvető pillantást vetve Bekker úrra, madame Pelotard még egyszer ezzel a kiáltással fordult a nagyherceghez:

— Miért van megkötözve? Mondja, mi történik itt! Mondja meg gróf, mondja meg már!

Bekker úr, ki ezúttal megértett mindent, harsány kacajra fakadt:

— Vagy úgy, — kiáltotta. — Fenséged inkognitó utazott! Fenséged gróf! Szenyorita, engedje felvilágosítanom, ha még nem tudná: ez az úr, a kit grófnak szólít, nem is gróf!

A hölgy villámló pillantást vetett Bekker úrra, aztán tört spanyol nyelven így szólt :

— Nem gróf? Nem akarok többet hallani. Kicsoda ön?

— Meg fogja még hallani azt, meg a többit is, — kiáltotta Bekker úr gúnyos kacajjal. — Én, szenyorita, szegény becsületes üzletember vagyok, s ez az úr, kit ön grófnak szólít, aki azonban nem gróf, durván megsértett engem. És barátját, az álgrófot, szenyorita, legfeljebb öt perc leforgásán belül fel fogják akasztani.

Bekker úr szívből kacagott, látva a hatást, melyet szavai tettek. Az ifjú hölgy lihegve kapkodott valami után, amibe megkapaszkodhassék, megtántorult, de aztán ismét összeszedte magát. Tompán suttogetta :

— Felakasztják... hogyan érti? Miért akasztanák fel a grófot?

Elégedett hunyorgatással dörgölve kezét, azt felelte Bekker úr :

— Éppen abból az okból, melyet mondtam, szenyorita — mert nem is gróf! Haha! Úgy van, éppen azért!

— Hát mi... akkor kicsoda?

— Nem más, — azaz nem *volt* más — mint Minorca nagyhercege s a neve, ha a szenyorita nem tudná: XX. don Ramon.

Bekker úr oly hangon kiáltotta ezt, hogy visszhangzott tőle az egész csarnok; de ha szavainak ugyanoly hatását várta, mint az imént, mindenestre csalódott. Az ifjú hölgy, ki mindaddig félénk, szinte ijedt pillantással nézte a nagyherceget s reszketett minden ízében, most egyszerre felegyenesedett, mint egy királynő. Szeme sugárzott boldog meglepetésében, s míg Bekker úr és a többiek értelmetlenül bámultak reá, oly hangon, melyre alig ismertek reá, így kiáltott a nagyherceghez :

— Igazat mond? Igaz? Ön Minorca nagyhercege?

Don Ramon, látva arcának kifejezését, némán és keserűen mosolygott, s talán egy perc negyedrésszéig tartott, míg így felelt:

— Minthogy Bekker úr már leleplezett, nincs értelme, hogy tagadjam. Hamis lobogó alatt vitorláztam, madame. Minorca nagyhercege vagyok s kegyed éppen jókor jött, hogy lássa, hogyan kötnek fel hű alattvalóim.

A hölgy szinte nevetett, mikor felelt szavaira:

— Bizonyára nem! Éppen jókor jövök, hogy megmentsem önt tőlük. Öt perc alatt szabad lesz!

— Oh, madame Pelotard, kegyed most is oly vérmes, mint mindig. Nem ismeri az én hű népeimet, ha azt hiszi, hogy oly könnyű megmentenie.

Mielőtt a hölgy még felelhetett volna, Bekker úr megelőzte.

— Ó fensége, kedvesem, jobban ismer bennünket, mint kegyed. Ezúttal igaza van. Most pedig elég volt a beszédből. Rendben van minden, bajtársak? Erősen áll a szeg a falban? Sietnünk kell, ha végezni akarunk mindennel. Készen áll minden?

Amadeo és cinkosai, kik perceként csak az állítólagos madame Pelotardot nézték bámészul, összerázkódtak és gyorsan a rögtönzött bitóhoz fordultak. Vizsgálat alá vetették, amennyiben egy-néhányszor meghúzogatták a kötelet.

— Minden rendben!

— Helyes.

Nem vesztegetve az időt további kérdésekkel, Bekker úr intett a fekete őrmesternek. S míg az állítólagos madame Pelotard mintegy megkövültlen nézte őket, leoldották a kötelékeket, melyekkel a nagyherceg a székhöz volt kötözve. De közben őrizkedtek hozzá is nyúlni azokhoz, melyek a kezét és

a lábát bilincselték össze. Az elcsapott pap a legutóbbi tíz perc alatt fel s alá járt a csarnok fenékrészén, s majd a feje fölé emelte a kezét, mintha áldást osztana, majd meg szakadatlanul hányt a magára a keresztet; most, úgy látszott, hirtelen észrevette, mi történik körülötte, és lassan közeledett. Mikor pillantása a nagyhercegre esett, ijesztő mosoly suhant át beesett arcán, s megint mormolni és énekelni kezdett. Az ifjú hölgy úgy pattant vissza láttára, mintha mérges kígyót, vagy veszett kutyát pillantott volna meg. A következő másodpercben látta, hogy a nagyherceget a rögtönzött bitóhoz hurcolják, hol Amadeo és a többi három várta. Egyszerre megszűnt a dermedtsége, mely addig ígézetében tartotta; utánuk rohant és lángoló szemmel állta el Bekker úr és a fekete őrmester útját.

— Gazemberek! — kiáltotta tört spanyolsággal. — Hogyan merészelitek? Ne mondjátok, hogy merészeltek kezét vetni az uralkodótokra! Nem lehet az!

— Szenyorita, — bömbölte az őrmester — lehet. Szíveskedjék elmenni az útból. Önnel majd később foglalkozunk — a kivégzés után.

A hölgy oly meredten nézett reá, mint egy kísértet.

— Azt mondja, hogy merészeli — hogy merészeli?

— Azt, azt, egész határozottan azt mondjuk. Féltre az útból!

Vadállati indulatosságának oly hatása volt, melyet sem ő, sem a többiek nem láthattak előre. Az állítólagos madame Pelotard egy lépéssel hátrált, mintha pillantásával annál jobban hatalmában akarná tartani őket, fölemelte a két kezét és pihegve kiáltotta:

— Várjatok! Mondani akarok valamit — meg kell hogy hallgassátok! Alávaló bűnt akartok itt

elköv
Hihe
hat
kivár
Hús
L
oly
voln
pénz
— h
várá
az é
nézt
pirul
ellen
előtt
lelki
hogy
meg
talál
hogy
den
hogy
körü
ugy
rajt
voln
Ám
a h
úr.
ben
úr
pes
Elf
meg

elkövetni. Meg akarjátok gyilkolni uralkodókat... Hihetetlen... mit tegyek?... Ha nem akadályozhat meg benneteket más, fogadjatok el pénzt! Mit kívántok az életéért? Százezer peseta — elég az? Húszezer mindegyiknek?

Lélekzetét visszafojtva hallgatott el. Szavainak oly hatása volt, mint semmi másnak nem lehetett volna. Ezeknek a vad és szegény legényeknek a pénz volt a bűvös erejű szó. Pénz! Százezer peseta — húszezer mindegyiknek! A csarnokban mintegy varázsütésre csend lett, halálos csend, nem szólva az örült pap mormolásáról. Valamennyien bámúlva néztek egymásra: százezer... Don Ramon hol elpirult, hol meghalványodott, hol tiltakozni akart az ellen, hogy megalázza magát ezek előtt a fickók előtt, hol meg azzal a gondolattal nyugtatta meg lelkiismeretét, hogy ez segíteni fog nekik abban, hogy időt nyerjenek. Hol lehet a tanár? Nem találta meg a pavillont? Vagy talán nagyobb ellenállásra talált, mint gyaníhatták? Egy órája lehet már, hogy elment. Amíg ő szabad, nincs elveszve minden... S ha madame Pelotard időt nyerhet azzal, hogy pénzt kínál, akkor... Egy pillantást vetett körül: a furcsa társaságnak minden egyes arcán ugyanaz a kifejezés látszott: a pénzvágy küzdött rajtuk a félelemmel. Bizonytalan, hogyan fordult volna, ha magukra maradnak lelki tusájukkal. Ámde volt köztük egy, akinek nem volt oly oka a határozatlanságra, mint nekik, tudniillik Bekker úr. A szünet, mely az ifjú hölgy szavai következtében támadt, alig néhány pillanatig tartott, s Bekker úr máris sietett ellensúlyozni hatásukat.

— Félkegyelműek! — kiáltotta. — Húszezer peseta! Nagyszerű! Meddig lesz örömetök benne? Elfelejtettétek már, hogy kegyelmes uralkodótok megígérte, hogy holnap, mielőtt este lesz, függni

fogtok? Hogy megszerezte egy angol páncélos cirkáló segítségét, mely, mielőtt holnapra virradunk, ide érkezik? Félkegyelműek! Szép örömötök telhetik a pénzetekben!

Az ifjú hölgy egy pillanatig szédülten nézett a nagyhercegre: mi ez? Csakugyan mondotta volna? Igazat beszél ez az ember? A nagyherceg némán biccentett: imént mondott nagysikerű hazugsága oly módon bosszulta meg magát, mely túltesz az iskolai olvasókönyvek legtanulságosabb történeteinek. Bekker úr szavainak rögtönös hatása volt; őt összeesküvőtársának habozása oly hirtelen megszünt, mint amily hirtelen támadt, helyeslő kiáltások köszöntötték és becsmérő szavak zúdultak a nagyhercegre. Posada őrmester felgyúrte karján az inget s némán hozta rendbe a hurkot, Amadeo és cinkosai pedig ádázul vigyorogva próbálták ki, hogy a kötél jól csúszik-e?

Az ifjú hölgy villámgyors, kétségbeesett pillantást vetett a nagyhercegre, ki lehorgasztotta fejét. Aztán közeledett egy lépéssel az őrmesterhez s megpróbálkozott még egy kísérlettel.

— Negyvenezer pesetát mindegyikteknek! — kiáltotta. — Halljátok-e? Negyvenezret! Valamennyien gazdagok lesztek — és esküszöm, hogy a nagyherceg megbocsát nektek. Megesküszöm reá, megígérem.

Az őrmester durván félrelökte.

— Csitt legyen! — ordította. — Elég volt. Ha nála van a pénz, úgyis megkapjuk. Nagyon is sok időt vesztegettünk már. Mindegy, akár megbocsát, akár nem, most felkötik.

A hölgy halálosan elsápadt, kék szemének bogarai addig tágultak, míg úgy látszott, betöltik egész szemét, s oly szikraözzön dőlt belőlük, hogy egy pillanatra megfékezte még azokat az emberi fenevadakat is.

— Merje csak megtenni, nyomorult gazember! — kiáltotta elfúló hangon. — Merje csak megtenni, esküszöm szegény lelkem üdvösségére...

— Merjem-e? — vágott a szavába az őrmester, kinek habozása gyorsan dühvé változott át. — Merjük-e — hogyne mernők! Meg fogja látni egy szempillantás alatt!

Magából kikelve, dermedten a tehetetlen kétségbeesésében, a hölgy égő pillantással vetette szemét a nagyhercegre és alig hallhatóan kiáltotta:

— Akkor oly szentül, mint ahogy Nikolajevna Olga, Oroszország nagyhercegnője vagyok, nem lesz addig nyugtom a földön, míg az életökkel nem fizetnek ezért a gonosztettükért! Esküszöm arra a reményemre, hogy megmentem azt, akit meg akarnak gyilkolni... esküszöm... a hozzá... hozzá való szerelmemre...

A hangja hirtelen elakadt és tápolyogva, könnyeitől elvakultan, melyek patakzásnak indultak szeméből, előre akart törni a fekete őrmester mellett, széttárva karját, hogy don Ramonra fonja — hogy megölelje don Ramont, ki megkötözve, sebesülten, tehetetlenül állt előtte, a gondolatai pedig mintegy önkívületben tévelyegtek: Nikolajevna Olga orosz nagyhercegnő — tehát nem madame Pelotard? Ő is hamis lobogó alatt vitorlázott? Nem lázálom az egész? Vagy lehetséges mégis? Lehetséges?

— Oh igen, kezdette megérteni, most, végre, mikor már késő! Ő az, ki két évvel ezelőtt levelet írt neki — az ő levele volt, melyet... Nem merte végiggondolni azt a gondolatot... S most az életét vetette kockára — hogy megmentse... Legyőzve azoktól a gondolatoktól, melyek néhány rövid másodperc alatt a lelkére zúdultak, összeroskadt volna, ha nem támogatják Amadeo cinkostársai. Úgy látszik, az összeesküvők egyike sem értette meg, amit a

nagyhercegnő kiáltott. Don Ramon érezte, hogy a hurkot a nyakába teszik, látta, hogy a fekete őrmester azt a nőt, kinek szépsége és szenvedélye megnyert volna minden más természetet, odalódítja Bekker úrhoz, ki vigyorogva nézte az egészét. Don Ramon elfordította a fejét, hogy ne lásson többé semmit; a pillantása egy másodpercig az ajtóra fordult és kábulatában is összerezzent; egy pillanat töredékéig látni vélte, hogy a kilincs megmozdul, hogy valaki ki akarja nyitni az ajtót... Nem a tanár lehetett? Vagy talán csak az őrszem volt? A következő másodpercben a kilincs ismét mozdatlan volt, ha ugyan megmozdult az imént, s elfojtva magában a tehetetlen fájdalom és düh kiáltását, hallotta — mert nem akart odanézni — hogy Amadeo jelenti: minden rendben! S hogy Bekker úr röhögve mondja:

— No, kis galambom, gyere hozzám, én majd támogatlak! Gyere! Innen jól láthatod!

Aztán megragadták Amadeo meg a két pri-békje, hogy közelebb vonszolják az akasztófához; a köté meg szorult a nyakán, s ő fölvetette a szemét, hogy egy végső pillantással istenhozzádót mondjon neki, ki ez este semmitől sem riadt vissza érette, kivel szemben oly kegyetlenül lelkiismeretlen volt — s aki azt mondotta, hogy szereti... A szeme találkozott a pillantásával, mely erejét veszelve csüggött rajta, látta, hogy Bekker úr kitárja a két karját, hogy megölelje...

Aztán kietlenül megfeszült a köté; már nem látott többé semmit s egy végső gondolattal készült a halálra. Bekker úr most bemocskolhatja kezével ezt a fenséges ifjú teremtetést... Bekker úr kitárta karjait, hogy megölelje... az pedig...

Bekker úr megtette. De az volt az utolsó mozdat, melyet életében tett!

Mielőtt a keze hozzáérhetett volna a nagyhercegnőhöz, a csarnok túlsó végében eldőrdült egy lövés. Nyomon követte azt egy üvöltés, a halálfájdalom felordítása; az a két kar, mely át akarta ölelni az ifjú hercegnőt, erőtllenül kapkodott a levegőben és nehéz zuhanással esett a kiváló üzletember a csarnok márványpadlójára.

De mielőtt elhangzott volna az első lövés visszhangja és Bekker úr halálkiáltása, újabb hat lövés dördült el, oly közvetlen egymásutánban, hogy úgy hallatszottak, mint egyetlenegy lövés. A kötél, mely fojtva szorult össze a nagyherceg nyakán, hirtelen megoldódott, don Ramon megtántorult és leesett a földre, de tudott lélekzeni, tudott lélekzeni! Aztán hallotta, hogy egy hang végtelen messzeségből szavakat kiált, melyek merőben érthetetlennek tündek fel előtte:

— Bátorság, fenség! Auguste, Joaquin, még egy sortüzet! Halál a gazemberekre — nem kap kegyelmet egy sem!

Hörögtek és kiáltottak mellette; három vagy négy lövést hallott, s a következő pillanatban érezte, hogy egy kéz valami hideg tárgyat szorít be a kézcsuklói és a zsinór közé, mellyel összekötötték. Egy vágás, s a két keze felszabadult. Még egy, s a lábán sem maradt kötél. Néhány másodperc még, fogát összeszorította, aztán újra kinyithatta a két szemét, s tűz és rakéták záporosója hullott előttük. Úgy rémlett neki, felismer egy arcot, mely reáhajolt, s bár alig mozgathatta nyelvét, sikerült halkan kimondania:

— Kaphatok... kaphatok egy kis cognacot?

A fölötte volt arc eltűnt s kissé továbbad észrevett két lábat, mely letérdelt, s egy hátat, mely lehajolt valamire. Hirtelen feltápáskodott, s egy alak, melyre hiába igyekezett visszaemlékezni, valamivel a karjai közt eltűnt.

Messze távolból, úgy lehet, ugyanettől az alaktól, szavak hallatszottak hozzá, melyek üres dobpergés-ként hatottak füleire.

— Egy pillanatig, fenség, a cognac itt lesz mindjárt — csak el kell látnom a szegény feleségemet.

Felesége... felesége, ismételte bágyadtan a nagyherceg agyveleje talán hússzor egymásután, anélkül hogy a szó valami jelentőséghez is jutott volna. Aztán egy kezét érzett a feje alatt, valami hideg símaságot a száján, aztán valami égető fluidumot, mely utat tört magának az ajkain át. Égette, égette; aztán hirtelen föllebbent egy függöny a fejében, látott, hallott, érzett, megértett, s egy karra támaszkodott, mely, mint most látta, Joaquin karja volt, fölemelkedett, de a lábai még remegtek, a két térde pedig összekocódott. Joaquin keze megint odanyújtotta neki a palackot az égető fluidummal, ivott belőle még egy kortyot, mely ezúttal már nem is égette oly kellemetlenül s végre úr lett magán.

— Hallja! — rebegte. — Hol van ő meg a tanár?

Joaquin átkarolta urát s kezdette óvatosan átvezetni abba a szobába, hol az imént még Hernandez Luis trónolt. Don Ramonnak hirtelen eszébe jutott, mily viszontagságokat kellett a hű szolgának végigszenvednie; megállt és részvétteljesen mosolygott reá:

— Joaquin, szegény Joaquinom, — mondotta — rossz dolgod volt, úgy-e?

— Oh, de legalább tudom, hogy fenséged megmenekült!

— A fehér pavillonba, a gazemberek! — dühnyögte a nagyherceg. — Borzasztó dolgod lehetett, neked meg Augustenak. Akkor, úgy-e, mégis csak jobb szakácsnak lenni nálam?

— Oh, fenség... igen, borzasztó volt; ha fenséged meg a tanár nem jött volna mihamarább, akkor...

— Csak úgy könnyűszerrel szabadíthatott ki benneteket a tanár? Őriztek benneteket?

— Igen, de leverte az őrt, — egyébként ketten is voltak, s egykettőre kiszabadított bennünket. Aztán szerzett valamelyes ennivalót és cognacot. Anélkül nem is lehetett volna valami nagy hasznunkat venni...

A nagyherceg némán bólintott.

— Ő jobban megállta helyét, mint én, — mondotta. — Engem hamar legázoltak. Próbáltatok-e bejönni a főbejárón, vagy rosszul láttam?

— Igen, mi voltunk ott, fenség. De az ajtó zárva volt. Kénytelenek voltunk futva hátrakerülni. Akkor jöttünk be, mikor éppen fel akarták húzni fenségedet. Mindvalamennyien azok a gazemberek, Bekker úr pedig meg akarta ölelni a hölgyet. A tanár csak előrenyújtotta a karját, így, s az a fickó már holtan bukott föl, csak löjetek közéjük, a többiekre, kiáltotta nekünk. Nincs kegyelem, csak vigyázatok, hogy ne az uratokat találjátok! Ő maga hármat lőtt, mikor ezt mondotta, ő is végezte ki a legtöbbet. Mi nagyon is féltünk, Auguste meg én, hogy fenségedet találjuk el. A mi kezünk nem is volt oly biztos a pavillonban való tartózkodás után...

A nagyherceg önkéntelenül hátra vetett egy pillantást. Ott heverték halomban a köztársaság vezető férfiai. Legfelül, még halálában is vicsorítva fogát, a feketeszakállú őrmester. Testük már kezdte magára öltetni a halál merevségét. Ugyanabban a pillanatban nyugodtan mosolyogva jött ki a belső szobából Collin Fülöp.

— Hogy van, fenség? Tartok tőle, hogy az utolsó percben érkeztem.

— Nem, tanár, — mondotta komolyan don Ramon s a kezét nyújtotta — az utolsó másodpercben. Még egy másodperc, és a zsarnok meghalt, és a felséges nép az úr Minorcában.

— Istennek hála, hogy még jókor jöttem, — mondotta Collin úr. — Az ön érdekében, meg a szegény feleségem érdekében.

Don Ramon szemét egyszerre égetni kezdték a visszafojtott könnyei. Eszébe jutott, hogyan látta őt, mielőtt megjött a segítség... azon a ponton, hogy Bekker úr megölelje, azon a ponton, hogy eszméletét veszítse, mikor őt, a szeme előtt, kivégzik... Szegény kis hercegnő! Szegény gyermek! Hogyan tehette azt, amit megtett? Életét, mindenét kockára vetette érte, eldobta miatta — miatta, ki... Nagy megerőltetéssel fojtotta el könnyeit és biccentett Fülöp felé:

— Jókor jött bizony, tanár. Az érdekemben, de az ő érdekében is.

— De hogyan jött ide ő? Most kissé jobban van (Fülöp annak a szobának irányába intett a fejével, ahol a hercegnőt elhelyezték), de még nem kérdezhettem tőle senmit. Tud valamit ön?

— Partraszállt, keresni bennünket, aztán elszakadt Dupont kapitánytól s éppen jókor érkezett ide, hogy lássa, mikor felkötnék. Kétszázezer pesetát kínált az életemért ezeknek itt, — a nagyherceg ismét borzadva nézett a háta mögött fekvő élettelen alakokra — ezeknek a szabadsághősöknek... Azzal felelt nekik, hogy Bekker úr karjai közé dobták... s ekkor, félelmében és kétségbeesésében, elárulta, hogy ki...

Fülöp gyors pillantást vetett a nagyhercegre, melyet az nem értett meg; pedig ez éj folyamán megérthette volna.

— Igen, — mondotta a nagyherceg — valamenynyien hamis lobogó alatt vitorláztunk; én nem vagyok Punta Hermosa gróf, ő pedig... azt mondta, hogy nem madame Pelotard, hanem...

— Hanem Nikolajevna Olga orosz nagyhercegnő, — egészítette ki Fülöp. — Holnap majd beszélünk erről a dologról. Azt hiszem, itt az ideje, hogy lemen-

jünk
egész
ket v
tarta
fensé
nak,

A

törté

eppe

üssör

O

be n

Augu

herce

mon

tott,

perc

nőse

gonc

—

volt

A

néze

—

ha i

I

a ta

jelen

— L

ha

—

san

jünk a *Gólyához*. Hiszen a jó Dupont kapitány egészen odáig lesz, ha mihamarább nem lát bennünket viszont. Ha tudna kalandunkról, valamivel többre tartaná a minorcai forradalmárokat. Menjünk hát, fenség... tisztelet-becsület a nagyhercegi kastélynak, de nincs kedvem itt hálni ma éjszaka.

A nagyherceg körülnézett és megint megborzadt.

— Szent Orbánra, tanár, nekem sem. De mi történik *vele*?... Képes lesz-e...

— Vinni fogjuk, — mondotta Fülöp. — Auguste éppen azzal bibelődik, hogy valami saraglyafélét üssön össze.

Öt perccel ezután a kastély kapuja utoljára zárult be mögöttük ezen az éjjelen. Fülöp, Joaquin meg Auguste vitték felváltva a saraglyát, melyen a nagyhercegnő könnyű lázas szenderben feküdt. Don Ramon, kinek borzasztóan fájt a lába, melleite sántított, hiába könyörögve, hogy ő is segíthessen. Tizenöt percnyi menet után, melyet nem zavart meg különösebb esemény, Fülöp hirtelen összerázkódott egy gondolatra és megragadta a nagyherceg karját.

— Fenség, megszámolta-e fenséged, hány halott volt a teremben?

A nagyherceg a fejét rázta és szemrehányóan nézett reá.

— Ne értsen félre, csak eszembe jutott valami: ha nem tévedek nagyon, az elnök nem volt közöttük.

Erre aztán don Ramon is összerázkódott. Az ám, a tanárnak igaza van! Hernandez Luis nem volt jelen a csarnokban lefolyt utolsó jeleneteken.

— Úgy van, amint mondja, tanár, — dünnyögte — Luis kerekét oldhatott. Ha mi most... baj volna-e, ha két percig tartó kerülőt tennénk?

— Szó sincs róla, fenség. Csak mutasson utat!

A nagyherceg hálás pillantást vetett reá és gyorsan bekanyarodott egy kis mellékutcába, mely egy

vásártérre torkolt, hol néhány pálma halkan zizegett az éjjeli szélfuvásban. Egy kétemeletes épület előtt, melynek homlokfalán cégtábla volt, a nagyherceg megállt. Fülöp, szemének némi megerőltetésével, kibetűzte, hogy a táblán a Hôtel Universal neve áll. A nagyherceg becsöngetett a kapun, eleinte minden eredmény nélkül, de néhány perc múlva meghallották egy öreg ember hangját, mely azt kérdezte:

— Ki van itt?

— Nyissa ki! — mondotta a nagyherceg. — Utasok vannak itt és szobát kérnek.

Retesz csikorgott, a kaput kinyitották, s a küszöbön megjelent egy hosszúhajú aggastyán, ki elárnyékolta szemét reszkető kezével, hogy jobban lássa a jövevényeket.

— Jó estét, szenyor Hernandez! — mondotta don Ramon. — Megismer? Lehet-e beszélni az elnökkel?

Szavainak gyors hatása volt; alig hogy végigmondotta, az öregember minden tagjában reszketve térdreesett, a két kezét égnek emelte és rimánkodva mondotta:

— Kegyelem, fenség, kegyelem! Nem volt részem abban a bűnös összeesküvésben... Esküszöm, fenség, esküszöm.

A nagyherceg intett neki, hogy álljon fel.

— Jól van, szenyor Porfirio, elhiszem magának. De feleljen kérdésemre. Itt van Luis?

— Nincs itt, fenség, nincs itt! Esküszöm! Nem lakott már itt, mióta... mióta...

— Tudom, — szólt közbe don Ramon. — A legutóbbi szállásáról jövök... Jól van no, öreg Porfirio, csak egy jó tanácsot adnék magának; ha Luis idejön, küldje ki tüstént az országból. Nem szeretném, már a maga kedvéért sem, ha felkötnék; adjon neki pénzt és mielőtt holnap lealkonyodik, küldje ki az országból. Jó éjszakát!

A nagyherceg hátrafordult Fülöphöz és így szólt :
 Mehetünk tovább, — de hirtelen egy gondolata
 támadt.

— Egy pillanatig, tanár, — mondotta. — Ha
 nem tévedek, a jachtot mi egészen elfoglaljuk.

— Úgy van, egészen, fenség.

— Akkor hát máshol kell elhelyeznünk Joa-
 quint és Augusteot . . . Szenyor Porfirio !

— Fenség !

Az öreg szállótulajdonos, ki már felállt, reszkető
 lábbal sietett hozzá.

— Nem kell félni, öreg Porfirio. Csak alkalmat
 adok magának, hogy jóvátehesen valamit abból,
 amit a fia vétett. Itt láthatja az én két remek szol-
 gáimat, Joaquent és Augusteot. Luis meg a barátai
 egy olyan pavillonban helyezték el őket, amelyben
 harminc év óta a patkányok voltak az urak. Ma éjsza-
 kára magához adom őket kényszerbeszállásolással.
 Legyen rá gondja, hogy ellátásuk kellő arányban áll-
 jon azokkal a bűnökkel, melyeket a fia követett el !

— Fenség . . . fenség ! — Az öreg Porfirio zokogva
 igyekezett megfogni a nagyherceg kezét. Az meg-
 veregette a vállát.

— Jó éjszakát, Porfirio ! Készüljön reá, hogy
 fél óra múlva befogadhassa őket.

A menet ismét útnak indult a csendes utcákon
 és újabb tizenöt perc múlva közeledtek a kikötőhöz.
 Minél közelebb jutottak hozzá, az odavezető kis
 utcákat annál sűrűbben feküdte meg a köd, mely
 a Középtengerből száll fel éjjelente. Mikor végre
 a víz partjára értek, a köd oly sűrű volt, hogy a két-
 felől álló házak olyanok voltak, mint megannyi
 elmosódó árny. Arra, hogy kerülőt tegyenek a nyu-
 gati oldalra, hol a *Gólya* csónakja volt, gondolni
 sem lehetett ; legalább még tizenöt percnyi gyalog-
 lást jelentett volna ; és így a nagyherceg, aki ugyan

nem vitt semmit, valamint a kísérői, teljesen ki voltak merülve fáradtságukban. Ő fensége felkérte barátait, hogy maradjanak ott, ahol vannak, s egy pillanatra elhagyta őket, hogy kémszemlét tartson. Két perc múlva ismét visszatért és intett nekik, hogy kövessék.

Óvatosan vezette át őket a szerszámosbódék két során, melyek szakasztottan olyanok voltak, mint a kikötő keleti oldalán, hol Fülöppel együtt néhány órával azelőtt partraszálltak. Csak éppen, hogy az egyiknek tetejéből egy zászlórúd nyúlt ki. A nagyherceg előrehajolt Fülöphöz és a fülébe súgta:

— Emiliones barátjának rezidenciája, ha nem tévedek! Remélem, nem hall bennünket!

A következő másodpercben szerencsésen elhaladtak a két házikó előtt és lenn voltak a parton, hol a víz lassan emelkedett és sülyedt, mint egy ódon óra ingaütései. Egy kisszerű evezőcsónak, nyilván ugyanaz, mely az elnököt és barátját a *Gólyához* vitte, a partra volt ott kihúzva. Auguste és Joaquin pihegve tették le a saraglyát s a nagyherceg súgva mondotta nekik:

— Menjetek vissza az Universal-ba, foglaljátok le magatoknak a legjobb szobákat és rendeljetelek magatoknak, amit akartok, de legalább is pezsgőt, ha ugyan van az öreg Porfiriónak. Holnap partraszállok és újra átveszem az uralkodást. Érdeklődjél, Joaquin, mi az ára a tengerinyúlnak, az ünnepi lakomára! Jó éjszakát!

Auguste és Joaquin némán tűntek el a ködben s a nagyherceg Fülöphöz fordult:

— Most, tanár, csak az van hátra, hogy átjussunk a *Gólyához*. Ha kihúzza a csónakot, rajta leszek, hogy elhelyezzük rajta a gyámoltunkat.

Óvatosan átkarolta a nagyhercegnőt, hogy fölvegye a saraglyáról, s ugyanabban a pillanatban

úgy t
ifjú h
dályo
a két
volt,

niök!

A
majdn
szerez
egésze
tüzelt
vivő
minth
a föld
ott ü
kezet
képes

kiugr
barát

F
herce
imént
lott m
letet
fürtö
jakra
Fülöp
ejtett

F
ván
itt va
észre
ajtaj
benn

úgy tetszett, mintha villamos áram futna végig az ifjú hölgy testén. S mielőtt a nagyherceg megakadályozhatta volna, már át is kulcsolta a nyakát a két karjával. Don Ramon érezte ölelését, mely forró volt, lázas; aztán suttogást hallott a füléhez közel:

— Ramon... Ramon... nem szabad megölniök! Nem szabad megölniök! Szeretem!...

A nagyherceg egyszerre úgy megrázkódott, hogy majdnem eleresztette; de aztán sikerült visszaszereznie önuralmát s — lüktető halántékkal — egészen kiemelte a saraglyából. Megsérült bokája tűzelt és lángolt, mikor megtette a csónakhoz lefelé vivő néhány lépésnyi utat; de azért úgy érezte, mintha az eliziumi mezőkön járna, nem érintve lábával a földet. Maga sem tudta, hogyan, de egyszerre csak ott ült az evezőpadon, és karjai közt tartotta; igyekezett lefejtetni nyakáról az ölelését, de nem volt képes reá, s hallotta Collin Fülöp szavát:

— A saraglyát, fenség! Egy pillanatig, csak kiugrom a szárazra és elrejttem valahová. Emiliones barátunk...

Fülöp azzal visszaszökkent a partra s a nagyherceg magára maradt, szédülő fejjel, mint csak az imént, mikor megmenekült a haláltól... Nem halott mást, mint az arcának balfelét érő forró lehelletet és nem látott mást, mint néhány sötét hajfürtöt, mely ziláltan omlott a lezárt szemhéjakra; de ha követte volna pillantásaival Collin Fülöpöt, láthatott volna olyat, ami csodálkozásba ejtette volna.

Fülöp felkapta a saraglyát s egy pillanatig tétován állt, mert nem tudta, mivégy legyen vele. Van itt valami rejtekhely, vagy a vízbe dobja? Egyszerre észrevette, hogy a két szerszámosbódé egyikének ajtaja nyitva áll, s gyorsan elhatározta, hogy ott benn rejti el a saraglyát. Ott bizonyára nem veszi

észre senki másnap reggelig. Odasietett és maga után húzta — mikor hirtelen egy kezét érzett arcán, s rémült kiáltással visszapattant.

Az a kéz, mely a sötétben megérintette arcát, hideg volt, mint a halál. Fülöp egy pillanatig szinte bénúltan állt, s reszketett minden izében, aztán elővette villamos zseblámpáját s megnyomta a gombját.

A következő pillanatban futva menekült a bódéból.

Mert mit látott odabenn, kötélén függve a bódé keresztgerendáján?

Eltorzúlt szájjal, kilógatva nyelvét, s a rúgástól, mely este Fülöp lábától érte, ijesztően megdagadt orral — Minorca első elnökét!

HETEDIK FEJEZET,

mely bizonyosságot tesz arról, hogy aki elkerülte Scyllát, még nem intézte el dolgát Charybdiszal.

Szóval sem említve, hogy mit látott, Fülöp a ladikba ugrott és kezébe ragadta az evezőt. Don Ramon éppoly némán ült előtte a padon, mint ő maga, s óvatosan zárta két karjába a nagyhercegnő karcsú alakját. Úgy látszott, nem vette észre sem azt, hogy mily sietve rohant ki Collin úr a bódéból, melybe a saraglyát vitte, sem pedig azt az őrült sebességet, melylyel elevezett a parttól. Ami Fülöpöt illeti, az ő gondolataiban csak kettőnek volt helye: a kéznek, mely amott benn megérintette, a hideg, tapadós merev kéznek, s annak a szegény eltorzult arcnak, mely oly váratlanul meredt le reá. Valósággal korbácsolta a vizet az evezőjével; a csónak szinte repült a szürke ködben — Fülöp nem is gondolt reá, hogy merre viszi — s elmúlt legalább tíz

perc,
totta

A
meg
lokán
veszi
vette

D

hang
jacht

D

dünn
akár

F

K

E

előb

a ré

látsz

F

csak

Dup

dön

E

kala

leve

lyer

I

viss

fény

perc, mire valamivel normálisabb lélekállapot váltotta fel izgatottságát.

Azután lassan-lassan elszállt fejéből az irtózat; megpihentette az evezőt s letörölte a verejtéket homlokáról. Úgy látszott, a nagyherceg épp oly kevésbé veszi észre azt, hogy nem evez már, mint ahogy nem vette észre, mikor evezni kezdett.

— Fenség! — mondotta Fülöp.

Don Ramon nem mozdult.

— Fenség! — ismételte meg Fülöp emeltebb hangon. — Van-e sejtelve fenségednek, hogy a jacht merre van?

Don Ramon végre felocsúdott. — A jacht, — dünnyögte — igen, a jacht... nem, tanár, Isten akárhova tegyen, ha tudom.

— Kiáltani kell, — mondotta Fülöp.

Felállt a csónakban és szájához tartotta a tenyerét.

— *Gólya*, hahó! Dupont kapitány!

Kiáltására nem hallatszott semmi válasz.

— Hahó, Dupont kapitány! Hahó, *Gólya*!

Ezt a kiáltást is éppoly csend követte, mint az előbbi. Fülöp még egyszer kiáltott, de az eredmény a régi volt. Semmi sem hallatszott, és semmi sem látszott a ködben.

Fülöp egy pillantást vetett a nagyhercegre: csakugyan, kedélyes állapot! Elvitorlázott volna Dupont kapitány, vagy talán baj érte a szárazföldre? Hirtelen egy ötlete támadt.

Elővette zsebéből az egyik revolvert, mely az esteli kaland után maradt nála. Egyenesen fölfelé tartva a levegőbe, elsütötte. Aztán elsütötte még egyszer.

A hatás rögtönös volt, de egészen más, mint amilyennek gondolta.

Mielőtt elhalt volna a revolverlövésnek tompa visszhangja, a körülöttük sötétlő ködöt tejfehér fénykéve hasította meg, mely gyorsan söprötte

végig jobbra-balra a vizet. Fényszóró!! Fényszóró!! Aztán kiáltás hallatszott idegen nyelven, egy pillanatig tartó szünet, utána pedig egy tompa lövés. A következő pillanatban a fénykéve megtalálta a csónakot, és szemkáprázva kezdették keresni, honnan ered. A magárahagyott csónakot ringatták a hullámok.

Fülöp gyorsan az evezőlapáthoz kapott és evezni kezdett, hogy kijusson a fénykörből. De alig hogy három evezőcsapást tett, újabb lövés hangzott el a fejük fölött s egy hang tűrhető spanyolsággal kiáltotta:

— Hé, megállni, ha nem akarjátok, hogy agyonlőjenek benneteket! Kik vagytok és mit jelentenek azok a lövések?

— Lövést, — kiáltotta vissza Fülöp mérgesen.

— Ki lő többet, ön vagy én? A jachtom itt van a kikötőben s fel akarom riasztani a kapitányát.

— Hazudik! — kiáltotta a hang fölöttük. — Nem itt van a kikötő. Evezzen ide tüstént és vesse alá magát az ellenőrzésnek. Tüstént, mert lövök... Valami átkozott lázadó lesz, — hallotta még Fülöp s ez a megjegyzés nyilván egy harmadik személynek szólt.

Fülöp meg a nagyherceg szemüknek ugyanazzal a kérdésével bámultak egymásra. Álmodnak? Ébren vannak? Nincsenek a kikötőben? Fényszóró! Idegen hajó — nyilván hadihajó! Úgy látszik, a nagyherceg hazugságai oly módon valósulnak meg, amely túltesz minden várakozásukon! Csodálkozásuk nem tartott sok másodpercig, mikor ismét eldőrdült egy lövés s egy golyó alig egy méternyirecsapott le előttük a vízbe!

— Az Isten szerelmére, evezzen, tanár! — mondotta don Ramon. — Hiszen ez rosszabb a bolondokházába való minden képzeletnél.

Nem felelve semmit, Fülöp magához kapta az evezőt s abba az irányba röpítette a csónakot, amely-

ből a
éppen
igen
álom
meg a
szóla

—
E
a mel
lassú
fölött
alako
talan
Az e
azono
mögö
asztár

—
dögb
a haj
—
fello

—
törvé
—
gato
voln
Mert

—
szak
néhá
kodá
meg
oros
mely
a há

ből a kiáltás hallatszott. Agya, mely nem tartozott éppen a fogékonyság nélkül való agyvelők közé, nem igen volt hajlandó komolyan venni az új fordulatot: álom az okvetlenül. Hirtelen óriási árnyat pillantott meg a ködben a feje fölött, s az előbbi hang újra megszólalt:

— Állj! Várjon ott, ahol van!

Elmult néhány pillanat, aztán kinyúlt egy csáklya a mellettük levő hajó páncélos oldalából, csónakjukat lassú mozdulattal a hajó oldalán közvetlenül a víz színe fölött levő padlóhoz vonták és Fülöp két egyenruhás alakot pillantott meg. Minthogy a világítás bizonytalan volt, nem különböztethette meg külsejüket. Az egyik, ki nagyon magas ember volt s nyilván azonos volt azzal, aki az imént reájok kiáltott, dörögött valamit a társának valami idegen nyelven, aztán spanyolul így szólt:

— Szerencséd, hogy szót fogadtak... Az ördögbe is, milyenek maguk! Lázadók? Jöjjenek fel a hajóra és igazolják magukat.

— Mi jogon követeli? — kérdezte a nagyherceg fellobbanva.

— Az erősebbik jogán. Azonkívül pedig mint a törvény és rend őre ezen a területen.

— Szép őr... — kezdette don Ramon, de elhallgatott, mert Fülöp meghúzta a kabátja ujját. — Nem volna oly szíves segítségemre lenni e hölgy érdekében? Mert beteg!

— Egy hölgy! Batyubál a napnak ebben a szakában! — Az egyenruhás idegen hozzátett még néhány szót, mely gyaníthatólag csodálkozó káromkodás volt; és Fülöp hirtelen összerezzen, mert megismerte a nyelvet. Orosz volt az! Jupiterre, orosz! Az egyenruhás aztán lehajolt s oly kímélettel, mely elütött eddigi nyers magatartásától, felsegítette a hajó lépcsőjén don Ramont és a nagyhercegnőt.

ki félkábulatában még mindig a nagyhercegbe kapaszkodott. Don Ramon magatartása kissé enyhült; fejének bólintásával mondott köszönetet, aztán erősen sántítva, kezdett felkapaszkodni terhével az egy-néhány vaslépcsőn.

— A barátja megsebesült, szenyor? — kérdezte az egyenruhás férfiú Fülöptől.

— Meg, — felelte Fülöp kurtán. — Szabad kérdezni, meddig szándékozik a hajón tartani bennünket?

— Míg megfelelnek néhány kérdésemre.

— Sokra?

— A körülményektől függ.

— Ebben az esetben csak kötelességét teljesítené mint tiszt és mint gentleman, ha gondoskodnék, hogy annak az ifjú hölgynek, kit barátom visz fel, rendes ápolásban legyen része. Beteg — láza van. Van orvos a hajón?

— Helyes, igaza van. Azonnal intézkedem.

Fülöp a két tiszttel — mert nyilván tiszték voltak — felsietett a lépcsőn s néhány szót váltott a nagyherceggel. Szó nélkül követte don Ramon — még mindig karjában a nagyhercegnővel — a kisebbik tisztet, kinek a másik parancsot adott. Három perc múlva egyedül tértek vissza.

— Nincs az a rossz, ami nem járna együtt valami jóval is, — suttogetta don Ramon Fülöpnek franciául. — Szegény gyermek, most legalább gondját viselik.

— Beszélnek franciául? — kérdezte hirtelen a nagyobbik a két tiszt közül. — Legyenek nyugodtak, nem hallgatództam. Csak úgy véltem hallani.

— Igen, — felelte a nagyherceg, kit most megnyugtattott a magatartásával — beszélünk franciául.

— Igen? Kitűnő! Tehát nem mondhatná meg, mi történik itt? — Fejével Minorca irányába mutatott. — Áll még a forradalom? Pokoli csönd van.

— A forradalom, — mondotta don Ramon nyugodtan — ma este beszűnt. Azért van olyan csönd.

— Ma este beszűnt! *Mille diables!* Hogyan tudhatja azt ön? Talán bizony mulatni akar rajtunk?

— Semmi esetre sem. A forradalom ma beszűnt, s azért tudom, mert mi, én, meg ez a barátom, — igazság szerint azt kellene mondanom, a barátom meg én — szüntettük be.

— *Mille diables!* Ön okvetlenül megőrült! Ön meg a barátja? Az ördögbe, kicsoda az ön barátja? És kicsoda ön?

— A barátom, monsieur, Pelotard tanár Svédországból, én pedig a minorcai nagyherceg vagyok.

Úgy lehet, volt egy unciánál több tetszelgés és nem éppen oly kevés hatásvadászat don Ramon hangjában, mikor ezeket mondotta, de a hatáson, melyet el akart érni válaszával, nagy mértékben túltett az, melyet a vele szemközt álló úr ért el a magáéval.

Pillanatig sem habozott, a szájához emelte kezét, rövid, éles sípjelzés hasította meg a levegőt, s míg a távolból közeledő léptek hallatszottak, ezeket a bámulatba ejtő szavakat mondotta:

— A minorcai nagyherceg ön? Kitűnő! Akkor esküszöm, hogy fél órán belül függni fog a legmagasabb árbocon.

Don Ramon és Fülöp, egyik úgy, mint a másik, egy lépést hátrált, s ahogy bémészul néztek egymásra, Fülöpnek ugyanaz az érzése támadt, mint az imént, mikor a vizet lapátolta a ködben. Álom az, lehetetlenség, ezeket a szavakat nem is ejtették ki soha! A minorcai nagyherceg ön, akkor fél órán belül függni fog a legmagasabb árbocon! Igazán, a szegény don Ramon kezd kissé nagyon is gyakori tapasztalást gyűjteni e halálnem körül... De hiszen lehetetlen az, rosszul hallották, álmodnak!... Aztán, épp oly hirtelen, mint az a nyomasztó érzés, hogy rosszat

álmodik, elhangzott egy szó, mely kiragadta belőle Fülöpöt.

A léptek gyorsan közeledtek, s megérkeztek hozzájuk; a félhomályban Fülöp megpillantott még egy tisztet, ki az orosz haditengerészet színeit viselte. Az érkező tisztelgett, azután pedig elhangzottak azok a szavak, melyek érthetővé tették számára az egészet. A mellette álló hosszú tiszt így szólt francia nyelven, nyilván azzal a szándékkal, hogy ők is megértsék:

— Barinszki, keltesse fel tüstént Marcovitz urat és mondja meg neki, hogy jöjjön a különszobámba.

Marcovitz! Marcovitz! rezdült meg a szó Fülöp belsejében. Marcovitz! A hosszú tiszt aztán hozzá, meg a nagyherceghez fordult, s röviden így szólt:

— Jöjjenek velem! Legjobb lesz, minden húhó nélkül fogadni szót.

Választ sem várva, néhány lépéssel előrement. A nagyherceg, ki azóta, hogy meghallotta azt a nevet, melyet a hosszú tiszt ejtett ki, szinte bénultan állt helyén, kezét gyorsan a zsebébe dugta, hol a revolvere volt és szemébe kiült a kétségbeesés, melyet Fülöp megértett és méltányolt. De don Ramon, mielőtt elérte volna kezével a végzetes zsebet, érezte, hogy kézcsuklóját összeszorítják Fülöp ujjai. Fülöp keze magával vonta a hosszú tiszt után, Fülöp hangja pedig a fülébe súgta:

— Gyorsan, fenség, gyorsan! Itt a tárcám! Adja ide az önét! Használja fel a tárcámat, de csak az utolsó pillanatban! *Amire szüksége lesz, benne van!* És tagadjon mindent, de játssza jól a szerepét!

Don Ramon keze, mely még küzdött, hogy elérje a zsebet és a benne levő kis fegyvert, most hirtelen megállt, s az ámulattól meredt szemmel gépiesen követte a nagyherceg az utasítást, melyet hallott, de melyből egy árva szót sem értett meg. Mielőtt még egyet is kiejthetett volna azokból a kérdésekből.

mely
hatta
—
kükb
F
hogy
—
hatja
A
lehet
a nag
rozot
reás
s len
M
D
gond
sejéb
nyito
Az a
nyilv
s féli
elő,
tiszt
A na
és sá
doná
ben a
kezér
—
sorár
A
—
D
Fülöp
voná

melyek a nyelvén voltak, a hosszú tisztt, kit alig láthattak a ködben, hirtelen megfordúlt és így kiáltott:

— No, jönnek már? Jó lesz sietni, a saját érdekében!

Fülöp egy pillantásával kérte a nagyherceget, hogy hallgasson, aztán udvariasan felelte:

— Jövünk, amily gyorsan csak jöhetünk. Láthatja, hogy ő fensége megsebesült!

A hosszú tisztt dörmögött valamit, amit nem lehetett hallani; a következő másodpercben Fülöp, a nagyherceg, meg ő egy spártai egyszerűséggel bútorozott hajószobában voltak; a világosság fénye reáesett a hosszú tisztt arcára és Fülöp összeresztent, s lenyelt egy velős svéd káromkodást!

Mert...!

De mielőtt végiggondolhatta volna azokat a gondolatokat, melyek valósággal örvénylettek belsőjében, a hajószoba ajtaját egy rándítással hirtelen kinyitották, s berontott rajta egy kövér, alacsony férfiú. Az arca egészen vörös volt felindulásában, a ruháját nyilván a legnagyobb sietséggel kapkodta magára, s félig nyitott szájából sziszegő, vastag hang tört elő, félig önelégülten, félig lelki izgalommal. Az a tisztt kísérté, akit már előbb is láttak a fedélzeten. A nagyherceg egy pillantást vetett a kövér emberre, és sápadt lett, mint a halál. Az pedig elkezdett hadonázni, aztán meg beszélni oly dialektusban, melyben a szavak egymásra torlódtak, míg a hosszú tisztt kezének egy mozdulatával el nem némította.

— Csitt, Marcovitz, — kiáltotta. — Várjon sorára!

A nagyherceghez fordult, s röviden így szólt:

— Ismeri ezt az embert?

Don Ramon egy villámgyors pillantást vetett Fülöpre, ki tüstént bátorítóan intett. Don Ramon vonásai újra magukra öltötték megszokott, nyugodt

önelégült kifejezésüket. Épp oly kimért hangon felelt, mint a hosszú tiszt kérdezte:

— Nem, nem láttam soha. Engedelmével megkérdezném, hogy mi célja van ennek a kihallgatásnak?

— Meg fogja tudni mindjárt, — mondotta a hosszú tiszt az előbbi nyers hangon. — Mielőtt folytatnók, kérdem még egyszer, hogy megmarad-e imént tett kijelentése mellett? Ön a minorcai nagyherceg?

— Az vagyok, és nem vagyok hozzászokva, hogy egy idegen tiszt saját országomban vallatóra fogjon.

— Téved, ha azt hiszi, hogy saját országában van. Ön most Oroszországban van, mert egy orosz páncélos cirkáló fedélzetén áll s itt én parancsolok. Tehát nem ismeri ezt az embert?

— Nem, — felelte a nagyherceg épp oly hidegen, mint előbb, és megvető pillantást vetett Marcovitz úrra. — Nem láttam soha.

— Úgy, nem látott soha! Nem ismer! Az élő Istenre, ez nagyszerű! És az én háromszázezer pesetámat — nem ismeri azt sem, mi? Azt sem látta soha...

— Hallgasson, Marcovitz! — förmedt reá másodszor is a hosszú tiszt. — Mondottam, hogy várjon, míg reá kerül a sor, és őrizkedjék elleneszegülni annak, amit én mondok. Most Oroszországban van, Marcovitz, nem pedig Franciaországban. Megérti a különbséget?

A kis ember tüstént elnémult, s oly szemmel nézett reá, melyből nemzedékek öröklött félelmét lehetett kiolvasni. Gyér hajából kivált egy csomó és a szemébe hullott. A hosszú tiszt minden szó nélkül egy pillantást vetett reá, aztán ismét a nagyherceghez fordult:

— Ez az ember, — mondotta, fejének mozdulatával Marcovitz úr felé mutatva — akkor jött Marseilleban a hajóra, mikor éppen átvettem a hajó parancsnokságát és kihallgatást kért. Megtagadtam tőle, míg a hadsegédem útján el nem mondott egy

oly ha
akarta
tekinte
hogy i
herceg
eljegye
jegyzés
A her
említe
hajlam
Egysze
azokka
fiatal l
A nagy
a levele
volt m
éppen
Marcov
natnyi
járó út
harma
ifjú he
kel szo
ezer pe
volna
A táví
hetett
felől. A
blöff, m
hitelez
ezer pe
hiú kí
mikor
és elme
való t
Minoro

oly hallatlan történetet, hogy kezdetben el sem
 akartam hinni, de aztán az orosz császári házra való
 tekintettel mégis meggyőződést kellett szereznem,
 hogy igaz-e vagy sem... Egy orosz császári nagy-
 hercegnő két évvel ezelőtt azon az úton volt, hogy
 eljegyezze magát Minorca nagyhercegével, de az el-
 jegyzés meghiusult fenséges atyjának ellenzésén.
 A hercegnő, ki sajátságosképpen beleszeretett az
 említett nagyhercegbe, noha nem látta soha, regényes
 hajlamú és szertelen természetű ifjú hölgy volt.
 Egyszer csak titokban levelet írt neki, mely tele volt
 azokkal a vigyázatlan kifejezésekkel, melyeket egy
 fiatal leány oly könnyen használ ily alkalmakkor...
 A nagyhercegnek kötelessége lett volna visszaküldeni
 a levelet, de nem tette meg. A helyzete, mely siralmas
 volt már akkor is, mikor trónra lépett, azidőtájt
 éppen kétségbeejtő volt és... és most következik
 Marcovitz története. A nagyherceg helyzete pilla-
 natnyilag oly kétségbeejtő volt, hogy egy közben-
 járó útján ehhez a Marcovitzhoz fordult, kinek címét
 harmadik kézből kapta meg és — zálogba tette az
 ifjú hercegnő levelét Marcovitznál, ki efféle üzletek-
 kel szokott foglalkozni... Zálogba tette háromszáz-
 ezer pesetáért, melyet az idén, éppen mostanság kellett
 volna megfizetnie. Minorcában kitört a forradalom.
 A távírókábel elvágták és Marcovitz nem szerez-
 hetett magának bizonyosságot a nagyherceg sorsa
 felől. Azzal a gyanuval járt, hogy a forradalom csak
 blöff, mely arra szolgál, hogy becsapja a nagyherceg
 hitelezőit, s attól tartott, hogy elveszti a háromszáz-
 ezer pesetáját. Történetesen Marseilleban volt, ahol
 hiú kísérleteket tett, hogy átkelhessen Minorcába,
 mikor megtudta, hogy én is ott vagyok. Felkeresett
 és elmondotta történetét. Oroszország császári házára
 való tekintettel felvettem a hajóra s elindultunk
 Minorcába, hol különösképpen mindjárt megérkezé-

sünk után meglátogat bennünket a nagyherceg, ki azt állítja, hogy beszüntette a forradalmat... helyes kifejezéssel éltem? Most pedig mondja meg, mi a válasza minderre.

Don Ramon, ki egy szemhunyorítás nélkül hallgatta végig a hosszú tiszte elbeszélését, megint egy villámgyors pillantást vetett Fülöpre. Csakis Fülöp vette észre a félelmet, amely egészen hatalmába ejtette, megint bátorítóan és gyorsan intett a fejével, és don Ramon hidegen így szólt:

— Mielőtt válaszolok, kérdeznék egyet: bevett szokás-e, hogy az orosz haditengerészet tisztje menten elhisz mindent, amit a Marcovitz úr közismert élethivatásán levő ember tálal fel neki?

A hosszú tiszte e hangra kissé elpirult és valamivel udvariasabban mondotta:

— Meg lehet győződve fenséged, hogy a dolog nem áll úgy. Ha Marcovitz anélkül mondotta volna el történetét, hogy előterjesztette volna bizonyítékait, menten megkötöztettem és agyonlövöttem volna.

— De nem beszélt ám bizonyítékok nélkül, — kiáltotta a kis ember. — Nem beszélt bizonyítékok nélkül! Marcovitz nem hazudik, az nem. Fenséged tagadja, — gúnyos hódolattal hajolt meg don Ramon előtt — hogy fenséged ismer engem. Tagadja-e fenséged azt is, hogy ismeri ezt?!

Gyors mozdulattal vett elő két vagy három összehajtott levelet a zsebéből, szétnyitotta az íveket és odatartotta don Ramon elé. A nagyherceg egy pillanatra úgy érezte, hogy nagyot fordul körülötte a világ és kétségbeesetten kereste szemével Collin Fülöpöt, aztán az írásokra nézett, melyeket Marcovitz eléje tartott, s felpattant, mintha álmából riadna fel hirtelen. Ezek az írások... Ezek az írások! Hiszen otromba hamisítás az egész! Hiszen alig van rajtuk a hasonlóságnak nyoma is akár a saját írásával,

akár az ő szerencsétlen levelének kezeírásával! Mintha meg akarna győződni, hogy ébren van-e, megint Collin úrhoz fordította szemét. Látta, hogy Fülöp felvonja szemöldökét és ajkának mozdulatával egy szót formál. A következő pillanatban megértette, minő szó az! Tár-ca! Lázás kézmozdulattal rántotta elő a tárcát, melyet néhány perccel azelőtt kapott Fülöptől a sajátjáért; egy pillanat, és kinyitotta; még egy pillanat, s a szeme majd kikelt gödréből, megpillantva azt, amit látott, azt, ami legfőlü volt a tanár tárcájában: *a levél!*... Az ő levele! Az a kicsiny, könnyű levél, mely egy hónapja, mióta a lelkiismerete felébredt kábulatából, egy sziklatömb súlyával nehezedett a lelkiismeretére! Lehetséges volna? Vagy csak álom — szép álom az egész? Lehúnyta szemét, s egy idő múlva, mely végtelenül hosszúnak tűnt fel saját maga előtt, holott valóság szerint csak néhány pillanatig tartott, kiragadta a tárcából a levelet, félrelökte Marcovitzot és villámló szemmel fordult a hosszú tiszthez:

— Lesz oly szíves megmondani nekem, hogy ez mi?

A hosszú tiszt kezébe vette a levelet, melyet a nagyherceg átadott neki és reánézett. Aztán halkan így szólt:

— *Meglehet*, hogy az én... hogy az illető hercegnő levele. De Marcovitznak is van egy levele az ő — és több más írása a nagyherceg kezeírásával.

— Marcovitznak! Inkább hisz egy nyomorult uzsorásnak, mint Minorca nagyhercegének! Mondhatom, egy tiszt, az orosz...

— Ne háborodjék fel! Marcovitz urat én sem takálom többre, mint ön — de oly nehéz elgondolnom, hogy merészelt volna ujjából szopni ily történetet... mert hiszen tudja, mivel játszik...

A hosszú tiszt Marcovitzra nézett, anélkül hogy befejezte volna mondatát. Az, mikor megpillantotta

a nagyherceg levelét, sápadt lett, mint a halál. A hosszú tisztt szavaira hirtelen reszketni kezdett minden ízében, mint a nyárfalevél, és megindult a szóáradat a szájából:

— De biztosítom ... oh, hallatlan ... félrevezeti fenségedet ... félrevezeti fenségedet! Az *én* levelem az igazi, az igazi levél ... az övé hamis ... csalni akar, csalni!

A hangja éles rikácsolásba ment át, míg a hosszú tisztt, kit fenségnek szólított, el nem némította kezének egyetlen kézmozdulatával — mutatóujjának egy mozdulatával a nyakán.

— Marcovitz, — mondotta — hallgasson! Ne felejtse, hogy egy orosz császári páncélos cirkáló fedélzetén van, nem pedig a zálogosboltban! Ha igaza van, megkapja az igazát — ha pedig nincs igaza, akkor sajnálom magát.

A kis ember, félelmében hunyorgatva, mindjárt elhallgatott. A hosszú tisztt összevonta szemöldökét s egy percig mélyen gondolkozva hol őt, hol meg a nagyherceget nézte. Aztán don Ramonhoz fordult:

— Bocsásson meg, fenség, hogy még nem tudom, mit higylek. Nem ismerem önt; nem ismerem Marcovitzot; ennek következtében pártatlan vagyok. Egyetlen okom, amiért még nem kértem öntől bocsánatot azért, hogy egyáltalában hittem Marcovitznak, Marcovitz történetének minéműségében rejlik. Ez a történet, mint már említettem, oly különös, hogy ... Mert hiszen nagyon is tudhatja ő, mivel játszik, ha nem igaz ...

A hosszú tisztt még be sem fejezhette mondatát, mikor nagy csodálkozására hallotta, hogy valaki így szól:

— Ha fenséged most mindjárt tisztába akar jönni azzal, hogy mi igaz és mi nem igaz ebben a dologban, tüstént segítségére lehetek fenségnek!

A megszólított haladéktalanul elfordította szemét a nagyhercegről és a beszélőre nézett, s csodálkozva látta, hogy az illető nem más, mint a nagyherceg barátja, az úgynevezett tanár. Redőbe vonta homlokát; a tanár pedig így folytatta:

— Vaiósággal nincs egyszerűbb, mint eldönteni, melyik a valódi levél. Hiszen a hölgy, ki a levelet írta, itt van a hajón!

— Itt van a hajón! Mit ért azzal? — bömbölte a hosszú tiszt.

— Azt értem, hogy az a hölgy, ki ő fenségével és velem a hajóra szállt s akit az imént bízam a hajó orvosának gondjaira, nem más, mint az, aki a sokat vitatott levelet írta. Más szóval...

— Más szóval?! Csak ki vele!

— Más szóval Nikolajevna Olga orosz császári nagyhercegnő.

Ha bomba csapott volna le hirtelen a hajószobában, hol a két tiszt, a nagyherceg és Fülöp állt, akkor sem támadhatott volna nagyobb megdöbbenés, mint Fülöp szavaira. A két tiszt egyszerre fölegyenesedett és kardjához kapott, mintha menten le akarta volna kaszabolni Collin urat a vakmerőségeért, Marcovitz pedig dermedten állt, mint a halál, és nem tudta levenni róla a szemét. Az ígézet végre megszűnt. A hosszú tiszt szörnyű pillantást vetett Fülöpre s bajtársának egy parancsot adott harsányan oroszul. Az eltűnt; s a némaságban, mely többet mondott, mint akárhány kötet, a hosszú tiszt élesen szemmel kísérte Collin úr minden mozdulatát, mintha vigyázni akarna rá, hogy orcátlan szavai után kerekét ne oldhasson.

Elmult vagy tíz perc, és Fülöp ez idő alatt őrizkedett találkozni a nagyherceg pillantásával; végre azután lassú léptek hallatszottak, s a hajószoba ajtaja kinyílt.

NYOLCADIK FEJEZET,

melyben Collin úr életének legúrjobb lakodalmában
vesz részt.

A hajószoba ajtaját egy rándítással kinyitották és valaki átrohant küszöbén, valaki, aki pillanatig sem habozva, s nem nézve se jobbra, se balra, nyílegyenesen a hosszú tisztt felé törtetett, átölelte, megcsókolta, s a kedveskedő orosz szókinsz valóságos szökőhullámaival kezdett beszélni hozzá. Az állítólagos madame Pelotard volt, ki lázas betegségéből csodálatosképpen teljesen kigyógyult; nyomon követte az alacsony tisztt, kit érette küldöttek. Betette az ajtót és hallgatag nézőként megállt előtte.

Nehéz megállapítani, hogy a kis hajószobában levők közül melyiknek arca fejezte ki é pillanatban a csodákozás, a bizalmatlanság és a megdöbbenés legnagyobb mértékét; csak egy bizonyos — nem Collin úr arca. Fülöp még előbbi helyzetében állott, könnyed mosolylyal a fekete bajusza körül és egy kis csillogással a szeme szögletében. Nem lehetetlen, hogy e pillanatban ujjongott a szíve mélyén, hogy új, fortélyos Ulysszeszként, vagy a gondviselésnek a baleári szigetekre küldött igazi választottjaként érezte magát. A gondviselés, még ő juttatott oda mindent, ahova most jutott, a jó és szerencsés megoldáshoz, mely megnyugtató valamennyi félre nézve — Marcovitz Szemjon úr kivételével! Végigjártatta szemét a jelenvoltak mindegyikén s elégedettsége fokozódott. Elötte állt Marcovitz Szemjon, duzzadtra hízott arca krétafehér volt, a pillantásai tévetegen jártak a nagyhercegnőről az írásokra, melyek a hosszú tisztt előtt voltak az asztalon, ott állt az említett hosszú tisztt, szemöldökét odáig vonva fel, ahol a haja kezdődik. majd az óriási bajuszát húzogatva, majd meg az

állítólagos madame Pelotardot cirógatva félszegen, és ott állt végül XX. don Ramon, Minorca nagyhercege, Betlehem grófja, ki épp az imént menekült meg attól, hogy hű népe kösse fel, most pedig a hosszú tisztt fenyegeti meg ugyanazzal az eljárással. Elnyelte pillantásaival azt az embert, ki az imént késznek nyilvánította magát, hogy bakója lesz, s a nőt, kit a karjai közt tartott, vagyis inkább, aki őt tartotta a karjai közt. A szegény nagyherceg arckifejezése csak ezt az egy szót fejezte ki : érthetetlen ! És Fülöp végre nem volt képes tovább is fékentartani nevetőkedvét. Don Ramon, ki hallotta elfojtott vihogását, gyors és felháborodott pillantást vetett reá ; nem felelve semmit, Fülöp előre hajolt hozzá :

— Lehetséges-e, hogy fenséged nem tudja, ki az a hosszú tiszt, kivel oly barátságosan bánik az én közelmúltban volt feleségem ?

Don Ramon a fejét rázta, anélkül hogy valamennyire is enyhült volna szemének kifejezése.

— Akkor hát nem titkolom tovább fenséged előtt, hogy minden reávetett féltékeny pillantás merőben fölösleges. Nikolájevics Mihály orosz császári nagyhercegnek hívják őt, az a hölgy pedig, aki e pillanatban éppen megöleli, a testvérhuga !

— A testvérhuga ! A bátyja ! És ön ezt tudja ! — kiáltotta a nagyherceg ugyanegy lélekzettel. De mielőtt még néhány kérdést tehetett volna, harsányan vágott közbe a hosszú tiszt : »Csitt !«

— Semmi nézetváltást, amíg nincs felderítve ez az ügy, — kiáltotta. — Kitűnt, hogy ez az úr — Fülöpre mutatva — igazat mondott. Az ő esetét majd később ejtjük sorra. Első sorban a minorcai nagyherceg esetével van dolgunk — hogy kit kössenek fel, őt-e vagy Marcovitz urat.

A tiszt szavaira először oldódtak meg fél óra óta Marcovitz Szemjon úr hangszálai.

— Felkötni! Engem! — kiáltotta a kis ember. — Én becsületes ember vagyok — becsületes ember vagyok. Ő csal meg mindünket, ő, csak ő! Őt kössék fel, fenség, ne engem! Őt kös...

— Hallgasson, Marcovitz, mert mindjárt szerencsétlenség történik itt, — kiáltotta a nagyherceg, dobantva a lábával. — Itt igazságot osztanak, semmi mást. Ha magának van igaza, megkapja igazát. Ha pedig hazudott, akkor...

Eközben egy sajátzerű jelenet játszódott le. Úgy látszott, hogy a nagyhercegnő most pillantotta meg először don Ramont, mióta a szobába lépett. Kerekre nyitva csodálkozó kék szemét, ámulтан jártatta pillantását előbb rajta, aztán Marcovitzon, majd Fülöpön s végül a bátyján. Az üzenet, melyet a másik tisztt adott át neki, egy pillanatra nyilván feledtette vele a mult éjszaka eseményeit; de most feléledt a reál való emlékezés. Mire vélje ezt a jelenetet? Ki az a kövér emberke? Miért beszél úgy a bátyja don Ramonnal meg a tanárral? A szeme oly világosan fejezte ki ezeket a kérdéseket s a többi kérdést, mintha fenhangan kikiáltotta volna. De mielőtt egy szót is szólhatott volna, megelőzte a bátyja, ki parancsot adott orosz nyelven az alacsony tisztnek, nyilván azt, hogy tartsa szemmel Fülöpöt és a nagyherceget, aztán szaporán mondani kezdett neki valamit ugyanazon a nyelven. Bár sem Fülöp, sem a nagyherceg nem értette meg egy szavát sem annak, amit mondott, s nem értették meg azokat a rövid felkiáltásokat sem, melyekkel a nagyhercegnő folyton közbevágott, mégis oly világosan kísérhették figyelemmel az egészet, mintha a két testvér az ő anyanyelvükön beszélt volna egymással. Előbb a nagyherceg mondott néhány szót s egy taglejtéssel Marcovitz Szemjonra mutatott; aztán mélyebbre eresztette le hangját s pillantásával az asztalon levő írásokat kereste,

a nagyhercegnő arcát pedig mély pirosság borította el. A hosszú tiszt, kinek hanghordozása aztán élénkebbé vált, hol Marcovitzra, hol meg don Ramonra mutatott, a nagyhercegnő szeme pedig eközben mind tágabbra nyílt és vészes ragyogással fényleni kezdett. A bátyja még javában beszélt neki, de ő hirtelen a szavába vágott és azt kiáltotta neki franciául:

— Elég! Nem akarok többet hallani! Micsoda utálatos dolog ez? Hogyan — hogyan hihetsz te *ennek!*

Fölösleges volt hanghordozását egy taglejtéssel még érthetőbbé tennie, hogy Marcovitz úr megre megjen tőle.

A nagyherceg a vállát vontá.

— Nem tehettem, nem tehettem másképp, meg kellett vizsgálnom az előadását, — mondotta. — De a hangja minden akarata ellenére kissé elfogultnak látszott. — Ha volnál oly szíves, megmondani, melyik a valódi e két levél közül, tüstént kiküszöböljük a világból ezt a históriát — s a bűnöst is vele együtt.

A nagyhercegnő egy rövid pillantást vetett reá, egy szinte megvető pillantást; aztán felvette az asztalról mind a két levelet: néhány másodpercig halálos csend lett a hajószobában s minden szem, don Ramon szemének kivételével, az ifjú hölgyre tapadt. De a feszültség nem tartott soká.

— Melyik a valódi! — kiáltotta, hangjában ugyanazzal a megvetéssel. — Kell ahhoz az én szavam, hogy meg lehessen mondani? Ez itt talán má mint otromba hamisítvány? És eredhet mástól, mint ettől a fickótól?

Olyan pillantást vetett Marcovitz úrra, mely tele volt olimpusi megvetéssel. Aztán messzire elhajította a levelet, a másik levelet pedig a szívéhez szorítva, átszellemülten mosolygott don Ramonra. Szegény don Ramon! Amily bizonyosra vette a nagyher-

cegnő, hogy ebben a pillanatban legteljesebb diadalát üli, éppoly bizonyosan igaz volt, hogy e pillanatban átélte a pokol minden szenvedését, s kicsibe mult, hogy hajótörést nem szenvedett a kísérlettel, hogy végig fogja játszani szerepét. Talán csakugyan felsült volna vele, ha közbe nem jön egy utolsó nem várt fordulat.

Marcovitz Szemjon úr a nagyhercegnő szavai után jó negyed percig oly meredten állt, mint egy köszöbor, a szeme valósággal izzott a ráncoknak és redőknek abban a kerek kráterében, mely körülvette, a kezei pedig gépiesen zárultak össze és nyíltak ki. Egyszerre őrjöngő, rekedt hörgés tört elő a torkából, s a következő másodpercben egy szökéssel, mint a veszett kutya, a nagyhercegnőnek rontott. Kés villongott a jobbkezében; a gyilkos szerszám fölemelkedett... háromszoros rémült kiáltás tört ki az orosz nagyhercegből, don Ramonból és az alacsony tisztből... A kés magasra emelkedett, de sohasem merült el abban a mellben, melyet célba vett. Mert mielőtt elenyészett volna a többiek kiáltása, mielőtt magukhoz tértek volna bénúltságukból, eldőrdült egy lövés: Marcovitz Szemjon úr arcát egy vigyorgás torzította el, melytől előtűnt valamennyi foga, és nagyot zuhanva bukott teste, a nagyhercegnőt elérülve, Mihály nagyherceg lába elé. A kés, melyet halálában sem bocsátott el kezéből, a nagyhercegtől egy centiméternyire hasította meg a padlót.

— Utolsó töltésem! — mondotta Collin Fülöp nyugodtan. — Szerencse, hogy megmaradt!

Jó percig tartott még ezután a csönd, s ez idő alatt mindenki csak őt nézte a felindulástól tágra nyílt szemével. Mihály nagyherceg aztán lázasan így szólt:

— Szerencse volt, hogy megmaradt. Megmentette a hugom életét.

Fülöp meghajolt.

— Senki sem lehet boldogabb, mint én, — mondotta. — Csak egy dolog öregbíthetné még boldogságomat.

— Vajjon mi?

— Ha még egyszer megmenthetném a bátyját is.

A nagyherceg tágra meresztette a szemét. Végre így szólt:

— Még egyszer? Mit akar azzal mondani? Megmentette az életemet? Ismer engem?

— Oh, ne értsen félre, fenség! Fejedelmi jutalmat kaptam azért, amit tettem. De ha már kicsúszott ajkamon a szó, — esküszöm, hogy akaratom ellenére történt — hát igen, ismerem fenségedet.

— Mióta? És mikor mentette volna meg az életemet? — A nagyherceg szemöldökei nem valami nagyon barátságosan húzódtak össze.

— Egy évvel és két hónappal ezelőtt, fenség. Nem jutna eszébe fenségednek egy januári éjszaka Hamburgban, hol egy Woerz nevű úr meg egy Pelotard nevű úr együtt látogattak el bizonyos Schiemann nevű úr sörcsarnokába...

Fülöp elhallgatott, be sem fejezve mondatát. A nagyhercegnek felderült az arca, mint az ég, mikor elmúlt a zivatar, aztán a többiek nagy csodálkozására harsány kacajra fakadt.

— Ön — ah, ön! Ön! Különös tehetsége önnek, hogy ott bukkanik fel, ahol legkevésbé várják! Mi az ördögöt mívelt azóta, hogy utoljára láttam Hamburgban?

— Oh, sok mindent, — mondotta Fülöp udvariassan. — Megvoltak a magam kisded kalandjai szokás szerint. De fenséged nem Hamburgban látott utoljára.

— Nem? Hát hol a csudában?

— A lyoni pályaudvaron Párisban öt nappal ezelőtt. Fenséged a váróterem ajtajában állt s a

Marseilleba induló esti vonatot figyelte. Fenséged nem ismert reám, nekem pedig nem volt alkalmam, hogy magamra vonjam fenséged figyelmét... Éppen azzal voltam elfoglalva, hogy megszöktessem fenséged hugát.

Collin úr nem jutott tovább. Ordító hang tört ki a nagyherceg torkából.

— Ön, ön volt az!... és ön még elég vakmerő...

— Fenség, — mondotta Fülöp lassan. — Megtettem, nem is tudva, mit teszek. Annyit elismerek. De ne higgye, hogy megbántam.

— Ah, nem bánta meg?! Ön... Ah! Várjunk csak, Pelotard barátom, nem tart soká...

— Csakis akkor fogom megbánni, — folytatta Fülöp nyugodtabban, mint valaha — mikor maga Olga nagyhercegnő is megbánja — kérdezze meg tőle fenséged, bánja-e?

A nagyhercegnő, ki Marcovitz merénylete után mozdulatlanul és némán hallgatta Fülöpnek és bátyjának rövid párbeszédét, most gyorsan felegyenesedett. Arcáról eltűnt minden félelem, a szeme fénylett s melléhez szorítva don Ramon levelét, azt kiáltotta:

— Nem, nem bántam meg semmit.

A pillantása szilárdan és habozás nélkül találkozott a bátyja pillantásával, aztán gyorsan visszatért don Ramonhoz, ki még mindig ott állt, ahol előbb, megsemmisülten a legutóbb lefolyt óra eseményeitől.

— Nem bánok meg semmit abból, amit tettem, — ismételte meg újra. — Mert két férfit láttam és ismerhettem meg.

Egy pillanatig Fülöpöt nézte, aztán a szeme újra visszatért don Ramonhoz.

Fülöp mosolygott. Mihály nagyherceg úgy állt ott, mintha a felhőkből pottyant volna alá. Don

Ram
totta

győz

egy

tőt

oly

csod

hete

össze

mon

M

nagy

M

néze

tiszt

masz

kelte

nát

Gyúj

az á

A

höz e

herce

zöröl

M

ság o

még

Szó

sokat

delm

nyük

Ramon mellét hitelen egy nagy sóhajtás duzzasztotta meg. Aztán tétozáló hangon így szólt:

— Oh, hercegnő, ne legyen oly nagyon meggyőződve arról. Tudom, hogy látott és megismert egy férfiút (gyors pillantást vetett Fülöpre), de ketőt... — Elhallgatott, s a szeme a csüggetettségnek oly kifejezésével kereste a nagyhercegnőt, hogy az csodálkozva nézett reá. De mielőtt még bármit felelhetett volna, megelőzte a bátyja, ki szemöldökét összevonva figyelte őt meg don Ramont.

— Meddig utazgattál együtt ezzel az urral? — mondotta röviden.

Most a nagyhercegnőn volt a sor, hogy elfogódjék.

— Öt napig, — rebegte. — Abból háromig a nagyherceggel.

Mihály nagyherceg hallgatott s megint élesen nézett reá. Aztán minden átmenet nélkül az alacsony tiszthez fordult, ki keleties szenvedőlegességgel támaszkodott még mindig az ajtó félfájához.

— Barinszkij, — mondotta franciául — kérem, keltesse fel Szergej atyát; hozassa rendbe a kápolnát és állíttasson díszőrséget az odáig vivő útra. Gyűjtsanak fel minden gyertyát, negyed óra múlva az ágyúk tisztelegni fognak.

Az alacsony tiszt, egy szót sem szólva, a sipkájához emelte kezét, s már el akart tűnni, mikor a nagyherceg hozzátette:

— Figyelmeztesse Szergej atyát, hogy menyegzőről van szó.

Menyegzőről. Fülöp a csodálat és a diadalmaság olyan érzésével rezzent össze, melyhez hasonlót még nem ismert soha. Menyegzőről! Menyegzőről! Szó ami szó, Mihály nagyherceg nem hímez-hámoz sokat, mikor arról van szó, hogy elrendelje két fejedelmi házasuló fél esküvőjét. Nem kérdi a véleményüket s az óhajtaikat sem! Keltesse fel Szergej

atyát, az ágyúk szólaljanak meg — és semmi tiltakozás! Ez az előnye, mikor az ember autokrata országban él... De vajjon mit szól hozzá don Ramon? Elfogadja-e?

A dolog nem úgy festett.

Mert alig hogy a nagyherceg kimondotta ezeket a szavakat, don Ramon felháborodástól sápadtan szökött fel.

— Tréfa ez? — sikerült végre kinyögnie. — Hívja vissza rögtön a küldöttjét! Ez... nem méltó eljárás!...

A nagyherceg nem maradt adós a felelettel.

— Tisztelt barátom, — mondotta hidegen — szó sem lehet nem méltó eljárásról. Ön két évig hordotta magánál a hugom levelét, melyet vissza kellett volna adnia, mikor a házasság terve füstbe ment.

Don Ramon elsápadt.

— Három napig utazott együtt, a szertartásosságot gyaníthatólag a legnagyobb mértékben nélkülöző körülmények közt, a hugommal, kit előbb ez az úr megszöktetett...

— Anélkül, hogy egyikünk is tudta volna, — nyögte ki don Ramon fáradtságosan.

— Az nem változtat a dolgon semmit. Végezetül éjnek éjszakáján, karján hozva őt, feljön ide, ennek az orosz hajónak a fedélzetére. Ha úriember, egy módja van, hogy jóvá lehessen tenni mindezt.

— Kettő van, — rebegte don Ramon, sápadtan, mint a halál — nálam a revolver.

— Eszerint inkább választja a halált, mint a nővéremet?... — A nagyherceg alig fejezhette be mondatát, mikor a huga, épp oly holthaloványan, mint don Ramon, felszökött s bágyadt hangon rebegte:

— Mihály!... Hallgass!... Még neked sincs jogod, hogy ehhez a gyűlölt emberhez kényszeríts... nem szeret... inkább meghal...

A hangja elcsuklott a két kezét az arcához szorította, de a szavainak olyan hatása volt, hogy más-milyen nem is lehetett. Don Ramon egyszerre, egy kiáltással, mely tele volt epedéssel és szerelemmel, feledve minden fájdalmát, mellette termett, térdre esett előtte és tétován emelve fel hozzá a szemét, hebegve mondotta:

— Hercegnő... Olga... Ne értsen félre! Ne értsen félre az után a sok szép gondolata után, melyet rólam gondolt, mielőtt látott volna... szeretem... imádom... nincs ezen a világon forróbb vágyam, mint hogy az enyém legyen... de...

— Mit de? — A nagyhercegnő hangja remegett, a könnyek fojtogatták.

— De ez az esküvő, anélkül hogy önt megkérdeznék... Hiszen nem tudtam, hogy... szeret-e...

— Nem tudta!... — Reánézett s a két szemében annyi édes szemrehányás volt, hogy don Ramonnak egyszerre megtört minden ellenkezése. Felugrott s Fülöp és az orosz nagyherceg, egy ösztöntől hajtva, gyorsan elfordultak.

De Fülöp még ezek után sem fojthatott el egy kérdést, mely a nyelvén égett.

— Fenség, — suttogta, hogy ne zavarja a mögöttük levő párt — bocsásson meg, de mit szól majd hozzá a cár?

A nagyherceg egyszerre úgy mosolygott, mint egy csibész, és Fülöpnek ismét eszébe jutottak az altonai Woerz úr meg egy hamburgi kalandos éjszaka letűnt eseményei.

— A császár őfelsége, — mondotta a nagyherceg — nem tagadhat meg tőlem semmit, mióta komoly életre tértem. Atyám halála után, mint látja, beléptem a haditengerészetbe és új emberré lettem. A kicsiny hugom pedig megérdemli, hogy boldog legyen.

Nem hiszi-e, hogy azzá lesz az ön barátjával, don Ramonnal?

— Bizonyára hiszem, — mondotta Fülöp — a nagyherceg sok mindent próbált és okúlt belőle. A nagyhercegnő nagyon boldog lesz és...

— És?

— És don Ramon papucs alatt fog nyögni.

A nagyherceg harsányan felkacagott.

— Ördögös fickó maga, — mondotta — lelkemre, azt hiszem, igaza van... Most pedig készüljön, hogy jelen lehessen az esküvőn. Vett-e részt már ily úri esküvőn, ön, ki mindent megért?

— Soha, — mondotta Fülöp s az órájára nézett. — És megvallva az igazat, ily késein sem.

Fél órával azután, hogy az egyházi szertartás szerencsésen véget ért, Collin Fülöp úr egy lármás csődület közepén állott, orosz tengerésztsztek közt, kiknek minden látszat szerint az volt az egyetlen óhajtasuk, hogy lehető rövid idő alatt leitassák pezsgővel. Az éjszaka eseményeinek híre futótűzként terjedt el a hajón. Mihály nagyherceg rövid parancsot adott ki:

— Ma este szabad pletykálkodni, de ha még holnap is lesz pletyka, lehet lógni a legmagasabb árbocon.

Ennek következtében nagy hévvel folyt a terefere a nagy sokadalomban, közben pedig a pezsgődugók csak annál sűrűbben tartották az ütemet a künn bõmbőlõ üdvlõvésekkel, és Collin Fülöp úr, ki az egyetlen kapható személység volt az éjszaka hősei közül, kénytelen volt újra meg újra elmondani ugyanazokat a dolgokat, csak a pezsgő kedvéért tartva megfelelő szüneteket. Csevegtek, zsbongott az orosz és francia beszéd, kocintottak és hurrát kiáltottak. Egyszer csak megbontotta a kört Fülöp körül egy nem túl-

ságo
ki, e
uta
alig
hirte
A
úr e
Fülö
nélk
A
elpir
egyá
Van
A
stew
tiszt
nem
ták
zõdt
kösz
róla
életé
önök
bará
orsz
A
viha
rõgt
lélek
meg
P
távo
soka

ságosan választékos ruhájú, bekötött fülű, daliás úr, ki, egy kékszemű hölgygel a karján, sántítva tört utat magának Collin úrhoz. Az általános izgalomban alig vetettek reá ügyet, de mikor észrevették, a zaj hirtelen elült és utat nyitottak neki.

A nagyherceg és újdonsült hitvese megállt Collin úr előtt. A szemök fénylett. A nagyherceg kocintott Fülöppel, aztán így szólt:

— Lásza, mit mondtam, tanár! A tisztelt fe... nélkül, egyedül kell odahagynia Minorcát!

Az ifjú minorcai nagyhercegnő közcsodálkozásra elpirult, mint a rózsa, és Fülöp sietett kijelenteni:

— Fenséged nagyon is sietteti a dolgokat. Még egyáltalában nem szándékozom odahagyni Minorcát. Van ott még számomra is tennivaló!

A nagyherceg helyeslően biccentett, s intett egy stewardnak, hogy töltsen meg a poharakat. Aztán a tisztekhez fordult és így szólt:

— Uraim, nem beszélek az önök nyelvén, s önök nem ismernek engem. De ismerik hitvesemet s hallották kalandjainknak egy részét. Azt, hogy úgy végződtek, amint végződtek, annak a férfinak lehet köszönni, akit most itt látnak... Bizonyosságot teszek róla teljes szívemből. Megmentette ő mindkettőnk életét — nem is egyszer, hanem többször. Kérem önöket, kiáltsanak éljent a legrettenthetetlenebb jóbarátra, kit valaha magaménak vallottam — a svédországi Pelotárd tanár éljen!

A zshivaj, mely szavai közben megszűnt, hirtelen viharra hatalmasodott; hurrá-kiáltások mennydörögtek, s mikor Collin úr, félig pezsgőbe fúlva, ismét lélekzethez jutott, éppen még jókor akadályozhatta meg, hogy diadalmasan a vállukra ne kapják.

Fél óra múlva a nagyherceg és Olga nagyhercegnő távozni készültek, de mielőtt elhagyták volna a sokadalmat, még egyszer odamentek Fülöphöz.

A nagyherceg egy pillanatig elgondolkozva nézett reá, aztán így szólt :

— Ön tudta, hogy ki vagyok, tudta, hogy ki a nagyhercegnő, ki a bátyja — sőt Hamburgban megmentette az életét is. Úgy látszik, ön az, ki minden kalandunk fonálait a kezében tartotta. Mondja meg nekem, csodálatos sorsfordulatok embere, nem tudja-e talán azt is, ki volt az, aki összevásárolta a minorcai állampapírokat? Éppen arról beszéltünk az imént a nagyhercegnővel.

Collin úr nyájasan mosolygott, s legkedvesebb hangján felelte :

— De kérem, fenség, természetes, hogy megmondhatom. Én magam voltam !

Füld
ben
Kün
resz
hogy
A
hol
Niko
veno
E
az a
nem
zójé
már
A
toza
noro
jét,
vagy
I
kai
és s

AZ ORSZÁG, A HATALOM ÉS A DICSŐSÉG.

ELSŐ ÉS UTOLSÓ FEJEZET, melyben Collin úr odahagyja Minorcát.

Nem volt még kilenc óra másnap reggel, mikor Fülöp felébredt egy hajószobában, melyről kezdetben alig állapíthatta meg, hogy hová is tartozik. Künn tompa lövések dörögtek, nyilván azok is ébresztették fel, s világosították fel néhány perc múlva, hogy hol van.

A »Sándor cár« orosz páncélos cirkáló fedélzetén, hol tegnap nevezetes menyegzőn volt jelen, mint Nikolajevics Miklós orosz nagyherceg meghívott vendége.

Egy szökéssel s egy füttyentéssel ugrott ki Fülöp az ágyból, egykettőre felöltözködött, — a ruházata nem igen árulta el, hogy életének legúrjobb menyegzőjén vett benne részt — s tíz perccel ébredése után már fenn volt a fedélzetén.

A nap ragyogott, a szél danolt, s a reggeli égboltozat sötétkéken és végtelenül magasan hajolt Minorca fölé. Fülöp olyanformának érezte az agyvelejét, mintha eső permetezett volna belé — pezsgő, vagy valami más fiatalító nedű permetege.

Egy mosolygóképű orosz tengerésztiszt, az éjszakai pezsgőzés közben szerzett barátja, hozzátörtetett és szalutált.

— Éppen önhöz készültem, tanár. A császári nagyherceg ő fensége kéreti, legyen szerencséje egy reggeli pohár sörre.

Fülöpnek, bármennyire nem akarta, harsányan fel kellett kacagnia; egyszerre eszébe jutott egy délutáni sörözés, mely egy gänsemarkti kis csap-
székben esett meg egy évvel és két hónappal azelőtt, Hamburgban. Ő fensége bizony mégsem változtatta meg minden szokását. A svéd tengerészethél ural-
kodó józanság nyilván nem lelte benne hívét.

A nagyherceget az említett reggeli pohár sörénél találta, mely nagy mértékben szabályellenesen, az iránytű-asztalon állt. Ő fensége kedélyes röffentéssel fogadta és csábító mozdulattal a felrakott jó falatokra mutatott.

— Veszettül fogas reggel, — mondotta. — Szomjas vagyok, szomjas! Hogyan aludt? Igyék egy pohárkával!

— Köszönöm, — mondotta Fülöp meghajolva. — Finom lesz. És kaviár — kalapot emelek!

— Kaviár bizony, és mérget veszek reá, hogy életében sem evett jobbat — ha ugyan nem ismeri az oroszok egyeduralkodóját s neki is nem mentette meg életét.

— Még nem volt részem abban a szerencsében, — mondotta Fülöp. — De most, hogy megkóstoltam a kaviárját, nem nyugszom, míg úgy nem lesz.

— Itt van ő felsége vutkija, — tette hozzá a nagyherceg. — Mit szól hozzá, ér valamit?

Fülöp azzal felelt, hogy ájtatosan lehúnyta szemét, míg a császári pálinkát lassan leeresztette torkán. A nagyherceg szava fölösleges volt, megmondotta volna anélkül is, hogy még sohasem ivott ahhoz hasonlót és minden valószínűség szerint nem is fog inni. Felhajtott egy pohár sört, aztán megivott még egy pohár pálinkát s megevett, ő fensége látható

megelégedésére, három kaviáros szeletkét. Aztán kéjesen felsóhajtott és rágyújtott egy cigarettára.

A nagyhercegnek valami hirtelen az eszébe jutott, s így szólt:

— Igaz, ni, az újabb hajóról jelzéssel érdeklöttek ön felől.

— Felőlem? Az újabb hajóról?

— Úgy van, arról, mely egy órával ezelőtt érkezett ide. Angol jacht, *The Petrel*, s egy zsidót visz a fedélzetén. Ott benn a kikötőben vetett horgonyt.

Fülöp csodálkozva nézett a kikötő felé, — csak most vette észre, mily messzire van tőle a *Sándor cár* — ott vesztegelt angol lobogó alatt egy fehér jacht. Aztán értetlenül nézett a vendéglátó házigazdájára.

— Egy zsidó?

— Úgy van, Isaacs, vagy kinek hívják.

— Isaacs! Itt van Isaacs úr is? Hogyan? Hát Minorcába jön az egész világ? Mit akar az?

— Kérdezte, hogy nem láttuk-e önt. Nagyon nyugtalankodott. Az ön jachtján azt hitték önről, hogy meghalt, vagy a lázadók fogságába esett. Segítséget kértek, hogy megmenthessék.

— Elképzelhetem, hogy Dupont kapitány félig esztét veszttette, — dűnnyögte Fülöp. — Valamennyi utasa eltűnt.

— Azt feleltem, hogy itt van a hajón. A zsidó kérdezte, hogy nem küldhetnők-e át neki? Azt feleltem, hogy előbb meg kell innia a reggeli sörét. Az volt a benyomásom, hogy a dolog nem megy a fejébe annak az embernek.

Fülöp kacagott.

— Mondott valamit?

— Mondott, s úgy látszott, mintha valami nem hízalgő megjegyzést akart volna tenni önről, de aztán meggondolta. Úgy lehet, az ágyúim intették némi megfontolásra.

— Nagyon valószínű, — mondotta Fülöp. — Egyébként, ő csinálta őket, ha nem tévedek nagyon.

— Mit csinált? Az ágyúkat?

— Igen, övé a Vickers és Maxim részvényeinek többsége.

A nagyherceg fütttyentett egyet.

— No nézze az ember! Eszerint az a fickó gazdag?

— Lehetne mondani, jegyezte — meg Fülöp szárazan. — Egy héttel ezelőtt összevásárolta Don Ramon birodalmának egész államadósságát — az én javaslatomra. Mint tudja, közbejött a forradalom, s minthogy töröltek minden adósságot, Isaacs úr egy és negyed millió fontot veszített. Nem hiszem, hogy sokat jelentene számára, bár elvből bizonyára az ellenkezőt mondja. És ha kérnem szabad fenséged engedelmét, most távoznám s beszélnék vele erről az ügyről.

— Távoznék? — mondotta a nagyherceg, ki ámuló szemmel hallgatta. — Hivassa inkább ide egy pohár sörre azt az embert, itt majd beszélhet vele. Egy óra múlva reggelizünk. Összevásárolta az egész államadósságot az ön előterjesztésére! Mégis csak fene ember maga.

Fülöp kacagva hajolt meg.

— Fenséged túltesz önmagán az előzékenységben. Volna szíves kiadni a parancsot?

A nagyherceg odakiáltott valamit oroszul a hadsegédjének, ki némán várt a parancsnoki híd egyik sarkán. A következő percben a jelzőlobogók kezdtek fölfelé táncolni, s nem sok idő múlva elindult egy csónak a kikötőben levő fehér jacht mellől. Öt perc múlva megérkezett az orosz páncélos szörnyeteghez s egy Mefisztó-szakállú és fölöttébb komoly képű, előkelően öltözött úr kapott fel három ugrással a fedélzetre vivő lépcsőn.

— Hol van a tanár? — hallotta Fülöp a kiáltását. — Jelezték, hogy jöjjenek ide. Fogságban van itt?

— Fogságban? — felelte kacagva egy tiszt. — A tanár ott van a felső parancsnoki hídon. Arra, uram!

Fülöp hallotta, hogy gyors léptek közelednek a lépcsőn, aztán ott állt Isaacs úr a parancsnoki hídon.

Fülöp mosolyogva ment eléje.

— Jó reggelt, Isaacs úr. Hogy van? Mi a csudának tulajdonítsam, hogy itt van?

Isaacs úr oly szemmél nézett reá, melyet semmi képpen sem lehetett volna vidámnak mondani.

— Azért jöttem ide, hogy megpróbáljak megmenteni egy millió háromszázezer font sterlinget, — mondotta hidegen. — Csodálkozik rajta? Ha a parlament miatt előbb szabadulhattam volna, legyen meggyőződve, hogy megtettem volna. Egy millió háromszázezer font, melyet néhány szédelő egyszerűen leír! Szép kis történet, igazán, szép kis történet! Ön pedig nyugodtan issza a reggeli sörét!

— De Isaacs úr, ha tudná, mily forró itt az éghajlat! De hadd mutatom be ő császári fenségének. — Isaacs úr két lépéssel visszahőkölt és úgy nézett Fülöpre, mint egy örültre.

— Igen, Mihály orosz császári nagyherceg öfensőségének, ki oly szíves volt reggeli sörözésre idekérteni s önt is meghívni ide!

Isaacs úrnak villámgyorsan repült le a kalapja a nagyherceg előtt, ki nyájas biccentéssel válaszolt.

— Ön készíti a mi ágyúinkat? — kérdezte aztán. — Parancsol valamit? Vutkit vagy kaviárt — tessék!

Isaacs úr, ki egy pillanatig megfélekedezett Vickers és Maxim-részvényeiről, mint, Minorca kivételével, egyáltalában mindenről, egy pillanatig bámészul nézte hol őt, hol meg Fülöpöt, mert most már nyil-

ván teljesen tisztában volt vele, hogy egy úszó boldokházába tévedt. Aztán, gyaníthatólag visszaemlékezve a kancsukáról hallott rémes történetekre, az oroszországi életre s az orosz nagyhercegek különös ötleteire, melyek olyankor szoktak támadni, mikor nem fogadnak szót nekik, gyorsan felkapott egy kaviáros szeletkét, felhajtott egy pohár vutkit, mellyel Fülöp szolgálta ki és gyors pillantást vetett vissza a jachtjára.

— Azt hiszem, jó lesz szabadulni innen, — dünyögte magában. — Tisztára örültek! Szép história!

A nagyherceg, ki a legmélyebb komolysággal figyelte, így szólt:

— Nem szerencsétletne azzal, hogy a hajón reggeliznék, mister Isaacs? Most átengedem barátjának, a tanárnak, elintézhetik dolgaikat egymással a reggeli idejéig. Egy óra mulva eszünk... Semmi ellentmondás, ha kérem szabad!

Kissé összevonta a sűrű szemöldökét, Isaacs úr pedig vágyó pillantást vetve a jachtjára, nagy hajlongások közben sietett igent mondani.

De alig, hogy a nagyherceg túl volt a hallás távolán, kitörtek az érzelmei.

— Hallja-e, tanár, mi az ördögöt jelentsen mindez? Voltaképpen mi a kányát akar? Belevisz egy egymillió háromszázezer fontos üzletbe, másnap kiút a forradalom, ön táviratoz, hogy Minorcába megy, megnézni, hogy el van-e veszve minden s amikor idejövök, egy hajó fedélzetén találom sörözés közben egy... — gyorsan elhallgatott — ... egy emberrel, akit orosz császári nagyhercegnek mond. Nem mondhatná meg, hogyan értette azt, hogy én csinálom az ágyúit?

— Vickers és Maxim, — mondotta Fülöp. — Nem öné a Vickers és Maxim-gyár részvénytöbbsége? Legalább én úgy mondtam néki.

Isaacs úr, e pont felől megnyugtatta, hallgatott egy pillanatig, aztán épp oly hevesen, mint az imént, így folytatta:

— De mi a csudát akar, mi nem jut eszébe, megszökni a jachtjáról — a kapitány majd megőrül miatta aggodalmában — és itt sörözni? Miért nem löveti vele inkább Minorcát s kényszerítteti a lázadókat, hogy fizessenek nekünk? Ha legalább *ezt* tenné! De nem, a fő a reggeli!

Fülöp nem türtőztethette tovább magát. Isaacs úr ki nem mondható megbotránkozására harsányan felkacagott, aztán így szólt:

— Nem tehetek róla, Isaacs úr, de az én helyemben ön is sörözött volna. Először is a nagyherceg régi barátom.

— Régi barátja? Isten ahárhová tegyen — megőrült, köztönizáló bolond!

— Régi barátom, — ismételte meg Fülöp. — Egy hamburgi sörházban ismerkedtem meg vele. Tehát nem tagadhattam meg tőle, hogy ne üritsek vele egy pohár sört a saját hajóján. Másodszor, — egy másodpercnyi szünetet tartott, hogy élvezhesse Isaacs úr arckifejezését — másodszor meg kellett ünnepelnem ez éjszaka öröndetes eseményét.

— Ez éjszaka öröndetes eseményét? Azt, hogy megszökött a jachtról és hét óra hosszáig futkostatta Mahonban a kapitányt és kerestette magát vele?

— Nem annyira azt, — egészítette ki Fülöp — mint inkább azt, hogy eközben a minorcai forradalmat az uralkodó nagyherceg meg én öt óra leforgása alatt beszüntettük.

— A nagyher... meg ön... beszüntették... — Isaacs úr már alig volt ura szavának.

— No persze, meg aztán, hogy a nagyherceg néhány-tucat-millió partit csinált, nekem pedig

örökre lekötelezett barátom, nevezetesen azért, mert feleségül vette a feleségemet.

Ez már nagyon sok volt Isaacs úrnak. Feledve az orosz nagyhercegtől való félelmét, feledve a veszteségét, mindent, csak azt az egyet nem, hogy veszedelmesen közel van a tanárhoz, ki minden pillanatban erőszakosságra vetemedhetik, rekedt kiáltással rohant ahhoz a lépcsőhöz, mely a cirkáló fedélzetére vitt. Fülöpnek, ki úgy kacagott, hogy alig bírt megállni a lábán, az utolsó pillanatban sikerült elállnia útját. S míg Isaacs úr pillantásai egy csáklyát vagy valami más fegyvert fürkészve futottak végig a fedélzeten, Fülöp végre kinyöghette:

— De, Isaacs úr! Hiszen ön ismer — hiszen tudja, hogy az én örültségemben rendszer szokott lenni! Minden szó, melyet mondtam, oly igaz, mint az evangélium, bár az egésznek olyan színezete van, mint egy regényes rablőhistóriának. Hadd mondok el önnek mindent szép rendjében, akkor azután mondja meg, sajnálja-e tőlem az én kis reggeli pilseni sörömet.

— Isaacs úr úgy nézett reá, mint aki még mindig nincs meggyőződve arról, hogy nem közveszélyes. Azután, óvatosan önmaga és Fülöp közé tolva az iránytű-asztalkát, röviden így szólt:

— Beszéljen!

És Collin úr, olykor-olykor még kacagva egyet hallgatójának arckifejezésén, beszélni kezdett — beszélt vagy negyven hosszú percig s történetét a nagy pénzügyi férfiú eleinte bizalmatlanul, aztán lélekzetét visszafojtva s végezetül ilyféle felkiáltások záporával fogadta: By Jove! Hazudik! Végre meggyőződött s odahagyva elsáncolt állását, kezét előrenyújtva közeledett Fülöphöz.

— Bocsásson meg, tanár, — mondotta. — Bocsássa meg mindazt, amit mondtam! Megér-

demel egy egész hordó pilsenit életének minden reggelén... Nagy ember ön, nagy ember, én pedig alázatos szolgája vagyok. A forradalom elfojtva, a nagyherceg önnek köszöni életét, ön mentette meg a feleségét is s néhány tucatnyi millió a hozomány. By Jove — by Jove! Majdnem Waterloo lett a dologból — különb legény ön, mint Napoleon. Ön Austerlitzot csinált belőle!

— De kérem, kérem, Isaacs úr, semmi túlzás! Hiszen inkább lehet köszönni a véletlennek, mint nekem. S utoljára és végre, mi lett volna önnek ötnegyed millióval kevesebb!

Isaacs úrnak egy pillanatra elsötétült az arca, de aztán mindjárt újra kiderült.

— Ez önre vall, — mondotta. — Mindig könnyen bánt a pénzzel. De ezúttal megbocsátok önnek. Mégis csak nevezetes, hogy a véletlen mindig kihúzza önt a csávából.

Egy meghajló, szalutáló tiszt állt meg hirtelen előttük.

— Ő fensége kéreti önöket, uraim, a reggelire!

Isaacs úr gyors pillantást vetett a kaviáros szeltekére és a vutkira.

— Hiszi-e, hogy kapunk odalenn még több effélét? — mondotta súgva Fülöpnek. — A legjobb volt, amit ebben a nemben valaha kóstoltam, bármily rossz kedvem volt is, amikor elém tették.

— Bizonyára lesz ott még több efféle, — mondotta Fülöp — ha nem csalódom ő fenségében, a császári nagyhercegben! És nem csodálom, Isaacs úr, hogy méltányolja az árúját — ön sem minden nap eszik az orosz császár ő felsége kaviárjából s nem iszik mindennap e legmagasabb uraság vutkijából.

*

Mikor a reggeli véget ért, — s nem ért véget sem korán, sem nyomott hangulatban — Fülöp, ki a helyiség egyik sarkában Isaacs úrral tanácskozott, hogy mi legyen a legközelebbi teendőjük, egy ütést érzett a vállán.

Don Ramon volt, ki újdonsült feleségével együtt mellette állt.

— Tanár, — mondotta — beszél-nivalónk van önnel.

— Én pedig eltalálom, hogy miről lesz szó, — mondotta Fülöp mosolyogva. — A minorcai nagyhercegség államadosságának dolgáról, úgy-e bár?

— Igaza van. Sikerült megszöknie tőlünk tegnap este — azaz hogy ma éjszaka. Volna oly szíves, most megmondani, hogy mit értett azzal, amit mondott. Megbocsát, mister Isaacs?

Fülöp ismét mosolygott.

— De nagyon kérem, fenség, — mondotta — nem baj, ha Isaacs úr is meghallgatja. Vagyis helyesebben mondva, hallgassa meg ő is, mert hiszen az ő pénzével hajtottam végre a műveletet.

A nagyherceg megértően kacagott.

— Őrizkedett saját pénzét kockára vetni ily kétes vállalatért?

— Ellenkezőleg, fenség. A vállalkozás kitünő volt és megkockáztattam annyit, amennyi módomban volt, de a pénz oroszlánrésze Isaacs úrtól eredt.

— Mondja el, tanár, mondja el!

És Collin úr, kinek nyelve nem egyhamar, vagy talán sohasem volt annyira elfoglalva, evéssel, ivással és beszéddel, hozzáfogott elbeszéléséhez — s előadását ezúttal nem Isaacs úr szakította félbe, Isaacs úr, ki inkább büszkén mosolyogva hallgatta, hanem don Ramon és az ifjú nagyhercegné. Mikor a végéhez jutott, a nagyherceg lassan így szólt:

— Egy szívességre kérném, tanár.

— Rendelkezésére állok, fenség, minden tölem telhetővel.

— Tehát tegye meg azt a szívességet és írjon a hazájába...

— A hazájába, — vágott közbe most először Isaacs úr. — Hát merre van hazája?

— Svédországban, — mondotta csodálkozva a nagyherceg. — Nem tudta?

— Sohasem akarta megmondani, fenség. Svédországban!... — Isaacs úr sokáig nézett elgondolkozva Fülöpre.

— Úgy van, Svédországban, — ismételte meg a nagyherceg. — Tehát nem volna oly szíves, tanár, írni Svédországba, s reábírní néhány tucatnyi honfitársát, hogy ők is jöjjenek Minorcába? Szüksége van reájok az én szegény országomnak. Ha olyanok, mint ön, akkor Minorca tíz év alatt oly gazdag lesz, mint az Egyesült-Államok. Ész és bátorság — nem mindennap jár az együtt.

— Oh, fenség, — mondotta Fülöp kissé elpirulva — félek, hogy honfitársaim már túlsokat gondolnak az Egyesült-Államokra — nekem pedig... nekem voltaképpen vajmi kevés jogom van arra, hogy svédnek mondjam magam... régideje már, hogy elszakadtam Svédországtól...

— Ha valamikor hazát keresne, — mondotta don Ramon — most már tudja, hogy hol keresse, s ahelyett hogy néhány tucatnyi honfitársát engedné át, ugyanazzal a fáradsággal letelepedhetik Minorcában ön maga is!

Fülöp mosolyogva hajolt meg és nem tudta, mit mondjon.

Ekkor Olga nagyhercegnő hirtelen hozzáfordult s beavatkozott a beszélgetésbe.

— Azt mondotta Marseilleban, mikor még nem ismert, hogy az, aki azt a tőzsdei meglepetést csinálta,

azért csinálta, hogy nyerjen rajta. Nem mondhatná meg, mennyire irányozta elő a nyereségét?

Fülöp kezdette kényelmetlenül érezni magát. Nem hiába tartozott ahhoz a nemzethez, melynek don Ramon az imént oly nagy komplimentumot mondott. A kékszemű ifjú hercegnő pillantása előtt az egész tőzsdei művelet s a haszon, melyet húzni akart belőle, egyszerre kellemetlennek, majdnem piszkosnak tűnt fel előtte. Néhány pillanatig tartó habozás után gyorsan így szólt:

— Nem mondhatom meg... hiszen tulajdonképpen nem is én voltam... Kérdezze Isaacs úrtól!

A nagyhercegnő a nagy bankférfiúhoz fordult azzal a nyugalommal és üzletszerűséggel, mely tulajdona volt. Fülöpnek egyszerre eszébe jutott, hogyan számoltatta el Marseilleban, mielőtt elindultak Minorcába.

— Mister Isaacs, eszerint talán megkaphatom öntől a kért felvilágosítást?

A nagy pénzember hozzáfogott a magyarázathoz és megsimította a fekete mefisztószakállát:

— Barátom, a tanár, — mondotta — táblázatot állított össze arról, mennyit kerestek az állampapírokon az előbbi tulajdonosaik. Azt hiszem, a számok 39 és 6 százalék között mozogtak. Tehát mondjuk, átlag 15, 16 százalékot. De...

A nagyhercegnő a szavába vágott:

— S az egész összeg, melyet műveletébe fektetett, tőke, kamat, költség?

Isaacs úr kissé csodálkozva nézett reá: tőke, kamat, költség: szokatlan ifjú hölgy.

— Egymillió háromszázezer fontot adtam én, — mondotta. — A tanár ötvenezerrel járult hozzá. Ennyi a befektetés. A kamat, ha számítani kellene, körülbelül tizenöt százalék volna.

A nagyhercegnő élénken figyelt; aztán egy újabb kijelentése következett, épp oly nyugodt, mint

mindig, s ha volt, ami még ámulatba ejthette hallgatóit, ez olyan volt.

— Milyen árat követelne, ha most mindjárt megvinnék a papirjait?

A tőzsdei matador reámeresztette a szemét, s látszólag meg sem értve, ismételte meg szavait:

— Most, mindjárt...

— Úgy van, — mondotta a nagyhercegnő türelmetlenül — most, mindjárt. Mily árat követelne?

Eltartott még egy perc feléig, mire Isaacs is megérteni látszott, hogy a beszéd komoly: akkor aztán egy pillantást vetve Fülöpre, így szólt:

— Ha, mondjuk, két milliót ajánlanának...

— Két milliót, — vágott közbe gyorsan a nagyhercegnő. — Kitűnő. Tanunak hívom önt, Pelotard tanár.

S mielőtt Fülöp bármit szólhatott volna, sietve leült az asztalhoz, elővett egy hímzett kis táskából előbb egy csekk-könyvecskét, aztán egy töltőtollat, s míg valamennyien — a nagyherceg kivételével — kerekre nyílt szemmel nézték, gyorsan kitöltött egy kis hosszúkás papirost.

Aztán felállt s nyugodtan így szólt:

— Kérem, Isaacs úr, itt van a csekkje. Szabad elismervényt kérnem arról, hogy átvette, s hogy a minorcai nagyhercegség államadóssága, ötvenezer font kivételével, ki van fizetve!

Isaacs úr úgy meresztette reá a szemét, mintha kísértetet látna, aztán a csekkre nézett. A párisi Crédit Lyonnaisra szólt az s a rövid középső során, melyen alig fértek el a betűk, néhezen megértő szemmel olvasta a következő szavakat: »Isaacs Ernő úrnak 50,000.000 frankot (ötven millió frankot).« A legnagyobb utalvány volt, melyet valaha látott... utalvány, mely méltó volt ahhoz a férfiúhoz, kinek a nevére szólt... a minorcai nagyhercegség több év-

százados adósságairól... Aztán ismét a nagyhercegnőre nézett és így rebegett:

— Ötvenezer font kivételével?

— A tanár járulékainak kivételével, — mondotta nyugodtan a nagyhercegnő. — Vele külön elszámolásunk lesz, Don Ramonnak meg nekem.

E szavakra Fülöp végre összeszedte magát álmélkodásából.

— Fenség, — mondotta — ötvenezer fontot vetettem kockára, nincs ellenvetésem, hogy visszakapjam, de nem többet egy pennyvel sem! Mikor azt a tőzsdei műveletet csináltam, ismeretlen emberekkel álltam szemben; ha nem akar megfosztani attól a jogomtól, hogy barátaimnak tekinthessem önöket, nem szabad pénzben való elszámolásról sem beszélniök.

A nagyhercegnő reá nézett, aztán elővett egy összehajtogatott kis papírszeletet.

— Tehát nem akarja elfogadni?

Fülöp kibontotta a kis papírdarabot. A Crédit Lyonnaisra kiállított csekk volt, szakasztottan olyan, mint aminőt az imént Isaacs úr kapott; s a felső szögletében az összeg számjegyei fénylettek:

Öt millió frank.

Fülöp nyugodtan összehajtott a kis papirost s az asztalhoz fordult, melyen a cigarettázók számára meggyújtott viaszgyertyák égtek. Odatartotta az egyik gyertyaláng fölé s elhamvasztotta. Don Ramon és a nagyhercegnő mosolyogva nézte, Isaacs úr az állát leejtve. A nagyhercegnő aztán így szólt:

— Kényszerít, hogy még egy csekket írjak, nem szép magától!

— Remélem, ez nem elég arra, hogy megfosszon barátságától, — mondotta Fülöp. — Egymillió-kétszázötvenezer frank a megfelelő összeg, ha nem tévedek.

A nagyhercegnő újra az íróasztalhoz ült s a következő pillanatban átnyújtotta a csekket.

Fülöp zsebetette az írást, Don Ramon pedig mosolyogva így szólt:

— Ez az előnye, mikor az embernek határozott és erélyes felesége van, — egyszerűen megtiltották, hogy egy szóval is beleavatkozzam ebbe a dologba. Kezdek már papucs alatt nyögni, tanár.

— Fenség, — mondotta Fülöp — hiszen én tudom, milyen érzés az!

S míg a nagyhercegnő elpirúlva nézett reá, hozzátette:

— Szabad-e kérdeznem valamit nagyhercegi és császári fenségedtől?

— Oh, hogyan, — mondotta a nagyhercegnő. — Vajjon mit?

— Miért nem említette soha mostani férjét a helyes nevén? Raoulnek, Rólandnak, Ronaldnak, mindennek mondotta, csak Ramonnak nem!

A nagyhercegnő még jobban elpirúlt és karonfogta a nagyherceget.

— De most az egyszer — mondotta — igazán nem olyan éleselméjű, mint közönségesen. Természetesen azért, mert hallani akartam a nevét!

— — — —

Délután, mielőtt Fülöp meg Isaacs úr felkészültek, hogy elvitorlázzanak, ők meg a nagyhercegi pár, Mihály nagyherceg és az öreg szenyor Paqueno látogatást tettek a szigeten. Orosz matrózosztagok tartottak őrjáratot az utcákon, hol a nép még féltéken és szorongó érzéssel lézengett elszórt csoportokban a diadalkapuk és zászlóárbocok alatt, melyeket Don Ramon állíttatott hevenyében saját maga és a nagyhercegnő bevonulásának örömére. Lovas hírnökök száguldoztak az utcákon s kihirdették, hogy

a nagyherceg visszatért és megházasodott; a forradalomról nem esett szó, ellenben volt a kiáltványokban egy más közlés: e naptól fogva tizedrészére szállítottak le Minorcában minden adót, s mihelyt lehet, még jobban mérsékelni fogják.

— Fenségednek nincs miért újabb forradalmaktól tartania, — mondotta Fülöp. — Boldog jövő néz Minorcára.

— Az ön érdeméből, — mondotta Don Ramon és hosszas pillantást vetett reá. — De még mindig nem mondotta el nekem a különössegek legkülönösibikét: a levelet... hogyan...

— Fenség, — vágott a szavába Fülöp — hagyjuk azt. Nem illik a mai naphoz. Legyen eltemetve Marcovitz Szemjonnal s a többi héttel együtt, akiket névtelen sírba temettek.

— Igaza van, — mondotta a nagyherceg gyöngé borzadálylyal. — Igaza van! Nem illik a mai naphoz.

Fenn a kastély régi-kertjében, hol a rozsdamarta szökökutat hosszú idők óta először köhögtek fel kissé asztmásan zuhatagaikat s az elvadult tüzes liliumok úgy törtek elő százával a földből, mint megannyi sárga gázláng, együtt sétálgatott Isaacs úr az öreg Paquenóval. Az imént nézték át közösen a minorcai nagyhercegség néhány üzleti könyvét s a nagy pénzügyi férfiú még egészen a hatása alatt volt annak, amit azokban látott.

— Csodálatos, — mondotta — csodálatos! Értetetlen! Jól értettem? Harmincnégy éve? Hihetetlen! Olyan hitelezőkkel, olyan segítőforrásokkal és olyan hírrel! Mondja csak...

Elhallgatott egy pillanatig, aztán így folytatta:

— Mondja — és a fizetése?

— A fizetésem, szenyor! — Az öreg Paqueno halkán nevetett és sokkal boldogabb volt, semhogy megsértődött volna. — A fizetésem a fejedelmem

vonzalma volt s az a jogom, hogy barátjának tekint-
hettem magam.

— És... egyéb semmi! — Isaacs úr hangja tele
volt gyanakvó kétséggel.

— És egyéb semmi. Nekem az bőven elég.

Isaacs úr megint reánézett.

— Mondjunk ötezret... Azt akarom kérdezni:
nem fogadna el tőlem egy állást — igaz, hogy nem
fejedelmi, de mindenesetre — mondjuk évi ötezer
font... kezdőfizetéssel... van több nehezen moz-
duló — többé-kevésbbé jó vállalatom, és...

Az öreg Paqueno megint nevetett.

— Ah, szenyor, már késő, — mondotta. —
Nem csábít engem már sem ötezer, sem tízezer font.
Isaacs úrnak elborúlt az arca.

— Ah, értem, versenytárs! Persze, már beszélt
önnel egy versenytársam?

Az öreg Paqueno vállára tette kicsiny, bágyadt
kezét.

— Úgy van, egy versenytársa, szenyor. De nem
olyan versenytárs, amilyenre gondol. Egy kicsiny
klastrom, szenyor — egy barcelonai kis jezsuita-
kolostor. Oda költözöm most, ha kegyelmes uram
beleilleszkedett új viszonyaiba. A barcelonai Szent
Szív-kolostor kicsiny cellájába, szenyor.

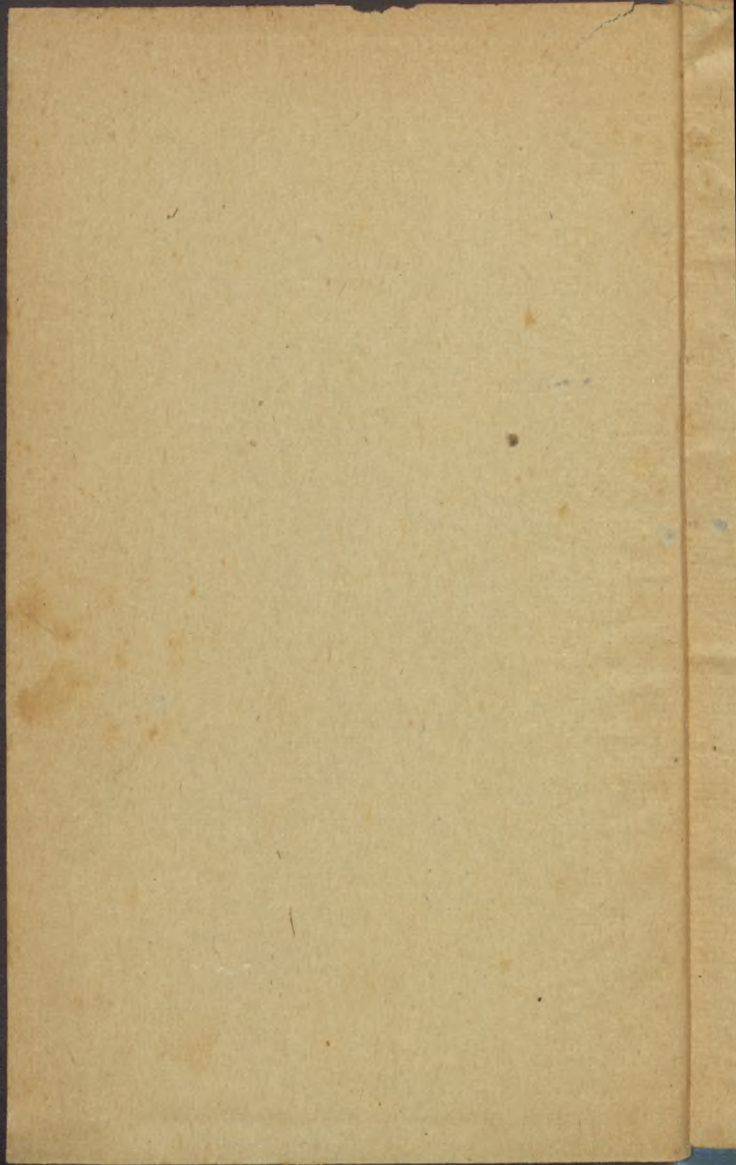
Isaacs úr bámulva nézett reá, s nem értette meg,
bámulva nézett reá legalább öt percig. Aztán eszébe
jutott Collin úrnak a csekkel való eljárása és a vállát
vonta. Voltak dolgok, melyeket igazán nem tudott
megérteni.

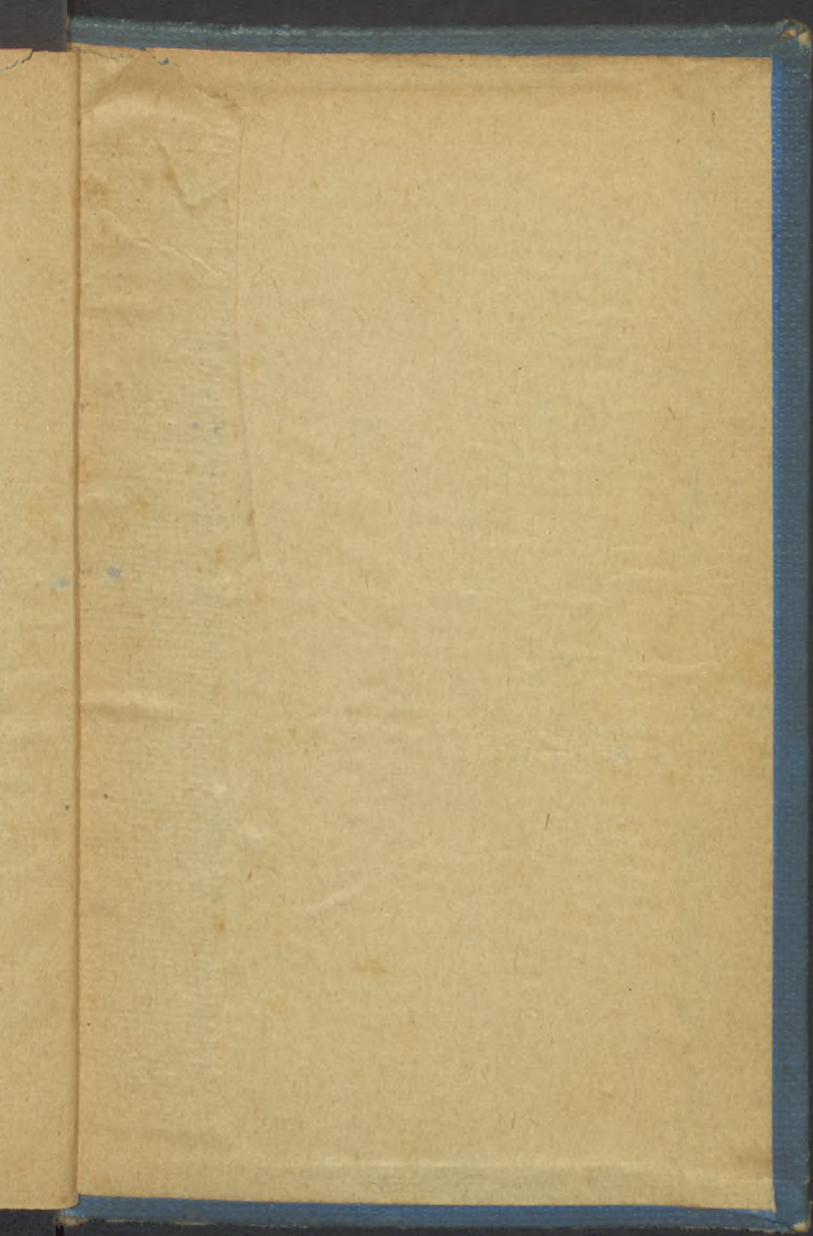
Ugyanaznap este Isaacs úr és Collin Fülöp az
előbbinek jachtján elutazott, de előbb ők ketten,
a nagyhercegi pár és Mihály nagyherceg a *Sándor cár*
fedélzetén búcsúlakomára ültek össze, melyről,
Isaacs úr örömeire, nem hiányzott sem a császári
kaviár, sem pedig a császári vutki. A *Petrel*-t azután

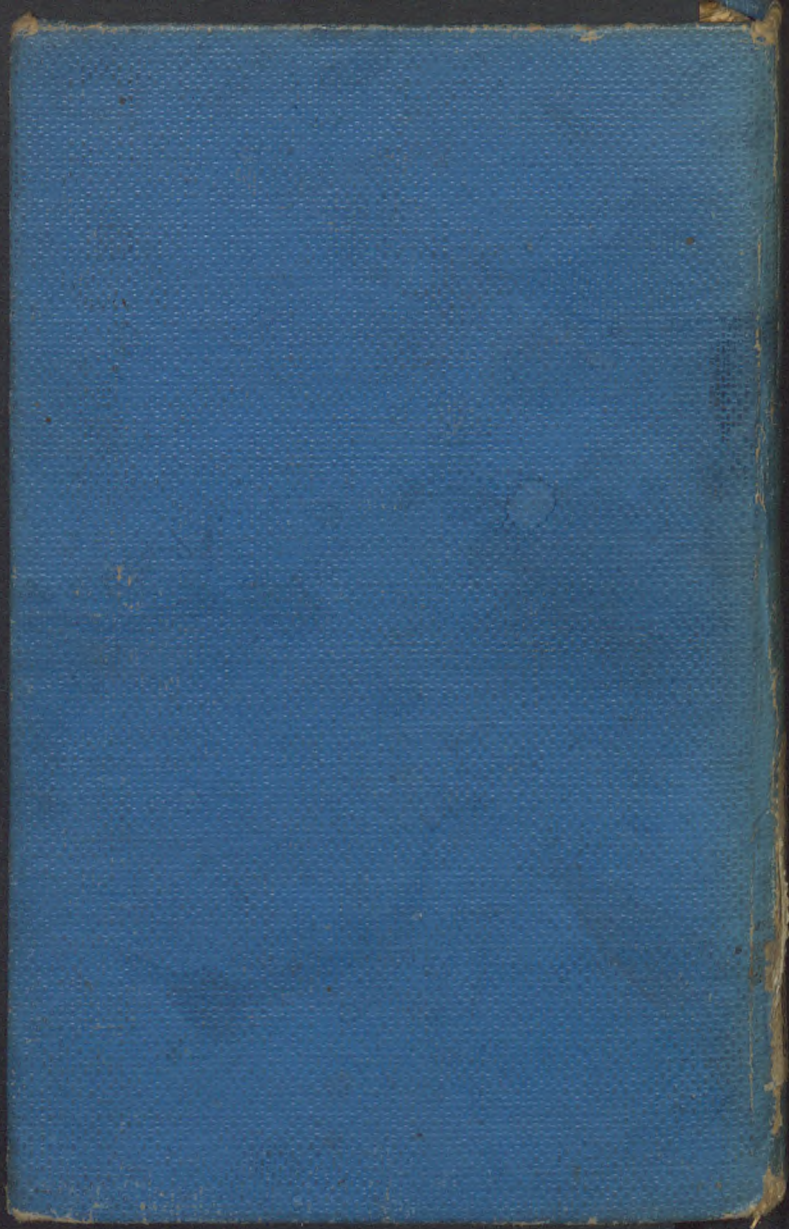
közvetlenül a páncélos óriás mellé kormányozták, s egy császári motoros csónak Fülöpöt meg a nagy pénzügyi férfit néhány másodperc alatt saját hajójukhoz vitte. Dupont kapitány, kit Fülöp délután elbocsátott, már elvitorlázott a *Gólya* fedélzetén. Alkonyodott; nyugat felé bíborszínű körvonalakban váltak ki a pálmák az égboltozat háttéréből, s az alkonyati ég olyanformán borúlt az ősi Minorcára, mint egy hervadó rózsaszirm. A *Sándor cár* fedélzetéről Mihály nagyherceg, don Ramon és a nagyhercegnő búcsút intettek Isaacs úrnak és Fülöpnek, s a *Petrel* lassan távolodott el az est színébe öltöző Középtengeren.

ták,
agy
ajó-
tán
tén.
lak-
ol, s
nor-
cár
s a
löp-
ébe

HELLER F.
— A
NAGYHERCEG
PÉNZÜGYEI

354

ATHENAEUM